ALESSANDRINA

UNIVERSITARIA
BIBLIOTECA
ALESSANDRINA
F
e
33
ROMA

II.g.21.

Fe 33

ANNALES
CONSTANTINI MANASSIS:

NVNC primùm in lucem prolati, & de Græcis Latini facti, per

[illegible]

EX IO. SAMBVCI V. C. bibliotheca.

Accessit INDEX *Rerum & uerborum locupletiss.*

Cum Cæs. Maiest. priuilegio ad annos X.

BASILEAE,
EX OFFICINA EPISCOPIANA.
M. D. LXXIII.

n 8

Vv

AT ILLVSTREM
ET ENEROSVM COMITEM
Arno[illegible]m, Benthemium, Tecleburgicum, & Stenfurtenſem, Redæ ac Vveuelichauæ dominum, in annales Conſtantini Manaſſis,

PRAEFATIO.

VEM ante menſes aliquot, domine, quũ publice Glycanis annalibus adiuncturũ me policebar, tum peculiariter honori famæq; tuæ nuncupaturum: eum nunc tamdem, ut promiſſo meo ſatisfiat, in lucem extrudo: Conſtantinum inquam Manaſſem, qui hactenus in tenebris bibliothecarũ delituit, nec inuenire quemquam potuit, cuius opera iucundæ lucis uſuram reciperet, ac libere per hominum ora uolitaret. Erit fortaſſe non nemo, qui tot iam ſcriptores annalium Græcos, ex eorum numero, qui poſterioribus ſæculis uixere, publicatos dicet, Zonaras, Nicephoros, Nicetas, Cedrenos, Scylitzas,

Laonicos, Gregoras, ceteros, ut de pluribus laborare non debeamus: sed ego uel unam ob causſam dignum Manasſem iudicaui, qui poſt alios indicatos modo, & ipſe cum ſtudioſis litterarum & hiſtoriarum hominibus communicaretur. Nam quod alijs eſt in more policeri prima fronte librorum, tradituros ſe uia quadam, rationeque compendiaria, ſeriem hiſtoriarū integram: id equidem uere dicere poſſum, à nemine Græcorum eſſe præſtitum, quorum quidem ad nos monumenta peruenerint, ſi ſolum hunc Conſtantinum excipias. Nihil enim hoc eius commentariolo reperiri breuius poſsit, quo pagellis ſane quam paucis uniuerſa rerum ab orbe condito maximis in imperijs geſtarum ſeries ſuccincte admodum eſt cōpræhenſa. Sunt autē omnia Græce perſcripta uerſibus, quos de more politicos ſiue ciuiles uocant, nō ijs illigatos legibus, quibus priſci poetæ ſunt uſi: quæ me cauſſa perpulit, ut adſentiente Sambuco, v. c. qui exemplaria duo ſuppeditauit, oratione ſoluta & perſpicua noſtrum hunc auctorem annalium interpretarer: præſertim quum id carminum genus Latinis in litteris

teris antehac nemo tentarit, atq; etiam dubitari non absre posit, an operæ sit pretium, illorũ usurpatione Latinos numeros uelut ampliari. Quo tempore Constantinus uixerit, de procœmij lemmate colligi potest, deq; iunioris Theodosij uitæ descriptione. Facit enim mentionem Manueli Comneni Augusti, Ioannis Pulcri F. qui præter alios, Andronicum fratrem habuit, ante patrem mortuum, quo cum nupta fuit isthæc Irene, cui libellum hunc suum Manasses inscripsit. Itaque nostram hanc ætatem annis plus minus CCCC antecesit. Et fuisse uidetur aulicus, ac fortunę mutationem expertus, æmulorum inuidia: de qua peste, aulis usitata, quodam in loco peracerbe queritur, seq; tentatum ab ea grauiter significat. Cur autem Constantinum hunc meum & pridem tibi mittendum statuerim, & nunc offeram: caussas habeo, domine, quæ ubi me recensente cognitæ fuerint, spero nõ te modo meũ hoc institutum probaturum, qui nullo merito meo magna me beneuolentia complecteris: uerumetiam alios existimaturos, neminis rectius, quam tuo nomini, scriptorem hunc annalium dicari

debuisse. Primum communis utriq; natio, communis est patria: quo uinculo, secundum propinquitatis gentilitatisq; iura, uix esse aliud arctius potest. Et in hac communi patria tantum inter reliquas illustres familias caput (ut poetæ uerbis utar) extulit ea, quæ ortum tibi præbuit,

quantũ lenta solent inter uiburna cupressi.

Nam siue spectemus antiquitatẽ, à multis repetitam seculis, quę inter ornamenta familiarum poni solet: siue uirtutem maiorum, quæ ueram æmulis auitæ gloriæ posteris laudem conciliat: siue religiosam erga Deum pietatem, quæ una totius rerum uniuersitatis bona superat: quam gentem ex non paucis, ceteroqui nobilissimis, in occidentali uetereq; Saxonia nostra, cum Benthemia & Stenfurtensi, (quæ paterna) & Tecleburgica (quæ materna tibi est) comparemus, nullam equidem uideo. Quod si propiora libet intueri, ueteribus & remotis à memoria nostra silẽtio præteritis, tanta fuit Conradi Tecleburgici, aui tui, erga homines uirtus, erga Deum religio: ut Aemilij Probi de prisco illo Thrasybulo, quo cum ci nomẽ in lingua nostra commune

mune fuit, elogium ipsi rectissime tribuendum existimem: nimirum sine dubio neminem ei fide, constantia, magnitudine animi, & amore in patriam, præferendum. Nam & primus apud nos ueritatis, ex longo interuallo mortalibus æterni numinis beneficio restitutæ, professionem egregia cum iudicij acrimonia, & magnitudine animi prope singulari, suscepit: & in ea propugnanda tam constanter sese gessit, ut fortunarum adire discrimen maluerit, quam ab semel agnita cælesti sapientia, doctrinaque, uel latum unguē discedere. Nota est agri Lingiani, & longe munitissimi castelli auersio, quod hodieque per uim, armata manu, retinetur ab inuasoris herede: quam quidem ille iacturam forti & æquo tulit animo, paratus etiam ceteras ditiones potius in periculum conijcere, quā deserta sentētia ueritatis ad errores absurdos redire. Quum huius immortalem tu gloriam in cultu uirtutis, & propagatione religionis sacrosanctæ, ceu nepotem frugi decet, æmulandam magno tibi studio proposueris: non abs re captandam mihi putaui occasionē compellandi te publice, quam me commo-

diorem ea, quæ nunc semet offerret, nõ facile deinceps habiturũ uerebar. Nam tametsi fortasis aliquando futurum spe rem, si uitam mihi longiorem Deus o-ptimus maximus concesserit, ut à me ti-bi munus aliquod illustrius, teq; digni-us, exhibeatur: tamẽ hoc nunc promen-dum duxi, ut non ita pridem declaratæ erga me humanitatis memoriam me sin gulari cum ueneratione retinere perspi ceres. Præterea feci hoc eo quoque lu-bentius, quod Falkeburgius ille tuus, i-demque meus, se prædem obtulerit, o-mninoque futurum promiserit, ut stu-dium in dicando tibi Manasse meo gra-tum & acceptum haberes. Denique ne-quaquam committendum putabam, ut hac ætate tua, qua litterarum studijs to-tus occupatus es, non aliquid etiam ad-iumenti tuum ad institutum ex me ca-peres: qui maximopere optarem, gene-rosam illam indolem tuam ad eam edu-cationis perfectionẽ peruenire, de qua patriæ quidem fructus amplissimus, ti-bi uero præclara existimatio ad optimos quosque, ac posteritatem in primis, fa-maque perpetua sit exspectanda. Nam quum duæ potissimum res sint, quæ res

& ma-

& magno principibus in republica uiris ornamento sunt, & à primis annis curæ debent omnibus esse, quotquot loco supra mortales ceteros excelso sunt orti, liberalis doctrinæ cognitio, & rei equestris ac militaris usus: earum hanc alteram suo tempore satis mature de magnorum & excellentium domi uirorum consuetudine præceptisque percipies: illam ut hac potissimum ætate maximo conatu tibi comparares, ab illustri generosissimaque matre, ANNA Teclebur gica, procul à paternis sedibus ablegatus es, & ijs commendatus uiris, qui felix ingenium tuum informando deducere ad optatum illum, destinatumque uotis tuorum finem, compendio quasi quodam possint. Debes autem persuadere omnino tibi, semper magnos & claros homines has duas artes coniunxisse: nec ad parandam solidam gloriã hac certiorem ullam, magis ue directam uiam esse. Dionem mihi Syracusanum uide, qui à Platone percepta gubernandæ reipublicæ, atque omnis officij ratione, profectus in patriam, non tyrannum imperio tantum deiecit: uerumetiam alias res insignes tam domi, quam militiæ,

geſsit. Epaminondas Thebanus ex Lyſiæ Pythagorici ſchola prodijt ad capeſſendam rempublicam, & eam nactus eſt è re militari gloriam: ut frà ctis Laconũ uiribus, obſcuræ prius patriæ principatũ Græcię totius adquireret. Exſtant etiam hodie Xenophontis Athenienſis libri, qui uir à Socrate philoſophiæ præceptis imbutus, ampliſsimas deinceps copias duxit, & præter alia, cõmentarium quoque de re equeſtri nobis reliquit, abunde probantem, quantum in illis exercitationibus pręſtiterit. Alexander Macedo, cui ob rerum geſtarum amplitudinem Magni cognomẽ datum eſt, à prima pueritia præceptore uſus Ariſtotele, de Philippi patris conſilio, pœne adoleſcens Perſicum imperium euertit, & uictricibus armis ad eas uſque nationes penetrauit, quas uel recenſere commemorãdo difficile fuerit. Mitto C. Iulium, mitto Germaniæ noſtræ decus, Carulum illum magnum, mitto Fridericum II: uixere nõ impares illis patrum noſtrorum memoria, Tarraconenſis Alfonſus, Maximilianus Cæſar, Franciſcus Galliæ rex: qui & ipſi de duabus ijs rebus, quas aiebam modo, non exiguam ad omnẽ poſteri-

ſteritatem gloriam conſequuti ſunt. Magnus Megalburgiorũ princeps ante non multos annos extinctus eſt in ipſo ætatis flore, qui ab Arnoldo Burenio, uiro clariſsimo, & tua in ditione nato, ſic inſtitutus erat, ut etiam ad Ciceronianę dictionis puritatem feliciter accederet: ac nihilo minus eam equeſtris diſciplinæ noticiam haberet, ut eximia quędam de præclaro iuuene patria ſibi policeretur. De his exemplis, domine, ſatis opiñor perſpicis, quam laudabilis ſit in hominibus magnis, & magna ſpectantibus, Muſarum (ut ita dicam) Martisque coniunctio. Sicut autem accuratam omnium rerum doctrinam in tui ſimilibus nõ requiro, ita plane uelim tibi perſuadeas, nihil æque uobis rempublicam aliquando geſturis eſſe neceſſarium, atque noticiam hiſtoriarum: ad quas percipiendas uti uiam tibi quamdam munirem, Conſtantino te meo donare uolui, qui craſſiore (quod aiunt) Minerua, & ſuccincta breuitate ſeriem rerum ab initio mundi ad ſuam ætatem uſque geſtarum apud nationes præcipuas, contexuit. Eum ut benigne excipias, oro: ſimulque uelim cogites, eſſe tibi dandam operam, ut aliquando

quando maiorum uirtuti respondeas, & exspectationi laudatissimæ matris, matris dico? immo tuorum, immo totius patriæ satisfacias. Non enim dubitare debes, coniectos esse in te nostræ nationis oculos, qui unus in ijs locis & auorum gloria, & relictarũ ab eis ditionum amplitudine, & ipsius indolis bonitate, complures ordinis ætatisq; tuæ superas. Vt autem omnia feliciter & ex animi sententia cedant, opto tibi diuinitus donari mentem, quæ agenda perspiciat: & uoluntatem, quæ recte animaduersa, decretaque, perficere constanti studio conetur.

NOTATIONES LOCORVM quorumdam, in quibus nonnulla desunt in aliquibus Manasſis exemplaribus. Nam ea, quæ Sambucus misit, non parum ab integritate Italici nostri multis in locis superantur.

PAg.13.linea 17.Post illa uerba, Cum ipso filij filiæq; nauigabant: additur in quibusdam exẽplaribus, Itemq; uxor, & uxores filiorum, & filiarum sponsi. Quod postremũ sane sacris in litteris non est traditũ, sicut & alterum illud, quod ait, filiorum uxores, superfluum est: quia dixerat, filij filiæq; ubi filiarum nomine nurus accipiuntur. Hac de causſa nos istbæc uerba maluimus omittere.

Pag.15.l.23.Post hæc uerba, Ipsi potãdo & saltando dies totos consumebant: in nonnullis subijcitur, Quũq; insanus idolorum cultus incrementa sumeret, uniuersa natio in errorem extremum prolapsa fuit.

Pag.19.l.11.Post hæc, fugitiuus euadebat, sequũtur in nõnullis talia: Fortuna hic usus prospera, uniuersis in Asia gentibus cum imperio potestateq; præfuit.

Ibid.l.13.Post uocem Babylonios, hæc adijciuntur in alijs: Et obœdientes dicto reddidit etiam Iudæos, eorumq; metropolim longe celeberrimam, nimirum Hierosolymam, in seruitutem redegit, ac primum reges Iudaicos uectigales fecit. quũ autem ab eo defeciſſent, reuersus infinitis cum copijs, (quippe superabat arenam hic Nabuchodonosoris exercitus) urbem felicẽ beatãq; de fundamẽtis euertit, & omnes sanguinis, etc.

Pag.65.l.3.Post illa uerba de Valentiniano, In prælijs animosus & fortis, sequitur in quibusdam: Quum duodecim annos imperaſſet.

Ibid.l.21. Post, Gratiani fratri tradidit, addendum ex alijs: Qui tribus tantum annis Romæ ueteri præfuerat.

Pag.76.l.2. Post uocem, Nemus, addendum ex alijs: Vbi præcla-

præclare sex annis potitus sceptris fuisset, terram terræ, animam Domino reddit.

Pag.78.l.28. *Ad illa, filiam suam, subijcito: Cui nomen erat Areadna.*

Ibid.l.ult. Post isthæc, Auus imperium tradidit, sequuntur in alijs exemplaribus talia: Atq; inde correptus intestinorum morbo, uitam amisit, imperio Romanorum duobus de uiginti annis administrato.

Pag.80.l.13. *Hæc ita legũtur integrius quibusdã in libris: Quippe Zeno XVI annis regno potitus, uiuendi finem fecit. Quum autem is uitam cum corona reliquisset, &c.*

Pag.81.l.17. *Hæc etiã sic supplenda sunt: Fulmine tactus, uiuendi finem fecit, annis in imperio XXVII exactis.*

Pag.83.l.8. *Post illa uerba, Deliria sectabantur, addendum: Hoc modo nouem annis imperio potitur.*

Pag.93.l.10. *Post, extinctus est, adijce: Administrato quatuor annis imperio.*

Pag.97.l.25. *Post, Amicus dirarum, hæc addito: Quum tyrannidem totis annis octo per uim obtinuisset.*

Pag.101.l.17. *Leguntur hæc in alijs hoc modo solidius: Secundum hæc Heraclius annis XXX imperio administrato, uitã cum corona reliquit. Coacto aũt à natura Heraclio, etc.*

Pag.103.l.12. *Addendũ heic quoq; tẽpus imperij Constantini IIII de alijs exemplaribus, hoc modo: Vbi XVII annis imperio præfuisset, iam moriturus, Iustinianum, &c.*

Pag.109.l.4. *Interserenda sunt heic tempora imperij tam Apsimari, quàm Iustiniani Rinotmeti, quæ sic nonnullis in exemplaribus sunt expressa: Ceterũm Apsimarus septẽ annis intermedijs regnauit, Iustinianus autem alijs XVI annis.*

Ibid.l.9. Post illa uerba, Ex quo deiectus imperio fuerat, hæc adijcito: Quippe duob. tantũ annis regni gustũ percepit.

P.111.l.1. *Supplebis hũc locũ ita: Quũ labra tantũ imperij melle madefecisset, palatũ uerò eius dulcedine perluere nõ potuisset, quod nimirũ biẽnio solũ degustasset. Reb. Romanis, etc.*

Pag.

Variatio.

Pag.116.l.14. Post *illa uerba*, Bodm ossibus canumq; *permista concremauit, adijcienda sunt hæc*: In hunc modum annis ubi XXXIIII *regnasset, ad orci supplicia iusto iudicio detrusus est.* Quum uero tandem, &c.

Ibid.l.17. Post *uerbum, relinquit, addito*: Post annum imperij quintum, Irene, &c.

Pag.120.l.21. Post *illa uerba, mercedem tribuit, sequuntur hæc aljs in exemplaribus*: Contigit aũt ipsi longo tẽpore tam soli, quam cum filio Constantino imperio frui, nimirum ad XVII *annos.* Igitur imperij rota, &c.

Pag.124.l.27. Post *hæc uerba*, Nec flagris eorum corpora uiolabat, *desunt non pauci uersus, quos latine cõuersos adscribemus.* Prælijs aliquot infeliciter cõmissis, cepit Agarenis ridiculus uideri, qui Romanorum phalanges sæpius perrumpentes, & earum duces captiuos abducentes, imperatorem formidolosum & mollis animi uirũ nuncupabant. Ea res Michaelo magnos animi dolores, ærumnas, adflictionesq; peperit. Nimirũ horrendæ scelerateq; impietatis morbo laborabat, qui eum ab oculis Dei secludebat. Quum igitur aljs post alia malis premeretur, maris instar cum strepitu irruentibus, etiam grauior quædam tempestas incubuit, eiusq; cor ueluti nauim onerariã succussit. Thomas enim ille, cuius antea mẽtionẽ, etc.

Pag.125.l.14. Supplenda *sunt hæc in hunc modum*: Michaelus aũt excessurus è uita, quum annis octo Romanis præfuisset, Theophilo filio, &c.

Pag.136.l.23. Legũtur hæc in libris integrioribus hoc modo: Quapropter craterem letiferum Michaelo miscet, regno per XIIII *annos potito, ac imperium occupat.*

Pag.147.l.28. Addes quædam ex libris rectius descriptis, hoc modo: Tandem exactis in imperio quinq; annis absq; scio & perturbatione, uitæ finem facturus, &c.

Pag.153.l.2. Desunt heic etiã imperij Phocæ anni. quapropter locus integer ex aliorũ exemplariorum erit auctoritate Diuina quædã uerba pronũtiantẽ interficiũt, sextũ iam annũ imperantẽ. Hoc modo iusti, etc.

Atq;

Atq; hæc annotare lectorũ in gratiam libuit, quæ minime nobis dissimulanda uiderẽtur. Est autem maxima ceteroquin etiam uarietas exemplariũ auctoris huius, & multis in locis alij quoque uersus desiderantur, quorũ omissio quum sententiam scripti non corrumpat: uisum est accuratá horum indicationẽ in id tempus differre, quum postulari & requiri Græcam Manassis annalium editionẽ à lectoribus studiosis animaduerterimus, quá in hoc tempore typographus, alioqui iuuandæ reipublicæ litterariæ cupidus, negauit instituere se certis de caussis potuisse. Nostram sane opellam, in publicatione Constantini, haud scio quàm feliciter, studiosè quidẽ certè nauatá, placere lectoribus optamus, & æquis alienorum laborum æstimatoribus non prorsus ingratam fore confidimus: quibus solis si probari studium nostrũ in eruendis è caligine bibliothecarum, latinaq; ciuitate donandis bonis & utilibus ueterum monumentis intelligamus, est quod gaudeamus, & illorum beneuolentia freti, superbas maleuolorum censuras

omnes unius æstimemus assis.

PROOEMIVM CONSTANTINI MANASSIS AD DOMINAM IRENEN *coniugem* ANDRONICI *Sebastocratoris*, MANVELI *Imperatoris fratriam.*

VT cupidus rerum terrestrium animus, ijs ipsis inhiat, & omnem lapidē mouet, quo potiri suo desiderio possit: ita tu, domina, regio animo prædita, & eruditæ doctrinæ studiosissima, semper aliquid cognoscere ac percipere gestiens, libris incumbis, ex scriptis eruditorum uoluptatem percipis, totam deniq; uitā in disciplinis liberalibus conteris. Quando igitur ut alumna doctrinæ postulasti à me tuum in usum conscribi libellum perspicuum & intellectu facilem, qui clarè tradat res priscis gestas sęculis, & quinam ab initio potiti rerum fuerint, quò usque progressi, quibus nationibus, & quàm diu cū imperio præfuerint, exponat: sanè onus illud in nos recipiemus, tametsi rem nos difficilem, grauem, & operosam moliri non nesciamus. Nam labores in perficienda commentatione

a nostros

noſtros munificentia & liberalitas tua recreat, & æſtum laſſitudinis ac ærumnç munera tua crebrò repetita ueluti roris cuiuſdã reſperſione mitigant. Ac de his quidem dictum hactenus eſto, ne fortè comparata uideatur ad adſentandũ oratio, néue relicto ſcopo euagari aliò perhibeatur. Quum aũt complures litteris mandarint hiſtorias ac annales, & rectè quidẽ uereq́; cuncta narrare conati fuerint, diuerſa tamen id uia modoq́; præſtiterint: nos eorum auctoritatẽ ſequuti, qui accurato maximè ſtudio uſi, ad ueritatẽ accedere proximè uidebuntur, exſpectationi uotoq́; tuo pro uiribus ſatisfaciemus.

CONSTAN-

CONSTANTINI MANASSIS ANNALES.

PErfectus ille Dei Sermo, rerum opifex omnium, ab initio cælum sideribus carens, & immensa tamen uenustate radiorum planè diuinorum fulgens, unà cum terra & luce condidit. Erat autē id tēporis tellus omnis ornatus expers, & cerni non poterat, incumbentibus illi craßißimis tenebris. At ubi lux orta se paßim dideret, ac dies exstitisset: quæ prius erant inadspectabilia, cerni ceperūt, & tristis illa caligo per radios lucidos expulsa fuit. Hoc modo primus dies effluxit. Hinc altero illucescente, cælum secundū in orbem globumq; sollerter redegit, quod uniuersis terrenis rebus ceu tectum quoddam obductum, opifex ipse firmamentum appellauit, diuersum omnino à priore siderum experte globo. Tunc & fluxam aquarum naturam, & abyssos à se inuicem separauit, ac partim quidem sursum ad sublimitatem mentis intelligentia nequaquā comprehensilem subuexit, partim in terra reliquit: utrisq; cælo, tanquam septo muroq; solido, interiecto. Ita die secundo præterlapso, tertius effulsit: quo rursus opifex ille sapiens alijs cōdendis intentus erat. Nam quia super uniuersam terram omnis infera liberaq; aqua diffusa, superficiem eius quasi restagnando tegebat: repente liquidam hanc naturam integram non aliter coegit, ac si quis lac coaguli ui constringens, caseum ex eo conficiat. In hunc modum ea re detracta, quæ prius terræ quasi luminibus officiebat, superficies eius atq; forma conspecta fuit, unà

Cœlum ἀΰλατον.

Cœlum secundum.

Aquarū segregatio.

cum rupibus, montibus, & præruptis collibus. Inde totum illud aquarum corpus & compagem mare nuncupauit: ſiccam uerò naturã, ſiue lapideam, ſiue gleboſam, terram appellauit. Simul eximiam uim poteſtatemq; ſuã declarans, tametſi necdũ ſolis ſplendor exiſteret, omnis generis herbã nihilo minus è terra prouenire iuſſit, partim ſolius uoluptatis, & oculorũ delectationis cauſſa, partim ad animaliũ paſtum, & terram incolentiũ utilitatẽ. Tunc primũ terra ſuis eſt ornamentis condecorata ſplendidius, quàm puella tenera, primumq; uiro deſponſa, quæ auro & unionibus intertexta ueſte fulget. Renidebãt uenuſtæ uiolæ diuerſorũ colorũ, nimirũ aliæ cæruleæ, aliæ purpureæ, aliæ ſubfuluæ: itidẽ aliæ roſæ purpureæ conſpiciebantur, aliæ ſubalbi coloris. Nec niuea deerant lilia, nec anagallides, nec hyacinthus, nec narciſſus, nec quidquã eorũ omnium, primo quæ uere proueniũt. Spicas erat cernere quaſi ſtriatas, & onuſtas frumẽto: hedera ſerpebat, nigris prædita fõlijs, corymbos quatiens: omnia perpulcra, rorida, ſplendida erant, terramq; tẽperatis odoribus fragrantem reddebãt. Herba paßim mollis ac uiridis humi ſtrata, boum, equorũ, animalium cæterorũ uſibus ſeruiebat. Præter huiuſmodi telluris ornatũ, quaſiq; ueſtem elegantißimã, aderat etiam plantarũ copia, ramiq; arborũ uenuſtis onuſti fõlijs atq; fructibus. Erat uidere pulcram ceraſum, melleam palmã, fecundam malũ, florentes oliuas, dulceſcẽtes ficos, pinus pingues, abietes, quercus, ulmos. Ventus in ramos pineos delatus, ſuauißimũ quoddã murmur in fõlijs efficiebat. Erat cernere uitẽ racemorũ matrẽ, & palmitũ ordines. Vua ſuccũ nectareũ continens palmitibus adhærebat. Omnia fructus maturos habebãt, omnia perfecta erant. Non extabat quippiã expers gratiæ uenuſtatisq;

statisq; suæ, non quidquã imperfectum. Secundũ hæc diei tertij lux occidit, & quartus post eũ exortus est. Itaq; rursus opera iussaq; sua Deus instituit, mandans ut cælũ stellis, quasi corona quadã, cingeretur. Quapropter illud si- Siderum
derũ pulcritudine fuit exornatũ, instar pepli margaritis creatio.
distincti, uestis auro intertextæ, panni lucidis gẽmis decorati. Tunc primũ illuxit ocellus ille diei sol, magnus ille ignis, lucerna uitã nutriens, fons lucis inexhaustus ignis, materiei expertis domiciliũ. Tunc primũ face quasi quadam cæruleus ille globus lunæ, integro lucens circulo, noctem collustrare cepit. Tunc primũ deniq; in cælo erat uidere sidera magna, pulcris orbibus inclusa, secũ inuicẽ certantia, cælũ ipsum sic exornantia, ut pratis flores ornamẽto sunt. Saturnus nigricabat, colore plũbeo: Iupiter ut argentũ splendebat: Mars flãmeus cõspiciebatur: sol instar auri puri puti lucebat: globus Veneris stãni fulgorẽ referebat: Mercurius instar æris rubebat: Luna in morẽ glaciei pel lucida suã & ipsa lucẽ emittebat. Ita diuersi coloris peplo cælum obductũ cernebatur. Saturnus cæruleus erat, qualis hyacinthi color est: Iupiter ut liliũ splẽdebat: Mars ut uiola: Sol aureus ut rosa purpurea: Lucifer ut albi floris anagallis: Mercurius ut tinctus rubedine flos: Luna ut pulcris cõspicuus fõlijs narcissus. Eiusmodi quædã uarietas cælũ exornabat, & tam florida, tam elegãs, tam splendida iucunditas in cæli spectaculo semet offerebat, efficiẽs hortũ ex eo sideribus consitũ, cuius ipsemet Deus auctor & cultor erat. Ipsæ siderũ faces plantas, germina, flores infiniti propè coloris referebant. Tunc primũ sol fulgẽs & lucẽ suã emittens, conspectusq; tanquã ornamentũ cæli, & diei pulcritudo, illius imperio seruijt, à quo conditus fuerat, & oculo quasi clauso diem quartũ absoluit. Sic

igitur sidera perfecta fuerũt, ac sol quidẽ ordinatus est ut lut imperator diei, luna uerò tãquã noctis collustratrix.

Animalium ortus. Necdũ in amplis terræ spatijs animal quoddam uersabatur, nõ quod uel aquã penetraret, uel pedes incederet, uel aëra permearet. Enimuero perficiens ille cuncta Deus aquarũ naturæ indita ui animante, ac facultate procreatrice, iussit ut anima inde uiua scateret, tamquã fetus recens è parturiente, iamq; partu infantis absoluti onerato uentre. Nam Dei mandatum ueluti semẽ quoddam incidens, aquas admodum fecundas reddebãt. Hinc ortæ uolucres aëra libero uolatu permeantes, quarum aliæ magnis sunt alis præditæ, & aduncis unguibus, quos armorum nactæ sunt loco: aliæ rostrum habent acutius nouacula, quibus scilicet carnes pro cibis sunt destinatæ: quarum è genere sunt, aquila uolucrum imperatrix, crudiuori accipitres, aues ceteræ, quæcumq; non coctis uescuntur. Hinc & auiculæ garrulæ, herbis uictitantes, alis exiguis præditæ, uitæ breuis, uariè cantillabãt, in lustris garriebãt, arbores perstrepebant; nimirũ musicæ carduelles, alaudæ, spinni, sturni, aliæq; uolucres omnes, quæ agrorum herbas circumuolitant, & uictum inde facilem conquirunt. Tunc etiã in terra bestiæ conspectæ sunt horribiles, leones hirsutas ac uillosas ceruices habentes, ursi, pardalides, tigrides, apri bronci, elephas lato pectore, canes dentibus serratis instructi, ucloces lepores: omnes deniq; tam uolatiles, quàm pedestres bestiæ, quæ uel in amnibus, uel mari, uel montibus dẽgũt. Tot animalibus dum terras, & aquas, & aëra complet Deus, eum inquã aëra, quem uesti manibus haud elaboratæ consimilem suis ipsemet digitis opere subtili contexuit: iamq; uelut urbem quamdam munitam & amplam carniuoris ac herbiuoris animalibus,

&

& uolucribus aperuiſſet: dies quintus curſum ſuũ abſoluit. Quum ſextus autem appetiiſſet, hortum pulcerrimis arboribus inſignem Deus condidit, non fodiendo, non terram colendo, nõ conſerendo, ſed uerbo & ſermone ſolo: cuius imperio quæuis eo loco proueniebant arbores ſuauiter redolentes, umbriferæ, uireſcentes. Quiſnã obſecro uenuſtatẽ Edenis poßit oculis ſubijcere? Iſtic arborũ fructiferarum ordines erant, heic plantarum fragrantiũ & perpetuò uirentium non exigua copia: rurſus ab alia parte cælum æquantes arbores uoluptatis cauſſa conditæ florebant, platanus irrigua, ſublimis abies, excelſæ pinus, cupreßi, ulmi. Rami arborũ mutuo ſe contingebant, & folia ſeſe uelut amabili complexu excipere uidebantur. Etiã fructus dulcißimi proueniebant, ſole in arbores incidente, ac ſenſim per rimas foliorum penetrante. Fulgebãt paßim roſæ cum lilijs, & quidem eo tempore ſpinis roſæ tam purpureæ, quàm albæ radiantis ſideris inſtar è terra germinantes carebant. Heic terræ ſuperficies uiridi gramine ornata erat, illic herbæ nõ purpureæ tantũ, ſed uariorũ quoq; colorũ conſpiciebantur. Vndiquaq; lenis ille fauonius adflabat, & aëra florum flagrantia complebat. Inter hæc omnia uitæ lignum germinabat, ornatum ſingulari gratia, pulcris foliis & fructibus. Ac fons aquam emittens è terra profluebat, arboreumq; locum Edenis irrigabat, plantarum radices ac ſtipites aqua ſua potans, itemq; florum teneros ordines fouens. Poſtea quatuor in principia diuiſus, fit ampliſſimorum fluminum parens. Ea uerò flumina lingua Syrorum uocantur Phiſon, & Geon, & Phorad, & Eddekel: Græcorum autem lingua Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. Et Ganges quidem ambit terræ Euilatæ fines, ubi reperitur aurum,

Paradiſus à Deo conſeritur.

Origo quatuor fluminum.

& uiridi colore lapis. Aurum ipſum natiuum eſt, ſplendidum, rutilans. Nilus autem albifluus Aethiopum terram cingit, & pingues Aegyptiorum agros fecundis aquis irrigat, reddit́q; fructiferos. Tigris tamquam telum quoddam cum ſtrepitu ruens, efficienśq; ſonos ac gyros horriſonos, è regione finium terræ Aſſyriorum curit. Tam iucundum tabernaculum quum exſtruxiſſet, ac arboribus ornaſſet, finxit & hominem manibus omnia perficientibus, de puluiſculo miſero, & ex luto commiſto pondere. Quuḿq; terrenæ illi caruncułæ uitæ ſpiritum indidiſſet, perfectuḿq; hominem, & ſpiraculo præditum condidiſſet, ex animo & corpore compoſitum, donatum uoluntate ſpontanea, ſuam ad ſimilitudińem imagine ḿq; formatum: incolam eum facit Edenis, loci pulcris arboribus conſiti, quaſi collocans marmor in thalamo, & alium in mundo mundum: paruum quidem illum, quod magnitudinem attinebat, ſed pretio longè mundo ipſo præſtantiorem. Hunc ex rubro puluere formatum, Adamum appellauit figulus ille naturæ luteæ. Quuḿq; collocaſſet eum in pulcro Edene primum ciuem, iußit ut fructibus omnium arborum ueſceretur: ſaltĕ arbori cognitionis manus non admoueret.

Hominis creatio.

Tunc & manſuetũ quodlibet animal, quamlibet item beluam, quæ euagatur in ſiluoſa latibula, deduxit ad Adamum, quidquid pedes incedit, & in cælo uolat: ut acciperent appellationes ab ipſo, naturis conſentaneas. Adducebatur cruentus, iubatus, tauri necator leo: urſi toruum tuentes: pardi maculoſi: ceruus pelle uaria: caudata uulpecula: elephas fronte lata, proboſcidem quatiens: lepus mutilata cauda: cornibus feriens taurus. Adducebatur perdix, habens & pedes & roſtrum rubrum: cũ

Animalibus appellationes inditæ.

ſturnis, alas habentibus nigras, qui pennas quatiebant, & albas notas inſtar grandinis ferebant. Pulcritudinem ſuã oſtentabat pauo, alas habens aureas: lucebat colorib. multis, & aurum in plumis referebat. Fulgebat in eodem & purpureus color, auro interſperſo, ſplendentis inſtar oculi. Cingebant Adamum omnia, ſicut mancipia dominũ: adulabantur, accurrebant, noſtri generis auctori blandiebantur. Ille uerò demulcebat manibus inexpugnabiles beſtias, tanquam recens editos agnos, qui lacte ueſcuntur: neq; quidquã ab ipſis periculi formidabat. Nam procax, mala, & audax uitioſitas nondum in ipſius corde locum habebat. Sic nihil eſt, quod in animum adfectionum expertem ius habeat: non ignis, non fera, non flumen impetuoſum. Si rex eris adfectionum animi, peccatiq; Dominus: ſuper baſiliſcos & truculentas feras incedes, leonem humiliabis, manſuefacies tigrim. Secundum hæc, Adamus ſomno acerbiſſimo ſopitus eſt: ſomno, qui fuit initium euerſionis, & omnia perdentis inuidiæ. Coſtam eius dormientis attigit ipſe conditor: accepit hanc: formauit inde mulierem. Itaq; de puluere conditus Adamus, homo ille princeps, Euæ matris primæ pater, reſpectu coſtæ, factus eſt. Viuebant ambo in deliciarum prædio, ut infecundi, qui rerum craſſarum ſtudio nullo tangerentur: quiq; corporis nullo pondere grauati eſſent. Vtriſq; uerò legem præſcripſit Deus. O terra (inquit) editi, & huius Edenis primi ciues: hæc omnia ueſtræ utilitatis cauſſa producta ſunt. Veſtræ fruitionis gratia fructus arbores ferunt. Itaq; ſatiamini omnibus, ex omnibus delicias quærite. Saltẽ perniciosum hoc cognitionis lignum, ſolum inquam hoc fugite: ne illud mihi attigeritis. Eius contactus interitũ, & guſtus fel merum adfert. Iccirco ſi de hoc guſtaueritis, ruetis

Innocentia tuta.

Euæ formatio.

ingentem ruinam. Idem si uitaueritis, stimulum mortis effugietis: & amplitudinem uitæ non finiendæ lucrabimini. Fert enim fructum amarum, & mortem ipsam. Eueniebāt hæc ita: reuerebantur hanc orationem auctores nostri generis: arborem istam, uelut infestissimam, ex animo oderant. Verùm inuidebat Satanas: fremebat dentibus: instar apri spumantis & efferati excandescebat: uidere nō potest, ut angelorū more uiuerent. Itaq; sceleratæ machinationis suæ instrumentū, serpentem fraudulentum & tortuosum inuenit. Adulatur primæ hominum matri: fructū demonstrat adspectu iucundum: gustatu suauem: nectareū. Intuetur fructum illa, qui maturus erat: gratus adspectui: bonus ad uescendum. Arridebat is oculis: cor demulcebat: uidebatur dulcedinē quamdā cordi gratā stillare. Ostēdit & Satanas eis poculū fraudis, atq; illud dulci adsentationis melle imunxit. Serpebat ille draco ingeniosus, sibilabat molliter. Si de hoc, ait, ligno pulcrū habente fructū gustaueritis, si saltem fructū eius ori admoueritis: orbes oculorū uestrorū aperientur, eritisq; Dij, & cūcta cognoscetis. Audijt hæc mulier: animū adsentationi aduertit: uicta est per dulcitudinem: uicta propter elegantiā. Trāsgressa est interdictū, edit de ligno: sumsit ex eo: gustauit: cōiugi dedit. Ambo de fructu comederunt, eiusq; participes facti sunt. Sed mox ipsos malū comitabatur: aperti sunt eis oculi: uiderūt turpitudinem: nuditatē dedecusq; suū agnouerūt. Hinc subibant umbrosas latebras, currebant sub dēsas ac frequētes arbores, obligacula de crassis solijs cōsuebāt, sub arborē cōfugiebant, & sub tegmen. Optabāt ut terra ipsis ore lato dehisceret, ac prius eos uiuos reciperet, quàm morerētur. Animaduertit hoc consitor ille pulcrarū arborū: acceßit ad fugiētes nostri generis auctores: ex-

Inuidia Diaboli & fraudes.

pro-

probrauit dementiã:errorem est infectatus. Quid multis uerbis opus est? abegit illos inde,multauitq; laborioſis ac grauibus operis:minatus terram,animalium altricẽ,productura ſpinas pungentes,ac tribulos ſtimulis acutis præditos.Parturigenes imprecatus est graues ac difficiles Euæ matri primæ,quæ illas princeps est experta. Quãobrem calamitoſiſſimus & miſer ille generis auctor, quum aduerſo caſu illinc expulſus eſſet:habitauit eregione fundi dẽliciarum,ac pellicea ueſte indutus,quæ figura carnis erat,Euaq; cognita,non ſine uitioſitate Abelum Cainúmque genuit. Cainus agrorum culturæ intentus erat,& terram magno ſtudio boum opera inuertebat: Abelus autem iunior paſtoriciam exercebat.Itaque ſinguli Deo laborum primitias offerebant: qui Abeli quidem accepta bat munera, ueluti qui rectè illa obtuliſſet, ac debito cultu:uerùm ijs,quæ Cainus offerebat, animũ non aduerte bat.Ex ea re factũ,ut Cainus uultũ ſuum demitteret,Abelumq; fratrem oculis infeſtis adſpectaret. Deniq; illi, qui nulla re ipſum læſerat,adferre manus paricidiales cogitabat. Etenim in corde caminũ inuidiæ fruentem habebat. Atq; hoc quidem etiam auſus eſt facere. O mentem inhumanam. Non reueritus ea uincula, quæ belluæ reuerentur, fratrem intra mortis mandibulas demiſit. Deus autem fratricidam iracundè adſpexit, eumque ſubiecit exſecrationibus maximè diris. Secundum id Cainus à ſedibus primis eiectus,quum magnam terræ partem peruagatus eſſet:tabernacula fixit,ubi commodum maximè ipſi uidebatur:primusq; munitas turribus ciuitates excogitauit. Quum autem genus humanũ ualde diffuſum eſſet, uiatores Cainus aggrediebatur: latrocinijs intentus erat: prædas agebat:rapiebat: cædibus inquinabat manus. Interim

Cainus homicida princeps.

Cainus auctor munitionum & latrociniorũ.

terim quum generis auctores luctu adficerentur inconsolabili, Abelo perdito per manus parricidiales: Deus eis iustum illum Sethum uicißim donat, qui nomina cælestibus astris imposuit. Hinc mortalium natura, tamquam arbor altas radices agens, magis atque magis aucta & amplificata, omnia circumcursitans totam terram replebat, perq; superficiem eius omnem dispersa erat. Verùm deinceps exorbitans ad improba facinora, quoduis ad malum, uelut equus in campum, ferebatur: quasiq; rota præceps, per decliuia ruens in aquas: donec ad imum erroris impij gradum prolapsa, diuos cepit facere, ac elementa colere, creatisq; honorem Dei loco deferre. Erat autem iustus quidam uir Noa, de Sethi posteritate, nonus ex Adami semine, qui primus fuerat conditus. Is uirtutis & legitimarum actionum studiosus, quum odio uitia toto pectore haberet, ac fugeret: improbè agentes & impios corrigere conabatur. Vbi uerò persuadere non poterat, ut à sceleribus abstinerent: translatus est de terra, in qua prius erat natus, factusq; alijs in finibus inquilinus, celebrem illam arcam iussus est exstruere, ac in illam animal omne terrenum & aquatile includere, ut generis sui semen ac fomes quidam esset. Obœdijt Noa Deo, quod imperatum erat, faciebat: de lignis arcæ capacitatem exstruebat: quæ interius habebat infinitos amfractus, labyrintho consimiles. Deinde Noa imponebat in arcam omnis generis animalia, terrena, uolucria, pedestria. Deus autem adapertis cælorum tectis, tota inde pluuiarum maria demisit: abscondidit uertices præcipitium collium: occultauit terræ superficiem: abdidit arua. Vniuersa & confusa erant, & commista. Immersi aquis erant arborum trunci: pisces ad montes usq; sublimes accedebant: leo mergebatur aquis:

De Noa.

Diluuium.

quis: thynus erat in terra. Omne animal in aqua tum ferebatur, siue aera permearet, siue terram: siue uolaret, siue incederet. Omnia obruebãtur ab impetuosis pluuijs, & in aquis animas exspirabant, miserecq; mortem obibãt. Vt simpliciter & breuiter dicam, tamquam sub tenebris rursum terræ facies abdita conspici desijt: rursum chaos illud inualescebat, antiquius luce: rursum aquis altrix animalium terra mersabatur. Bestiæ ferebantur mortuæ, mariq; obrutæ. Hominum genus illud priscum, ortorum ex luto, immensam aquam quum hausisset, ac mersum esset: tanquam nauis aquas penetrans, ut nauigans mari scapha, ut leuis quidam puluis super aquarum terga natabat, & multis pluuiarum reciprocis fluctibus agitabatur. Noa uerò solus tectum illud salutiferum ingressus, instar securi nautæ in eo nauigabat: semen humani generis exiguo in ligno conseruans, neque remos adhibens ullos, nec ulla uela. Cum ipso filij filiæq; nauigabant. Et filijs erant hæc nomina, Semus, Chamus, Iaphetus. Postea quam uerò cessit ac remisit pristinus ille pluuiarum impetus, rursumq; conspecti sunt prius ab aquis operti campi: exsilijt de arca cum liberis suis Noa, & omne animal eadem contectum unà cum ipso exijt. Iamq; mundus hic alter erat, alter generis princeps: rursum omnis incrementum anima sumebat. A' prima quidem formatione Adami, primi hominis, usque ad diluuium, quod accidit sub Noa, elapsi sunt anni bis mille, ducenti, & quadraginta duo. Nepotes autem iusti huius Noæ fuerunt, inter alios eximios nepotes & abnepotes, Mesremus secundogenitus filius Chami, Noæ filij: itemq; Nebrodus gigas ille, manuum robore præstans. Ac Mesremus quidem habitabilem fecit Aegypti terram, à quo Aegyptum appella- Mesremus.

appellatam esse tradũt. Nam Mesrem hebraicè sonat Aegyptum. Nebrodus autem seceßit ad regionẽ aquilonalẽ, quæ ab Assuro Semi F. appellata est Assuria. Atq; hic auctor fuit hominibus reijciendi creatorẽ, primusq; fremuit aduersus Deũ uiuum, & honorem Deo (ceu fas est) conuenientem ad seipsum transferre stolidè uoluit. Dedit & consilium exstruendæ turris, ut contra Deum se defenderet, si rursum uellet humano generi diluuium immittere. Quapropter illi persuasi uanis eius consilijs, turrim Chalanes, supra nubes euectam, ingenti excelsitate, ad ipsam propè lunarem sphæram accedentem, exstruere ceperunt. Verùm opus hoc uani laboris non perfecerunt. Nam Deus linguas exstruentum confudit. Solus Eber ab ea pœna immunis euasit, quòd uana molientibus non adsentiretur. Secũdũ hoc dispersi sunt mortales, alius aliũ in locũ. Ipse autem locus hic ab eo, quod acciderat, nomẽ accepit: ut appellaretur Babylon, id est, confusa. Nã illic cõfusæ sunt linguæ turrim exstruentum. Et Babel Hebraica lingua confusionem significat. Quum autem genus humanum ad amplitudinem peruenissent, non multo pòst Aegyptij regem acceperunt: adeoq; primi mortalium regium imperium pati ceperunt Aegyptij, tributúmque pendere. Principium eius regni exstitit, posteaquam septem modò generationes à diluuio præterijssent, quo uniuersa perierunt. Ab eo tempore genus humanũ improbè se gessit, & ad nefandas actiones abominationesq; respexit. Rapinis gaudebant, delectabantur adulterijs, omnium uitiorum excogitationi prorsus intenti erant. Prædabantur, rapiebant, furabantur, mœchabantur. Ad extremum se deastrorum cultui dabant. Primus autem Seruchus uti sculptilibus & statuis cepit, octauus è iusti Noæ posteris. Nimirum

Nebrodus.

Turris Babylonia.

Princeps apud Aegyptios regnũ.

Seruchus auctor idolorum.

mirum hic Seruchus honorem priſcis deferens, tamquam rerum præclararum inuentoribus, tamquam in prælian-do fortibus, tamquam principibus ſapientiæ, tamquam belli peritis: imagines, ſimulacra, columnas exſtruxit, uelut ad memoriam beneficiorum ab ijs profectorũ. Quod non intelligentes poſterorum plerique, non rectè accepta Seruchi ſententia: ſtatuas inanimas ceu Deos coluerunt, & ſculptilia mortalium facta manibus adorarunt. Inde peregrinum ad cultum quum deflexiſſent, alij Deos alios excogitarunt, quos uenerarentur. Magis autem, quàm ceteri omnes, exorbitarunt Aegyptij, & uſque ad ridiculas res ſuperſtitioſi eſſe perrexerunt. Aegyptij ual de ſuperſtitioſi.

Hinc factum, ut feles, & ſimias coluerint, ibes, hircos, boues, canes, crocodilos, abominationes alias ab errore mentis profectas. Longè uerò ſtudioſiſſime inter alios cultus Apim uenerabantur, qui uarij coloris bos erat. Nam quum apud ipſos eiuſmodi bos naſceba-tur, qui in lingua & cauda ſigna certa ferret, item que lunam in fronte dimidiatam repræſentaret: choreas agitabant, feſtos dies celebrabant, conueniebant, tamquam ſi nouus ad ipſos Deus acceßiſſet. Ac illum quidem omnis generis eſculentis paſcebant, ipſi uerò potando & ſaltando dies totos conſumebant. At enim repetenda mihi ſunt, de regno quæ dixi. Apud Aegyptios primus omnium rex fuit. Id eſſe uerum, oracula ſacrarum litterarum teſtantur. Nam quum fames terram Chaldæorum inuaſiſſet, diuinus ac celebris ille Abramus exſul factus eſt: relictaq; cognatione ſua, in Aegyptum migrauit, ut pernicioſum famis ab ſe ſorcipem abigeret, alimenta iſtic largiora conſequutus. Comes erat illi etiam uxor ad ſolum peregrinum, eleganti prædita facie Sarra, longe-q;

Apis Deus Aegyptius.

Abrami exſi lium.

geq; uenustißima. Ministri ergo regis Aegyptij (& erat tum rex Aegyptiorum Abimelechus) quum Sarram incomparabili forma fulgentem uiderent, tantumq; mulierculas Aegyptias excellentem, quantum omnibus floribus rosa præstat: ad regem amore captum illam deducunt. Quam ubi conspexißet Abimelechus, totus captus est: forteq; uiolaßet hominis iusti lectum, ni Deus honori cultoris sui consuluißet, noctúque regem plagis grauibus uulneraßet, ne cognatis quidem ac satellitibus eius parcens.

Belus Assyriorum rex.

Ceterùm non post multas generationes ab initio regni Aegyptij, temporibus Abrahami, Assyrijs imperauit Belus uir fortis, robustis manibus, gigas: quem homines decepti tamquam Deum uenerabantur, Saturnumq; nominabant. Habuit autem Saturnus hic Semiramidem uxorem, quæ Rhea nuncupabatur. Et Aegyptiorum quidem in subiectos potestas, ac regia potentia, regium imperiũ, usque ad integros CIↃ IↃCLXIII annos durauit. Rursus uerò regnum gentis Assyriorum annis CIↃ CCC ad Sardanapalum usque floruit. Saturnus aũt cum uxore sua Rhea cohabitans, inter multos alios liberos & Ninyam procreault, quem claræ Nineues conditorem fuisse ferunt. Aliquanto pòst tempore Saturnus Assyria relicta, in Aphrorum regionem australem excurrit. Ninyas uerò matrem suam ex amore uesano, fœdo, naturæ ipsi repugnante, quo correptus erat, Semiramide in hoc illi adsentiente, uxorem & cohabitatricem accepit. Ex quo lex apud Assyrios sequuta est de matrũ liberorumq; nuptijs, & legum naturalium confusione. Res autem hæc nefanda & exsecrabilis, ab Assyrijs profecta, etiam ad Persas transijt. Ceterùm id temporis Aegypti rex Sesostris, auctus magnitudine potentiæ supra reges ceteros priores,

Semiramis.

Semiramidis cum filio coniugium incestum.

Sesostris rex.

priores, non satis arbitrabatur esse soli Aegypto imperare. Quamobrem coacto de tota natione sua exercitu, in quo erant hastati, cetrati, sagittarij, loricati præliatores, uiri mauortij: adsumtisq; belli socijs ex Vnnorum gente, quam muneribus sibi totam adiunxerat: terram uniuersam, Asiam maximè, percurrit: & omnes, ut tributa sibi penderent, ui coegit. Sublatis etiam ubique nationum principibus & satrapis, sub iugum suæ potestatis eas redegit. Vnnis autem Assyriorum regionem dono dedit, & pro Vnnis siue Scythis Parthos appellauit. Hoc modo victor reuersus est intra nouem annos, uniuersa imperio suo Asia subiecta. Sub eodem regium Assyriorum imperium potentiam, quam habuerat, exiguum ad tempus amisit. Posteaquam uerò mors etiam Sesostri uitam eripuit, rursus apud Assyrios regnum arboris instar, ab hieme acri læsæ, floruit: quæ arbor & emarcuit, & mortua uitam recepit, postquam hiberni temporis sæuicia præterijt. Itaque rursus Assyriorum imperium ad priorem fortunæ prosperitatem redijt, donec Sardanapalus apud Assyrios regnauit: homo gulosus, uoluptarius, salax, effeminatus. Qui quum seipsum euirasset, ac inter feminas occlusisset: pingebat uultum, supercilia colorabat, radebat barbam usque ad cutem extimam, ostendebat & genas cerussa fucatas, totam denique faciem mutatam à forma uirili habebat. Secors erat, mollis, libidinosus, femineus: sola ipsi uoluptas, sola mensa delicata curæ erat. Vescebatur, potabat cum eunuchis & scortis. Tota eius uita erat intemperantiæ plena. Et ipse quidem conclusus erat apud impudicas feminas, neque uel à præfectis, uel priuatis hominibus cernebatur, calidis seruacris & uestimentis oblectans mollibus: regni uerò

Vnnorum gens, qui & Parthi.

Sardanapalus.

negotia duces urbium, nationum, locorum administrabãt.

Arbaces Sardanapalum interficit.

Itaq; dux Arbaces sæpius obsecrans, ut Sardanapalum cerneret, & coram ipso staret, (numquam enim uiderat hominem, ne quidem per somnium) quum aliquoties desiderio excidisset, uixq; nactus esset conspectum huius, tamquam rem faustam: ubi uidit, ubi fucatum cerussa conspexit, carentem pilis, imberbem, facie muliebri, pectentem purpuram inter puellas, mollem, prorsus indignum imperio: excandescens, pugione improbum uulnerat, gladiumq; ad ipsa usque intestina adigit, mortis interitusq; poculo illi propinato, qui poculis ad auroram usq; delectabatur. Sic istum occidit Arbaces imperator, grauiter

Alia narratio de Sardanapali morte.

ferens, se uiri talis amicum appellari. Ceterùm alij de Sardanapali rebus ita non scribunt, sed aiunt postea, quàm audissent Chaldæorum uicini, Assyriorum regem Sardanapalum, Anacyndaraxi F. esse hominem eiusmodi, qui porcorum iumentorumq; more uiueret, saltationum & ludorum studiosus esset, mulieres imitaretur: ipsos eo contemto, tamquam molli corde prædito, expeditione suscepta forti cum exercitu uenisse, manuq; cum Sardanapali milite cõserta, in fugam uertisse ducem, ac ui de aduersario uictoria potitos esse. Quod quũ miser intellexisset, destitutus ab omnibus, pinguẽ rogũ incendit, copiosa materie nutritũ, collectisq; lectulis aureis & gẽmatis, itẽq; uarijs indumẽtis, & talẽtis auri, omni deniq; supellectile regia uestiũ, uasorum aureorũ, gemmarũ, unionũ: cuncta in rogũ de lignis multis exstructũ abiecit, ac tamdẽ seipsum ijs imposuit. Deinceps Chaldæi citra omnẽ metũ Assyrijs imperabant, ac regnũ potestatemq; in se trãsferebant. Atq; hoc modo post Assyrios Chaldæi rebus potiti sunt, & fortunæ ludibriũ rerũq; alea quũ alijs satis illusisset, ad alios inclinauit.

Sardanapalus se cũ opib. exurit.

Chaldæorũ regni principium.

nauit. Quo autem tempore Assyrijs hæc accidebant, Hebræis Ozias rex imperabat, à Dauide maximo uate septimus. Chaldæis inter alios reges Senacherib⁹ præfuit, itēq; regioni Assyriorū, genti Babyloniorū, & nationi Medorū. Qui superba expeditione cōtra Iudæā susceptā, & per amentiā Deo cōtumelijs adfecto, quū uerbis arrogātiorib. usus esset: insaniæ suæ præmia cōsequutus est. Angelus enim à Deo noctu missus exercitū omnē absq; gladio concisum perdidit, qui centū & octoginta quinq; hominū millia cōtinebat. Itaq; is, qui prius superbus et elatus erat, instar leporis pedibus celer & fugitiuus euadebat. Secundū hæc erat rex Nabuchodonosor, qui oēs adegit ad annua tributa, Chaldæos, Assyrios, Medos, Babylonios, ipsamq; metropolim Iudæorū totā, infinitis cū copijs ueniēs, bis euertit: & oēs sanguinis generisq; regij redactos in captiuitatē, Babylonē trāstulit, ut essent ipsius cubicularij. Erat inter hos etiā magnus ille uates Danielus, et tres illi pueri, cū alijs nobilib. Paullo pōst elatus nimiū Nabuchodonosor, quū fortunæ prosperitatē ferre nō posset, atq; iccirco in furorē extremū deuolutus esset: seipsum insania quadā animi Deū fecit. Sed horrendū in modum humiliatus est à Deo, de humana forma in porci figurā cōmutatus, supplicīū hoc propter superbiā ferēs. Verūm ut sermonē ad priora reducā, Chaldæis imperauit hic Nabuchodonosor, & post ipsum Merodachus: post quē Baltasarus, ambo Nabuchodonosoris filij. Baltasar⁹ imperij magnitudine abutēs, cōpotores accipiebat sibi optimates, eosq; mēsis splēdidis excipiebat. Quumq; demonstrare uellet opū abundantiā, magni pretij uasis utebatur, factis ex auro & gemmis: interq; cetera templi quoque supellectilem intulit, quam olim Nabuchodonosor abstulerat, quū Hierosolymæ pul-

Senacheribus rex.

Nabuchodonosor rex.

Merodachus. Baltasarus rex.

critudinem spoliaret. Hanc ille quum citra metum in usum suum uerteret, (quippe rerum successibus ebrius, planè nõ cogitabat, Deum molestè ferre sacrorum uasorum uiolationem) manum in pariete scribentem conspexit. Literarum hæc erant uerba: Mane, Decel, Phares. Quæ quum alius nemo declarare posset, Danielus perspicuè ac uerè interpretatus est: Diuidens diuisit rerum opifex imperium tuum, excidit ac demensuit annos regni tui. Transferetur deinceps potentia tua, solióque regium ad nationem alteram. Hæc uates ille coram Baltasaro docebat, nihil reueritus, nec omnino quidquam expauescens. Non multo pòst, quum Darius Medus, quem Astyagen uocant, magnis cum copijs aduenisset: sustulit è medio superbum illum Baltasarum Chaldæum, & Babylonis ceruices duras flexit, illamq; Medorum potentiæ uectigalem fecit. Ex eo tempore Medi uniuersis regionibus potiti sunt. Verùm nec apud illos multis annis regium imperium mansit, sed citò defluxit. Quo autem pacto regnum à Medis auolauerit, breuiter ac dilucidè narratio nostra exponet. Erat Astyagi regi Medorum filia, quam pater puellã appellauerat Mandanã. Erga hanc ille quadam ardebat inuidia, nocturnis somnijs infaustis territus. Nam sibi uidere uisus fuerat Mandanã filiam meientem, & quidem tantam urinæ copiam: ut ea posset Asiaticæ terræ superficiem tegere. Hoc primum ei fuerat oblatum somnium. alterum habuerat huiusmodi. Videbatur sibi uidere de uerendis Mandanes enatam uitem, à qua tota Asia, Medorum, Persarumq; nationes inumbrarentur. Talibus ergo somnijs rex territus, aduersus Mandanam clandestinas inimicitias alebat. Quumq; uariè cogitasset, quid faciundum esset: ingenio fortunam eludẽdam esse statuit.

Darius Medus rex.

Mandana regis Astyagis F.

Qua-

Quapropter puellam uiro cuidam iungit, cui Cambysæ nomen esset: (erat autem Cambyses hic ignobilis & plebeius) ut claritatem exspectatã imminueret, generis splendore per ignobilitatem uitiato. Quum autem intellexisset esse prægnatem, sedebat obseruans tempus, & partũ exspectans. Paullo pòst filius masculus è Mandana prosilijt. Eum rex quum accepisset, ac inuoluisset: Harpago tradit, ut interficeretur. Ille uerò infantem occidendum bubulco dat, qui exponeretur, ut feris montanis esca foret. Quid inde? quo pacto res actas? bubulcus accipit, domum suam puerũ deportat: reperit coniugẽ, quæ recens infantẽ mortuũ pepererat. Ostendit infantẽ illi, quem ferebat: quid agendũ, rogat. Re deliberata inter se, mortuũ abijciunt: datũ genuini filij loco nutriunt. Cyrus autem (ô rem prodigiosam) quum adoleuisset, cum pueris colludens, rex electus est. Imperabat æqualibus, uti uolebat, singulis. Et omnes quidem imperata citò faciebãt, solus Artembaræ filius, Cyri collusor, quũ dicto nõ obtemperasset: inobœdientiæ pœnas luit. Læsus atrociter, grauiq; supplicio multatus. Erat aũt Artembares ingenuus & illustris, cuius filius lædebatur. Is patrem accedit, iniuriã acceptam narrat, rem actã indicat. Mox Artembares ira graui corripitur, quũq; regem conuenisset, iniuriam filio factam exponit. Hoc modo Cyrus etiamnum puer arcessitur. Quumq; curiosè rogatus esset, non sine grauibus minis: ore libero rem omnẽ confitetur. Rex libertatem ipsius audaciamq; miratur, ac bubulcum adfecturus erat pœnis, qui esse Cyri pater existimabatur: ut enuntiaret, cuius nam filius esset Cyrus. Eas bubulcus iste minas non tulit, sed regi rem totam mox indicauit. Astyages omnia cum sapientibus & Magis communicat. Verùm fefellit hos (ceu credi par est) diuina potentia.

Harpago Cyrus necãdus traditur.

Cyri pueri regnum.

Artembares.

Magorũ error.

tentia. Nã ſplendorẽ, quem prius exſpectabant ac formidabant, conſequutum eſſe puerũ ludicris in rebus perhibebant. Hæc quidẽ oratio cor regis deleniebat, uerùm aliud quiddam urebat. Etenim Harpagum infelicem tamquã hoſtem oderat, qui Cyrum ſeruaſſet, nec illum è medio fuſtulliſſet. Igitur Harpagum cum filio uelut ad conuiuium arceſſit. Filium autem barbaro more inſtar agni miſerrimè mactat. Quumq; infelix Harpagus ad menſam acceſſiſſet, in patina ei carnes filij apponit. Ille quid actũ eſſet ignorans: ad ſatietatem edit. Statim uerò poſt cœnam & caput, & manus filij mactati ad Harpagum deferebantur. Hinc quid factum eſſet, intelligebat ille quidem: ſed ipſe quid ageret neſciens, apud animum excandeſcebat, & Aſtyagem oderat. Quum autẽ Cyrus ad Perſas è Media redijſſet, iamq; uirilem attigiſſet ætatẽ: non ceſſabat infelix Harpagus omnia facere, omnia moliri, ac Cyrum iritare, ut ſe de Aſtyage ulciſceretur, & eum imperio deijceret: donec hominem permouit, ut & copias colligeret, & auum magna ui aggrederetur. Quid factum ſecundum hæc? Cyrus ſplẽdidè uincit, Medorum rex uincitur, capitur, imperium deinceps ad Perſas transfertur. Sic igitur Cyrus regno potitur. Præterea Crœſum, illũ pecunioſum Lydorum principem, acie congreſſus uiuum in poteſtatem accepit. Enimuerò quum huc peruenerim, Crœſiq; mentionem fecerim: etiam de Lydorum fortuna quædam commemorabo, quamquam ea nec ampla, nec illuſtris exſtiterit, ut Medorum, ut Perſarũ, ut Aſſyriorũ fortuna. Regnauit in Lydia Phrygiaq; Candaules, generis originem (ceu perhibent) ab Hercule ducens. Habebat is uxorem, quæ eſſet eximia pulcritudine, fronte hilari, delicata, genis purpureis. Eius tanto deſiderio & amore flagrabat, ut aliquando mi-

Cyrus auo capto regnũ ad Perſas transfert.

De Crœſo & Lydiæ regno.

Candaulis ſtultũ facinus.

do ministro suo (is Gyges erat) desiderium amorem que suum patefaceret, atque illum suæ coniugis spectatorem esse uellet, delirans (ut uidetur) ac fati gladium contra se ipsum acuens, & ad lædendum se proritans. Itaque Gygem Candaules ad ianuam occultat: illa se exuit: Gyge de nuda pulcritudine corporis heræ suæ uoluptatem capiente. Videt Gygem mulier: ira muliebri accenditur: adfectam se iniuria putat: Gygem arcessit: dat optionem duorum: uel ut herum occideret, ipsamq; coniugem cum imperio lucrifaceret: uel interfectus mortem ipsius oppeteret. Nam turpe Lydorum uxoribus erat ab alienis uiris conspici, quum uestibus indutæ non essent. Gyges uitam eligit: herum interficit: statim ad regni sublimitatem peruenit: qui paullo antè humilis erat, subitò emicat: factus ex priuato rex, herus è seruo. Hic Gyges (hoc enim memoriæ proditum accepimus) castrabat mulieres, ut eis semper integris & iuuencu lis ad uenerem uteretur. Eius Gygis è stirpe Crœsus rex erat, quem Cyrus cepit, Danieli uatis admonitionibus obtemperans. Nam Cyrus Crœsum uelut opulentum metuebat, ac fugere cogitabat, prosperitatem audaciæ Crœsi reformidans. Verùm Danielus eum confirmabat, indicato uaticinio, quod ante multas ætates Esaias protulerat. Illustris hic rex Cyrus Hebræis, qui erãt in captiuitate, libertatem est largitus: concesso etiã, ut ipsorũ metropolis exstrueretur, quã à fundamẽtis Nabuchodonosor euerterat. Cyro mortuo, filius eius Cãbyses regnũ cũ imperij sceptris accepit. Post quẽ imperauit Darius Hystaspis F. Fuerit aũt operæpretium narrare, quî hoc factum sit. Cyrus rex filiũ habebat, nomine Smerdim: animosum, robustum, fortem, generosum. Huic succensebat Cambyses, ut homini ro

Gyges ad regnum peruenit, hero necato.

Gyges feminas castrabat.

Cyrus à Danielo monitus.

Cambyses Cyri F.

Smerdes Cyri F.

buſto, quòd paullulum potuiſſet arcum tendere, quem ex Aethiopia legati attulerant: aliàs etiam ipſi propter inſo-
Cãbyſis ſomnium. *mnia quædam inuidens. Quippe uiſus ſibi fuerat per quietem ſolium elegans, regium, altitudine immenſa cernere: ac in eo ſedentem quemdam uirum illuſtrem, qui cæleſtia ſidera capite contingeret. Quumq; de quodam interrogaſſet, cuius eſſet hic thronus: audierat eſſe ſolium Smerdis, quod cerneret: & eum, qui ſederet in ſolio, Smerdim eſſe. Hinc ergo non optimè erga Smerdim fratrem adfectus, fraudulentam necem infelici moliebatur. Poſtquam uerò, Cambyſes mortis poculũ ebibiſſet: Magi, qui regia-*
Smerdes & Spathines magi regnũ occupant. *rũ ædiũ cuſtodes erant, quorũ unus uocabatur Smerdes, alter Spathines, ad ſeipſos imperiũ & auctoritatẽ trahebant. Nam uulgo cædes Smerdis erat incognita. Et rumor quidẽ hominum ſermone ferebatur, imperij Perſici gubernacula Smerdim habere: uerùm ipſi non cernebantur, ut qui uulgus metuerent. Etenim magna lex & inuiolabilis apud Perſas ualebat, quæ ipſos ab alia familia gubernari uetaret, nec habere uellet aliũ regẽ prius, quàm morte regia familia tota exſtirpata foret. Quũ aũt hæc molitio foret à plurib. animaduerſa, & Magorũ fraus paullatim pa-*
Septẽ principes Perſici regẽ creant. *tefacta: ſeptẽ Perſarũ principes ad colloquiũ cõgreſſi, req; multũ deliberata & cõſtituta: (erat aũt unus ex Septẽuiris Darius Hyſtaſpis F.) Magos adoriũtur, coſq; gladijs occidiũt. Multis uerò cõſilijs de regno habitis, tamdẽ ſtatuũt, cuius ex ipſis equus ante oẽs hinnitu uti deprehẽderetur, recẽs lucente ſupra terrã ſole, lucis auctore: eum imperio*
Darius regno potitur. *Perſarum potiri debere. Probabãtur hæc pacta. Dario curator equorũ erat, idoneus ad huiuſmodi res ſollerter efficiũdas. Is quũ animaduertiſſet, quã amaret equã ſupra ceteras equus Darij: à cõgreſſu amborũ accepta equæ urina,*

nares

nares equi hac passim inunxit. Equitabāt iā unà, quū primus Darij equus odore motus urinæ ab equa exceptæ, hinnitu in oculis omniū uti cepit. Accedebat res noua & mira, quòd tonitrua fulminaq; exorta præsentes obstupefaciebant. Qui uisis his, statim ex equis delapsi, Darium more Persico adorabant. Itaq; regni gubernacula quum Darius accepisset, multas adiecit ei mari cinctas insulas, & urbes in continenti, Asiamq; totam. Quumq; copias infinitas etiam aduersus Græcos emisisset: damnum accepit, omnibus interfectis. Post Darū filius eius Xerxes Persis imperauit, qui Græcos terra mariq; aggressus, copijs nauticis, equestribus, omnibus deniq; conatibus & uiribus: exercitum amisit, & quum solus in nauicula uix effugisset, domum turpiter redijt. Post Xerxem imperauit Artaxerxes Longimanus, ac deinceps exstiterū alij multi Persarum reges, gentiumq; nōnullas in seruitutē redegerunt: donec uenit magnus ille Macedonum rex Alexander, & euerso Persarum imperio regnum administrauit, quod à primo Cyro ducētis, ac præterea XIII. annis durauerat. Subiecit hic sibi Persas: imperauit Indis: obtemperabant ei Syria, Phœnicia, quæuis alia natio, totius terræ principes ac satrapæ, ab extremo Oriente usq; ad occasum solis. Quum autem huic etiam, qui esset homo natura moralis, persoluendum foret naturæ mortalis debitū: uenenum paratum ex his eum terris rapit. Tanta uerò magnitudo regni eius ad Xuiros fortissimos transijt, qui primi fuerāt Alexandri satellites. Horū unus potitus est Syria & Phœnice: alius imperauit in Thracia: alius in Paphlagonia: alium Asia consequuta est: Ptolemæus solus Aegyptū in potestatem suam redegit. Inde rursus imperij principium habuit Aegyptus. Hūc blandis adspexit oculis fortuna. Itaq;

Xerxes rex.

Artaxerxes Longimanus rex.

Imperium Alexandri.

X. Alexandri successores.

Ptolemæus Lagi F. Aegypti rex.

quum alias regiones, tum Palæstinam peragrauit: & magnam uim auri opumq; nactus est. Quo factum, ut ij, qui post ipsum Aegypto imperarunt, fortunam ac gloriã eius

Ptolemæus Philadelphus. expetentes, uocari oës ab ipso Ptolemæi uoluerint. Quum aũt primus ille Ptolemæus mortuus esset: Ptolemæũ cognomento Philadelphũ principem Aegyptus habuit, qui regũ

Bibliotheca Alexãdrina. primus ex Alexandria multorũ librorum matrẽ fecit. Infinitos enim libros aiunt ipsum collegisse, ad quater nimirũ
» centena millia. Verùm nihil erat (uti uidetur) in uita du-
» rabile: non opes, non regium imperiũ, non potentia. Nam

Cleopatra regnum amisit. præter alios Aegypti principes, quum etiam Cleopatra regina facta esset: manu ei Romana imperium est adem-tum, postquam Augustus Cæsar eam cepisset. Ex eo tempore defluxerunt Aegypti sceptra, quæ ad summum peruenerant, & annis totis ducentis ac nonaginta floruerant. Neq; tantùm Romanæ manus Aegyptum ceperunt, sed omnem præterea terram lunæ subiectã. Atq; hæc quidem omnia narratione complexi sumus breui ac dilucida, sicut equidem mihi persuadeo. Conuenire autem mihi uidetur, nec artis expers esse, ut paulisper obliti rerum Græ-

Res Hebrææ. carum, loquamur de ijs, quæ apud Hebræos acta sunt. Inuasit aliquando fames Chananæam grauis, eaq; calamitas in omnes pariter fæuiebat, ac præter alios Iacobi familiam urgebat. Itaq; diuinus hic Israëlus (sic enim deinceps uocabatur) partim audiens Ioseph um, suum è Rachele filium, præfectum Pharaonis in Aegypto esse: partim illo se malo liberare studens: decreuit relinquere patriam, & illuc commigrare. Quamobrem collectis suis mancipijs, liberis, nepotibus, qui omnes erãt animæ septuaginta quinque, rect. pergit in Aegyptum. adspicitur amanter à Pharaone ac subditis, supraq; ceteros omnes magnus ille Ioseph us

Phus eum ſuauiter intuetur. in terram Geſem collocatur, quæ erat Arabiæ regio. Fruitur bonis, aḋ ſatiẽtatem paſcitur, letalemq; famis dentem euadit. Quid inde factũ? admodum ſenex moritur, duodecim liberûm pater, quũ ſenium extremũ attigiſſet. Moritur & Ioſephus, & cũ his Pharao quoq; : pro quo ſurgit alius, imperans Aegyptijs acerbè, qui & ipſe Pharao nuncupabatur. Nã Aegyptiorum principibus glorioſum erat Pharaonũ nomen, quòd Pharaonis gloriã ſibi uindicarẽt, eius qui hoc nomine primus Aegyptijs imperârat : ſicut Romanorũ imperatores poſteriorib. ſæculis oẽs ſe Cæſares appellari uolebãt, quòd in Cæſaris, qui primus rerum potitus eſt, familiam fortunamq; ſe uellent inſinuare. Hic igitur Pharao nationem Hebræorum ualde auctã cernens, magisq; adhuc creſcere, florum inſtar, qui ſunt in arboribus, & inſtar arenæ maris: inſeſtus erga ipſos fraudes nectebat. Ac primò quidem mandabat obſtetricibus, ut fetus primùm è maternis aluis prodeuntes occiderent. Hæc molitio quum ex animi ſententia non ſuccederet, aliud conſiliũ capit, & Hebræos conficere lateres, ac urbes munitas exſtruere ſibi cogit. Dictum, factum. Laborabant, adfligebantur, conficiebant lateres, opus faciebant, urbes exſtruebant. Habebant & ſæuos operum exactores, qui grauabant, intendebant, augebant adflictiones. Vt ſimpliciter dicam, hoſtium loco miſeros habebãt. Quapropter ærumnoſiſſimi & infelices Hebræi miſerabilibus Deũ uiuũ uocibus implorabant, eumq; rogabãt, ut in his neceſſitatibus eos liberaret. Flectitur ergo gemitibus ipſorũ Deus. Adſpicit laborem grauem, miſeretur, adficitur, Moſem mittit eis, uirum magnũ, Dei ſpectatorẽ, qui de neceſſitatibus eos liberaret, laboribus leuaret, ex acerba & triſti Aegypto educeret. Itaq; deſcendit Mo-

dit Moſes, indicat Pharaoni quod imperatum eſſet à Deo: utq; dimitteret Iſraelicos, nec amplius detineret, hortatur. Nihil ſermone uatis Pharao cõmouetur, non Dei manus omnipotẽtis formidat: ſed quoties id promiſiſſet, toties fidem fallit. Inde factum, ut Dei ſpectator uates de mandato diuino pœnas irrogare cogeretur. Verùm uipereus ille Pharao alumnus improbitatis, quũ acerba flagella ipſi admouebantur: abiecto erat animo, & Moſem ſuppliciter orabat, ut ad calamitatis grauiumq; dolorum leuationem annueret. Obſecrabat etiam Deum, lamentisq; placabat, ſeq; conceſſurum Hebræis libertatem policebatur. At ubi plagæ ceſſaſſent, homo duræ ceruicis erat. Tamdem graui flagello, ceterisq; ſæuiore, primogeniorũ uidelicet morte commotus: libertatem Hebræorum nationi cõcedit. Sed rurſus eoſdem ab itinere reuocat, armiſtaq; ualidis copijs, ipſe uectus aurea in quadriga, perſequitur abeuntes à tergo, tamquam fugitiuos. Inde rubri maris accidit uerberatio, & noua inuſitataq; diuiſio, populiq; trãſitus, tamquã media in terra, & ſuperbi Pharaonis ducum demerſio, armatarumq; copiarum in aquis ſtratum ſepulcrum. Facti ſunt eſca piſcibus in mari uiuentibus. Etenim ne nuntius quidem cladis ſuperſtes fuit. Hinc inſtitutæ ſunt triumphales Deo choreæ. Prædicabatur Deus, ac Moſes celebrabatur: Hebræis lætitiæ ſplendor illuceſcebat, quum Aegyptij caligine denſa opprimerentur. Qui autem id temporis ex Aegypto fugiebant, erant numero ſexcenta uirũm millia, ſine feminis, infantibus, imberbibus pueris. Tantæ multitudinis dux erat Moſes, & murmurationes ſeditioſæ turbæ tolerabat, acerbitatesq; profectas ab ipſis miti corde ferebat. Ducebat autem eos per ſolitudines inuias, quemadmodum mandarat Deus, & expedire ſtatuerat. Aquam excuſſit

Aegyptiorũ ſubmerſio.

cußit è ſaxo, carnibus uolucrũ pluit, manna dedit eis, angelorum cibo ſuos pauit. Totis uerò ſolitudinẽ annis quadraginta peragrarunt, omnemq; nationem bellicoſam ac terribilem funditus demeſſuerunt, ut ſegetem meſſores reſecare cõſueuerunt. Tamdem diuinus ille Moſes è uita migrat, magno nationi deſiderio ſui relicto: dataq; illis lege diuinitus tabulis inſcripta, diurni ſideris inſtar ſub terrã eſt occultatus. Poſt Moſem Ieſus Nauæ F. confirmatur, ut tribunus ac præfectus Hebræorum nationis eſſet. Hic per ſortem eis terram Palæſtinam diſtribuit, quam Deus ipſorum maioribus promiſerat. Conceßit autem ſingulis tribubus partẽ ſuam, excepta Leuia tribu. Nam illis ſortis ſuæ loco res diuinæ unà cum ipſo Deo obtigerũt. Hic & principes Chananæos, & omnes finitimos, ab ipſis uſq; radicibus, forti brachio euulſit. Quum autem & ipſe uitæ huius mare traieciſſet, iudices populum habebant in poteſtate, omniaq; gubernabãt, uſq; ad Elium & Samuelum uatẽ maximum. Quàm quidem diu diuinis legibus conſtanter inhærebant, Deumq; cordibus non ambiguis uenerabantur: quauis gente ac natione ſuperiores erãt, uitamq; uniuerſam ex animi ſententia tranſigebant. Quoties autẽ ad deaſtrorũ cultum exorbitabant, & mentem ad inanimes uanosq; Deos adijciebant: ſtatim aduerſarijs in ſeruitutẽ tradebantur. Igitur uſq; ad Samuelum iudices imperarũt. Deinceps eis rex datus eſt, uti petierant, Saulus Ciſi F. de Beniamine tribu. Poſt Saulum Dauides, magnus ille uates, gentis ſit princeps, dum oues paſceret. Succeſſerunt ordine tredecim reges, ad Iechoniam uſq; cuius tempore quũ Nabuchodonoſor ter ueniſſet, urbem cum diuino templo exußit, & populum in Babyloniam regionem tranſtulit. Dauide autem nationi ſuæ imperante, Græci bellum aduerſus

De Ieſu Nauæ F.

Regnũ Iſraëlicum.

uersus Troianos mouerunt, Helenæ causſa, quæ Menelai coniux erat. Hoc bellum equidem memoriæ proditurus, quemadmodũ ab ijs deſcribitur, qui illud uiderunt, adeoq; dicturus, ab Homero non rectè deſcriptũ eſſe: ueniam à benеuolis lectoribus poſtulabo. Nam Homerus lingua melli tus & illecebroſus, narrationes quidẽ ſuas inſtituit, narra tionib. doctis utens: uerũm alicubi quædã flectit & inuer tit. At enim ipſa res mihi cõmemoranda uenit. Filio Lao medontis, Troianæ gentis principi, coniux erat Hecuba, Ciſſei filia, multorũ è marito ſuo liberũm mater. Hæc quũ prægnas eſſet, ac partui uicina: nocturnorum ſomniorum terriculamentis percellebatur. Nam uidere ſibi uidebatur facem flammeã carbonariã, prodeuntẽ è uerendis ſuis, & exurentẽ igne urbem uniuerſam, unà cũ Idæ ſiluis. Audit hoc Priamus, cum uatibus cõmunicat. Intelligit tam ſibi, quàm urbi utile futurũ, ſi fetus ille feris beſtijs exponatur, uel ad interitum, ardentẽ in ignem cõijciatur. Paullo pòſt Alexander in lucem prodijt, infans uenuſtus, formoſus, fa cie lepida. Debebat heic Priamus, nulla eius habita ratione, prodeuntẽ ex aluo infantem ſtatim perdere: uerũm ui ctus à natura, in lucẽ edito parcit. Quumq; ſe putaret aſtu tiam fortunæ decepturum: exponit eum in agrum, ab alijs educandũ, qui ager ab ipſo Paride, Parius eſt appellatus. Abiectus erat negligenter: reperitur à paſtoribus: miſerti ſunt: tollunt: curam infantis habent: Paridemq; uocatum, infantum more educant. Quumq; iam acceſſiſſet ad annos adoleſcẽtiæ, Priamus eum ſuas in ædes recipit: arbitratus, ſe iam uitaſſe damnum, ab ipſo imminens. Verùm telæ fortunæ reuolui non poterant, quodq; ſemel conſtitutũ erat, non poterat diſſolui. Nam quum Alexander cognatum quemdam occidiſſet, non ille quidem ex animi propoſito,

cæde

De bello Troiano uera, nõ Homerica narratio.

Hecubæ ſomnium.

Caſus infelices Alexandri.

eæde tamẽ perpetrata: Troia Spartam ad Menelaum diſcedit. Excipit is hominem benignè, uelut amicum: complectitur: omne beneuolentiæ genus exhibet. Heic ludus tuus conſpicitur, tyranne liuor: heic ludus tuus, & ſemen inimicitiæ, de quo claram belli caminum excitaſti. Abit peregrè Menelaus, Paris ſolus relinquitur. Videt in ædib. Menelai coniugẽ. Erat ea mulier perpulcra, uenuſtis ſuperci lijs et colore, pulcris genis & facie, grandib. oculis, colore niueo, rotundis oculis, tenera, nemus quaſi quoddam gratijs abundans, brachijs albis, delicata, planè uiua quædam elegantia, facie candida, genis roſei coloris, facie uenuſta, formoſis oculis, pulcritudine nõ adſciticia, colore natiuo. Tingebat albedinem color roſeus, rubens, ac ſi quis ebur ſplendente purpura tingat. Collũ prælongum, candidũ. unde ficta eſt fabula: formoſam Helenam à cygno fuiſſe procreatam. Adſpicit hanc Alexander: à forma capitur: & quid multa uel dicenda ſunt? uel ſcribenda? Rapit hanc uolentem: fugitiuus abſcedit. Quumq; fuga rectè inſtitui alio modo non poſſet, nauem ingreſſus maritimam, in Phœnicen abit: omiſſo itinere, quod Troiam uerſus duceret. Suſpicabatur enim fore, ut eum læſi perſequerentur. Exceptus autem à uentis uehementibus ac turbulentis, ad urbem applicuit, quæ ſita erat ad unum ex oſtijs Nili, quod poſterioribus ſæculis Canobicum eſt appellatum: ubi Herculis herois fanum erat exſtructum, quod hominibus eò confugientibus ſecuritatem concedebat. In hoc fanum præ metu quum ſe recepiſſent, quotquot unà cum Paride aufugerant, domoque nauigarant: multas in ipſum contumelias ac probra effundebant, exaggerantes tragicè grauia ipſius facinora: iniuriam & impietatem aduerſus hoſpitem: raptum non ſolummodò coniugis, ſed

Occaſiones adulterij Paridis.

Helenæ deſcriptio.

Helenæ raptus.

Paris & Helena in Aegyptũ ueniunt.

ſed etiam opum. Audit hæc dux, qui iſti loco præerat: audit & Proteus rex Aegyptiorum. Itaq; Paris ad ipſum arceſſitur cum muliere, cum opibus, cum comitibus. Quærebat rex, quæ nam & cuias eſſet hæc mulier: cui nam hac ademta ſic oberraret. Alexander orationem falſam comminiſcitur. Verùm Proteus edoctus omnia de Helena, huiuſmodi ad Alexandrum uerbis uſus eſt: Niſi conſtitutum à me ſanctè foret, neminem hoſpitum occidere, qui à tempeſtate grauiter iactantur, & huc appellunt: magnis ac grauibus te pœnis adficerem, qui erga bene meritum ingratum te præſtitiſti, mutuiq; amoris uincula pedibus conculcaſti. Nunc autem tibi opes has & mulierem non reddam, etiamſi multis adſentationibus utare: ſed Græco abs te læſo ea ſeruabo. Tu autem ex Aegypto fuga diſcedito. Sic Proteus cum minis Paridem abegit, qui cum manibus uacuis in patriam reuerſus eſt: quum uoluptatẽ extremo tantùm digito guſtaſſet, & rogum accendiſſet, cælum ipſum attingentem. Hoc modo fuga Paridis è Sparta, Helenæq; raptus accidit. Reuertitur ex peregrinatione Menelaus: quid euenisſet, accipit: ueſtem lacerat: & cum ipſo Tyndareus Helenæ pater idem facit. Vnà principum Græcorum cœtum adeunt, denigratis uultibus, ueſtesq; pullas induti. Iuriſiurandi illius horrendi commoneſãciũt, quod Græcī omnes ſimul iurauerant: ut ſi contingeret Helenam ab aliquo rapi, omnes ſuis cum corporibus pro ea pugnarent. Multum ergo quum ſupplicaſſent, ac pudorẽ iniecisſent: perſuadent Græcis, ut bellum Troianis facerẽt. Itaq; multi de inſulis ac terris continentibus concurrunt: maritimi, & longè à mari diſtantes: Athenis Athenienſes, itemq; de tota Eubœa: ex Theſſalia: ex Achaia: ex tota Græcia. Erant & inſulæ ſociæ, Rhodus, Ithaca, Scyrus, Salamis,

Proteus rex Aegyptius.

Tyndareus & Menelaus bellũ in Paridem concitant.

Quæ copiæ bello Troiano coiuerint.

Salamis,& cũ his maxima illa Creta. Ibant unà Corinthij: socij erant Argiui: mille nauium classis est ab ipsis coacta. Aderat Menestheus Athenienſis, Nestor Pylius, Vlysses ex Ithaca, ex Salamine Aiax, Idomeneus è Creta, è Rhodo Triptolemus: omnes originẽ generis habentes è nobili sanguine, insignes, orti Ioue, Mauortij, fortes, generosi, leoninis animis præditi. Supra oẽs Achilles è Phthio lucebat, uir bellicosus, fortis, robustis manib. Enimuerò instructa mille nauiũ classe, Agamemnonẽ classis & exercitus impe ratorẽ constituunt, uirũ generosum ac bonũ, heroa robustum, præstantẽ forma & ui brachiorum. Discedunt à patria, & amicis, & parentibus: animoq; forti uersus hostium solum classem dirigunt. Re cõmuniter deliberata, statuunt esse necessariũ, ut diriperent ac exscinderent Troiæ uiciniam: ut ipsi copiam commeatus adquirerent, & Troianis sociorum uires frangerentur. Itaq; mittitur Achilles cum alijs uiris præstantißimis, qui insulas inuadunt, & continentes deprædantur, ac tamdem res hostium prorsus atterunt. Audierant quidem Græci, de Helena quid factum esset, nimirum Protea regem Paridi eam ademisse, ac ab illo res ipsius omnes custodiri: uerùm omni studio conabantur (ceu fertur) occupare Troiam, quum fama constans esset, quòd auri thesauris abundaret, ac magnis opibus esset referta. Volebant etiam ulciſci eos, qui prius læserant. Etenim uiris indignum, mollis deiectiq; animi putabant esse, illatæ iniuriæ pœnas debitas non exigere. Quum igitur tantam classem Troiani cernerent, coramq; multitudinem intuerentur, quæ aduenerat: collectis undiq; suis bellorum socijs, Caribus, Lycijs, Mysis, Mæonibus, Phrygibus, adiuncta itidem sibi quauis Asiæ natione, quotquot erant mediterranei, quotquot maritimi: contra

Agamẽnon imperator.

Græcos exercitus innumeri quoddam uelut examen educebant, ita ut longum tempus in hoc bello contereretur. Erant ipsius urbis Troianæ habitatores supra hominum quinquaginta millia. Et initio quidem ad pugnam se magna ui armabant, uirilibusq; congressibus phalanges perrumpebant: uerùm postea, quàm Achillis robur tamdem experti sunt, eiusq; mobilitatẽ igneam & ardentem conspexerunt, itemq; uirilem faciem, & animosam audaciã: intra ipsa occlusi mœnia desidebant, nec aduersus Græcos ullo modo progredi audebant, donec omnia uertens, & omnia perturbans, omniumq; malorum mater, (inuidiam dico) impetum Achillis in rebus gerendis retudit, illoq; ira commoto Troianorum animos erexit. Doloris autem caussa, qui hunc exacerbârat, erat Palamedis cædes, iniustè necati. Dicam uerò, quî hoc factum, & quis auctor fuerit. Vlysses ex insulâ natus, aduersus Palamedem odium implacabile alebat, & inuidiam ex imo corde conceptam: idq; propterea, quòd apud Græcos Palamedes floreret, quodq; cuncti ad ipsum intentis animis, tamquã ad Deum, intimo pectoris amore hominem cõplecterentur. Nam prægnouerat pestis ardentis telũ, eamq; toti Græcorum exercitui prædixerat. Quumq; omnes ab hoc malo acerbè adfligerentur, ipse Græcos illæsos à pestè seruauerat, partim eis consulens, & homines oratione confirmans: partim ipsa re docens, quid potissimum cõduceret. Hinc igitur Vlysses inuidia flagrabat, quum Palamedem uehementer diligi cerneret: se uerò haberi tamquã unum de plebe. Ex eo tempore fraudes ac molitiones nectebat, consiliaq; calumniæ plena parabat. Verùm quamdiu robustus Achilles aderat, nihil efficere cõsilia filij Laertis poterant, nec eorum quidquã, quæ contra Palamedem strue bantur.

Cædes Palamedis.

Achillis defensor Palamedis.

bantur. Nam quodcunq; nectebatur, erat instar telæ araneæ. Verùm posteaquã Achilles cum Ducibus ceteris missus fuit, bellum gesturus cum quibusdam Troianorum defensoribus, cuius expeditionis comitẽ secum habebat Palamedem: (etenim uehementer illi semper adesse cupiebat) tum uerò quiduis audẽs ille, nactus occasionẽ periculi expertem, Agamemnonis primùm leuitatem prædatur, seq; simulans ipsius esse perquàm studiosum: Adfectat, inquit, mi rex, Græcorum imperium Achilles ille robustus, à iuuenili ætate impulsus, ac Palamedem ceu dicendi & adsentandi peritum, lenonis instar ac socij ad hoc sibi adiungit. Neq; multo pòst, commisso prælio, uenient: ac tibi quidem boues adferent, & greges ouium: uerùm ipsi plena peculijs uasa furtim auferent, quibus & subijciẽt sibi Græcorum potentiores, & contra te concitabunt, ut imperium amittas. Audijt hæc rex: persuasus & captus est: auctorem fraudis in consilium adhibet. Statim deinde Palamedes arcessitur, & solus relictus in cædis laqueos incidit: per calumniam insimulatur, quasi Græcos Troianis proderet: lapidibus obruitur: (heu quæ perpetras inuidia) nihil quĩ dixisset aliud, quàm hoc uerbum: Infelix ueritas, te lugeo deploroq; gemens. Nam tu ante me perijsti, & morte adfecta es. Reuertitur inde Thetidis filius cum tropæis splendidis: accipit, quod acciderat: Palamedem miseratur: indignatur: luget grauiter: irascitur Græcis: pugnare desinit, atq; illos in prælijs iuuare. Hinc nata Hectori & socijs eius audacia. Pugnas cum Græcis ualidas conserunt. Hinc cædes, mactationes, effusiones sanguinis ortæ: hinc homicidia, clamores, restagnationes cruoris. Instar aristarum Græcorum agmina concidunt, qui animis deiecti quum hostes haberent acres, pœnitentia ductl

Vlyssis insidiæ.

Palamedis querela & mors.

ſunt eorum, quæ deliquerāt: quumq; prius ſuperbè ſe extuliſſent, nunc Thetidis filium uerbis ſupplicibus orabant, ut ipſis reconciliaretur. Verùm Achilles illa non curabat,

Patrocli eædem Achilles ulciſcitur.

quò eis opem ferret, donec Patroclus cecidiſſet, quẽ ualde diligebat, interfectus ab heroicis manibus Hectoris. Tum uerò perpulerũt eum, ut aduerſus Troianos procurreret. Itaq; progreditur ad pugnã Achilles, igniẽ ſpirãs: perrumpit phalanges: prima ſtantes in acie necat: & inter eos Hectorẽ ipſum, Troiæ columnã, uirum fortẽ, mauortium, nutritũ in armis, gerentẽ in pectore cicatrices infinitas, quas ex conflictib. aduerſus feros tauros acceperat prius, quàm Græci ueniſſent, & cũ eo depugnaſſent. Hectore peremto,

Hectoris mors.

Amazones opem Troianis ferunt.

qui audaci præditus fuerat corde, Priamus Amazonas ad belli ſocietatem arceſſit. Itaq; rurſum pugnatur, & omnes necantur. Hoc modo ſenex ille Dardanides ab omnibus deſtitutus, ad Dauidem Iudææ regem ſuos mittit: qui ab eo manum auxiliarem poſcerẽt. Verùm Dauides illam haud perrexit, ſiue id temporis bellũ gerebat aduerſus nationes extraneas, ſiue abhorrens à Græcis ſimul & barbaris: ut qui Deũ non cognoſcerẽt, ſed deaſtros colerẽt: ac ueritus, ne Iudæi ad errorẽ prolaberentur, ſi ab ipſo Troianis auxiliares copiæ mitterentur: quum aliàs à natura procliues ad uitium forent. Igitur regem Indorum * Tantanem Priamus ad opem ſibi ferendam ſuppliciter inuitat, & infinita cum multitudine Memnon mittitur. Exercitus erat Indicus, omnes colore nigro. Quos quum adſpexiſſent Græci, peregrino colore præditos: formam eorum & armaturam ueriti, ſimulq; beſtias illas formidantes, quas alit India, fugere noctu, Troianq; relinquere cogitabant. Sed tamen nigris demum hominibus aciem oppoſuerunt, Indorumq; ſanguine terram tinxerunt, ut ea ruberet,

Cur Troianis opẽ Dauides negarit.

Indi à Troianis arceſſuntur.

*al. Pandanẽ.

Indorum clades.

beret, ac ipsa flumina Scamandri cruor purpurea redderet. Eo tempore festum donariorum appetebat, quod tam Græci, quàm barbari celebrabãt. Itaq; factæ sunt indutiæ bellorum ac laborum. quibus durantibus, Græcorum & Troianorum copiæ ostentabant se quidem mutuò, sed nihil moliri contra se inuicẽ audebant. Templũ uerò quoddam erat ante Troiam pulcris ornatam turribus, in quo frequẽter uersans Achilles, Polyxenã uidit, & ardẽti eius amore correptus est. Quippe cõspexerat eam prius, quũ Hector redimeretur: ubi quum illam retinere potuisset, non tamen id facere uoluit. At ubi tunc eam adspexit, addici cepit, Priamoq; patri denuntiauit, se Polyxenam uxorem poscere. Priamus adsentiri se simulabat, Deiphobo & Paride fraudes hasce machinantibus. Quare cum ingrederentur in Apollinis Alphæi fanum, iureiurando se obstricturi in caussa Polyxenæ: Deiphobus Pelei filium cõplexus osculabatur, caræ sororis illum sponsum appellando: Alexander aũt adstãs propẽ, letale uulnus inflixit. Quo illato, unà cum Deiphobo in fugam se proripuit. Achilles collapsus, extremam agebat animam. Id Vlysses animaduertebat, qui comitatus eum fuerat, unà cum Aiace Telamonis filio, Ioue fato. Quapropter in fanum uterq; simul quum irrupissent, heroem illum iacentem inuenerunt, cruore fœdatum, extremos ducentem spiritus, uix linguam mouentem, & iam iamq; cernendi usum amissurum. Itaq; illo conspecto ululabant, & ad pectus eius adlapsus Aiax Telamonius, cum lamento Achillem aldoquutus est: O uir mauortie, robustis manibus gigas, quis nam te leonino corde præditũ occidere potuit? Ille perobscurè cõcisoq; uocẽ hanc edidit: Fraudulentè Deiphobus atq; Paris me interfecerunt. Quæ effatus, insignis heros

Indutiæ propter donariorum festũ.

Achilles quẽ perierit.

exſpirauit. Aiax uerò corpus Achillis humeris impoſitum acerbo cum eiulatu ad portum detulit. Mox Pyrrhum Achillis filium arceſſunt, cognomento Neoptolemum, Hippodamea matre natum. Rurſum cædes, mactationes, homicidia exoriuntur: rurſum campi Troiani cruore imbuuntur: donec uatibus oracula pronuntiantibus, fatale non eſſe, bello Troiam occupari, nec manibus, nec gladijs, ſed tantùm fraude: ligneum equum Græci fabricarunt, & in eum uiris armatis impoſitis, ſe uerſus patrium ſolum ſoluere ſimularunt. Et equum quidem iſtic iuxta portum relinquebant, ipſi uerò cum nauibus ad Tenedum inſulam appellebant. Videbant Troiani, quod acciderat: portus adſpiciebant uacuos: ſolum equum intuentes, dubitabant & obſtupeſcebant. Ac primò quidem exiſtimantes ſubeſſe fraudem, equum abolere feſtinabant, igni traditum, uel de ſcopulis in profunditatem maris abiectum. Deinde (nam ſtatutum erat diuinitus, Troiam tunc eſſe capiendam) uiſum eſt eis, equum in urbem traducendum eſſe: tamquam ſimulacrũ quoddam, & ſpolium hoſtibus ademtum. Quapropter cum in urbem cum potationibus & choreis intulerunt, ſeq; deinceps ſomno graui & inexcitabili dederunt. At illi, qui abſconditi latebant in eo per inſidias, ſilenter egreſſi, magnum ignem ſuſcitarunt. Quos conſpicati Græci, qui prius diſceſſerant, dicto citius cum nauigijs ad Troiam applicuerunt. Quumq; portæ fuiſſent apertæ ab ijs, qui erant prius ingreſſi: clanculum in eam infuſi ſunt, inſtar exundantis aquæ. Hoc modo quum Troia, firmis munita turribus, eſſet capta: fœminæ rapiebantur è lectis recentibus, terra per cædes cadentium ſtagnabat. Infans qui geſtabatur in ulnis, ad parietem allidebatur.

Pyrrhus à Græcis arceſſitur.

Equus Troianus.

Troia capitur.

tur. Vt ſimpliciter ac breuiter dicam, eiulatu cuncta replebantur: omnis calamitas, omnis acerbitas urbem inuadebat. Manus cruore ſtillabant: gladij ſanguine tincti erant: pauimentum rubedine infectum: infantes proculcabantur. Tandem quum rapinis & cædibus eſſent ſatiati, urbem igni tradunt, & à fundamentis exurunt, prius inter alias ſplendidam, & paßim celebrem. Hoc modo bellum iſtud eſt geſtum. Ceterùm fortuna Menelao ſemel indignata, nouis alijs miſerum laboribus opprimit. Rurſum nauigare coactus eſt multo remotius: aliæ moleſtiæ iam antè infelicem excipiunt, nimirum Helleſponticam nauigationem Aegyptium mare. Nam Aegyptum uerſus ſoluit: nauigat periculoſa per loca: & à tempeſtatibus, fluctibus, uentiſq; grauibus iactatus, uix ad eam appellit: adſcendit ad Proteum: inuenit ibi coniugem in urbe Memphitica: hoſpitioq; acceptus honorificè, recipit Helenam: multos deniq; poſt labores in patriam reuertitur, annum iam poſt occupationem Troiæ octauum agens in oberratione, qua ad Proteum pergebat. Inuenit tum fratrem Agamemnonem miſerè trucidatum ſceleratißimæ uxoris fraude, quæ mœcha erat & uipera. Inuenit & Oreſtem, è fratre nepotem, qui Aegyſthum occiderat, tori paterni & generis contaminatorem: quo cum ille matrem etiam impudentem Clytæmneſtram peremerat. Hactenus Menelai caſus à me commemorati ſunt, id' que curſim & perſpicuè: reſtat, ut deinceps potentem ac ualidam Romanorum felicitatem deſcribamus, unde illi exorſi, terra uniuerſa potiti ſint. Poſt occupationem Troiæ Aeneas Anchiſæ filius, ſiue fuga elapſus, ſiue dimiſſus ab hoſtibus, cum familia tota ſe confert in terram Italiam, quam alij tradi-

Menelai noua profectio.

Initia Romani imperij.

dere sic appellatam esse ab Italo, qui partibus Hesperijs imperitauerit: alij de hac causſa nomen hoc habere dixerunt. Magnus heros ille Hercules Geryonis boues collectos armẽtatim ex certamine domũ ducebat. Ibi quum ex ijs unus uitulus ab armento boum (ceu memoriæ proditũ est) resilijſſet: interiecto maris pelago natatu traiecto, in Italiam magna ui peruenire potuit. Hercule uerò quocũque ueniſſet interrogante, num quis uidiſſet bouem hũc, qui aberrauerat: illi, qui linguam Græcam minimè intelligerent, quod Græci damalim, uitulam more gentis appellabant. Itaq; hoc ab animali tota regio Vitulia, quam bos percurrerat, est appellata. Igitur Aeneas cum Troianis, qui cum ipso nauigabant, acceptis oraculis Italiam nauigio petebat. Ea iubebant oracula uersus occidentem ut nauigaret, donec tamdem in regionem quamdam peruenisſent, in qua mensas ipsi suas ciborum deuorarent. Hoc quum accidiſſet, quadrupede uterẽtur uiæ duce, atq; ibidem urbem exstruerent, ubi animal istuc defatigatum cursu hæsurum esſet. His oraculis acceptis, Laurentum peruenium. Laurentum uerò campus est in Italia. Fixis ibi tabernaculis, in pauimento prandebant. Totum autem pauimentum apio conſtratum erat, quod ipsis mensarum usum explebat. Itaque iam absumtis, quæ erant appoſita, quidam apium guſtare cepit, ac poſt ipsum alius, inde rursum alius conuictor, & uicißim illi proximus. Tum nonnulli exclamarunt: Vnà cum cibis etiam ipsæ mensæ absumtæ sunt. Subsequutus est plausus, quasi iam oraculi dati finis appetijſſet. Hinc sacrificare uolentes, aram exstruebant, sucinque feminam sacrificandam sistebant: quæ grauida, non iam procul à partu aberat. Quumq; sacrifici suem petituri mox esſent, manibus illa se tenentum elapsa,

Vnde dicta Italia.

Aeneas in Italiam nauigat.

Oraculũ Aeneæ datum.

Euentus oraculo respondet.

elapsa, quendam ad collem procurrit. Sequebatur suem Aeneas lento nonnihil gradu, spatio inter se suemq; non magno relicto, data opera: ne contentione uehementiaq; cursus illa perturbaretur. Animaduertebat enim, de hac quadrupede prolatum illud oraculum fuisse. Quum ergo porca cursum non exiguum absoluisset, nimirũ XXIIII stadia, tandem consedit: & Aeneas ea quidem, quæ dicta fuerant, accidisse uidens: locum autem ipsum ad urbem condendam ineptum: auctores oraculi magnopere culpabat. Inter has querelas alicunde uox quædam ex obscuro loco prodijt & audita est, quæ non subsistere tantum istic iuberet: sed etiam urbem condere. Nam in hoc quidem tempore Troianos istic hospitium habituros, deinceps uerò tot annis exactis, quot enixæ iam porcæ fetibus numero responderent: urbem aliam longè magnificentiorem consequuturos. Peperit autẽ porca fetus omnino triginta. Totidem anni quum exijssent, Aeneæ posteri ciuitatem Albanam, sanè splendidam atq; opulentam, exstruxerunt. Id uerò temporis Aeneas diuinæ uoci obtemperans, opidum istic condere, quod Lauinia uocatum est, cepit. Accidit q; mirum quiddam, & commemoratione dignum. Primùm sponte sua exortus est ignis in luco: deinde lupus alicunde prosiliens è campo, materiem siccam ore prehensam in ignem coniecit: aquila magnis alis uibratis ignem excitauit: uulpes deniq; fraudulenta cupidè conatibus illorum obstans, & ignem accẽdentes dolis suis impediens, tota in eo fuit extinguendo, petitis è flumine undis, quibus caudam madefecerat, flammã urentem respergens. Hoc modo fiebat, ut nonnumquam illi superiores euaderent, qui flammam accendere uolebant: nonnumquã uulpes uinceret restinguẽdo. Tamdem illis uictoria potiAlba condita.

Prodigiũ sanè mirum.

tis, hæc fuga sibi consuluit. Hæc Aeneas quũ adspexisset, prædixit urbẽ illam inuidiæ expositam fore, multisq; turbis exagitatã uix aliquãdo magnis & continentibus laboribus consequuturã, ut insidiatorib. suis superior euaderet. Atq; hæc quidẽ adhuc Aenea superstite contigerunt.

Ascanius Albæ rex.

Quũ aũt ille debitũ naturæ persoluisset, filius eius, cui nomẽ erat Ascanij, de Creusa Priami filia natus, urbẽ Albam cum Troianis superstitibus cõdidit. In ea præter alios Amulius quoq; regnauit, qui Numitori sceptra eripuerat,

Amulius & Numitor reges.

fratri suo maiori natu. Quũq; gentẽ ipsius uniuersam abolere uellet, filio fratris interfecto, filiam sani Vestæ sacerdotem fecit. Erat autem præscriptum legibus, ut eiusmodi sacerdotes Vestales pudicitiã castitatemq; suam cõseruarẽt,

Ilia uirgo Vestalis.

& uirgines ueneris expertes manerent. Igitur accidit aliquãdo, ut illã ad lucũ Martis ambulantẽ quidã inuaderet, uitioq; puellæ oblato grauidam redderet. Ea re cognita, rex puellæ patruus illam custodiri curauit, donec pariẽdi tempus appetijsset. Id quũ de naturæ præscripto adesset, gemellos illa peperit. Quo facto, neptẽ suã rex inclusam arcta in custodia detinuit, infantibus ad mortẽ destinatis: mandans, ut in aquas abiecti necarentur. Itaq; miselli

Romuli Remiq; natiuitas.

quamdã in scapham impositi abijciuntur. Sed diuina heic prouidẽtia conspecta est, eiusq; manus & efficax omnino uis declarata. Nã euersa scapha, pueri quoq; fuerũt eiecti. Quũq; roderet eos humor & cœnũ, in quo iacebãt: accidit ut alicũde ueniẽs lupa lacte turgens, quæ nõ ita pridem

Lupa infantes alit.

pepererat, ideoq; lactis copia grauabatur, ubera infantũ orib. admoueret, ipsumq; lutũ perbenignè ablingeret, quo erant illorũ ora deformata & óblita. Fortè pastor quidã

A' pastore seruantur.

hac re cõspecta, infantũ saluti cõsulit, ad uxorẽ eos suã defert, quã ægro adfectã animo reperit, quòd infantẽ mortuũ edi-

edidiſſet. Hãc ei⁹ calamitatẽ infantib. hiſce oblatis ſolatur, quos ſuorũ liberûm loco educaret. Illa uerò materna quadã illos pietate cõplexa deinceps aluit, quũ præter ſpẽ gemellorũ facta parẽs fuiſſet, quæ nõ multo antè hoc nominis ne in uno quidẽ cõſequi potuerat. Alij tradũt, nõ lupã hos infantes nutriuiſſe, ſed ipſam Fauſtuli paſtoris coniugẽ: quæ propterea, quòd corporis ſui formã uulgo proſtitueret, paterna gentib. illis lingua Lupa fuerit appellata, qua uoce ſcorta nũcupari cõſueuerint, & lupæ ſimiliter, ambigua nimirũ ſignificatione. Nõnulli, quòd feminæ petulantiã cognitã habuiſſent, Lupã uberib. ſuis infantes hos aluiſſe prodiderũt. Poſteaquã educati nõnihil adoleuiſſẽt, indita ſunt eis Remi Romuliq; nomina, uitã ſubulcorũ & bubulcorũ agreſtẽ agentibus. Quũq; per ignorantiã Numitoris caulas adfeciſſẽt detrimẽto, quẽ iam rumor erat, ipſorũ auũ maternũ eſſe: in illis latrocinijs capti ſunt à nõnullis, qui eis inſidias ſtruxerãt. Ad auũ perducti, & ultrò citroq; cogniti, Amuliũ nõ tantùm Albano regno ſpoliãt, ſed etiã ferro deſtitutum à ſatellitib. obtruncant: ſuoq; auo materno ſceptra reſtituũt. Is uerò quum magnas eis opes atq; pecunias largitus fuiſſet, inſtructos cũctis reb. neceſſarijs ad deducendã coloniã ablegat. Quare delatus ad opidulũ quoddã Romulus, cui Palatij nomen eſſet, ab auctore Palãte: figurã urbis ibi delineat, iunctis mare tauro, & iuuenca. Taurus foras, campũ uerſus, ſpectabat: iuuẽca uerò, ſub unũ cũ eo iugũ redacta, reſpiciebat urbẽ: qua pictura, ceu notis quibuſdã, innuebat optare ſe Romulus, ut extraneis uiri formidabiles eſſẽt: feminæ uerò domi fecũdæ foꝛrẽt, ſuis maritis fidæ, obſeruatrices ædiũ, earũq; rerũ cuſtodes, q̃ res in ædib. exiſtũt. Poſt hæc glebã extrinſec⁹ iacẽtẽ in manũ ſumtã in urbẽ cõiecit, uoto cõcepto, ut ex alienis

Alia narratio.

Amulij cædes.

Romuli pictura & uotum.

hæc

hæc respublica incrementum sumeret. Quibus ita peractis, signo tuba dato, nomen urbis edidit, ut Roma nuncuparetur. Quumq; de finitimis regionibus hominũ turbã, uirorum scilicet, mulierum, adolescentum, senum, iuuenũq; collegisset: omnes eodem ciuitatis uti iure permisit, & in coloniam recepit. Hoc modo primus Romulus rex Roma manorũ fuit. Ei Numas successit, Numæ Tullus, Tullo Marcius, Ancus cognomento, quòd curuaturã pedis (quæ anacyle Græcis est) mutilatã haberet. Post hũc regnauit quintus à Romulo Tarquinius, potitus imperio nihil ad se pertinente. Nam Marcij liberis illud debebatur. Tarquinio successit gener Tullius, qui à puero (ceu perhibent) ac prima ætate Seruij nomen habuit: tamquã è serua natus. quippe mancipia Serui apud Romanos dicuntur. Filias suas L. Tarquinij regis nepotibus nuptum dedit. Earum unius insidijs & cruento consilio miser uitam cum regno amisit. Sequutus est eũ Tarquinius Superbus in imperio, qui cognomẽtũ hoc Superbi tulit ex eo, quòd crudeliter et superbè tã erga Senatũ, quã plebem sese gereret. Nam Superbi apud Romanos appellantur, qui sunt arrogãtes. Acceßit huic aliquando mulier quædam, nouem libros Sibyllinorum oraculorum adferens, quos regi se uendituram diceret. Quum autem ille pretium ab ea postulatum non daret, igne tribus exustis, rursum rege conuento, priori æstimatos pretio reliquos eidem offerebat. Quumq; parum mentis compos esse uideretur ijs, qui aderant: altera uice tres ex ijs in ignem coniectos absumsit. Hoc modo tertiũm regem adit, & tres solos reliquos ei pro eodem pretio uenum exponit. Ea res quum regi admirationi esset, probatos uates sequutus, aurũ adnumerari mulieri iubet. Quo illa recepto, quum monuisset, eos libros diligenter adser-

Reges Romani post Romulum.
Numas.
Tullus.
Ancus Marcius.
Tarquinius.
Seruius Tullius.
Tarquinius Superbus.
Libri Sibyllinorum oraculorum exusti.

uandos

uandos esse: deinceps à nemine mortalium conspecta est. Libri autem isti salutares urbi fuerunt. Idem Tarquinius quum exstruere templum Romæ uellet, iamq; pro subterraneis fundamentis magnam ad profunditatem fodiendo peruentum foret: sub terra caput hominis recens interfecti repertum est, in quo calidus iamq; primùm effusus sanguis conspiceretur, & facies uiuæ similis. Hoc quum prodigiator apud Tyrrhenos celebris accepisset, urbem Romam caput multarum gentium futuram prædixit, sed non nisi per gladios, cædes, & sanguinis effusiones. Hinc factum, ut collis, qui antea Tarpeius dicebatur, ab illo capite deinceps Capitolium uocaretur. Fuit autem ingens hæc Romanorum urbs longo tempore sub regum dominatu. Posteaquam uerò Tarquinij filius improbè se gessit, & castissimam illam Lucretiam, Collatini, nobilissimi uiri coniugem, uiolauit: Romani coactis omnium ordinum hominibus, regibus suam potestatem abrogarunt, decreto facto, ut in annos singulos Consules ab eo tempore designarentur. Ea uox tantum ualet, ac si consultores uel prouisores dicas. Græci quidem illos deinceps Hypatos, hoc est, supremos uocarunt: amplitudine dignitatis eorum considerata. Pulsis igitur ex urbe tyrannis, primi consularem dignitatem consequuti sunt, L. Tarquinius, Lucretiæ maritus, & L. Iunius, cognomento Brutus: de quo mihi quædam commemoranda sunt. Marcius quidam Romæ uir nobilis erat, tam opibus quàm dignitate præstans. Ei quum acer ille Tarquinius ob facultatum amplitudinem inuideret, hominem unà cum filio perimit, iuuene generoso, pulcro, apud omnes amabili, iamq; fortitudinis animi certa quædam indicia de se præbente: quæ ipsa res ei mortem attulerat, metuente Tarquinio, ne, si superstes relinquere

Prodigium capitis humani.

Regibus abrogatur potestas.

Cõsules unde dicti.

Primi consules.

tur,

tur, haudquaquam sibi temperaret, quo minus se de patris interfectoribus ulciscereturn. Hoc pacto quum Marcium Tarquinius è medio sustulisset, opes eius in ædes regias transfert. Habebat autem Marcius alterum quoque filium Brutum, qui cæde patris iniustissima considerata, simúlque sapienter animaduerso, futurum ut idem cum patre ac fratre mortis periculum adiret, consilium longè pulcerrimum capit. Nam stulticia uesaniaq; simulata, quod imminebat malum, euadit. Hinc apud ignaros Brutus appellabatur, quæ uox stultum & amentem significat. Eum Tarquinius in regiam ad se transtulit, simulans quidem se Bruti curam gerere, cuius ipsum misereseeret, ob generis propinquitatem: (erant enim eodem orti sanguine) reapse uerò cupiebat eum filijs suis collusorem dare, de cuius consuetudine uoluptatem caperent. Itaq; uersabatur inter liberos regios, eisq; ludendi & ridendi materiè suppeditabat. Quum autè aliquando filij Tarquinij Delphos ablegarentur à patre, sciscitatum Apollinis oracului de morbo pestilente, qui tum grassabatur: etiã Brutus eis adiunctus est, qui ridiculis ipsos exhilararet. Illi Delphos ingressi, muneribus Apollinem sibi conciliabant. Brutus autem ligneo baculo perforato, uirgam in ea prorsus aurea tibiæ in modum abdebat, eamq; Phœbo tamquam donarium dicabat & offerebat. Astutam hanc calliclamq; Bruti sapientiam, solidi plenam ingenij, quum illi nequaquam animaduerterent: hominem irridebant, insectabantur, exagitabant, subsannabant: qui munus eiusmodi oraculorum auctori obtulisset. Inde iam è templo Delphico discessuri, Apollinem interrogabant, quisnam ex ijs Romanorum imperio potiturus esset. Ad ea respõdebat Apollo perspicuè, futurum ut hoc illi cõtingeret, qui

Bruti callidi tas, amentiã simulantis.

Bruti donarium.

Oraculum Tarquinijs datum.

qui prior matrem complexus fuisset. Mox Brutus animad uertere, quid hoc oraculum sibi uellet: illis rem totã ignorantibus. Quumq; placuisset, ut æqua potestate imperium administrarent: decreuerunt omnes simul matrem amplecti, sicut etiam fecerunt. At Brutus, ubi primùm è naui fuisset egressus, pronus in terram cecidit, & eam exosculatus est. Hoc modo Brutus data opera stultus erat. Verùm posteaquam de eo rumor fuisset diditus, quod acciderat Lucretiæ: primus rempublicam capessebat, populum excitabat, conuocabat, perorando armabat, efficere deniq; poterat, ut imperium tyrãnis, Tarquinio nimirum, eiusq; liberis, abrogaretur. Post hanc abrogationem, primi apud Romanos consules creati sunt Brutus atque Collatinus. Eos alij sequuti sunt omnis generis, Caßij, Cicerones, Luculli, Catuli, Catones, Scipiones, Pompeij, Scauri. Ac tanta sanè potentia, tãtumq; imperium CCCCLXIIII annis hoc pacto administratum est, ad Caium usq; Cæsarẽ: qui consulatum in regnum dominatumq; peculiarem conuertit. Quòd si aliquando rerum instabilitas, & iniquitas fortunæ, sic postularet: conueniente Senatu & cõsulibus, Dictator unus summa cum potestate creabatur, qua quidem uoce significatur imperiũ rationibus reddendis haud obnoxium, & administratio rerum omnium imperatoria. Deinde hac tempestate sedata, Dictator se magistratu abdicabat. Caius autem Cæsar, quum Dictator creatus, summam hanc potestatem accepisset, de sexcentis nationibus uictis tropæa statuisset, Romanorũ potentiam ad ipsa usq; Gadira solemq; orientem prolatasset: post tot uictorias & tropæa petitus inuidia quorundam, & intellecto de indicijs suorũ, (proh qualia tu moliris inuidia) sentẽtiã longè iniquißimã contra se latam: reb. ipsis ita cogẽtibus, ad ty-

Tarquinios Brutus antè uertit.

Quamdiu consulũ administratio durarit. Dictatoris potestas.

Cæsar solus fit rerum dominus.

ad tyrannidem occupandam animum adiecit. Quũq; manum cum ijs conseruisset, qui magnis freti uiribus eum inuadebant, omnesq; deuictos in potestatem redegisset: dominatum imperatorium in se translatum usurpauit. Quo tempore puerilem adhuc ætatem agebat, uisus est sibi per quietem aliquid uidere, quo sequuturus hic euentus indicaretur: nimirum se citra pudorem ullum matris amplexibus usum fuisse. Præterea natum est in eius equili prodigium, uidelicet equus, cuius pedes ungulæ bubulæ munirent, & qui solum Cæsarem uectorem acciperet: quemadmodum Bucephalas solum Alexandrum admittebat. Eidẽ Cæsari nouum quiddam huiusmodi accidit. Erat uenusta mulier * Iulia cum marito Nerone nupta, cui posteaquam liberos aliquos peperisset, ac rursus uterum sexto iam mẽse ferret: Cæsar eam sibi coniugem poscebat, & Neronem urgebat, ut uxorem suam ipsi, tamquam si pater esset, despondereret. Paret inuitus Cæsari Nero, coniugem ei suam tradit: quæ ubi pariendi tempus appetijsset, filium marem edidit. Vnde uulgo tritum illud prouerbium natum est: Nobilibus & splendidis etiam mense tertio liberi nascuntur. Licet autem his de Cæsare proditis illud etiam adiungere, unde Cæsaris nomen habuerit. Sunt qui tradant, eius matrem grauidam eniti non potuisse, sed fuisse ante partum extinctam: quo factum sit, ut eius propinqui iuberent uterum aperiri. de quo quum fetus uiuus prodijsset, Cæsarem dixere, tamquam excisum. Alij uolũt comam capitis apud Romanos cæsariem appellari, Caiumq; Cæsaris nomen habuisse, quòd pulcra densaq; cæsarie præditus esset. Denique nonnulli sunt rerum Romanorum scriptores, qui memoriæ prodiderunt, fuisse quemdam Caij Cæsaris gentilem, qui præclaris facinoribus editis eo tempore, quo Romani

Somniũ Cæsaris pueri.

Equus Cæsaris.

Hæc ad Augustum referri debẽt.

*Liuia.

Prouerbiũ.

Cæsaris nomen unde.

Cæsar à cęsarie.

mani & Carthaginẽſes bellũ inter ſe gerebant, etiã letali haſtæ uulnere aduerſariũ elephãto inſidentẽ unà cũ ipſa bellua in terrã proſtrauerit: indeq; glorioſum Cæſaris cognomentũ acceperit. Nam eo uocabulo Pœnis elephantos appellari. Ab hoc igitur ceteros gentiles atq; poſteros ipſius Cæſares fuiſſe dictos, honoris ab eodẽ nõ parũ cõſequutos. Ac de his quidẽ dictũ ſatis: nũc ad orationis ſeriẽ redeamus. Quũ morti uicimus eſſet victoriosus ille fortiſq; Cæſar, uxor eius per quietẽ uidere uiſa eſt gladiũ, in caput ipſius delabentẽ maritũ uerò ſanguine perfuſum in ſinum uxoris miſerrimè ſe demittentẽ. Secundũ hæc in medio fõro miſerabiliter cæſus eſt, inſidijs à Caſsio Brutoq; ſtructis. Hoc modo quũ C. Cæſar interijſſet, filius eius adoptiuus, Auguſtus Cæſar è Caij ſorore natus, in imperio ſucceſſit: qui quũ à puero nomẽ Octauij, tamquã ſibi proprium habuiſſet, deinceps Auguſtus dictus eſt, uelut auctus. Solus dominatu potitus eſt in uita lõgæua, & imperio ad extremos terræ fines prorogato. Quũ mater eo grauida foret, uidit in ſomnis uiſcus ſuũ in cælũ raptũ ſubuolare. Deinde illo ipſo momẽto, quo ex aluo materna prodibat, pater uidere uiſus eſt, è ſinu coniugis ſolẽ ortũ lucere. Quũq; tardius illo die domo exiret, quidã aſtrologus obuiã factus, cur ſerius prodiret interrogabat: quo indicante, natũ eſſe ſibi filiũ, grauiter ſuſpirãs aſtrologus, artis ſuæ peritia celebris: Quid hoc rei eſt? exclamat. Dominũ atq; regẽ nobis genuiſti. Iam quũ puer adoleuiſſet, ac in prædijs paternis degẽs, meſſorib. & manipulorũ colligatorib. oblectaretur, forteq; panẽ aliquãdo manib. geſtaret, eoq; ueſceretur: ſupernè delata in ipſum magno cũ ſtrepitu aquila, panẽ eripuit, moxq; cõploſis alis in aera ſublimis auolauit: deinde uiciſſim ſeſe demittẽs, panẽ ei reddidit. Ad imperiũ

Cæſar elephantus lingua Punica.

Somniũ Calpurniæ de cæde Cæſaris.

æſar Auguſtus Octauianus imp.

Quæ Auguſto imperiũ portenderint.

Aſtrologi prædictio.

Aquilæ augurium.

Augustus ad irã pronus.

ubi peruenisset, iracundus admodũ erat, biloſus, & iuſto quidẽ cõcitatior: ſed rurſus ad ſeſe facilè redibat & mitescebat. Quare quũ aliquãdo pro tribunali ſederet, cauſſasq; cognoſceret, ac multos mortales capitis damnaret: uir quidã ſapiens, cui Mœcenatis eſſet nomẽ, propius accedendi poteſtatem nõ habens, ut Cæſarẽ moneret: (nã excludebatur ab ingenti hominũ multitudine) litteras quaſdã in chartã perſcribit, eamq; deinceps obſignat. Eæ litteræ ſententiã huiuſmodi cõtinebant: Deſine iudicem agere, carnifex. Hanc chartã directò in Cæſarẽ eiaculatur, qua cõſpecta & reſignata, uerbisq; perſcriptis in ea, lectis: de tribunali ſurgit, quæq; prius erant decreta, tamquam irrita reuocat. Habebat idem Cæſar magiſtrum quemdã ſecũ,

Mœcenatis admonitio.

Athenodorus Auguſti magiſter.

Alexandrinum patria, nomine Athenodorum, omni ſapientia & doctrina excultũ, formandorumq; morũ longè peritiſſimũ. Hic quum animaduerteret, Cæſarẽ in libidines & ſcortationes propenſum eſſe, ac præſertim in peiori delinquere, quòd mulieres maritatas appeteret, earũq; cõiuges cogeret, ut huic improbo facinori ſubſeruirẽt, nõ heriliter eis tãtùm imperãs, ſed etiã more tyrannico: totus in hoc erat, ut Auguſtũ ab eo furore uitioq; reuocaret. Quũ aũt Cæſar uitã ſceleratã miſſam nõ faceret, admirãdi præceptor ingenij quiddã tale molitur. Fortè plorantẽ ac lamentãtem cõſpiciebat hominem ſenatoriũ, lauta fortuna, clarũ. quippe mandatũ ei fuerat, ut in operta lectica concluſam uxorẽ imperatori mitteret. Eũ Athenodorus hortari, ne ploraret, nẽue rem illã ægrò ferret animo: ſe tãtùm uxoris loco lecticæ includeret, Cæſariq; pro eius imperio mitteret. Vix hoc quidẽ homini, ſed tamẽ perſuadet. Quid inde factũ? Lecticã Athenodorus ingreditur, gladiũ tenẽs: ſigillo obſignatus, ad Cæſarẽ mittitur: Cæſar lecticã accipit:

Qui Auguſtũ Athenodorus ab ad ulterijs reuocarit.

pit: figilla reuellit: exit Athenodorus: gladiũ quatiens: Cæsar eo cõspecto nõ tantùm obstupescit, uerumetiã metu cõgelascit: sacramẽtis semet obstringit, quib. nihil eiusmodi se deinceps commissurum' policebatur, nec toros alienos amplius cõtaminaturum. Quum aũt lõgo tẽpore uixisset apud Cæsarẽ Athenodorus, iãq; reuersurus in patriã esset: quia Cæsaris iracundiã bilẽq; norat, quodq; celeriter admodũ sentẽtias pœnales ferret, ac uicißim extincto iracundiæ rogo, ad mores humaniores rediret: admoto eius aurib. capite, tãquã ipsum deosculaturus: Auguste Cæsar, inquit, unũ modò tibi deest. Caue prius sentẽtias tuleris, quàm XXIIII litterarũ nomina tecũ ipse recitaueris. Tũ ille gemitu ex imo corde ducto, Athenodorũ intuitus: Adhuc, ait, tuæ præclaræ institutionis egeo. Quapropter amplius apud me tibi uiuẽdũ, Romæq; hærẽdũ erit. Hic Cæsar eos pfligãs et eijciẽs, q de reb. sublimib. & cælestib. arrogãter nugãtur, solos uiros sapiẽtes ac doctos honorib. afficiebat. Tã carus aũt subditis erat, ut Romanus quidã in fata cõcessurus, liberis suis atq; posteris mãdaret, ut gratiarũ actionis ergò sacrificia Dijs offerrẽt, q moriẽs Augustum incolumẽ post se relinqueret. Cæsar ipse de uita migraturus, adstãtib. sibi cõsulib. et plebeis: Quã luteã, inquit, inuenì Romanã urbẽ, eã pulcris exornatã urbibus, lapideam, firmamq; reddidi. Et quoniã mihi nunc è turbã rerum humanarũ erit excedendũ, multos in obitu meo plausum edere uolo, ac ludos facere, tamquã in Mimi & ludionis obitu. Quæ quidẽ proferebat, tamquã uitæ mortaliũ illudẽs. Quum autem totos LVI annos imperasset, naturæ debitũ persoluit. Eodẽ Cæsare potiente rerum, cœternus ille patri Sermo, conditor mundi, castam incorruptæ iuuenculæ aluum ingressus, ex eius sanguine carnem sibi cõpegit, cũ

Quõ compescuerit eiusdem iracundiam.

Astrologi pulsi.

Augusti extrema uerba.

Christi natiuitas.

qua inter homines cõſpectus eſt, tam diuinitate, quàm humana natura planè perfectus. Poſteaquàm uerò Cæſar Augustus è uiuis exceſſiſſet, Tiberius ad imperium peruenit: qui ab initio quidẽ mitis, blandus, liberalis erat: ſed deinceps ad ſanguinarios mores, improbitatẽ atq; ſordes exorbitauit. Recẽs aũt ad imperiũ euectus, adeò ſubditis omnibus carus erat: ut abſq; ſatellitio cuſtodiaq; corporis, tam noctu, quàm interdiu, quocũq; uellet, iret. Quos urbium prætores, uel tributorũ exactores cõſtituebat, ab ijs officijs intra breue tẽpus nõ remouebat: cauſſam rei ſciſcitantibus notum illud ac peruulgatũ reſpondẽs: hominẽ uidelicet ægrotũ fuiſſe, cui pedes exhulcerati eſſent, multis humorib. fœtidis & ſanatu difficilib. referto. In eius hulcera muſcas inuolare ſolitas, ac putredines illas exhaurire. Quæ res tametſi dolorẽ ægrotãti adferret, nõ tamẽ eũ moleſtas illas & audaces admodũ muſcas abegiſſe. Quũ autẽ miſericordia quidã motus, ob uiri calamitatẽ, muſcas abigere uellet: ægrotũ exclamaſſe: Miſſas illas fac quæſo, mi homo, ne abactis ijs doloris mihi maioris auctor ſis. Nam iſtæ de mẽbris meis putrib. ſatiatæ, parum mihi moleſtiæ ſunt amplius exhibituræ. Sin aũt aliæ aduolarint, uiolentius adhærẽdo magis me cruciabũt. Hæc de publicanis dicere Tiberius ſolebat, monẽs ut diutius tolerẽtur: quò tãdem ſatiati, benignius illos tractẽt, à quib. exigẽda ſint tributa. Quòd ſi quẽ publicanũ accepiſſet modũ ſibi præſcriptũ exceſſiſſe, ita ut grauis eſſe ſubditis phiberetur: ſupplẽ cijs hominẽ multabat, tritũ illud prouerbiũ adijciẽs: Volo uos ouiũ lanas detõdere, nõ eas ad cutẽ uſq; deglubere. Talẽ igitur ab initio ſe gerebat, ſed in eo ꝓpoſito nequaquã perſtitit. Nã deinceps durior factus, acerbè puniebat etiã inſontes: citra cõmiſerationẽ ullã ſe cædib. polluens. Vnde

Tiberius imp.

Tiberij crudelitas.

tantum

tantũ cõtra se odiũ excitauit, ut uulgo lutũ sanguine mistũ appellaretur. Nõ dubitauit aliquãdo uirũ cõsularẽ & nobilẽ interficere, ac facultates eius diripere, sola hanc causam adferẽs: quòd Tiberij numos in sinu gestãs, acceßisset ad fœda stercoreaq; loca, ibiq; uentris onus euacuaßet. Hoc Tiberio Romanis imperante, dulcẽ Iesum meũ, uitæ largitorẽ, Hebræi & Pilatus cruci adfixerũt. Post deuictã uerò mortẽ illã exsecrabilẽ, quũ hic rerũ opifex è sepulcro resurrexisset, deq; locis inferis corpore suo sublatus in cælũ esset: Maria Magdalena Romã usq; currit, & scelera tis illis accusatis, tantopere Tiberiũ ad irã cõmouit: ut oẽs graui acerbaq; morte multaret. Quũ aũt Tiberius in fata cõceßisset, imperio p XXIII annos administrato, Caius rerũ potitus est, Tiberij Cæsaris è felia nepos: qui quũ fœdã uitã ageret, cædibusq; gauderet, etiã germanis sororib. suis adhuc uirginib. uitiũ obtulit. Solebat & cũ aleatorib. ad aurorã usq; ludere. Quũq; accideret aliquãdo in Gallijs, ut cũ quibusdã cõuiuis aleã exerceret infelici conatu, thesauriq; præfectũ eo nomine tristẽ uideret, exhaustis omnib. in ærario pecunijs: de cõuiuio surgẽs, interfici quosdã opulẽtos iußit, eoq; pacto tantum nõ stagna quædã auri cõsequutus est. Quodã tẽpore lutũ Romæ in angiporto cõspicatus, mãdauit ut illud in Vespasiani, qui tũ ædilis erat, sinũ cõijceretur. Interfecto aũt in regia Caio, post annũ regni quartũ, Claudius sceptris in se trãslatis, imperio potitus est. Erat is adeò formidolosus atq; trepidus, ut accedẽtes ad se perquiri uellet, nũ quis fortè gladiũ in sinu abditũ gestaret. Quòd si cõuiuiũ celebrare sui exhilarandi causſa uellet, armati milites & satellites circũstabãt. Quũ aũt annos XIII exegisset in imperio, uir timidißimus ueneno sublatus est. Atq; ita Claudio per ueneficiũ interẽto,

Christus in crucem agitur.

C. Caligulà imp.

Claudius imp.

Nero imp.

Nero paricida neqßimè Romanũ imperiũ in ſe trãſtulit. Erat ille laſciuus, impurus, luxuriæ plenus, gulæ uẽtriq; deditus, uinoſus. Multos acerbißimis ſupplicijs ádfecit, inter quos et mater ipſius fuit: quã fortaſſe quis nõ immeritò cæſam dixerit, q; tãm improbũ mortalib. principẽ enixa fuerit. Paricidio cõiugis quoq; mactationẽ adiecit. Quũq; mala malis, & quidẽ fœdiorib. cumularet, cubiculariũ quẽdã ſuũ cõiugio ſibi copulauit. Delectabatur & citharœdis, ijſq; mulierculis, quæ riſum cõcitant, & cũ ſaltatoribus, ludionibus, mimis, cantoribus, omne facinus improbũ perpetrabat, nec ab ulla turpitudine abſtinebat. Id tẽporis etiã Parthi Perſicũ regnũ ad ſe traduxerũt, Perſis in ſeruitutẽ redactis. Quum aũt impurus hic Nero multos gladio ſuſtuliſſet, homo nimirũ porco ſimilis, & merũ intẽperanter ingurgitãs: acerrimũ omniũ ordinũ odiũ cõtra ſe cõciauit, adeò quidẽ, ut eius cõſpectũ quoq; nemo nõ auerſaretur. Nã fœdißima quæq; media in aula deſignabat. Qua propter Romani, qui hæc amplius intueri nõ poſſent, nec aurigæ ac mimo ſeruire uellẽt, inuadunt hominẽ, tãquam interfecturi: quo ille cognito, manus ipſemet ſibi attulit, his ad extremũ uerbis pronũtiatis: Qualẽ ô Iupiter cithaœdũ mortales amittũt. Poſt Neronẽ Galba imperio potitus eſt, poſt Galbã Otho, poſt utrũq; Vitellius: qui edictis propoſitis, aſtrologos Italia iußit excedere. Illi uerò ſcriptis uicißim propoſitis, reſpõderunt: Tu uita, Cæſar, excedito. Simul ipſum diẽ indicarũt, quo interficiẽdus eſſet. Itaq; mẽſib. octo rerũ potitus, gladio cæſus perijt. Poſteaq; hi & imperãdi & uiuẽdi finẽ feciſſent, exercitus Veſpaſianũ imperatorẽ renuntiarũt, qui tũ tẽporis Iudæã exſcindebat. Itaq; Romã ille cũ claſſe profectus eſt, magnanimo filio ſuo Tito cũ copijs ad expugnandã Hieroſolymã relicto.

Parthi regnũ Perſicũ occupant.

Galba, Otho, Vitellius imppp.

Veſpaſianus & Titus impp.

cto, quũ Cæsarẽ ac imperij successorẽ illũ designasset. Ab eo post magnos labores, cædes, quasiq; maris in morẽ effusos cruores, quib. cãpi Sionis rubefacti sunt, hastarũ gladiorũq; uibrationib. respersi, tamdẽ urbs opulẽta beataq; in potestatẽ redacta est, munita ædificijs cũ turrib. egregijs igne cõcremata, tẽplum ipsum deletũ: cuius nomine sæpenumero Titus ingemiscebat et illacrymabat. Hoc modo urbẽ pulcerrimã et populosissimã in fumũ atq; cineres redegit, ita ut habitatorib. antea frequẽs, deinceps in miserã tristẽq; solitudinẽ cõmutaretur. Quũ aũt Vespasianus imperator senio morboq; cõfectus è reb. humanis excessisset, annis in imperio nõ amplius nouẽ exactis: successit ei Titus filius, uir planè diuinus, mitis, liberalissimus, opũ dissipator, imperio dignus: immò dignus, qui plura etiã imperia (si quidẽ exstitissẽt) administraret ac tutaretur. Eius est uox illa celebris et admirãda: Imperator hodie nõ fui, qa neminẽ beneficio adfeci. Eiusdẽ & altera uox ualde laudata, uiroq; generoso digna, quũ diceret: Eũ qui faciẽ imperatoris intueatur, tristi uultu ab eo discedere non debere. Sedenim morb. letalis ante tẽpus hominẽ elegãtissimũ abripuit, quũ bienniũ imperasset: ac instabilis rotæ cursus cum alea fortunæ Domitiano imperiũ malè detulit. Erat is qdẽ natus ijsdẽ parẽtibus, quib. & Titus: sed nihil cum Tito cõmune ac germanum habebat. quo factum, ut uerbum illud uulgo tritum in his uerum esset: Matula & poculum ex eodẽ uitro. Quippe Domitianus auarus erat, et quasi caupo quidã pecuniarũ, sanguinis & cædium auidus, hominũ coquus, citra cõmiserationẽ carnib. humanis dilaniãdis deditus, leonis in morẽ rugiẽs. Prædixit ei quidã uir doctus, & cursus siderum peritus, quãdo & quo pacto periturus esset, & quis ei succeßurus. Ille uerò arceßito ad se astrologo:

Hierosolymæ excidiũ.

Titus solus imp.

Domitianus imp.

Prouerb.

logo: At tibi, ait, quantū restare tēporis ad uiuendum existimas, homo? quóue pacto, & quando morieris? quē habebis exitum uitæ? De quibus ille quū rectè ac uerè disseruisset, ut ex astrorū motu edoctus erat: imperator hominem conuincere uolens, tamquam impostorem, rogum ex materie pingui structum accendi iubet, astrologumq; firmiter colligatum constrictis brachijs in illum abijci. Posteaquā rogo subiectus fuisset ignis, iamq; sursum is se tolleret, terribile quiddā homini flāma minabatur ex lōgo etiā interuallo: formidabiliter ignis crepitabat, & aera collustrabat undiq;: quum interim astrologus ita colligatus, ut diximus, in magna consternatione iaceret. Quid quæso deinceps accidit? nubes aliqūde quædā orta cælū obduxit, & aera totū obscurauit. Erat enim illa caliginosa, nigra, humida, imbrēq; secū ferebat: existimasset aliquis, eā quasi quædā aquarū flumina parturire. Sequuta sunt tonitrua, et mugitus quidā auditus est. Tū uerò uniuersi semet in fugā cōijcere, imperator, spectatores, uulgus hominū, satellites, ij qui caminū materie suggesta inflāmabāt, ipsi denique carnifices. Ad extremū imber maximo de cœlo lapsus ignē extinxit, canesq; supuenientes arrosis uinculis astrologū opē diuinā adsitauo implorantē liberarūt. Eiusmodi qddā huic uiro cōtigit. Ipsa uerò bellua, leonina ferocia prædita, quū uiuēdi finē factura esset: p quietē uidere uisa est, se ornatu imperatorio uestitā adscēdere nigrū in equum, armis undiq; munitā: quæ quū casu quodā amisisset, in hiatū terræ præcipitari se miserè putabat unà cū equo & amictu, tādēq; prsus euanescere. Posteaquā Domitianus morte uiolēta decessisset, exactis in imperio XV annis: Nerua sceptris potitus est, uir bonus, mitis, multarū gratiarū quasi qdā hortus. is quū uehemēter odisset castrationes hominū,

Qui suppliciū astrologus euaserit.

Domitiani somniū ante mortem.

Nerua imp.

Roma-

Romanis teſtes exſcindi uetuit, et exſcindẽtes multatos in exſiliũ egit. Sæpenumero magiſtratib. enſes nudos porri- Innocentia
gebat, in ſpeciem quidẽ, ut explorarẽt eorũ acumẽ: ſed re- Neruæ.
uera, ut demonſtraret, nequaquam ſe formidare, ne ſubitò interficeretur: quum quidem diceret, nullius ſe ſibi facinoris eſſe cõſcium. Vbi mors hunc quoq; celeriter abripuiſſet, poſt annũ imperij primũ, & mẽſes quatuor: Traianus Traianus
eidem ſucceßit, uir rei militaris peritißimus, ſexcentis po- imp.
titus uictorijs, fortis, magnanimus, generoſus, duellis auſus cum hoſte cõgredi, incorrupta in iudicijs ſtatera iuſticiæ. Hic ceruices Celtarum, quæ antea flecti non poterant, flexit: hic bellicoſorũ Parthorum impetus repreßit, qui hoc tempore longè lateq; diffuſi, uniuerſos Aſiæ fines populabantur, excurrebant undiq;, cædes perpetrabant, flammis abſumebant omnia, caſtris ad ipſum Euphratem promotis. Ea quum ab ipſis deſignata Traianus accepiſſet, quæq; foret impetus Parthici audacia cognouiſſet: ab extremis terræ finibus ad extremitates eis oppoſitas celeriter ſeſe contulit, manum cum hoſte conſeruit, phalanges aduerſas perrupit, planicies eorum locorũ cadaueribus conſtrauit, Parthos intra limites ſuos manere coëgit, eisq; non parũ arctatis, ad triumphum parta inſigni uictoria domum reuerſus eſt. Sic à natura comparatus erat, ut adflictis con- Virtutes
doleret, ægrotantium miſerijs adficeretur, in extraneos Traiani.
benignus eſſet, amicos ſolaretur, toleranter quæuis conuicia ferret, quum quidem diceret, imperatorem Deo ſimilem eſſe debere, atq; oris maledici petulantiam commodè perpeti. Gladium euaginatum in Senatus & magiſtratuũ præſentia Romanæ urbis præfecto cum uerbis huiuſmodi tradidit: Accipe gladium hũc, & ſiquidẽ iniuſtè me in imperio geſſero, cõtra meipſum illo utere, nec uitæ meæ parcito:

cito: sin legitimè, rectè, iusteq; imperauero, pro defensione mei traditum tibi putato. Mortuus est Traianus multis ornatus uictorijs, quũ imperio per annos VIIII, & VII menses præfuisset, Adriano genero successore designato. Delectabatur ille libris, ac uoluptatẽ ex doctrinarum studijs percipiebat, & quoscumq; literatos esse cognouisset, magnificis muneribus sæpenumero donabat. Habebat etiam in comitatu suo uiros doctos secum, tam in castris, quàm in otio & itineribus. Eodem modo erga quosuis alios munificentiã exercebat. Quapropter uniuerso Senatui & plebi carus erat. Vesanos Hebræos, qui defecerant, & imperij Romani iugum excusserant, cum copijs aduersus eos profectus, ad internecionẽ cæcidit, & cunctis fame, gladio, igne funditus deletis, urbem Hierosolymã de fundamentis euersam, deinceps Aeliam nuncupauit. Sed enim ad alios oratio trãseat. Posteaquàm Adrianus ex aqua intercute fuisset extinctus, anno imperij quarto & uigesimo: Antonino illud delatũ est, cognomento Pio, propter morũ probitatẽ, & indolis mansuetudinẽ. Is quũ annis XXII imperiũ administrasset, naturæ debitũ persoluit. Successit Marcus Antoninus, qui educatus erat in omni liberali doctrina & sapientia, uirtutũ laudibus, & quidẽ omnigenarum, ornatus. Quã ob caussam quosuis sapiẽtes ac doctos uiros honorificè tractabat, magnificisq; muneribus adficiebat. Prodiderũt de hoc memoriæ scriptores historiarũ prisci, uarijs bellis undiq; ingruentib. omnẽq; ditionẽ Romanã uastantibus, eũ pecuniæ laborantẽ inopia, quũ nullo pacto armare posset exercitũ, ornatum imperatoriũ in foro uænum exposuisse, nimirũ supellectilẽ ex auro solido textã, amictus purpureis fimbrijs redimitos, coronã unionibus ornatã, lectulos gemmis hinc inde distinctos, ipsam denic-

Aelius Adrianus imp.

Excidium Iudaicũ.

Antoninus Pius imp.

M. Antoninus imp.

Imperator supellectilẽ suam uẽdit.

deniq; stolã imperatoriã splendidißimã: simul per publicũ præconẽ significasse, licere cuiuis hæc uænũ exposita cũra metũ omnẽ periculi coëmere. Hoc modo factũ, ut emerent ea, qui uellẽt: pecuniãq; conflatã fuisse, quã ubi distribuisset in milites, mox imperatorẽ copias in hostẽ mouisse, & manu cõserta, citra negotiũ uictoria potitum esse, adeoq; cõiectis in fugã omnibus, necatis, spoliatis, integros pecuniarum thesauros consequutũ. Has ubi rursus in forũ retulisset, indicari per præconẽ iußisse, ut qui uellet, auro recepto, quidquid prius imperatoria de supellectile coëmisset, si quidẽ ita placeret, restitueret. Idem Lucium generũ suũ, imperij consortẽ, aduersus bellicosos pugnacesq; Parthos misit, quorũ id tẽporis rex erat * Begeleses. Præstabat aũt Lucius tam animi, quàm corporis dotib. uir procerus, facie pulcra, suauis, coma flaua, colore roseo. Quũq; pugnã cum hostibus conseruisset, qui ob copiarũ multitudinem, pharetrasq; suas nimiũ quantum ferociebant: arte nationem arcus gestantẽ uicit ac debellauit. Quia uerò ad hũc locũ orationis & instituti nostri peruenimus, generis humani uicißitudinẽ admirari subit: quì nimirũ fiat, ut filij parentibus suis similes non euadant. Etenim leo semper catulum gignit, qui leonino sit animo præditus: pardalis itẽ, sibi similẽ animo feram: tigris ipsißimã procreat tigridẽ: at hominibus liberi parentibus dißimiles nascuntur, quã rem ab electione uoluntatis oriri, manifestum est. At enim quò nobis hæc dicta sunt? quémue sunt ad scopum relata? Nimirum Marcus imperator naturæ se legibus summisit, lutumq; naturæ restituit, à qua mutuum acceperat: quum imperio XIX annis præfuisset. Eius autem in locum filius Commodus succeßit adolescens nulla in parte patrissans, nec quidquam habens simile Marco patri, à quo

Lucius Antonini collega.

*al. Belegeses.

Querela de liberis degenerantibus.

Commodus imp.

quo procreatus,& inſtitutus fuerat. Quippe mimis ſemp delectabatur, & gladiatorum ſpectaculis,et mulierculis, et uiris nefaria perpetrantibus ac temulentis. Cædibus etiã ſeſe polluebat,homines potẽtes,illuſtres,& opulentos gladio perimens. Quapropter exitum illa dignum uita reperit. Nam hauſtis uenenis inquinatam cædibus animã efflauit,ac uiuendi finem ante tempus fecit, quũ imperio XII annis potitus fuiſſet. Præfuit autem Romanis poſt ipſum maxima grauis ſenecta Pertinax, qui quũ necdum adhuc in palatiũ ſuos liberos & uxorem deduxiſſet, nefariè fuit interemtus. Erat tum Didius quidam Iulianus,quem pretio mercatum eſſe coronam imperialem, ducibus copiarum largitione corruptis,perhibẽt. Sed fortunæ regiæ fructum nullum tulit. quippe Seuero Aphro ſeditionẽ aduerſus ipſum concitante, gladio necatus eſt, & malus malè perijt: quum mel imperij propemodum non deguſtaſſet. Hoc modo fortuna inuidioſa Iuliano deſerto,Seuero arriſit,eumq; uultu hilari reſpexit. Hunc audio Balneum Zeuxippi condidiſſe,magnum illud & celeberrimum Byzantinæ urbis miraculum:itemq; plenum illud admirandæ uoluptatis ac delectationis opus,quod totis opidis & nationibus recreandis ſufficit: in quo ſcilicet equi certantes inter ſeſe delectationis humanæ cauſſa decurrunt. Ceterùm Seuerus ubi ſatis diu uixiſſet in imperio, totosq; in eo XVII annos exegiſſet:graui oppreſſus morbo,uitã cum morte commutauit. Moriturus filijs ſuis ſceptra reliquit, quorum natu maior Antonini nomẽ habebat,cognomentum Caracallæ: alteri Gethæ nomen parentes indiderant. Præfuerũt annos omnino ſex,& menſes duos. Quum autem alea imperij ſæpius ab uno ad alterum ſe cõuertiſſet, præter alios Diocletiano quoq;, uiro ſceleratiſſimo,ſum-

Pertinax imp.

Didius Iulianus imp.

Seuerus Apher imp.

Antoninus Caracalla imp.

Omiſit heic auctor XV Cęſarum nomina, & annos LII,uel amplius.

mam

mam potestatem tribuit. Is adiuncto sibi Maximiano Herculio, Satanæ filio, qui eadem erat cum ipso in sententia, consortem imperij fecit. O patientiam tuam fili Dei SERMO. Quum duo magna mala simul concurrerent, quid calamitatis non aderat? quid non designabatur? Vbiq; cædes, mactationes, sanguinis effusiones stagnorum in modum: obscuris in carceribus multi custodiebantur, præsertim à Christo denominati. Quippe uentum quemuis grauissimum spirando superantes, plantulam pietatis adhuc recentem radicitus euellere singulari studio conabantur, ueluti ramum quemdam non ita pridem insertum, arborem ue tenellam. Hinc tormenta, uincula, mactationes hominum: hinc carnes membratim discerpebantur, tamquã in macello fieri consueuit. Enimuerò posteaquàm ex animi lubitu satis hac in parte bruto impetu decertassent, frustráq; canum furiosorum in morem latrassent, nec tamen Christi nomẽ abolere potuissent: ad insaniam redacti miserrimi homines, abiecta corona semet ad fortunã & condicionem humiliorem demittunt, adeoq; curatores hortorum, arborũ plantatores, fossores stirpium, olerumq; nutritores fiunt. At ubi recuperare uellent imperiũ, grauissimo cædium genere uitam amiserunt. Generos sibi delegerant, quibus filiæ nuberent, eosq; tamquam natos ex se filios Cæsares designarant: primus quidem Galerium, Valeriæ filiæ maritum: alter uerò, nimirum Maximianus, Constantem, Claudij * filium, qui nõ ita pridem imperauerat. Habebat iam tum Constans Helenam uxorẽ, feminam beatissimam, è qua magnus ille triumphator Constantinus genitus fuit: uerùm tyranni gloriam reueritus, ea repudiata, Theodoræ coniugium amplexus est, Maximiani F. de qua liberos etiam procreauit, quorum in numero fuit Constantius

Diocletianus & Maximianus impp.

Galerius & Constans Cæsares.

* h.e. nepotẽ.

tius Galli pater, itemq; Iuliani præuaricatoris impij maximeq; exsecrandi. Secundum hæc Constantinus eam imperij partem, quæ Constanti sorte obuenerat, ueluti paterno iure debitam consequutus, quum res Romanas miserè cerneret continentibus agitari fluctibus, imperio multos in principatus diuiso: (nam unà præerant ei Maxentius, Seuerus, Maximinus, Galerius) bellum in eos mouet, deq; cunctis uictoria potitus, solus imperatoriam potestatem adipiscitur: simul uenerandi gregis Christi fit ouicula, primus imperatorũ Christo uerè agglutinatus. Hic & aras euertit, & delubra clausit, in quibus ethnici malis genijs hostias offerebant: itemq; promulgatis legibus turpes lustrationes, orgia fœda, cunctas abominationes deniq; cessare iußit. Hoc modo factus est uelut argentea quædam tuba, quæ clarè ab extremis terræ partibus ad alias extremitates sonuit, ac fidem in creatorem suo clangore cunctis in locis propagauit. Quum autem urbem cõdere uellet, cæcorum Chalcedonensium ciuitatem exstruendam statuit: quod opus ubi cepisset inchoare, nouum quoddam prodigium uidit. Nam magnis alis prædictæ uolucres quum aduolassent, abreptos lapides inde pulcerrimam ad urbem Byzantinam deportarunt. Quapropter Constantinus imperator, qui diuinitus gubernaretur ac tegeretur, animaduerso, rem hanc, quæ acciderat, non fortuitò, nec casu euenisse: auerso inde animo, totum consilium mutat, seq; ad opulentum Byzantiorum opidum confert, è quo beatißimam & fortunatã urbem excitat, urbem inquam magnam, Romam nouam, Romam carentem rugis, numquam senescentem, sed perpetuò iuuenescentem, seq; renouantem, Romam illam deniq;, de qua gratiarum riui profluunt: quam terra continens amplectitur,

Constãtinus magnus imper.

Tyranni plures uicti.

Constantini religio.

Constãtino polis exstructio.

ctitur, & mare uiciſsim excipit: quam iucundè ornant Europæ manus, & ab altera parte os Aſiæ deoſculatur. Enimuerò laudes, quibus hæc urbs imperatrix ſeſe iactat, alterius loci & temporis fuerit enumerare: nunc ad inſtitutam mihi narrationem reuertendum erit. Quum ergo ſereniſsimus ille Conſtantinus puluerem corporis depoſiturus, ac tabernaculi figulinum uas terræ, quæ mutuum dederat, redditurus eſſet: alterum ex filijs Conſtantium totius Orientis imperatorem deſignat, reliquis duobus, quorum erant nomina Conſtans & Conſtantinus, Romam, Gallias, ceteraſq; uerſus Occidentem ſitas prouincias tradit. Atq; hi quidem ante tempus deceſſere, bello ciuili contra ſe inuicem excitato, quum alter imperium alterius rapere conaretur: ad ſolum autem Conſtantium uniuerſa poteſtas deuenit. Is primo Cæſaris dignitatem Gallo conceſsit, patrueli ſuo, Conſtantis filio. Verùm ubi comperiſſet, hunc regnum adfectare, ad tyrannidem proruere, nihil non moliri, quo uoti compos fieret: omni conatu eius anteuerſo, caput ei præcidi curauit. Deinde Galli fratrem, porcum illum fœtidum, Iulianum corona Cæſarea coboneſtauit. Quo factum eſt, ut deſertor ille fidei urbanum quiddam proferre uolens, purpurea ueſte ſua commonſtrata, tritum illud uulgo uerbum ad adſtantes enuntiaret: Purpurea mors & fatum occupauit. Significare uolens, Gallum etiam in ueſte purpurea extinctum fuiſſe. Non autem multo pòſt tam à Deo, quàm imperatore deficit: eiurat religionem & cultum, quo creatorem ſuum adfecerat: ſceleratiſsimis ſe genijs adglutinat: ſanguine (proh impium facinus) lauacrum illud diuinum eluit: bellum aduerſus eum concitat, à quo ſeruatus fuerat: imperium deniq; ſibi uſurpat. Quo cognito Con-

Conſtans I, Conſtãtius, & Conſtantinus II, imppp.

Gallus Cæſar.

Iulianus Cæſar, deinde imp.

Iuliani defectio.

to Cõstantius excanduit, ac morbo graui correptus, paulo pòst rebus humanis exceßit: quĩ quidem tria mala per se facta deploraret, ac in lingua continenter haberet: primò, quòd genere sibi propinquos iniustè sustuliſſet è medio: deinde, quòd fidem Christianam adulteraſſet, ac in ea quædam innouaſſet: tertiò, quòd impiißimum hunc Iulianum Cæsarem deſignaſſet. Enimuerò non longum ad tempus iusticia dormitauit, nec inſpector ille cunctorum oculus diu connixit: sed palpebram sustulit, desertorem intuitus est, uidit piacula, mactationes uictimarum, sanguinis riuos, hominum cædes, omnem deniq; turpitudinem, abominationem, impietatis plena facinora, quæ deſignabat: & furorem hominis exsecratus, Perſis ueluti sæuis leonibus uolutatum in luto suem immaniter dilacerandum tradidit. Hoc modo quum uir impius gladio uulneratus occubuiſſet, ne ipsa quidem terra corpus hominis profani admittere uoluit, sed succeßiõe ac motu quodã exspuit eum, qui concußione impietatis uniuersam creaturam turbauerat. Hinc iam rursus hilari uultu fidei gratia splenduit, posteaquàm Iouianus imperator deſignatus fuiſſet. At ubi etiam ille fortuna exiguum ad tempus degustata rebus terrenis exceßiſſet, Valentiniano imperiũ delatum est. Is Valentem fratrem impoſita corona collegam adsciuit, ac Orientis quidem illum imperatorem renuntiauit: egregium uerò Gratianum ueteri Romæ præfecit, ex Seuera coniuge natum. Ex his Valens, uir impius, addictus Ario, quĩ contra Dominum nostrũ superbè insurrexit, populumq; religiosæ pietatis studioſum acerbè uexauit & adflixit, non longo pòst tempore ab edaci consumtus est igne, quĩ Scythas fugiens, in tugurium paleis refertum se recepiſſet. At præclarus ille Gratianus, Valente sublato, iam con-

Constantij querela.

Iouianus imp.

Valentinianus, Valens, & Gratianus, imppp.

sequutus

sequutus uniuersum imperiũ: (quippe Valentinianus etiã naturæ debitum persoluerat, Gratiani pater, uir probus, religiosus erga Deum, in prælijs animosus ac fortis) Theodosium primum ad Orientis gubernationem ablegat, uirum grauem, mauortium, ex Hispania oriundum: non abs re hoc ipsi largitus imperiũ. Quippe debitum ei concessit uictoriæ præmium, quam de barbaris uir magnanimus, & qui diuinitus defendebatur, adeptus fuerat. Ipse autem Gratianus, hoc nationibus Orientalibus præfecto, sibi prouincias Occidentales cum urbe Roma retinuit. Memoriæ proditum de Gratiano accepimus, eum muliere quadam accedente, ac maritum deferente, quòd frequenter eam plagis & uerberibus multaret, aptè respondisse: Nihil hoc ad me mulier. At quũ illa subiecisset, maritũ suum ipsi quoq; Gratiano insidiari: rursus illum respondisse: Quid hoc ad te mulier? Tradunt etiam Gratianum adeò peritum sagittandi fuisse, ut eius tela mentem habere perhiberentur. Interfecto autem Gratiano miserabiliter admodum à quodam barbaro, Theodosius imperator Romam profectus est, ac paricidam ultus, Romæ imperium Valentiniano iuniori, Gratiani fratri, tradidit. Hinc rursus alia turba, rursus alia grauis & horrida tempestas imperium demergere conata est. Quippe tyrannidem Eugenius quidam usurpauit, & Valentinianus imperator strangulatus, miserè uitam amisit. Rursum ergo Theodosius militem aduersus paricidam educit, tyrannus uiuus in potestatem redigitur, compedibus ligatur, audaciæ suæ flagitiorumq; designatorum pœnas luit, simul denique uitam & imperium amittit. Secundum hæc Honorius à patre Romæ ueteris imperator renuntiatur, è Pla-

Theodosius I. imp. annis XVII.

Scitum Gratiani responsum.

Valentinianus II. imp.

Honorius imp.

cilla Theodosij coniuge natus. Quumq; Theodosius etiam ipse uitam hanc reliquisset, Orientis imperium Arcadio cessit, ex ijsdem cum Honorio parentibus orto. Id temporis contemto principe Occidentis, tamquam effeminato, Gotthi sanguinolenti, natio bellicosa, superatu difficilis, cædibus gaudens, in Romæ ueteris limites excurrunt, eorúmque rex Alarichus imperatorijs opibus potitur, & ipsa imperatoris sorore Placidia, quæ mox de barbarorum manibus elapsa, celeriter ad Honorium fratrem se contulit, qui Rauennam, urbem munitam, profugerat. Est autem in matrimonium collocata Constantio, per quem seruata fuerat: déque his Valentinianus iunior procreatus est, qui secundum hæc Romæ imperium consequutus fuit. Posteaquàm Arcadius terrenam corporis molem deposuerat, Theodosius in Orientalis imperij solium collocatur, quem Arcadius ex Eudoxia coniuge genuerat. Is filiam suam Valentiniano ad coniugij societatem misit, quem iuuenem uoluptatum amor & insanum studium explendi libidines carnis, quod nullis inhiberi uinculis poterat, non imperio tantum, sed etiam uita spoliauit, ipsámque uitæ sociam iniuriæ alterius exposuit: quæ res quo pacto gesta fuerit, breuiter exponetur. Erat in urbe Roma uir consularis Maximus, facilè princeps inter ceteros. Habebat is uxorem eleganti præditam facie, quæque propter uenustatem formæ quidam uelut hortus pulcritudinis esse uideretur: & ornabat eamdem multo etiam magis castitas atque pudicitia. Quum hanc uidisset imperator, amore captus est, omnésque neruos in id contendit, ut uoto potiri posset. Igitur aliquando Maximo, marito mulieris,

Arcadius imp. an. XIII.

Gotthi Romam inuadunt.

Theodosius II. imp. ann. XXXIII.

Valentinianus III. imper. quî perierit.

Maximi uxor stupratur.

alea

alea ludens, ubi uicisset, nec aurum Maximus numeraret: aureum eius anulum accipit, quasi pro debitis oppigneratum. Hunc anulum ipsius uxori mittit signi loco, de quo illa intelligeret, in aulam sibi eundum esse. Mulier signo cognito, fidem ijs, quæ mandabantur, habet: adeóque celeriter in regiam se confert. Quid inde factum? Imperator eam nactus, ui stuprat. Maximus his cognitis ardere animo, ad ultionem se armare, fraudes omnis generis nectere, tandem gladio imperatorem occidere, spoliatum prius fidissimis satellitibus. Hoc facto, coniugem quoque Valentiniani Eudoxiam stuprat, quæ iniuriam hanc ægerrimo ferens animo, suos ad Gizerichum Vandilorum regem mittit, oratum, ut Romam cum copijs inuaderet. Fecit hoc Gizerichus, Romam occupauit, eáque miserum in morem spoliata, imperatricem cum filiabus captiuas abduxit. Ac Roma quidem exiguum ad tempus adhuc ab imperatoribus administrata, tandem imperium omne prorsus amisit, in potestatem regum principúmque barbarorum redacta, quorum manibus miserè prostrata fuit. Tunc temporis autem Maximus occupata tyrannide regnauit, quem sequuti sunt Anthemius, Olybrius uir præstantissimus, * Maior, Glycerius, Nepotianus, Orestes, post quem Orestem puer Romulus omnium postremus imperiũ usurpauit. Hoc modo celeberrima Romanorum urbs, quum ab initio Romulum regem legitimum habuisset, ac uicissim eius imperium ad Romulũ peruenisset, deinceps ab imperatoribus gubernari desijt. Barbaris aũt sese summittẽs ..... perq; summã infelicitatẽ ab eis capta, regibus eorum, nationumq; principibus, & satrapis paruit: planeq; spoliata consulibus,

Eudoxia stupratur.

Gizerichus Romam capit.

Vltimi Romæ imperatores Latini.

* al. Maiorianus, item Maiorinus.

imperatoribus, dictatoribus, Senatu, patricijs iugum barbarorum suis humeris tulit: quæ deniq; prius erat indomita & expers iugi uacca, principibus aratoribus obœdiens facta est, & condemnata, ut eius solum aratro inuerteretur. Et hæc quidem Romæ ueteri acciderunt. At illa nostra floret, augescit, imperio fruitur, iuuenescit: utq; perpetuum augescat, te rex omniũ maxime precor: præsertim quum modò talem ac tantum imperatorem habeat, Luciferum latè radijs suis splendentem, regem Ausonum maximum, uictorijs sexcentis potitum, Manuelum Comneniadem, auream *Purpuræ rosam, cuius imperium infiniti soles metiantur. Sedenim oratio nostra in uiam reuocetur, & historiæ cursus ad finem perducatur. Iuniorem Theodosium, quum adhuc puer esset, ac tenerum primamq; ætatem ageret, Arcadius pater in thronum imperatorium collocauit, simulq; constituit ei custodes imperij principes quosdam Senatus, itemq; genere proximos, unà cum Isdigerde Persarum rege: qui deinceps, ubi de insidijs accepisset, quas Theodosio quidam tyrannidis usurpandæ cupidi struerent, suos ablegauit, ut ad ipsum usq; Byzantium cum infinitis propè pugnatorum copijs excurrerent. Hoc modo perculsis insidiatorum animis formidine barbari, omni odio maleuolentiaq; depositâ, consilium prius intermissum cum ipsis conatibus fuit. De quo intelligere licet, in ipsis etiam barbaris uirtutem ac indolem bonam existere, hominesq; linguis diuersos nihilo minus amicitiam & amorem mutuũ illæsum conseruare candidè posse. nam uirtus & honestum à natura cunctis insitum est. Ceterùm imperatori Theodosio soror erat, castis prædita moribus, uitæ gra-

uis

Constantinus Manasses sub Manuelo Comneno uixit.

*Loci nomẽ, in quo pariebant imperatrices, ut liberos ederent purpurigenas.

Rex Perficus pupillũ conseruat.

uis ac pudicæ, nomine Pulcheria. Fulgebat ea uenusti corporis elegantia, simulq; dotibus internæ pulchritudinis relucebat. Quumq; uirginitatem suam retinere, & castitatis campum illibatum tueri decreuisset: prorsus à uirorum consuetudine semet abstinebat, ac puræ modestæq; uitæ studio dedita, feruorem animi erga quæuis facta præclara insignem demonstrabat. Neque tantùm exornandæ uitæ suæ intenta erat, uerumetiam fratrem omnigenis rationibus, ijsq; sollerter excogitatis, ad uirtutem probósque mores informabat. Coniunxit & fratri matrimonio Eudociam, omni uenustatis genere splendentem. Ea quum esset uultu prædita formosissimo, Athenis illis celeberrimis, ubi nata fuerat, Byzantium profecta, suos ut fratres accusaret, qui paternarum facultatum partem ei se daturos pernegarent, obiter quiddam longè fructuosius reperit. Libet autem breuiter exponere, quo pacto hæc euenerint. Fuit Athenis quidam Leontius, uir accuratè peritus omnis philosophiæ, ac logicarum, naturalium, astronomicarum disciplinarum. Huic ex una coniuge tres erant nati liberi, duo mares, una filia, formæ puella præstantis, & ceteroquin etiam elegantissima, cui pater Athenaidis nomen dederat. Quum autem rebus humanis iamiam excessurus esset, testamento de uoluntate sua postrema condito, filijs quidem maribus facultates omnes legauit, quidquid nimirum habebat uestium, auri, ædium, pecoris, instrumenti ac supellectilis, mancipiorum: (quippe locuples & opulentus erat) filiam uerò, quam etiam unicè diligebat, sola centum aureorum sorte contentam esse iussit, quòd hanc ei fortunam sufficere diceret, qua cunctas mulieres

De Pulcheria Theodosij sorore.

Eudocia Theodosij coniux.

De Leontio philosopho Athenienſi.

felicitate superaret. His ille uerbis prolatis, naturæ debitum persoluit. Puellæ fratres, qui homines essent improbi, paternas facultates uniuersas sibi uindicabant, sorore prorsus ab aditione hæreditatis exclusa. Quam rem Athenais ægerrimo ferens animo, materteram adit, casus ei suos exponit, calamitatem deplorat, & multis cum gemitibus dolenter amplificat. Illa puellæ commiseratione tangi, ac neptis nomine commota, Constantinopolim cum ea proficiscitur, urbem urbium principem & imperij sedem. Hinc Pulcheriam multis ornatam dotibus conuenire, opem & auxilium eius implorare, rogare denique, subueniret puellæ suis rebus per iniuriam spoliatæ. Pulcheriæ uenerandæ formam admirari, ad radiantes uultus dotes obstupescere, magnanimitatem planè conspicuam plurimi facere: simul interrogare, num florem uirginitatis adhuc illibatum haberet. Intellecto, puellam adhuc expertem esse coniugij, castitatisq; bonum hactenus integrum seruasse: religioso eam lauacro curat ablui, nomen immutat, Eudociam appellat, fratri matrimonio copulat, non parum adiuuante Paulino, uiro inter amicos imperatoris principem locum obtinente. Procurauit autem ex hac Theodosius Eudoxiam, quam Valentiniano in urbe Roma uetere imperanti ad uitæ societatem misit. Sed enim nulla uitæ felicitas tempestatis ac doloris expers est, nec prosperitas esse potest ulla, cum qua non existat etiam aliquid, quod hominem mordeat. Etenim ipsa quoque rosa, licet fragrans sit, crebris tamen spinis horret: itémque uultum solis nubes interdum caligine quadam obuelant. Consimili modo inuidia comitatur & infectatur eos qui uirtutem colunt: omnisq; sancta prosperitas

ſperitas, & uita ſplendens in hominum oculis, admiſtam quamdam infelicitatem ſecum trahit. Quid autem hoc ſibi uult orationis præludium? Nimirum & hæc imperatrix in huius uitæ mari nauigabat, & ſerenis placidiſq; uentis acta, felicitatis curſum abſque perturbatione conficiebat, non aliter, atq; ſi nauis oneraria uento ſecundo feratur: uerùm inuidia ſubitò, tempeſtatis cuiuſdam inſtar ſtare cepit: turbo cum procella mare commouit: nubes impetuoſa exorta tempeſtatem excitauit: adeoq; ſuccuſſit, & agitauit ſcapham inſtar folij, commoto ingenti ſtrepitu, grauiq; turba: ut nauem confringeret, ac ipſi naufragium facienti terribiliter ore adaperto minaretur, quaſi uellet ei planè debiſcere. Ab eo tempore caſus acerbos imperatrix complures experta fuit, & ærumnoſiſſimis cum tentationibus colluctata. Lubet autem commemorare, quid illi acciderit. Quidam fortunæ tenuis imperatori Theodoſio, Eudociæ marito, pomum eximiæ tam pulcritudinis, quàm magnitudinis obtulerat. Eius illeſſpeciem longè uenuſtiſſimam, colorem, magnitudinem admiratus, pomum ipſum inuſitati cuiuſdam muneris loco imperatrici miſerat: quæ ſanè res non minus maximorum incommodorum origo exſtitit, atque olim pomum illud Eridis inuidæ, quod nocendi cauſſa ijs obtulit, qui Thetidis atque Pelei nupiijs intererant. Nam qualia quæſo conſequuta ſunt? Imperatrix pulcritudinem fructus admirari, eúmque arbitrari naturæ modum excedere. Et quoniam Paulinum propterea uenerabatur, quòd ualdè eam iuuiſſet in conſequenda dignitate imperatoria: uirum hoc infelici pomo donat. Is uerò uicißim munus imperatori mittit, ignorans (uti quidem

Occaſio diſcidiorũ inter cõiuges.

uidetur) unde profectum fuisset. Non enim adfuerat id temporis imperatori miser, quo pomum acceperat, quod nuncupare quis posit letalem orci fructum, ab ipsa morte Plutonęq; consitum. Imperator oblatum intueri, mox agnoscere, clàm apud se occultare ac retinere, coniugem interrogare, ubinam pomum ab se dàtum haberet: illa respondere, manducatum ab se esse. Rursus imperator ei deferre iusiurandum: illa per summam infelicitatem sacramento confirmare, pomum ab se manducatum esse. Quid hinc factum? Imperator suspicionibus malis indulgere, pomum absconditum proferre, coniugem mendacij conuincere, excandescere, furere, imperatricem odio persequi. Atque hinc iam fluctus ille tentationum, mare calamitatum, tempestas malorum exundauit: hinc facinus indignum sol conspexisti. Nam Paulinus ob hanc causam interfectus est, & imperatrix odio mariti perfecto celeriter Hierosolymam proficiscitur, atq; ibi exacto reliquo uitæ tempore, tamdem naturæ debitum persoluit. Erat ceteroqui Theodosius comis, facetus, liberalis, semper lectitandis libris occupatus: uerùm inter has uirtutes etiã mala quædã herba succrescebat, ut sunt res humanæ. Nam si quis ei chartã offerret, rubris in ea litteris nomen imperatorum subscribebat: non inspectis prius ijs, quæ essent in ea perscripta. Nimirum in humana natura nihil est, quod omnino sit labis expers, & ab omni absurditate alienum. Quamobrem diuinis exornata dotibus Pulcheria fratrem ab hoc uitio reuocare studens, singulari diligentia imperatorem monebat. Postea uerò quàm uarijs & continuis admonitionibus usa, prudentibusq; uerbis castigato fratre, nihil se proficere cerneret, huiusmodi quid-

Eudocię per iurium.

Paulini cædes.

Theodosij temeritas in subscriptionibus.

quiddam instituit ac molita est. Excogitatis ingeniosè rationibus fratrem circumuenit, litteras fingit, in quib. perscriptum foret, imperatorem Pulcheriæ sorori coniugem suam ueluti mancipium quoddam donasse. Hanc chartam fratri offert, rogat, hanc scripturam litteris imperatorijs munire ac subsignare uelit. Imperator precibus sororis annuit, mox calamum præhendit manu, & exaratis purpurei coloris litteris, chartam confirmat. Pulcheria litteras manu fratris subscriptas insignis lucri loco accipit, & imperatricem instar coemti pretio mancipij secum abducit. Quum Theodosius à sorore iniuria se diceret adfici grauissima, litteras imperatoris illa uicissim proferre, seq; dicere fretam his, optimo iure quod faceret, facere. Tum uerò rem imperator intelligere, pudore suffundi, ab eiusmodi stulticia deinceps sibi cauere, factum ipsum denique præclarum ad finem tendere. Nimirum in magna felicitatis parte collocandum est, si quis inter homines beneuolos, uitæ puræ studiosos, amorem mutuum labe nulla contaminantes degat. Ceterùm im peratore Theodosio rerum potiente, septem illi iuuenes, martyres tolerantissimi, de somno longissimo experrecti, ac uulgo conspecti sunt. Nam ut Decij furorem euitarēt, in natiuam specum haud procul ab Ephesina urbe sitam sese contulerant, ibiq; graui & prolixo somno consopiti quieuerant. Hoc autem excitati tempore, ac à fidelibus agniti, simulq; tam ab ipsis, quàm imperatore magno in honore habiti, rursus inexcitabili postremoq; sopore correpti fuerunt. Eodem imperante quum continui terræmotus omnia passim funditus succuterent, unaq; mortalium animos percellerent, accidit, ut religiosa multitudine precibus Deum placante, puer quidā subitò ad ipsum

De septem dormientibus.

usque cælum abreptus, hymnũ illum sanctißimum ab angelis concini audiret. Deinde relatus in terram (proh uim roburq; stupendum) in medio mortalium cœtu clarißima uoce docuit, quo pacto hymnum illum cani oporteat. Quippe non ita pridem in eo peccatum fuerat. Hic Theodosius à Chrysaphio deceptus, & aduersus Pulcheriam exacerbatus, sæpenumero multis tentationum spinis ornatam omni uirtutis genere mulierem pungebat. Erat autem ille Chrysaphius eunuchus, communis hominũ pernicies, improbus, impuris, sanguinarijs, exsecrandis moribus: cuius nequitiam ubi deinceps imperator cognouisset, publicatis bonis hominẽ ad paupertatem redactũ æquissima lata sententia solum uertere iußit. Quum autem commune debitum naturæ Theodosius persoluisset, iamq; pulueren corporis in terram deposuisset: ad egregiam illam Pulcheriam imperium peruenit. Ea uerò sapienter admodum re deliberata, & animaduerso, rem Romanam imperatoris egere: mox bonum illum Marcianum arcessit, uirum grauibus ac religiosis moribus illustrem, eúmque sacramentis horrendis obstrictum, quibus se castitatem Pulcheriæ minimè contaminaturum policeretur (in quo sanè Marcianum promptum & adsentientem reperit) imperatoria corona exornat. Chrysaphium uerò peracerba morte de medio tollit. Atque hoc loco non intempestiuè fecerimus, si de Marciano memoriæ prodiderimus, unde prognatus, & quis fuerit. Nimirum pauper erat, & humili quidem ortus loco: sed indole moribúsque bonis præditus. Et quamquam ex celebri & illustri familia non esset, tamen consequutus fuerat, ut militum ordinibus adscriberetur. Fortè accidit, ut bello inter Romanos & superbos Persas exorto, Marcianus graui correptus morbo,

Chrysaphius eunuchus infestus Pulcheriæ.

Chrysaphij exilium.

Pulcheria imperatrix.

Marcianus imp. an. VI.

Interitus Chrysaphij.

bo, qui mortē ei minitaretur, quadā in urbe illustris *Ly- * al. Lycio-
dorū prouinciæ propter debilitatē corporis subsisteret. ru
Ibi amicitia cum fratribus quibusdā inita, familiariter a-
pud eos uiuebat, suppeditantes ipsi, quæ ad uitā sustinen-
dā pertinerēt. Quū aūt aliquando uenatum exirent, eisq;
Marcianus se comitē uenationis adiungeret: ac iam pro-
pter sudores maderēt, dum hinc inde cursu conscenderent
difficiles aditu colles, ferarumq; lustra curiosē peruestiga-
rent: euenit tamdem, ut in terrā reclinatis corporibus, cū
uoluptate somnū caperent. Tum fratrū alter citius exper- Portentum.
rectus, Marcianū quidem adhuc dormientem conspicit, uo
lucrū uerò regimā explicatis alis umbrā ei præbentē. Adeò
magnū et augustū quiddā est imperiū, ut ipsa quoq; bruta
honorē ei deferant: adeò uolucres etiā crudiuoræ uenerā-
tur hominē, cui diuinitùs est conceßū, ut imperio potiatur.
Cernens igitur ille, quid accideret, obstupescit, fratrē exci-
tat, pdigiū ei mōstrat, utriq; res admirationi est. Neq; mul
to pòst experrecto Marciano imperiū policētur, simul o-
rātes, ut ipsorū aliquādo recordaretur. Annuit ille precib.
ac uicißim utriq; se benefacturū pmittit. Tādē auro, quā-
tū satis esset ab eis accepto, Byzantiū proficiscitur: atq; ibi
Ardaburiū, hominē lōgè opulentißimū, accedit. Erat aūtē Ardaburius
hic Ardaburius omniū copiarū imperator, et in eo mune- & Aspar.
re collegā Asparē habebat: quo cū Marcianus militatū ab-
ijt, aduersus Gizerichū Aphricanorū Vandilorū regē. Eū Gizerichus
quum Aspar oppugnaret terra & mari, peditū equitūq; Romanos
copijs, & accideret quodā tēpore, ut Aphri grauißimo cū uincit.
impetu hostem inuaderent, ac Romana phalanx fugæ se
mandaret: fortè Marcianus cum multis alijs uiuus in ho-
stium potestatem uenit. Itaque cum commilitonibus in Gi
zerichi domum perductus, carceri mancipatur. Quum au
tem

tem Gizerichus aliquando captiuos spectare uellet, eaq; de caussa in sublimi regiæ parte consisteret: incredibile quiddam cernit, dormientem scilicet Marcianum, cui suis alis umbram aquila suppeditaret. Ad eam rem obstupescit, diuinum hominem esse Marcianũ colligit, imperioq; Romano dignum. Quamobrem immaniter se facturũ statuit, si uirum talem occideret, cui cælitùs imperium destinaretur. Nimirum hominem, quem robustæ Dei manus custodiunt, quis mortalium possit ante diem è medio tollere? Si fortissima Dei manus te protegat, ferrum non metues, gladium non formidabis, non ignem, non barbaros & sanguinarios animos. Itaque Gizerichus arcessitũ ad se Marcianum sacramentis obstringit, quibus se policeretur, si quidem aliquando Romanũ ad imperium perueniret, Aphros bello nequaquam uexaturum. Sic & barbarus imperium reueretur, indolesq; ferina colit homines diuinitùs ornatos, eosq; perhumaniter intuetur. Hoc modo dimissus à Gizericho, Constantinopolim reuertitur: quumq; terras Theodosius reliquisset, de iudicio & sententia Pulcheriæ imperator renuntiatur. Erat autem uir bonus, prudens, ciuilis, modestus: adeoq; uelut arbor ab ipsis Gratijs consita, & uirtutum probitatisq; quoddam quasi nemus. Posteaquàm uiuendi finem fecisset, Senatus unà cum Aspare patricio Leoni tradit imperium, qui Asparis rationes atque negotia procurabat: quum quidem promisisset Aspari, se utrumque filium eius Cæsaris dignitate cohonestaturum. Quippe fieri nullo modo poterat, ut Aspar imperio potiretur: quòd exsecrabilis Arij furori addictus esset. Sic lucrum nonnũquam homines summissos efficit: sic spes mortalium animos fingunt. Apud hunc Leonem, qui de ueritate religionis rectè sentiebat, quidam aliquando delatus

Alterũ prodigium.

Marciano Gizerichus parcit.

Leo I. imp. an. XVIII.

Isocasius sapiẽte respõso se ab iniuria uindicat.

delatus per calumniam fuit, quasi ethnicis superstitionib. addictus esset: quum reapse foret doctrinæ ac sapientiæ quidam quasi thesaurus. Erat ei nomen Isocasius, & iam ad honorem quæsturæ peruenerat. Igitur reus dignitate ac facultatibus spoliatus, coram urbano prætore iudicio sistitur: quumq; nudus ad illum deduceretur, instar serui uerberonis, aut latronis colligati: iudex calamitati eius insultans, exclamat in hæc uerba: Iam ne agnoscis, Isocasi, unde excideris? & quò te alea fortunæ deiecerit? Ad quæ ille generoso ac libero prorsus animo respondit: Equidem fortunæ uagam inconstantiam agnosco, nec mihi quidquã accidere noui fateor. Quippe quum mortalis sim, humanæ naturæ calamitates experior. Tu uerò defixis in uitæ rotam oculis, talem fac de me sententiam feras, qualem me collega ferre consueuisti. Ad tam sapiens uiri responsum, quod ingenuitatis ac libertatis plenum esset, plebs urbana perculsa & stupefacta, uinctum adhuc pedicis hominem inde abripiunt, fausta cum acclamatione sacram ad ædem deducunt, diuino lauacro initiari curant. Nimirum nemini non uirtus est uenerabilis, siue sit peregrinus, siue incola, siue Græcus, siue diuersæ à Græcis linguæ, siue Scytha. Nam hæc sola sui studiosos ornare seruareq; potest.

Atque hoc modo Isocasius suæ saluti consuluit. Ceterum Aspar aliquando chlamyde imperatoris præhensa, singulari cum impudentia dixit: Non decet, imperator, purpura uestitum mentiri, ac uana proferre. Quamobrem sta promissis, & quod dudum mihi policitus es, præsta: quũ diceres, te alterum è filijs meis ad Cæsaream dignitatem atq; gloriam proecturum. Ad quæ uerba sapienter admodum imperator: Non decet, inquit, purpura uestitum cuiusquam imperio seruilem in modum subiectum esse.

Aſparis impudens poſtulatum.

Leonis reſponſum.

Quum

Quum autem maximos imperator Leo thesauros nactus esset, bellum Aphricanis indixit, tantumq; non infinitam classem aduersus eos & Gizerichum regem misit: præfecto copijs imperatore Basilisco, Verinæ coniugis fratre.

Expeditio contra Vandilos.

Hæc classis etiam longissimè disitis terrori erat, quippe quæ nauigijs ipsum mare cooperiret, arctúmque redderet. Et continebat sagittarios, cetratos, classiarios milites, pedites, arenam multitudine superantes, audacia belluas. Verùm enimuerò uiolentissima uis auri est, & sexcentis exercitibus potior. Aurum enim potest urbem turribus egregiè munitam de fundamentis euertere: aurum domos prosternit: aurum in bellis nationes integras delere potest: aurum omnia potest conturbare, subuertere, confundere: telum est ineuitabile, quod corda petit: indissolubilis est manica, & cippus qui frangi nequit: linguam mutam maximè garrulam efficere potest, ac uicissim os clarè loquens mutum reddere. Huius ope Gizerichus Libyæ rex utens, tantam classem demergere ac abolere potuit. Quippe multo Basiliscus auro corruptus, primus (uti conuenerat) fugam arripuit: unde factum, ut res Romana subuerteretur. Nimirum classem illam, quæ pariter Indos atque Britannos formidine perculerat, omnibusq; per orbem terrarum nationibus terrori fuerat, solus auri splendor abolere potuit absque manibus, absque telis, absq; armis. Hæc in Libya Romanis accidêre. Ceterùm hic ipse Romanorum imperator Leo, quum tantum felicitatis non fuisset adeptus, ut masculæ sobolis pater esset: filiam suam Zenoni patricio, qui generis originem ex Isauria ducebat, in matrimoniũ collocauit. Ex ea Zenoni natus est filius Leo, cognominis auo imperatori. Huic nepoti suo, Zenone filiaq; præteritis, auus imperiũ tradidit. Verũ ille

Auri uis.

Basiliscus auro corrumpi se patitur.

Leo I Imp.

ille perexiguũ ad tẽpus imperio deguſtato reb. terrenis ex
ceßit, et Zenonẽ patrẽ in imperio ſucceſſorẽ reliquit. Erat Zeno imp.
Zenonis in religione parũ recta ſentẽtia. Quãobrem ſæpe
ac grauiter uniuerſum gregẽ piorũ uexabat. Id tẽporis ua
riæ calamitates diuerſis in locis aliquot regib. accidêre. Ca
bades in Perſia, Nepos in occidẽte, Zeno apud Romanos, Trium regũ
imperijs ſpoliati deiectiq; ſunt. Ac Zeno quidẽ recuperare caſus.
potuit amißũ imperiũ, ſimiliterq; Cabades: uerùm inſidia
tricis fortunæ uiciſſitudo Nepotẽ benignis oculis nõ reſpe
xit. Igitur opulẽtißimus ille Baſiliſcus cõtra Zenonẽ uene
nũ improbitatis euomuit, ac reapſe Baſiliſco ſe acerbiorẽ
declarauit. Quippe adiũctis ſibi pugnacib. ſocijs, magno Baſiliſci ſe-
cũ animi furore Zenonẽ inuaſit. Ille uerò metu correptus, ditio.
et mẽte pturbata, cũ Ariadna cõiuge in Iſauriã fugit. Ete
nim de uita, nõ opib. laborandũ ſibi putabat. Nimirũ nihil «
eſt maioris apud homines pretij, quàm uita: nõ regia pote «
ſtas, nõ maria quædã diuitiarũ et opũ. Hoc modo citra la- Baſiliſcus
borẽ Baſiliſcus urbẽ ingreſſus, quòd eſſet nemo, q uetaret, imp.
impoſita capiti corona impator renũtiatur. Enimuerò ac «
cidere plerũq; ſolet, ut imperia nõ diu maneãt apud illos, q «
ea rapuerũt: ſed auolẽt citò, quaſiq; aufugiãt, tãquã ſi pau «
latim dominos ipſos incipiãt agnoſcere. Sic ubi ſolũ biẽniũ
reb. præfuiſſet atrox ille Baſiliſcus, Zenone reuertẽte, gra Zeno iterũ
tãq; ſpe cũctos ineſcãte, præſertim ducẽ copiarũ Baſiliſci imp.
Harmatiũ, cuius filiũ ſe corona Cæſarea uelle redimere iu
rabat, undiq; deſtitutus, et q̃d ageret ignorãs, unà cũ uxo
re Zenonide diuinã ad ædẽ cõfugit. Inde auulſi à Zenone,
qui maximè horribilib. ſacramẽtis ſemet obſtrinxerat, &
policitus fuerat, nequaquã ſe gladio ceruices eorũ reciſu
rum, in munitum quoddam caſtellum relegantur. Deinde
firmam in turrim occluſi, aditu ſaxis ingentibus obſepto,

fame

fame ac siti homines mali malè pereunt. Secundum hæc
Harmatij proditoris pœna. *Zeno præclarè confirmato imperio, morte mulctat Harmatium, qui fraudulentum se proditorem heri fuisse declarasset: simul promisso satisfacit, eiusq; filium Cæsarem renunciat. Verùm non multo pòst resectis crinibus illũ*
Astrologi prædictio. *per uim Cyzicenorum pontificem facit. Huic imperatori prædixit aliquando quidam astrologus, futurum ut ipse paullo pòst moreretur, & coniugem eius unà cum imperio uir quidã senatorij ordinis acciperet. Hoc intellecto, complures imperator Senatores, præsertim illustres & opulentos, è medio sustulit. Verùm inexpugnabilem diuinæ prouidentiæ uim nemo mortalium umquã coarguere ceuuanam & inefficacem poterit. Quippe quum Zeno uitã*
Anastasius imp. *cum corona reliquisset, imperium Romanum ad Anastasium peruenit, cognomento Dicorum. Nam è pupulis oculorum unam quidem nigram, alteram uerò albam habebat. Hic cum Ariadna nuper imperatrice matrimonium contraxit, & uisus initio rectam de ueritate religionis sententiam fouere, non multo pòst improbitatis fetum in lucẽ edidit, omnemq; nequitiam suam in mediũ protulit. Quippe latebãt in eius animo semina sectæ Eutychis illius perniciosissimi. Hinc ergo caliginosa tempestas, & immanis procella rectæ doctrinæ nauim succussit: hinc pij pontifices suis ex thronis instar maleficorum latronum expellebantur: hinc sequuti ululatus, & continuæ lamentationes: ubiq; quiritationes, gemitus, planctus. Piorum uerò cœtus quum tantam improbitatem cerneret, imperatorem contumelijs adfectum insectabatur. Nequit enim uir pius imperatorem reuereri, quum ipsa religionis pietas in discrimẽ adducitur: personas non respicit, nec potentia subnixos formidat. Igitur Anastasius uenenum impietatis apponere*

ponere uolens hymno ſanctiſsimo, poſteaquàm uidit uniuerſam multitudinem mox imperium detrectare, quũ quidem lapidibus è templo prætorem exegiſſet, impiorũ procerum ædibus ignem iniecisſet, complures erroris propugnatores interfeciſſet: uolens nolens de impetu audaciáq; remiſit, non aliter atq; duri oris equus, anhelans præ feroci a, ſi frænum durius ſentiat, perdomatur. Viſus eſt autẽ aliquando per quietem uidere uirum adſpectu perquàm horribili, qui chartã manibus teneret, eáq; aperta, & Anaſtaſij nomine inuento, ſeuerè ipſum uerbis huiuſmodi compellaret: Deus Ezeciæ quidem pietate conſpecta, uitã ei lóngiorem conceſsit, promiſſa inſuper ex hoſtibus liberatione: tuam uerò nequitiam & profanitatem abominatus, certò uitæ tuæ tempus præcidit, & XIV annos ſuſtulit. His dictis, annos illos XIV ex charta deleuit. Qua propter exitiali plaga percuſſus imperator, & fulmine tactus, uiuendi finem fecit. Quumq; iam concluſus eſſet in ſepulcro, poſt dies aliquot de ipſa terra & ſepulcro eiulatum & lamentationes acerbas ex anxietate cordis emittebat, quibus commiſerationem cuſtodum implorabat, utq; ſe de ſepulcro educerent, obſecrabat. Illis reſpondentibus, alium nunc imperatorem rerum potiri, uiciſsim ſubijciebat: Nihil hoc ad me pertinet, ſaltem mihi triſte ſepulcrũ hoc aperiatur, ut dulcem ſolis luciferi lampadẽ adſpiciã. Verùm nullus erat, qui eius commiſeratione tangeretur. Quippe malis etiam in morte homines uniuerſi ſuccenſent. Non multo pòſt accidit, ut ſepulcrum aperiretur, & infelix cadauer omnibus oſtenderetur, ſpectaculum ſanè miſerum, & lacrymis dignum. Inuentus eſt enim pedum ſuorum digitos unà cum lacertis deuoraſſe. Sunt tamen nonnulli, qui hæc Zenoni accidiſſe tradant. Nam illũ aiũt

Anaſtaſij uiſum nocturnum.

Anaſtaſij cruciatus in ſepulcro.

frequenter morbo comitiali laborasse, ac mortuũ aliquo-
» ties creditum, rursus reuixisse. Atenim non omnia in homi-
» nibus mala sunt, sed pessimis interdum optima quædã mi-
Vniçum Anastasij præclarũ facinus. scentur. Quippe tametsi Anastasius imperator se profanũ & impiũ hominem declarauerit, tamen plantam quamdã ex uniuersa ditione Romana exstirpauit, cuius tam amari fructus erant, & radix letifera: ut si quidem religionis offendiculum instar crassæ nubis eius luminibus nõ offecisset, hoc unũ facinus præclarum omnes ipsius sordes & impuritates abolere potuerit, omniaq; uiri sanioſa uulnera tamquã præsens remedium sanare. Nimirum ornabat improbissimum hominem abolitio perpetua cuiusdam exactionis fraudulentæ, quam publicani Chrysargyrũ (quasi dicas aurargentũ) nuncupabant. Quid autẽ, & quale fuerit illud, lubet exponere. Omnes uiri, mulieres, puellæ, pueri, infantes, mendici, liberti, serui, liberi, nomine stercoris & urinæ fisco numum argenteum pendebant. Idem onus etiam iumentis impositum erat, bobus scilicet, mulis, & equis. Pro quolibet autem cane ac asino sex folles numerabatis, qui canis asini'ue dominus esset. Anastasius ergo reueritus interceßiones atque preces nonnullorum solitariam religiosamq; uitam agentium, tantum onus & piaculum aboleuit, germine turpis lucri radicitus euulso, & igni tradito. Postea uerò, quàm malus Anastasius mala morte perijsset, citra sanguinem potitus est imperio primus huiusce nomitis Iustinus. Quippe quum ab Amantio præpositio magnas pecuniæ summas accepisset, easq; iussus esset in militum ordines erogare, ut Theocrito imperium occuparent, qui Amantij consanguineus erat: alienis opibus sibimet imperium adquisiuit, rem longè fructuosissimam ære alieno mercatus. Sic nimirum omnes

Chrysargyri abolitio.

Iustinus I. imp.

Amantius & Theocritus spe sua excidunt.

impe-

imperium adfectant, nec quisquam est, qui heic iniu-
stus esse uereatur, quamuis in rebus alijs se iustum ac
moderatũ declaret. Erat aũt Iustinus hic senior tum pius,
tum prudens: & religiosæ pietatis zelo flagrans, perpe-
tuum cum Manichæis bellum gerebat. Idem grauissimam Manichæos.
omnium, quæ litterarũ quidem monumentis præditæ sint, & Nestoria-
persequutionem aduersus illos instituit, qui putida Nesto- nos Iustinus
rij deliria sectabãtur. Quum autem & ipsi debitum natu- persequitur.
ræ persoluendum esset, ad Iustinianum supra imperatores Iustinianus
priores magnificum, imperium peruenit: qui templum il- magnus
lud longè maximum cõdidit. Natus erat ex Iustini sorore, imp. ann.
statimq; sub initium imperij bellum aduersus Vandilos, & XXXIX.
regem eorum Gelimerem, longè crudelissimum, mouit. Nã Bellum con
quum magno eoq; candido amore Vandilorum regẽ Hin- tra Vãdilos.
derichum etiam antea complecteretur, quàm imperiũ na-
ctus fuisset, ac iam litteris certior factus esset, improbũ Ge
limerem seditione mota Hinderichum cum uxore ac libe-
ris inclusum loco quodam habere, ac regnũ ei totum ade-
misse: perturbatus animo, uehementerq; casu amici aduer
so cõmotus, classem infinitis instructã copijs cõtra Gelime
rẽ misit, eiq; ceu belli ducẽ præfecit magnũ illũ Belisariũ, Res à Belisa-
ipsam Romanorũ manum: qui omnes imperatores copia- rio gestæ.
rumq; duces animi constantia & præclarissimis consilijs
superauit. Belisarius accepto imperio, quũ classiarios, pe-
dites, leuis & grauis armaturæ milites, cetratos, equites,
funditores, qui pro eo lubẽter se periclitaturos profiterẽ-
tur, collegisset: simul ab iniustarũ direptionum ui prorsus
abstineret, oẽsq; cõsuefecisset, ut æqui obseruãtes essent: Li
byã uniuersam occupauit, & ceruices Vandilorũ, quæ ha-
ctenus flecti nequiuerãt, inflexit: ipsismet Aphris ad eũ de
ficientibus, & operã dantibus, ut à Belisario regerentur.

» Nimirum inuicta res est iusticia, quæ prius infestos potest
» amicos reddere, ac hostes perinde attrahit, ut magnes ferrum. Exemplum bonitatis & humanitatis eius erga subditos hoc esse potest. Quidam miles aucm domesticã rapuerat. Ea qui per iniuriam spoliatus erat, clamorem tumultuarium tollit. quo Belisarius audito, factum illud moleſto tulit animo: militem rapinis deditum perquirẽdo reperit: ardentius excandescens, pœnam pro delicto nõ magno atrocem & grauem statuit: quippe miserum in crucẽ agi iußit, atq; hoc supplicij propter animum iniuriæ cupidum perpeti. Quamuis enim à natura sic comparatus erat, ut perhumaniter cum hominibus ageret, dulciq; melle uerba sua temperaret: tamen idem norat, experientes & claros in arte sua medicos solere nonnumquam amara miscere. Atque hoc facto consequutus est, ut ingens quidem pauor exercitum inuaderet, militumq; corda metus constringeret: Libyca uerò natio, Romanis infesta Belisarium amare occiperet, ac ducem hunc instar alicuius Dei laudibus uulgo prosequeretur. Hinc castellis munitißimis, & omnibus claris urbibus potitus est. Tunc & urbs opulenta Carthaginiensium portas aperuit. Omnes enim toto pectore Belisarium, ceu patrem liberi, diligebant. Quum autem in regia Gelimeris Carthaginiensi maximas opes atq; pecunias reperisset, hæc ipsa spolia perquàm liberaliter in militem distribuit. Quumq; sæpius acie congressus esset aduersus Gelimerem, Libyæ campos sanguine tinxisset, gladios suorum cruentasset, hostium cadaueribus terram cooperuisset: tamdem post multa prælia, cædes, inuasiones hostiles, pugnas equestres, hastarum infractiones, scutorum collisiones, ipso Gelimere cum uxore ac liberis habitu miserabili captis, ex Aphrica uictorijs infinitis potitus

Belisarij seueritas in castiganda militum licentia.

Humanitas seueritate diluenda.

Carthaginis occupatio.

Gelimer Vãdilus cũ suis capitur.

tus dux optimus ſoluit. Iuſtinianus autem Romanorum imperator uicem ei rerum præclarè geſtarum referens, tam aureis quàm argenteis in numis armatum cum gladio euaginato ſculpi curauit, & triumphum decreuit, in quo Gelimer ante ipſum incedebat. Eiuſdem impetum uirilesque animos Choſroes quoque Perſarum princeps extimuit. Nam cum hoc etiam prælijs acerrimis congreſſus, tantopere terruit hoſtem: ut Choſroes pacem, quàm bellum, mallet. Idem Romam urbium principem, Romam dico ueterem, Romanis recuperauit, quum à Gotthis capta foret: quorum etiam regem potentiſſimum maximeq; terribilem, uiuum in poteſtatem redegit, ac pedicis conſtrinxit. Ipſum imperatorem denique, de uita & imperio miſerè periclitantem, de ſeditioſæ plebis manibus eripuit. Quippe fæx plebis curulium ludorum certaminumq; tempore uocibus indignis imperatorem exagitabat, & immoderata garrulitate nugas ei quaſdam obijciebat. Tandem minora mala maioribus cumulans, Hypatium patricium, uirum illuſtrem, eius Anaſtaſij propinquum, qui non ita pridem regnauerat, imperatorem ſalutabat. Heic uerò Beliſarius excandeſcere, ſeipſum cohortari ad fortitudinem, nudato gladio, cum ſatellitibus, & eximio uiro Narſe, leonis in morem proruere mediam in hominum turbam, ſtultiq; populi examen non aliter diſſipare, ac Moſes Madianitas, Chettæos Ieſus proſtrauit. Quum deniq; gladiũ ſanguine ſatis inebriaſſet, deprehenſum eſt hominum ad triginta millia cecidiſſe: quo facto iucũda hilaritas in mœrorem maximum, & feſtus celebriſq; dies in lugubrem conuerſus fuit. Ita fractis animis à furore ſuo plebs deſtitit, & imperator è periculis, quæ tantum non ante pedes erant, euaſit. Hoc facinus imperatorium priſtinis illis

Beliſarius Romã Gothis eripit.

Beliſarius imperium Iuſtiniano conſeruat.

Inuidia Belisarium deprimit.

erat illustrius, & ubique Belisarius ob rei militaris peritiam, ceu magnus, celebrabatur. Sed enim hæc inuidiæ sceleratissimæ non placebant. Quapropter honestissimã ducis famam parum æquis oculis intuebatur, & toto impetu gloriam eius oppugnabat. Nam uulgò quod dicitur, quid utile sit, ignorat inuidia. Quamobrem ab eo tempore uir fortunatus, magnus, copiarũ ductor, qui formidabilẽ Persarũ principem Chosroẽ exterruerat, qui reges seruitutis iugo subiecerat, qui gladio tot Libyæ nationes domuerat, uir deniq; mauortius, & in prælijs animo leonino præditus, immanis belluæ, nimirũ inuidiæ dolis circũuentus, absq; milite, pugnatoribus, pharetratorũ turba, ruinam indignam & lacrymis deplorandam ruit: factus est heu miser pistillo nudior: scyphũ calamitatũ largiter hausit: ceu fugitiuum quoddam mancipiũ rebus suis uniuersis est spoliatus: eo deniq; loci redactus est, ut (heu sortem acerbam) carnificem exspectaret, quãdo ceruices ei gladio resecturus esset. O inuidia, bellua nocens, latrocinatrix, cædibus & persequutionibus gaudẽs, scorpie stimulis infinitis prædite, tigris homines deuorans, dracæna, uenefica, letalis herba, telũ ferri expers, cuspis acutissima, qualia designas & improbè cõmittis? quas calamitates & quæ mala struis? Vincit me dolor, cõturbat luctus, & lacrymas exprimit. Quousq; perditrix tãtum uiriũ habebis? Quousq; sceleratissima uitam humanam perturbabis? O tyrãne mala machinans sanguinarie, cuncta appetens. Etiam ipse, quod nunquam factum oportuit, tuas in manus incidi, tuaq; tela expertus iaceo, parumper adhuc spirans. Et hactenus hæc, tamquam in digressione ab instituto, dicta sunto. Nam animi dolentis acerbitas, ut hæc proferrem, coegit. Cæterùm imperator laudabili pietate præditus, cõ-

Exsecratio inuidiæ.

tra

tra impiè sentientes, ac præsertim aduersus scurrilem ethnicorum errorem bellum commouit: quamquam ad extremum à profanis quibusdam hominibus deceptus, in eorum prolapsus est impietatem, qui opinionē de incorruptibili probant. Templum illud splendidissimum & amplissimum condidit, delubrum dei mei, cælū terrestre, quod ipsos etiam Seraphos cū ueneratione admirari arbitror. Nam si Deus commorari dignatur in ijs, quæ hominum manus perpolierūt: omnino heic, nec usquā alibi, habitat. Quòd si etiā lubeat alicui beatā urbem Constantinopolitanā cū globo cælesti cōparare, ac sacrosanctas eius ædes cū lucidis sideribus: nō prorsus, opinor, abs re fecerit. Ac splendent omnia quidē huius urbis tēpla perpetuis quasi luminibus, suisq; gratijs coruscāt, ipsam rerū creaturam collustrātia, tamquā lucida mortaliū sidera: uerūm ubi sol exoritur, aliorū omniū faces occultātur. Etenim inter hæc quoq; minora sidera, quæ sacra sunt delubra, fanū illud diuinitus exstructū, terræ totius ornamentū, ueluti sol alter cælestisq; gigas insigniter fulget. Erat Iustiniano Theodora matrimonio iuncta, ijsdem addicta cū marito studijs, et eisdem prædita moribus, nimirum magnificentissima. Hæc à fundamentis templū discipulis Christi condidit, post primum illud facilè principem sibi locum uindicans. Appellare quis illud ineptè possit inter alia tēpla cæruleo splendentem lumine lunam: quòd secundum solem pulcritudine sua secūdas ferat. Qui talibus abundabat dotib. imperator, nullā sobolē masculā, nullā femineā, quæ ipsi succederet, habebat. Quapropter moriturus, et terris excessurus, in natum ex sorore Iustinum coniectis oculis, eum imperatorem designat. Erat autem Iustinus hic iunior uir bonus, iustus, iniquitati & sceleribus infensus, honesti modestiæq;

Iustinianus ante mortē hæreticus.

Templū diuinæ Sapientiæ.

Templū Apostolorum à Theodora conditum.

Iustinus II. imp.

stiæq; studiosus, munificus, facetus, contemtor pecuniarum, ab illiberalitate ac sordibus alienus. Quàm splendidus ac magnificus fuerit, indicio est aurea domus in regia, gratiarum elegantia fulgens, & omni ex parte quasi radians. Erat ergo Iustinus imperator, ceu dictum est, moderatus, mitis, animo ab improbitate alieno & iusto. Verùm quia laboribus curandæ ualetudinis obrueretur, & continuis cum morbis conflictaretur: propositum animi eius in exsequenda iusticia non parum impediebatur. Nam è regia rarò prodibat, ut illis, qui conuentum uellent, eius adeundi, hominésque racaces & iniustos deferendi facultas non esset. Nimirum domus & lectulus morbidum detinebant, arbori præclaræ similem, quæ pulcris onusta fructibus, autumnum uberē policetur: uerùm deinde per tempestatem & aera frigidum læsa, quo minus illos fructus suos percoquat, & ad maturitatē perducat, impeditur. Hinc usuueniebat, ut quibus est studio per iniuriam bonis alienis frui, suasq; facultates inde collocupletare, propter magnā eorum raritatem ac solitudinem, qui talia prohiberent, auaris oculis in aliena coniectis proximorum bona deprædarentur, raperent, agerent. Vbiq; cōfusio, gemitus, eiulatus, lamentationes, planctus erant: urbs pariter frequentes habebat suffitus, & inter pæanes lacrymæ non deerant. Hæc quum accepisset imperator, animo quidem ille perturbabatur, uerùm efficere propterea nihil ualens, quòd à morbis domi constringeretur, improbos homines minis tantummodò terrebat. Non aliter, atq; bellua prouectioris ætatis, & iam senio confecta, si catulos suos rapi uideat, nec ullo modo subuenire ipsis possit: de medio pectore rugitus horrendos edit. Nihil autē cōminando imperator proficiebat.

Iustinus ob morbos parum utilis.

Quip-

Quippe auarus & sordidus animus leges amoris mutui non reueretur, oculos Dei non metuit, imperatoris uere-
cundia nulla ducitur, coarctationem & compressionem
adflicti cordis non miseratur. Quũ igitur improbitas & uersuta in circumscribendis alijs sollertia magis magisq; uires & incrementum sumeret, ubiq; dignos odio laqueos tenderet, os denique mali huius cunctos quum depasceretur, atq; interim deploraret eam miseriam imperator, grauissimeq; ferret: quidam è proceribus in medium cum singulari confidentia progressus, exclamat: Si tuos cupis, imperator, ex improborum manibus liberare, mihi uindi cẽ gladium tradito. Quòd si auariciæ capita, hominumq; rapacium artes ita resecuero, quemadmodum Hercules Hydræ capita præcidit: erit quod tu subditiq; tui debere se mihi profiteantur. Sin hoc non præstitero, ne mihi pepercerris, imperator, sed ut hominem, qui labem ac maculam tibi adsperserit, optimo iure securi percutito. Imperator his auditis annuit, & egregia uiri uoluntate collaudata, magistratum ei tribuit, imperio neminis obnoxium, quem Prætorem dicunt: simul hortatur, ut omnibus modis æqui iustiq; curam habeat. Ille potestatem accipit, & maiorẽ in modum zelo quodam accensus, negotia sibi cõmissa procurabat. Non multum interceßit tẽporis, quũ huiusmodi quiddam accidit, dignũ quod memoriæ prodatur, & historiarum monumentis inscribatur. Acceßit ad Prætorem uidua mulier, paupercula, cum eiulatu, clamore, quiritatione, uiri cuiusdam illustris & clari, qui dignitate Magister, consanguinitate imperatori iunctus esset, nomen deferens, deq; illius iniuria querens, quòd facultates ei suas omnes eripuisset. Audit hæc æmulator ille iuris & æqui, uiduæ querelis animum aduertit, commi-

Viri præclari ad imp. oratio.

Prætor à Iustino summa cũ potestate cõstituitur.

Seueritatis exemplum illustre.

seratione tangitur, mittit qui Magistrum in iudicio comparere iubeant. Magister non obtemperare, actionem floccifacere, iudicem per ludibrium irridere, sannis iudicium ipsum exagitare. Quia denique prandium imperator lautũ præbiturus inuitatis nonnullis erat, ei conuiuio cum alijs interfuturus abit. Quid hinc factum? ira iudex accenditur, in regiam se confert, imperatori conspiciendum offert, quem opimo in conuiuio sedentem uidebat. Inter alios inuitatos etiam rapacem illum accumbentem cernit. Eo conspecto, singulari feruore cordis inflammatur, & ore liberrimo Iustinum hisce uerbis alloquitur: Si perstas, imperator, in ijs, quæ semel abs te decreta sancitaq; sunt, & homines rapaces multari uis: equidem paratus sum atq; cupidus, ut id præstem, quod dudum me præstaturum policebar. Sin te, qui prætoris munus mihi mandasti, antè actorum pœnitet: en facultatem habes eius mihi uicissim auferendi. Nam equidem culpa uacare uolo, quum tu piaculares & improbos homines amicos facias, itidemq; peruersos & ad nocendum ingeniosissimos conuiuijs mensisq; tuis adhibeas. Ad ea placidissimus ille, mitisq; Iustinus, dolenter ex imo pectore ducto suspirio: Si meipsum, ait, insolēter aliquid designasse constat, mox imperatorio me throno detrahito. Sin aliquis conuiuarũ, qui mecũ heic accũbunt, iniurius in quēquā fuit: licet mox facias, quod dudũ tuo cum animo constituisti. Papæ, quanta fuit hæc in te animi serenitas atq; bonitas, imperatorum optime, iuris & æqui mitissime custos. Vix imperator hæc proloquutus fuerat, quum Magister ille per uim à iudice de conuiuarũ cœtu, mensisq; suum tuosis abreptus, ad tribunal deducitur, illatæ pœnas iniuriæ luiturus. Stabat ante tribunal tremens ac territus, qui non

Præclarũ Iustini responsum.

non ita pridem elato animo ſuperbiebat. Mulier rurſus accuſationem ſuam inſtituebat, quæ per rapinam amiſiſſet indicabat, facinoris hominem conuincebat. Ille contrà, ferox antehac & inſolens, mutus illic ſtabat, & in lingua (quod aiunt) bouẽ habebat. Ita nimirũ os hominis malefici libertate loquendi deſtituitur. Quum ergo prudentiſſimus iudex, & æqui iuſtiq; cuſtos, re accuratè curioſeq; peruestigata, mulierculam indigna paſſam, ſuisq; facultatibus iniuſtè ſpoliatam deprehendiſſet: crudis boum neruis illuſtrem illum uirum per contumeliam cædi iubet, ac tantopere flagellari, dum corpore toto plagarum cicatrices exſtarent. Deinde mentum ei denudat ad cutem uſque, ac raſis capitis crinibus, uultuq; deturpato, inuerſum aſino imponit, facinus medijs in plateis per præconẽ publicari curat, atq; hoc modo per ſummam ignominiam circumuehi hominẽ uelut in triumpho, & adſici cõtumelia iubet. Tamdẽ facultates eius mulieri attribuit, quæ oppreſſa per ipſum, acerbeq; tractata fuerat. Sic nihil ad animũ libertatis ſtudioſum comparari poteſt: ſic homo alienus ab auaricia, nec ulli rei mancipatus, ſed ingenuus, neminis perſonã acceptat: nõ excelſo conſpicuos loco metuit: neminẽ formidat: dixeris eum eſſe uolucrẽ aquilã, celerem, ſublimia petentẽ, nullis rebus terrenis addictã. Si puram habeas mentẽ, & lucris ſuperiorẽ, ſi donorũ captione animũ nõ ſordidaueris: reges nõ formidabis, plebẽ nõ reuereberis, nõ eximios et magna præditos potẽtia metues. Sed enim ad hiſtoriæ ſeriẽ mihi reuertendũ eſt. Hoc factũ multis terrori fuit, et multos in officio cõtinuit. Ex eo tẽpore ab inferẽdis iniurijs, alienisq; cõcupiſcẽdis, pleriq; ſemet abſtinebant. Quippe iudicis animus inexorabilis, et in iudicãdo ſeuerus, mentes omniũ perculerat.

Pœna eiũs, qui aliena rapuerat.

Hinc

Hinc pro tempestate ac tristi procella succedebat ubiq; serenitas obseruationis iusti & æqui: hinc fluctuũ & marini cuiusdam uelut æstus loco tranquillitas iucundè uelut arridebat, uitæq; pelagus citra perturbationẽ ullam nauigabatur. Quippe diuini cuiusdã gratiq; uenti aura spirabat. Vxorẽ imperator hic Sophiã habebat, fœminã uirilẽ, magnanimã, munificentissimã: quæ quum homines uulgo magno in mœrore degere cognouisset, q; ære alieno, ceu uinculis inextricabilibus, grauarẽtur: omnibus obæratorũ tabulis collectis, eas ipsas quidẽ igne cõcremauit: at creditorib. quæ deberẽtur, ex suo numerari curauit. De quibus hactenus breuiter cõmemoratis intelligere licet, quãtis ceteroquin etiã bonis, quãtaq; liberalitate tam imperator hic, quàm imperatrix, totas urbes fouerint. Quippe

» gustus etiã perexiguus dolij totius, & cõtexti egregiè pe
» pli documentũ fimbria præbet, ut leo magnanimus ex unguibus agnoscitur. Quũ aũt nullum neq; filiũ, neq; filiam haberent, Tiberiũ imperator, hominẽ in re militari præstantẽ, adoptatũ filij loco, Cæsaris primùm corona exornat: neq; multo pòst coactis in unũ plebe, Senatu, sacerdotibus, uniuersis proceribus, quũ multis & diuinis omnes cohortationibus instruxisset, eidem imperij sceptra uiuus & superstes adhuc, nec balitum extremum ducens, tradidit. Sedenim exiguum ad tempus uita deinceps fruens, somno mortis inexcitabili & omnibus cõmuni sopitus est,

» ac sub exiguum saxũ talis tantusq; uir conditus. Quippe
» nec formoso, nec experienti natura parcit: sed omnes citra discrimẽ in sepulchra cõijcit. Posteaquam imperiũ Tiberius occepisset, statim prima (quod dicitur) linea demõstrauit, minimè uanã fuisse spem eius, à quo adoptatus & præfectus rebus fuisset. Nã munificæ imperatrici Sophiæ

benefi-

De Sophia coniuge Iustini.

Tiberius II imp. an. IIII.

Tiberij laudes.

beneficijs infinitis uicem rependit, & directis in subditos benignitatis riuis, aureas uenas affatim aperuit. Præterea fouendis & alendis ægrotis, senio confectis, pauperibus, complures domos exstruxit & destinauit. Primus etiam templi XL. Christi testium, præclara victoria potitorũ, fundamenta iecit. Quum autem filias tantùm duas haberet, earum alteri Mauricium matrimonio iungit, uirũ ad res gerendas acerrimũ, natione Cappadocem: quumq; nuptias puellæ celebraturus esset, sponsum eius Cæsarem renuntiat. Neq; multo pòst morte immatura extinctus est. Eo mortuo, Mauricius imperiũ occipit, quem uirum Tiberius dignum iudicauerat, qui regnaret. Habebat Mauricius adfinem Philippicum, suæ uidelicet sororis maritum, uirum generosum, audacem, in ductitandis copijs magnũ, opibus locupletem, illustrem prudentia: qui nõ ita dudum relicta Roma ueteri, Constantinopolim commigrauerat. Hunc uictorijs claratum, Persicæq; superbiæ domitorem, suspectum Mauricius habebat, tamquam imperij rapiendi cupidũ. Et erat obiter quædam suspicionis huius caussa, quòd curiosi quidã homines, & diuinandi periti, Mauricio nugas aniles proposuerant, futurum scilicet, ut uita pariter imperioq; spoliaretur à quodam, cuius à Φ littera nomen occiperet. Hinc factum, ut Philippicus ille clarissimus, & magnus in prælijs, medias in cassses inuidiæ delatus, cum uestem splendida tristem commutaret, capitisq; crines amitteret. Enimuerò fallebantur mortalium animi, & oculi ratiocinationum in rebus futuris alucinabantur. Vaticinij quidem huius quis fuerit exitus, deinceps à nobis exponetur. Ceterũm Chaganus, Scytharũ septemtrionalium rex, quum Romanorũ castella inuasisset, impetu primo quasdam munitas urbes cepisset, omnem Istro uicinam regionem

Mauricius imp. De Philippico.

Chaganus Istro uicina depopulatur.

regionem populatus fuiſſet amnis ipſius flumina ſanguine interfectorum tinxiſſet, ſuorum enſes & haſtas cruore abluiſſet: tamdem magna captiuorũ multitudine coacta, quæ uirorũ ad CCIↃↃ CIↃ CIↃ contineret, ad Mauricium Romanorum imperatorẽ mittit, utq; captiuos redimat hortatur. Verùm neq; Scythicæ crudelitatis extremus furor, neq; barbari regis immanitas, neq; luctus, eiulationes, lacrymæ captiuorũ flectere durũ imperatoris animũ poterant, qui ab auaricia totus erat occupatus. Rurſus ergo barbariſſimus ille Chaganus, ſuis ad Mauriciũ miſſis, moderatius & æquius agi cum eo iubet, magna de pretio ſumma deducta. Quum aũt imperator aſpidẽ imitans, aures obthuraret, nec uocem excantantiũ admittere uellet: excandeſcit (proh dolor) Chaganus pantheræ ac tigridis inſtar, morti tot homines addicit, tantã (heu) multitudinẽ gladijs interficit, totã regionis ſuperficiẽ cadaueribus operit, campos ſanguine cruentat, aceruis interfectorũ ad pinei ſtipitis altitudinẽ conſtratos. O aurũ, tyranne crudelis, hominũ perſequutor, audaciſſime, fraudulente, arx malorum omniũ, caſtellum perniciei, uaſtator urbium, propugnaculorũ euerſor, murorum dilacerator, opidorũ oppugnator, ædium ſuccuſſor, qualibus malis mortales diuexas? Nulla res in hominum uita tecum in certamen deſcendere poteſt: nulla res terrena tecum poteſt in comparationem uenire: durum emollis, mollem induras: linguam mutam ſoluis, loquacẽ comprimis: currendo ualentẽ tardum efficis, ac uiciſſim de tardo uolucrem: corda inflammas, & uoluptate quadam demulces: ſenſus illecebris ineuitabilibus, ceu præſtigijs quibuſdam, excantas: quũ interim uenuſtas illa tua non minus ueneno ſuo, quàm uipera noceat: leges & iura proculcas: uerecundiã & pudorẽ abigis: ſepulcra uiolas: parietes perforas: nihil non habes uænale: nihil

Mauricij delictum ex auaricia.

Auri exſecratio.

nõ prodis. Nimirũ friuolũ quiddã est, ac fabula mera, uulgo quod dicitur, adamantem solũ sanguine molliri. Quid enim esse te possit efficacius, etiam in saxis emolliendis? Enimuerò de hoc satis. Quid deinceps subsequutũ? imperator de immensis illis hominũ cædibus cognoscit, auariciã ipse suam damnat, calamitatẽ acceptam expendit, miseriã tantam deplorat, animus pœnitudine grauissima percellitur. Hinc crebræ in oculis lacrymæ, gemitus ex intimo corde ducti, graues & cũ uibicib. cõiunctæ pectoris uerberationes, ululatus, rugitus, ad Deum supplicationes, ne ad uitam sequuturã supplicia cumularet, sed heic lapsus sui pœnas exigeret. Hisce lamẽtis Deus flectitur, imperatoris toto pectore supplicantis cõmiseratione tangitur, precibus ipsius annuit. Sed tamen inter innumerabiles copias Mauricio se per quietem spectandum exhibet, eumq; sanguinario Phocæ tradi iubet. Non magno tẽporis interiecto spatio sceleratissimus ille Phocas è castris aduenit, quædã ab imperatore cõmilitonibus suis exoraturus. Quumq; flagris cæsus & eiectus è regia foret ob ea, quæ importunè deblateraſſet: in castra reuertitur, cohortiũ phalangumq; ductores adit, merã spirans insaniã, plena iracundiæ uerba exspuens, quæq; meram stoliditatẽ & imperitiam redolerent, latrantis deniq; canis in morem nil nisi rabiem eructans. Quinetiã miseriam exercitus amplificat, spe sua frustrati. Quapropter in unum coacti copiarum & prouinciarum duces, furiosum hunc Cerberum (proh impium facinus) imperatorem declarant, sceleratum inquã latronem, iracundum, sanguinarium, quæuis ad flagitia promtum. Mauricius ubi de militum defectione certior factus esset, ac pestẽ illam cõmunem Phocã imperatorẽ renuntiatum esse didicisset: conabatur ille quidẽ fuga saluti suæ cõ-

Mauricij pœnitentia.

Mauricij uisum nocturnum.

Seditionis Phocæ initium.

sulere,

ſulere, uerùm de manibus illis omnipotentibus elabi nullo modo poterat. Nam decretum erat, ut iræ iuſtiq; iudicij craterem ad ipſas uſq; fæces exhauriret. Quapropter in fuga cum imperatrice, ac natis in imperio liberis capitur. Deinde inuiſiſſimus ille Deo, cruentusq; Draco, cunctis in cõſpectu Mauricij collectis, primò quidẽ liberis tam adultis, quàm iunioribus, capita præcidi iubet: hinc imperatricem, ad extremũ Mauricium interficit. O quanta patientia tua eſt, fili Dei Sermo. Atq; hic fuit exitus illarum præſtigiarum & uaticiniorum, quæ ab hominibus curioſis nimium artes tractantibus profecta fuerant. Poſteaquàm Phocas imperium occupaſſet, à primis (quod aiunt) carceribus belluam acerbam, intra ipſum abditã, oſtentabat. Nam moribus & indole ſanguinaria præditus erat, humida uita gaudens, furioſus, temulentus, in uino immodeſtus, iracundus, ebrioſus. Hinc fiebat, ut in morem feri leonis ſanguinem ſorberet, ac opulentorum hominum carnibus ueſci pro ſuaui potione duceret, ipſoq; nectare dulciori. Narſem illum copiarum ducem, qui miraculum Romanorum erat, igni concremauit: atq; hoc facto, iuuenculã (ceu dici prouerbio ſolet) eleganti uultu præditam oculis priuauit. Prob qualem hoc uiro extincto ducem Romanis ademit. Nimirum è tota membrorũ ſerie membrum longè utiliſſimum exſecuit, ac uir ſceleratiſſimus optimum, infinitas acerbiſſimasq; mortes commeritus, perpetua (ſi fieri poſſet) uita dignum in carbones ac fauillã redegit. Enimuerò tellus ipſa cædibus reſtagnans mœrebat, & ſanguinis ſtillicidio conſperſa ſingulis horis, hominem intuita, uoces planè miſerabiles ex ore muto proferebat, & tigropardalim furentem accuſabat. Quapropter oculos Deus aperuit, & hominis improbitate perſpecta, miſeratus eorum

Mauricius eum ſuis capitur & interficitur.

Phocas imp. an. VIII.

Narſes exuſtus à Phoca.

rum mactationes, qui dilaniabantur, tale suppliciũ ei destinauit: ut quæ ipse designasset, ea uicißim ab alijs perpeteretur. Itaq; proceres, & illustres, ac Senatorij quidam ordinis uiri, quum homines agnorum instar miserrimè iugulari, proscribi crudeliter, miserandum in modum lacerari cernerẽt, ignemq; hunc adeò cum flammis illustres domos in cineres redigentibus latißimè serpere, immanem deniq; belluam cædibus quidem crudeliter pasci, non tamen exsatiari, sed magis etiam sitire: de semetipsis angi occipiunt, imminentia pericula formidant, Heraclio Duci Aphricæ per litteras significant, classem ualidã instrueret, eiq; filiũ Heraclium contra sceleratum imperatorẽ præficeret. His cognitis Heraclius, ad bellum sese comparat. Iamq; classis occupato mari, rectà celeriterq; Byzantium contendebat. Eo motu Phocas intellecto, uicißim & ipse militũ copias instruit, hostibusq; uelocißimã classem opponendam comparat. Verùm ipse Deus, & ipsum mare bellum aduersus tyrannum gerebant. Quumq; facinoroßimus homo manum cum hoste conseruißet, acerrimo prælio uincitur, pudore adficitur, persequentibus aduersarijs, tamdem uiuus capitur. Oblatus Heraclio, æquißimo iure trucidatur, quũ prius uarijs probris adfectus fuißet. Sic uiolenta morte cruentam animam efflauit illa totum mundum absorbere conata uoracitas, gula cuncta deglutiens, minister mortis, amicus Dirarum. Mox autem Heraclius rerum potiri cepit, cui patria quidem erat Cappadocum illa felicißima regio, generis autem origo ab illustribus uiris, amplaq; fortuna florentibus. Rei militaris peritißimus erat, fortis, leonino præditus animo, laborũ tolerantißimus, manu promtus, robustus. Constantinum filium minimè degenerem ex cõiuge prima suscepit, qua rebus humanis exempta, Mar-

Contra Phocam conspiratio.

Exitus Phocæ.

Heraclius imp. an. XXX.

tinam ad uitæ ſocietatem adſciuit. Erat hæc imperatori ex auunculo conſobrina, de qua natus eſt ei filius Heraclonas. Heraclius ipſe deinceps ab hominibus improbis circumuentus, eorum decretis & erroribus adſenſus eſt, qui unam in Chriſto uoluntatem eſſe negati ſunt.

Heraclius Monotheleta factus.

Id temporis Choſroës arrogantiſſimus rex Perſarum, Aſia tota direpta ſpoliatáque, peruenit ad ipſum uſque Byzantium, copias ſanè ſuperbas & inſolentes ſecum ducens, nimirum loricatos, ſagittarios, haſtatos, alióſque pugnandi peritos, de quauis natione bellicoſa collectos, de Medis, Chaldæis, Aſſyrijs, Perſis, Bactrianis, Parthyeis: qui omnes galeis utebantur aureis, elegantèr inſtructi, pharetris muniti, generoſis equis inſidentes, quos aureæ phaleræ contegebant. Quum ergo uideret imperator, fieri nullo modo poſſe, ut prælium cum exercitibus Choſrois committeretur, qui tantum non arenam multitudine ſuperabant: conſilium efficax & ſagacitatis plenum capit. Virgini quidem Dei matri Byzantinam urbem, cum filio populóque, committit: ipſe uerò ab urbe profectus, coactiſq; copijs tam marí, quàm terrà, leuis & grauis armaturæ militibus, equitibus, ſtatarijs, ſcutatis, ad Perſicos fines contendit, caſtellis munitis copias adhibet, urbes euertit, uniuerſam Perſarum ditionem diripit: perquàm ſapienter hoſtem à Byzantio cogitans abſtrahere, & copias eius à ſeinuicem diuellere. Itaq; Perſicarum urbium ſegetes demetebantur, igne uaſtabantur agri, peracerbè rapiebantur in ſeruitutem ætate prouectiores, ancillæ, mulieres formoſæ, puellæ, uetulæ, infantes, qui ulnis geſtabantur, & adhuc lactebant. Gladij Romanorum in ſanguine abluebantur, diripiebantur pecudes, matres liberis orbabantur: totam

Choſroës Aſiam deprædatur.

Heraclij præclarum conſilium, & res feliciter geſtæ.

tam deniq; Persiam lamentationes & ploratus occupabant. Quippe uolucris gladius ultionis aduenerat, & iracundus ensis urbes uniuersas depascebatur. Audit hæc superbus ille rex Persarum, mox obsidionem Byzantij soluit. Interea mediam in Persidem suis cum copijs Heraclius penetrat. Eum à tergo consectabatur Persarum princeps. Quúmque prælium acre commissum inter utrosque foret, immensa quidem utrimque multitudo mortalium cecidit: uictoria tamen penes Romanos stetit. Vidit id temporis etiam Persarum regio Byzantinum gladium secandi non ignarum, ancipitem, falci uolanti consimilem, urbes abolentem, agros uastantem. Rursus imperator aliud quiddam prudenter molitur, quippe gerendi belli peritus, & dux copiarum industrius ac ingenioſus. Progreßionis impetu nonnihil remisso, à tergo manebat: quúmque Persicus exercitus unà cum Choſroë pleno cursu Romanorum copias præterijsset, ipse fugientes à tergo consectabatur, & prælijs aduersis hostem sæpißimè adortus, magnáque multitudine cæsa, regem barbarum persequi ac premere non desinebat: donec tamdem eius consanguinei, Persarum optimates, amici regij, copiarum duces uniuersi, cum primogenito filio Siroë, detestandum illum & exsecrabilem Choſroem abominati, in uincula conijcerent, ceu cetum quemdam capaciſsimum, ceu leonem iracundum, ceu pantheram immanem: ubi fame preſſus, uiuendi finem fecit. Itaq; sexennio toto in exscindendis Persarũ Medorumq; regionibus exacto, uictorioſus imperator Byzantium reuersus est. Sed hæc annis sequentibus acciderunt. Quum autem Heraclius adhuc in Persia commoraretur, & Persarum exercitus urbem Byzantinam sic obsideret, ut ei deuoran

Heraclius in mediam Persidẽ progreditur.

Aliud Heraclij stratagema.

dæ prorſus inhiaret: alia quædam grauis tempeſtas excitata eſt, quæ & ipſa nauem illam ſe demerſuram minitaretur. Etenim ad exercitus Perſicos etiam copiæ Scytharum accedentes, arenisq; pares immaniſſimorum Auarũ phalanges torrentiũ in morem eruptione ſimul facta, uerſus urbem, ceu cauam quamdam uallem, ingenti cum ſtrepitu ferebantur. Perſæ caſtrametabantur ex aduerſo urbis, ad Damalim ac Chaldonem uſq; diffuſis eorum agminibus, quæ quidem ſonum horrendum edebant. Auares & Scythæ ſub ipſis mœnib. hærebant. Nulla nõ triſtis & horrenda ſeſe facies oculis oſtentabat. Ab unà parte terribiliter Scythica Scylla ſtrepebat, ab altera Charybdis os patulum conſpiciebatur: in harũ medio ſcapha urbis magna tempeſtate iactabatur, cui nulla non ex parte periculum è procellis imminebat. Quum deniq; tẽpus illud (uti quidẽ uidetur) in hoc tota uiriũ contentione incũberet, ne quod aliud malum apud homines calamitate illius ætatis maius extaret: cunctas etiam Tauro uicinas nationes concitauit, quas cum locuſtarũ infinitate nõ abs re quis cõparauerit. Etenim Tauroſcytharũ immaniũ principes compactis ſcaphis, & innumerabili multitudine in eas impoſita, lintribus ex uno ligno factis uniuerſum mare cooperiebãt. Hoc modo plagæ uariæ de plurimis locis exiſtebãt, & ab omni parte res urbis imperatricis in anguſtũ cogebantur. Perſa conſimilis erat pungenti ſcorpio, Scytharũ ferox natio uirulẽtæ uiperæ, Tauroſcytharũ gens locuſtæ, quæ & pedes incedit, & uolat. Tot & talibus ærumnis urbs laborabat, & in his omnibus malis auxilij nihil apparebat. Sedenim propugnabat eam manus potentiſſima, robuſtumq; brachium illam defendebat. Itaq; uentus ingens cõmotus, tẽpeſtates

Scythæ & Auares eodem tempore cũ Perſis Byzantiũ obſident.

Miſer Byzantij ſtatus.

Tauroſcythę Romanos inuadunt.

Diuinum auxilium.

ſtates & aquarũ uertigos excitauit, totamq; claſſem illam immenſam adobruit. Videre tum erat inſtar plumbi ſub aquas marinas demergi eos, qui antea leui motu ſemitas illas humidas nauigijs peragrabant: non aliter, atq; olim ſuperbi Pharaonis ſatellitibus accidit. Hinc iam Romani, prius terrore nimio perculſi, extra urbem ſemet effundebant, & intra muros quaſi quoſdã concluſis hoſtibus, ita tractabant natos in rupibus barbaros, ut locuſtas Seleucides ſolent, ut ibes illæ uolatiles agere cum ſerpentibus conſueuere. Simul triumphale carmen cũ hymnis cõcinebant, & conuenientes odas diuæ Ductrici uelut immolabant. Ita gigas immenſo robore ſalutem ſuam non tuetur, nec princeps potentis populi uiribus ſe defendit. Nam ſi Deus ædium fundamenta non iecerit, ſi ualido ſepto domos non obduxerit: omnes artis machinationes atq; labores inutiles ſunt. Atq; hunc ſanè Romani tam felicem obſidionis euentum habuere. Secundum hæc coacto à natura Heraclio, ut corporis puluerem terræ, quæ mutuum dederat, reſtitueret: Conſtantinus eius filius imperium accepit, & exiguum ad tempus eo potitus, mortem immaturam obijt, nullo, neq; uerbo, neq; facto memorabili ad poſteros trãſmiſſo. Perhibent autem uenenum ei propinatum fuiſſe à Martina nouerca, & Pyrrho, Byzanthino pontifice, qui peſtilens erat homo, & impius, ueneficus, præſtigiator. Quum ergo uitam hanc terrenam Conſtantinus reliquiſſet, Martina imperium ad ſe aſtu traducit, & ad Heraclonam filium: ſed eo non diu frui potuit. Nam quum uix illud à limine quaſi ſalutare potuiſſent, diuinæ uindictæ poculum hauſere, nihil aliud lucri ex imperio nacti, quàm quòd improbos ſe declarauerint. Itaq; naribus Heraclonas amiſſis, Martina lingua, ſolum uertere iuſſi ſunt. Poſt

Tauroſcytharum exitiũ.

Cõſtantinus III. Heraclij F. imp. an. I.

Martina & Heraclonas impp.

Constans II, Heraclij N. imp. ann. XXVII.

eos imperium Constanti redditur, eius Constantini filio, qui non ita pridem regnauerat. Hic inde ab initio radices in corde malas fouens illius impiæ sectæ, uel furoris potius eorum, qui unicam in Christo uoluntatem agnoscere iubent: fructus sanè impietatis tulit, sed admodum amaros: quos fuere quidem qui degustarent, sed aliud nihil inde consequuti, quàm quòd eorum acerbitatem agnoscerent. Atque huius amaritudinis ad extremam usque satietatem particeps factus est eloquentissimus ille Maximus, aurea illa tuba, Nilus quasi quidam doctrinæ ueritatis aurifluus. Quippe manus ei dextra præcisa fuit, & mellea lingua, diuini riuos nectaris effundens, simul ademta. Idem Constans, uir nequam, exsilio perpetuo Martinum Romæ ueteris antistitem, quem Romani Papam appellare consueuerunt, multauit. Præterea Caini fratricidium imitatus, Theodosium parentibus ijsdem cum ipso natum interfecit. Hinc in Siciliam fertilem cum classe profectus urbem imperatricem ornamento suo spoliare uolens, Romæ uetulæ conatus est imperium restituere: non aliter, ac si quis egregiè uestitam puellam ornatu suo denudet, ac uetulam trium cornicum ætatem habentem, ceu puellam iuuenculam exornet. Sed enim uana sunt hominum consilia, ni Deus annuat & iuuet. Quippe dum calidis aquis imperator uoluptatis caussa semet oblectat, frigidum mortis poculum exhaurit. Eo mortuo, tyrannidem Mizizius, natione Siculus usurpat, uir amabilis quidem gratóque uultu: sed qui hâc fortuna non diu frui potuit. Quippe celeriter extinctus est, instar rosæ, quæ uix nata, continuò marcessit. Etenim Constantis filius Constantinus ingenti classe Si-

S. Maximo dextra cũ lingua præciditur.

Martinus papa in exsiliũ relegatur.

Constans in Italiã transferre conatur imperiũ.

Myzizij tyrannis.

Cõstantinus IIII, Barbatus, imp. an. XVII.

ciliam

ciliam occupauit, & omnes interfectores patris imperatoris iugulauit, quos inter & Mizizius fuit, qui tyrannidem arripuerat. Hunc imperatorem Constantinum uulgus hominum Pogonatum, hoc est, barbatum appellabat: quòd (uti de litterarum monumentis accepimus) expeditionem illam maritimam contra Mizizium suscipiens adolescens admodum, facie delicata, nihil habens lanuginis aut barbæ, cum integra uirilíq; barba de Sicilia reuersus fuisset. Synhodo uirorum diuinitus gubernatorum coacta, paternam impietatem radicitus exstirpauit, à piorum dogmatum plantatoribus in uiam reuocatus. Moriturus, Iustinianum filium imperatorem renuntiauit, qui magnam illam splendidámque domum in regia de fundamentis exstruxit, & aureis caiculis distinxit, parietibus & pauimento de marmore confectis. Domus ipsa nomen conditoris etiam nunc retinet. Ceterùm Iustinianus imperator inuisus erat procerибus, priuatis, uulgo, tam in foro quàm aula degentibus, tamquam durus, ferox, cædibus gaudens: ac præsertim, quòd ipsius sibi nimium placeret, nimiúmque tribueret. Erat enim opinione sua sapiens, reapse demens, nec consilijs quemquam adhibebat: quòd existimaret, se cognitionem rerum omnium, quæ in homines cadere posśit, habere. Quapropter exosus uniuersis, præmium improbitatis reperit, imperij nimirum amissionem. Etenim uir quidam nobilis, Senator, patricius, cui nomen Leontius, quum plebem sibi adiumento auxilióque præstò fore cerneret, uniuersis odio Iustinianum imperatorem persequentibus: suis cum socijs eum noctu aggreditur, quasíq; cinctum indagine capiēs,

Synhodus pia sub Barbato.

Iustinianus II, imp. cui resectæ nares.

Leontij patricij tyrannis ad III. annos.

præcisis naribus, mari Chersonem deportari curat. Verùm oculus iusticiæ minimè clausus mansit, sed rectè seditionis auctorem intuitus, pari mensura uicem ei retulit.

Agareni Aphricam inuadunt.

Quum enim Aphricæ fines à prædonibus quibusdam diriperentur, qui Arabes erant, ex Agarenorum gente, iamq; regionem maritimam uniuersam uexarent ac popularentur: suorum commiseratione motus imperator, classem magnam instruit, & aduersus prædones maritimos ablegat. Cum eis nauticæ Romanorum copiæ manus conferta, quamquam insigni cum ferocia prælium capessèrent, spumantium aprorum in morem, tamen inde tandem hostes pepulerunt, urbemq; Carthaginiensium Romanis conseruarunt. At uerò immanes illæ belluæ nequaquam poterant quiescere, sed immensa classe comparata bellum instaurabant: Romanosq; maiori nauium adortu numero, in fugam coniecerunt tam nauium præfectos, quàm classiarios milites, simul florentem opibus Carthaginiensium urbem ceperunt, eáque direpta & solo æquata, cincinnum aureum Libyæ totius exsciderunt. Igitur nautica multitudo classisq; duces ignominiam cladis acceptæ non ferentes, & malum malo maiori sanantes: defectionem ab imperatore moliuntur, & maximam ad insulam Cretensem naues appellunt. Heic coniuratione facta, suam audaciam produnt, unúmque de socijs defectionis imperatorem declarant, cui nomen erat Apsimarus: Is aditus ipsorum opera, cingit urbem obsidione: proditoresq; nactus, Byzantium occupat. Heic primò se Tiberium nuncupat, deinde Leontium productũ in medium naribus mutilat, & firmã in custodiam cõcludit: quum is tribus tantùm annis imperio potitus fuisset. Itaq; regnabat Apsimarus, & fortuna prospera fruebatur. Vni

Agareni Carthaginem euertunt.

Apsimari tyrannis ad annos VII.

cum

cum erat, quod hominem perturbaret: nimirũ ne rursum Iustinianus ad imperium arcesseretur, qui eo nuper unà cum naribus fuerat spoliatus. Immò diuinationes, & oracula quædam, & astrologorum festiuas prædictiones audiens, uirum istum ceu belluam ancipitem suspectum habebat. Quapropter molitiones instituit, & consilia quærit, quibus occasiones ad fortunam prosperiorem ei præcideret. Certior ergo factus, Iustinianum Theodoram sororem suam germanam Chagano Chazarorum principi matrimonio iunxisse, iamq; cum illo familiariter degere: legatos ad barbarum, sæuum alioquin hominem, mittit, immensasq; pecunias ei policetur, si Iustinianum uinculis iniectis sibi mancipij in morem uenderet, aut eius saltem caput à ceruicibus recisum mitteret. His auditis animus barbari cupiditate pecuniarum inflammatur, & ut Scythica præditus indole, consilium capit inhumanum ac belluinũ contra suum adfinem, à quo læsus numquam fuerat, meditans ipse secum, quo pacto miserum Apsimaro quærenti proderet. O' aurum, proditor, tyranne peruerse, malefice amicorum uenditor, proprij generis interfector, quid hoc est rei? cur tecum ipse mutato consilio pugnas? cur inconstantes facis? Cur in aliam faciem mutas eorũ mentes, qui simplices et uarietatis expertes à Deo creati sunt? Sedenim id quod futurũ est, semel diuinitus decretũ, nec murus (ut aiunt) ferreus, nec ignis impedire poterit. Iustinianus enim Chagani fraudibus & consilijs perspectis, fuga saluti consulit, adiunctoq; sibi promissis amplissimis Terberi Bulgarorum principe, cum illo Byzantium tendit, ductis eò Bulgarorum immensis legionibus. Deinde perpaucis suorũ cõsilio suo credito, cum ijsdem canales aquæductuũ ingressus, furtim & solerter aditum in urbem sibi parat:

Apsimarus Iustiniano insidiatur.

Chagani perfidia.

Auri crimination.

Iustinianus à Chagano profugit.

Iustinianus iterum imp. anno XVI.

quo facto, iterum cepit imperare. Consequutas uerò deinceps calamitates quæ possit oratio satis exprimere? Quæ Bulgarorum principi promissa fuerant, præstat: amplissimis ei muneribus uicem refert. Deinde complures domos illustres igni concremat, facultates diripit, instar pecudum potiorem magnatum partem miserrimè trucidat, interfectis etiam Leontio & Apsimaro, tamquam latronibus & imperij raptoribus. Sic mali oculis iusticiæ sunt expositi, & quamuis aliquamdiu pœnas effugiant, tamdem tamen supplicia maiora luunt. Neque tantùm Iustinianus hos tyrannidis usurpatores principes gladio peremptos ultore miserarum suarum: uerumetiam Callinico patriarchæ contumelijs & ludibrijs adfecto, ac puerorum iniuriæ exposito, demum oculos eruit: quòd adiutor & conscius eorum fuisset, quæ designata in Iustinianum erant. Præterea reuocans ad animum imperator, quàm acerbè tractatus fuisset à Ponticæ Chersonis incolis, quum imperio deiectus apud illos uiueret: (nam modò dicterijs in eum illudebant, modò mala imprecabātur, modò contumelijs improbarum linguarū pungebant, modò consilia subdola magno silentio tractabant, quando tamdem gladios in ipsius uisceribus tincturi essent, uel infelicem cōpræhēsum Apsimaro missuri, secū dispicientes) hæc igitur cogitationibus suis Iustinianus inscribens, & per ea tamquam barbarorum moribus consentanea uehementer exacerbatus, copias nauales āblegat, interfectū quidquid istic, ubi læsus fuerat, ætatis adultæ hominum esset: præcipiens inter alia, ne uel mulierculis, uel lactentibus pueris, uel senibus, uel iuuenibus parcerent. Tam graui aduersus eos tracundia flagrabat. Hæc Chersonitarum calamitas diu erat, quæ deploraretur: adeoq; paullo humaniores ad

Callinicus patriarcha cæcatur.

Quid contra Cherſonis incolas molitus ſit imp.

lamen-

lamentandum cõmouebat. Quippe miserias Bethlehemæ clamoresq; trisiissimos superabat. Istic enim sola infantilis ætas interficiebatur, heic decrepiti, adolescentes, mulieres, puellæ teneræ, pueri, citra discrimen uelut in macello membratim dilaniabantur. Continuò tollebantur ciulatus & clamores acres ab omni parte, tam collibus quàm litorib. ad lamentantiũ uoces respõdentibus. Hoc modo po pulosa Cherson in Scythicã (quod prouerbio dicitur) soli tudinẽ subitò cõmutata redactaq; fuit. Quũ aũt accepisset imperator, aliquã fuisse rationẽ habitã ex cõmiseratione tenerorũ infantum, maiorẽ in modũ exarsit iracundia, furoreq; percitus est. Quapropter ijs grauiter succensebat, qui pepercerãt: adeoq; pœnas in hos graues cogitatione cõcipiebat. Rursus ergo classis ablegatur, una cum immensis copijs, uelut in hosticum solum: quibus & Philippicus cognomento Bardanes intererat, ut classi militibusq; præesset, ac omnino gladijs infantes quoq; necari curaret, etiãsi recẽs in lucẽ editi forent, etiamsi lacte adhuc alerentur: ut bubus denique uias publicas omnes inuerti iuberet, & campos undique sulcari, quò fortunata prius urbs in solitudinem redigeretur, eius uici conuerterentur in arua, populosum denique opidum campus desolationis fieret. Hoc institutum animi magnorum imperatori malorum origo fuit. Rursus enim in pericula grauissimósque fluctus incidit. Quippe milites tam immane decretum eius abominati, ac præsertim ubi superstites è Chersonitis instar tigridis aut lupi animatos reperirent, excusso Iustiniani fræno, & seditione concitata, primùm eius imperata flocci faciunt, tam fœda se labe polluere nolentes: deinde Philippicũ imperatorem creant. Quapropter metu Iustinianus exterritus, qui solerti nimirum ingenio præditus, tarditatem

Scythica solitudo.

Immanis Iustiniani conatus.

Philippicus Bardanes imp. an. II.

tem ſuorum in nauigando mali ominis loco duceret: ipſus cum pedeſtrib. copijs terra Sinopen uſq; progreditur, ne claſſiarij milites, ablegati dudum, rebus nouis ſtuderent. Heic ubi naues onerarias, ſcaphas, triremes, ueloci curſu uentoq; proſpero ferri conſpexit: mirificè perturbatus animo, celerrimum ad reditum ſeſe parat, conſcenſis equis citiſſimis, exoptans (ſi fieri potuiſſet) etiam alatus eſſe. Sed uentus ſecundus adiuuante fortuna Philippicum ad urbẽ imperatricem citius detulit, qui ea potitus, & regiam ingreſſus eſt. At imperator ille, cui præciſæ nares erant, ſerius ad urbem delatus, ob itinerum difficultatem, quæ cõualles & præcipites paſſim colles habebant: ad mõtes acCædes Iuſtiniani.

cliues caſtra metatur, quos uulgo Damatryanos appellare conſueuimus. Et diuerſo Philippicus duces ſuos extra urbem progredi iubet, cum hoſte manum conſerturos: qui animaduerſo, robur copiarum ſuarum, inſtar leoninæ pellis, uniuerſum belli huius corpus tegere non poſſe: de pelle uulpina nonnihil adſuunt, animisq; populi, qui Iuſtinianũ ſequebatur, ſpe promiſſorum emollitis, miſerrimum homi-

nem uiuum capiunt. Quid inde factum? Iugulum ei tamquam boui præcidunt, & omnem iræ libidinem in eo necando alter poſt alterum explent, non aliter ac eſuriẽs leo

Cædes Tiberij, Iuſtiniani F.

præbenſis hinnulis facere ſolet. Filium autem ipſius Tiberium, qui ad uirginis abſq; uiro matris factæ templum cõfugerat, ex æde (proh facinus) abreptum ſacra, tenerum adhuc puellum, catelli in morem ualuarum poſtibus alliſerunt: cuius capite contuſo, cerebrum ad terram profluebat, ſpectaculo ſanè ingratiſſimo, ac uelut aqua deſtillans, pauimentũ conſpurcabat. Iccircò præclarè ſapienterq; di-

» *xerunt homines illi priſci: Nihil ultra modum, præclara*
» *res eſt mediocritas. Quippe quum Iuſtinianus iracundiã*

ſuam

suam aduersus Chersonitas septies exsatiasset, suorum contra se subditorum odia concitauit. Nimirum id quoque recte perhibetur, Deum ipsum cupiditatibus nimijs infestum esse. Imperator porrò Philippicus impietatem & omnis generis nequitiæ semina sub corde nutriens, oculos Dei cuncta spectantes latere non potuit. Ideoq; miser orbibus oculorum erutis, uelut alter Oedipus in cæcitate furebat, & tam uisus amissionem, quàm imperij deplorabat: ad tempus exiguum sanè superstes, ex quo deiectus imperio fuerat. Post Philippici casum infelicem, Senatus Artemium, cognomẽto Anastasium, Romano imperio præficit. Erat enim uir grauis, rebus gerendis idoneus, disciplinis innutritus, imperatorum scriba, quem à secretis siue Secretarium nuncupant. Imperio potitus, seuerum se præbuit in ulciscenda Philippici calamitate, supplicio de ijs sumto, qui oculis illum spoliarant. Deinde cognito, piratas Agarenos, ancipites belluas, ursos marinos, hinc inde cũ classibus uagari: triremibus scaphisq; conditis, mittit qui prælio cum Agarenis congrediantur. Posteaquàm ij rectà contendissent ad Hellespontum, usi nauigatione prospera, seditionem ibi concitant. Quippe non imprudenter à quodam dictum est: Insolentia nautica igni uiolentior est. Primùm autem gladijs ducem classis confodiunt, deinde Theodosium, exactorem tributorum in ijs locis, inuitum abripientes imperatorem creant, & splendidè signis imperij exornant: hominem mollis animi, ad res gerendas ignauũ, pauidum, pusillanimum, indignum fascibus. Post hæc itinere conuerso, ad urbem unà cum Theodosio non sine hymnis pergunt, quibus eum concelebrabant. Artemius autẽ imperator, accepto seditionis nuntio, Constantinopolim classe ac fortibus nauarchis munit, ipse melius (uti quidẽ existima-

Philippici excæcatio.

Artemius Anastasius imp. an. II.

Theodosius III, tributorũ exactor, imp. an. II.

Artemij fuga.

existimabat) consilium sequutus, urbe relicta Bithyniam petit, & se Nicææ mœnibus includit, quæ carnificũ manibus minimè cessura sperabat. Etenim propter subitã fortunæ mutationem de potestate animi & mentis exiuerat. Ni » Deus munitã turribus firmis ciuitatem custodiat, frustra » custos murorum eius laborat. Igitur aliquamdiu Theodosiani milites parum proficiebant in obsidione, turrium propugnatoribus se fortiter defendentibus, & hostem reijcientibus: at posteaquàm ij longo continuoq; labore fatigabantur, Theodosiani custodes & præsidiarios Nicææ promissorum poculis inebriant, & aurum, subuersorẽ scilicet urbium inexpugnabilem, in auxilium arcessentes, aduersarijs superiores euadunt. Hoc modo noctu intra portas admissi, ferarum in morem cunctas ædes splendidas spoliant, possessoribus earum ad paupertatem redactis. Occupata Nicæa, imperium Theodosio stabiliunt, qui religiosissimis & horrendis maximè sacramentis Artemio nuntiatis, quibus se policebatur eum ab omni alia iniuria seruaturum immunem, modò crines raderet, pœnam hanc adiecto exsilio cumulauit. Enimuerò ne Theodosius quidem imperij gloria uoluptatéque diu frui potuit. Nam orundus ex Isauria Leo, belluæ cognomentum ferens, & animo pariter, nomineq; ac moribus. belluinus, patriciatus dignitatẽ adeptus, & Orientis exercituũ imperator, aduersus Theodosiũ seditionẽ moliri cepit, reperto in fraudibus nectẽdis adiutore, uiro quodã illustri, nomine Artabasdo, cui deinceps filiam, operæ nauatæ præmium, matrimonio iunxit, ubi scilicet in Romanorum imperiũ belua iam inuasisset. Theodosius Leonis audaciam feritatemq; ueritus, uolens nolens, citra pugnam & arma, imperio cedit, proq; purpura nigram uestem induit: quum la-

Artemius in exsilium ablegatur.

Leonis & Artabasdi defectio.

bra

bra tantùm imperij melle madefeciſſet. Rebus Romanis ad ſceleratiſſimum Leonem delatis, (proh qualia ſunt Dei iudicia) grauis tempeſtas eccleſiam excepit, magnis cum hominum cædibus coniuncta. Nam exſecrabilis imperator parturiebat: ille quidem (ceu conſentaneum eſt) abſurda nouaq; conſilia contra Chriſtum, & uenerabiles eius imagines: ſed fetum improbitatis in lucem proferre nullo modo poterat. Quippe timidus animus eum ab inſtituto reuocabat. Tandem uerò captata opportunitate, ſumtaq; audacia, fetum edidit, aluus rupta eſt, uiperæ ſoboles prodijt. Minimè uerò fuerit alienum inſtituto, ſi explicaueri-mus, unde, quis, & quali ſtirpe procreatus abominabilis hic Leo fuerit. Habebat generis originem ex Iſauria, parentibus fortunæ tenuis, & manuum ſuarum labore uictitantibus, natus. Exacta prima ætate, mercaturæ operam dabat, & pretio coemta rurſum lucri cauſſa uendebat. Fortè accidit aliquando, ut cum alijs negotiatoribus iter faciens, & aſinum præ ſe mercibus onuſtum agens, in mercatores Iudæos incideret: quibuſcum iter ſuum perſequutus, & ex fatigatione tamdem conſopitus, ſeſe quieti dedit. Hebræi re inter ſe communicata, & diligenter conſiderata, imperium Leoni uaticinabantur: uel quadam ex diſciplina, uel arte improba, uel certis indicijs id, quod futurum eſſet, coniectantes. Simul ab eo pro hac prædictione remunerationem contingere ſibi petebant, qualem ſcilicet poſtulaturi eſſent, ubi iam ad imperiũ ipſe peruenisſet. His auditis uir ferociſſimus ſuæ cũ animæ felicitatis que Romanorum detrimento annuit. Hinc audaciam ſuam paullatim probans, ubi regionum præfectis innotuiſſet: patricius, copiarum ductor, & (non tu heic mecum gemitus coniungis tuos, ô iuſticia?) demũ impe-

Leo III, Iſaurus, imp.

De ſublatis à Leone ſimulacris.

Iudæorum uaticinium.

imperator creatur. Hebræi Leonis renuntiatione cognita, mox ad imperatorem aduolant, & ut promisso satisfaciat, orant. Non tamen illi uel aurum, uel argentum, uel gemmas petebant: sed sanctarum imaginum, picturarum, statuarum ueneratione dignarum abolitionem, hoc est, ipsam religiosi cultus euersionẽ, cuius turres atq; munitiones hoc facto de fundamẽto subrui oportebat. Imperator prauus prauis, uiperæ soboles aspidis fœtibus, adsentitur: & arcessito sacrorũ antistite, qui tum temporis erat Germanus, de peruerso dogmate cum eo communicat. Quum ille non tantum non adsentiretur ipsius impietati, sed etiã imperatoris audaciã ac furorem reprehẽderet: heu pastorem lupus, heu furens cerberus mitem gregis ducem ecclesia pellit & exturbat. Deinde adiunctis sibi corruptoribus ouium lupis, gregem (eheu) dilaniat, uirginis matris & Christi testium simulacra tollit, decus suum templis adimit, ornamenta delubris aufert, caliginem eis offundit, diẽ tristem ac nigerrimum inducit. Et quantum quidem ueneni ac furiosæ saliuæ aduersus Christum eiusq; testes eructauerit, unde letalis enata est herba: quantis uexationibus, uelut alter quidam Baltasarus, adflixerit eos, qui expertem coniugij uitam in solitudine degebant: libri commentariiq; ueterum satis declarant. Ego de omnibus unica re tantum selecta, Persam ex candye ac torque, croci tantem coruum ex nigredine commonstrabo. Non procul à diuinæ Sapientiæ fano splendida domus à priscis imperatoribus erat exstructa, quam nuncupare licuisset amœnum hortum, arboribus libros ferentibus plenum, adeoq; lucum pulcerrimis omnigenæ doctrinæ sapientiæq; plantis consitum. Nam erat in ea congestus librorum thesaurus, quorum numerus tricena & tria millia complectebatur.

Germanus patriarcha.

Leo simulacrorũ & monachorum hostis.

Bibliothecæ locus.

33000 librorum.

batur. Talis hortus, tantusq; lucus diuini cuiusdam hominis curæ fideiq; commendatus erat, qui doctrina præstabat, & supra ceteros omnes radijs scientiæ collucebat: non ineptè dixeris, alium quemdam Adamum fuisse, diuinum curatorem arborum, de pulcris Edenis arborib. delicias capientem, eiusq; plantarum non marcescentiũ agricolam. Viuebant cum hoc & alij, tamquam secundarũ partium duces ab illo imperatore primi: luculenta reapse fidera, noctisq; collustratores. Hi tot numero, quot circuli Zodiaci signa sunt, absque mercede litterarum & doctrinæ cupidos instruebant, & caliginis uelum tam in putri præstigijsq; referta Græcorum, quàm religiosissima nostra disciplina suis auditoribus adimebant: uno illo, de quo diximus, inter omnes solis instar lucente. Tanta uero in ipsi pl nione uirtutis erant, ut ne ipsi quidem imperatores noui quiddam & inusitati uel moliendum, uel agendum sibi putarent, illis in consilium non adhibitis. Tales ergo uiros, auctoritate singulari, & innocentia uitæ conspicuos, uariorumq; donorum ubere copia præstabiles, imperator intra sua retia comprehendere, suiq; furoris impij participes efficere multum sitiebat. Quum autem cunctis molitionibus adhibitis elideretur, (nec enim uel metu, uel minis eos in sententiam suam pertrahere poterat: quumq; auro etiã uteretur, ceteroquin inexpugnabili socio, tamẽ aquilam se persequi, uel sidera iactu cõtingere uelle deprehendebat) tamdẽ re desperata, (quinam hæc obsecro exponã?) consiliũ sæuum, absurdũ, impium capit, quod ne quidẽ immanis Scytha uel Massagethes cepisset. Materiẽ siccã & cõcremabilẽ ex aridis fascib. coaceruat, eaq; succensa cũctos exurit, homines inquã illos (ebeu) religiosos cũ ipsis libris. Proh infestũ uirtuti animũ, proh mentẽ belluinam.

XII litterarum professores monachi.

Bibliothecæ cũ XII crematur monachis.

nã. Nimirũ ex unguib. sæuus ille Leo iam agnitus est. Pulcerrima quæq; de disciplinis omnibus istic adseruabantur, & inter alia uolumẽ exstabat admirabile, confectũ de draconis intestino, cui erant inscripti libri Homerici, tam Ilias tota, quàm Vlyssea. Posteaquàm sollers in designandis malis bellua, carniuorumq; Leo, satis longo tẽpore percepto imperij fructu, (nam diu mala supersunt, ac uix tãdem pereunt) iam sub terram condendus esset: spes nõ mediocres eius ætatis homines concipiebant, futurũ ut imperij successor æquum se subditis præberet, animi moderatioris esset, à cædibus abstineret. Verùm natura in morem Euripi (ceu uidetur) intra suos alueos reuerti perlubenter solet. Etenim Leone sub terra consopito, Pardalis prosiliit multo iracundior: & radice mali succi sub terra condita, longè acerbiorem fructum ferens ramus enatus est: nimirum Constantinus ille, cui fœdum & abominabile cognomen à stercore datum fuit, quem non inconuenienter prognatam ex aspide uiperam, ex elleboro cicutam, ex scorpio draconem, ex Nabuchodonosore Baltasarum quis appellauerit. Hic ergo detestabilis & sanguinarius lupus imperio potitus est, hic inquam (ô Sol cuncto-rum inspector, ô imperatores, ô leges) præstigiator, ueneficus, animalium mactationibus, & exsecrabilibus illis sacris extispicinæ deditus, in cœno planè degens, porcus stercore uescẽs. Quid nã illud uentris ac gulæ mancipium nõ excogitabat ad diuexãdos homines? quid ab alijs inuẽtum augere non conabatur? Nympham illam exornatã auro & delicatam, quam sibi Christus, sponsus ille purus & castus despondit, ab ipsis (heu) thalamis abreptam uiduauit, rugis deturpauit, uestibus nigris operuit. Consimiliter uitẽ pulcerrimis uuis refertam ceu prosiliens aper alicunde

In exuuio draconis Homerus descriptus.

Constantinus V, Copronymus, imp. annis XXXIV.

de quapiam è silua radicitus effodit, eiusq; uenustatē de-
prædatus est. Sacras è tēplis imagines excidit, earūq; loco
pingi sculpiq; curauit præclaras scilicet uenationes & e-
questres ludos. Nec contentus hisce facinoribus uir exse-
crabilis, etiam canis in morem peruestigans solitariæ uitæ
deditos, tamquam agnos minimè repugnantes iugulabat.
Monasteria ueluti cōuenticula latronum euertebat, carce-
res ob inclusorū monachorū multitudinem prorsus arcti
erant, ubiq; niger uestitus ceu piaculum quoddā expelle-
batur. Quæ quū Artabasdus ille, quē iam antè diximus u-
xorem duxisse Leonis filiam, adspiceret: tyrannidē imma-
niter barbaram perosus, bellum Constantino facit, quo fu-
ga sibi consulente, Romanorum imperator renuntiatur.
Tum uerò pietatis radij de integro fulgere, uenerabilia si-
mulacra suum in locum reponi, uirginis matris & Christi
testium imagines splendorem pristinum recuperare. Sed
enim rursus Belial electum Israelem instar frumenti ex-
petiuit cribrare. Nondum enim (ceu credere par est) sa-
tis adflictionum & pœnarum habebat. Quapropter ex-
peditionem nouam instituit ad premendos homines reli-
giosos, perinde ac Syrus ille satrapa Chusarsathemus o-
lim Israelicos uexabat. Quid autem acciderit, narratio-
ne sequenti declarabitur. Aequo ferre animo amissionem
imperij nequaquā ille draco poterat. Quamobrē dolēter
sortem suam copiarum ducib. exponit, adulatoriè cū eis
agit, spe promissorū inflāmat, prouinciarū præsides suas
ad partes traducit: exercitu maximo coacto, pugnā cū ad-
uersarijs conserit, uictoria potitur, Artabasdū uiuum ca-
pit, iram in eum suam uniuersam euomit, & oculis infeli-
cem spoliat. Rursus igitur infestus ille Deo purpuram
gestat, & ipso iam Nabuchodonosore fit truculentior.

Artabasdus imp. idolatrē stituit.

Artabasdus cæcatur. Coprony-mus iterum imp.

» *Quænam hæc uiciſsitudo eſt, ô inſtabilis uitæ rota? Roſa*
» *uix florem nacta celeriter marceſsit: at ſpinoſa rhamnus*
» *longum ad temporis interuallum uiget. Titus imperij cam*
» *pum inſpexit modò, & æquo citius abreptus, particeps*
» *autumni fructuumq; fieri non potuit: at impuriſsimus i=*
» *ſte, humani generis excrementum, longæuam nactus eſt*
» *uitam, (ô fortunam inæqualem) imperijq; fructũ ad ſa=*
» *tietatem uſque decerpſit. Interfecit etiam ſceleſtiſsimus ho*
mo ſanctum illum uirum Stephanum, monachorum de-
cus: quòd ſacrarum imaginum propugnator conſtans
eſſet, ac ſæuam belluam feliciter configeret, eiusq; uiſce-
ra ſagittis argumentorum uulneraret. Denique telum
fulminis oſſa uictricis illius teſtis Euphemiæ boum oſsi-
bus canúnque permiſta concremauit. Quum tamdem in-
Leo IIII imp. an. V. *quinatam cædibus animam exſpiraſſet, Leo filius eius im-*
purus ſceptra conſequitur: ſed tamen & ipſe terras citò
relinquit, Irene coniuge, Conſtantinóque filio, quem ex
ea ſuſceperat, ſucceſſoribus in imperio longè optimis de=
Irenes & Cõſtantini VI imperium, an. XVII. *ſignatis. Nam hi religioſorum & gubernatorũ diuinitùs*
hominum cœtu coacto, ſpinas oppugnationis imaginum,
quæ pias mentes iamdudum punxerant, radicitus euulſe-
runt, & in aruis animorum luxuriantibus rectæ uerita-
tis doctrinæ ſemina conſeuerunt. Adminiſtrabant autem
coniunctis operis imperium tam mater, quàm filius, ſatis
longo tempore: quum quidem mater (uti Dauides loqui-
Matris & filij diſcidia. *tur) ex filio uoluptatem caperet. Sed ubi filius imperator*
adoleuiſſet, iamq; lanugo malas eius ueſtire cepiſſet, amiſ-
ſo prima in pueritia patre: ſceleratis quibuſdam adſenta-
toribus in eius amicitiam ſe inſinuantibus, & adulãdo cor
adoleſcentis exedentibus, quemadmodum tineæ dulcis ar-
bores ſucci corrodere ſolent, non ſolùm matrem impera-
tricem

tricem iactabũdus præ se cõtemnebat: uerumetiam rerum se gubernationi iam idoneum satis arbitratus, è regia matrem Irenen (hoc est, pacem) unà cũ pace mundi totius eiiciebat. Deinde ad nefanda quædã facinora exorbitat, coniugi modestissimæ pudicissimæq; capillos radit, & à priori matrimonio secundas ad nuptias transit. Nimirum gutta continuò stillans durum etiã saxũ excauat: & arborũ folia erucæ absumũt: et adsentatores ad extremũ homines pusillis præditos animis exedũt. Vicissim tamẽ ex hoc amore sui nimio resipiscit, extremis se malis inclusum teneri deprehẽdit, matrẽ imperatricẽ exorat, ut ad gubernationẽ se rursus accingat. Irene filij uerbis flectitur, ad eum reuertitur, oneris in gubernatione partẽ in se trãsfert: q. etiã à natura sic cõparata foret, ut imperiũ adfectaret, ac mirificè dominari cuperet. Verùm is, qui susurros in aures Euæ ingessit, mali uenenũ in eius animũ euomuit, ut ligni pulcerrimi fructũ gustaret persuasit, mortẽ pro æterna uita substituit, uoluptatem cũ amarore mero commutauit, cum bile dulcedinem, cum dolore delectationem, quiq; deinceps Euam illam miserrimam in mare tentationum calamitatumq; demersit: is igitur etiam hoc tempore non tã cõsiliarius, quàm insidiator Irenæ factus, ubi cor eius demulsisset amore dominatus, quo sola frueretur, deniq; persuadet, ut aduersus imperatorẽ adolescentẽ crudele consiliũ, & heu lõgè immanissimũ iniret, quod ne quidẽ tigro pardalis, nec rugiens leo, nec iracundus ursus, nec cruda uorans draco caperet. Quum enim filium quodam modo uitam indecoram agere, proq; animi sui arbitratu cuncta gerere uideret, ipsa parum admodum efficere ualente: reperta scilicet opportuna (ceu dici solet) occasione, quæ speciem aliquam æquitatis & rationis haberet, quasi præter

In adulatores.

Irene mulier ambitiosa.

Irenæ crudelitas in filiũ.

ius atq; fas imperator suis patruis oculos eruisset: cum suis immane consilium communicat, & quidē omnes obtemperandi cupidos reperit, aduersantem neminē. Quid enim cubiculorum custodes eunuchi, fœdis animis præditi, cunctorum malorum perpetratores, non facerēt? igitur insidias filio carissimo per speciem, quasi malè se gereret, struit: quem conatum huiusmodi quædā consequuta sunt. Fortè somnum capiebat imperator, peracerbum ipsi profectò, post quem non iam solis pulcritudinem amplius uisurus esset. Tum illi coruorum in morem, oculos eruentiū, imperatoris in conclaue irrumpunt, & lumen oculorum eius (proh fœdum facinus) extinguunt. Mox pupillæ oculorum delabi, stillæ sanguineæ peplos inquinare, cruor in morem grandinis conglobari, imperator ipse calamitosissimus ad terram proiectus animo deficere, spectaculum (eheu) miserabile, quod ipsis lapidibus dolorem excuteret. Et quidem eo ipso in loco uisum oculis effossis amisit, quo in loco primum omnium radios solis adspexerat. Solent autem domum illam nuncupare Porphyram, hoc est, purpuram. Quis umquam tantum furorem fando audiuit, quem mater in filium euomuisset? Hei dominandi libidinem. Non sic pardalis suos aduersus catulos furit, non ita sæuit in sobolem tigris, non aper, non canis furiosus. Solam Medeam suis liberis insidiatam perhibent, & quidem ex immanitate Scythica. Solum thynnum audio, piscem marinum, si esuriat, sobolem propriā deglutire: nec ullum aliud animal esse, uel aquatile, uel terrestre, quod eiusmodi quiddam perpetret. Quippe parturigines ipsæ ad efficiendā in marib. reuerentiam erga sobolem, efficacitatem singularē habent. Tūc & solis splendor extinctus est, & luna defecit, & cōpluribus dieb. ingens caligo fuit.

Constantinus à matre cæcatur.

Ab ea domo porphyrogeniti dicuntur.

Thynnus sobolem propriam deuorat.

Prodigia sequuta calamitatē imp.

Numi-

Nimirum ipsa elementa Constantini calamitatẽ deplorabant. Heu facinus inanimis etiã rebus miserabile. Tã atroci flagitio designato, sola deinceps Irene regnat, quod unũ sanè quæsiuerat, sola sibi usurpat imperiũ. Id tẽporis etiã illustrissimæ Romæ ueteri quiddã accidit, dignũ quod litterarũ monumentis memoriæ prodatur. Erat in ea sacrorum antistes Leo, reliquorũ sacerdotum primus, quẽ Romana lingua Papã uocant. Huic quũ acerbè Romani quidam, propinqui Adriani eius, qui nõ ita pridẽ Papa fuerat, inuiderẽt: seditione concitata nõ throno tantum hominẽ deiciunt, sed etiam ab urbe pulsum cogunt solũ uertere. Tum ille re tota mox Constantinopoli nuntiata, opem sibi ferri postulat. Vbi frustra se omnia moliri & agere animaduertit, & in aqua (ceu prouerbio dicitur) litteras exarare: re ab omni parte desperata, ad Carulum confugit. Erat is Francorum nationis princeps, quem lingua sua Franci Regem nuncupare consueuerunt. Huius manũ potẽtissimam implorat, ut auxilium sibi ferret aduersus eos, qui læserant. Carulus Leonem benignè accipit, (ut qui ab auis & atauis usque Christianus esset, Christi'que leges coleret) sacerdotem supplicem reueretur, auxiliarem ei manum porrigit, solio pariter & urbi restituit. Tum uerò uicem Carulo referens Leo, Romæ ueteris eum imperatorem renuntiat, neq; tantùm corona caput eius more Romano cingit: uerum etiam legibus Iudæorum usus, à capite ad pedes oleo totũ perungit. Quod sanè posterius quibus ex caussis ac rationibus factum fuerit, equidem scire nequeo. Sic pristinum illud harum urbium uinculum ruptum fuit, sic matrem à filia gladius diuisit ac resecuit: Romam dico recentiorem, formosam illam iuuenculam, ab altera rugosa planèque uetusta,

Quo pacto Roma fuerit à Constantinopoli auulsa.

Papa desertus à Græcis, ad Francos se conuertit.

Carulus Romæ imp. coronatur & inungitur.

Irenæ profusio. Ceterùm imperatrix Irene, quum magno studio furorẽ illum barbarißimum, & ingens piaculum, quod in filium commiserat, eluere delereq; cuperet: totos pecuniarum thesauros in urbis usum exhauriebat, & uexantem obæratos tempestatem in serenitatem commutabat, munificentia sua quoddam uelut aureum uer effundens. Verùm oculus ille, qui occulta perspicit, omnia intelligit, corda iudicat, ad Irenam se conuertit, eam adspexit, feruore quodam accensus est, grauiter molesteq; facinus eius tulit: quumq; perexiguum ad tempus imperij uoluptatem illa degustasset, amarum flagitio pollutæ cratерem, suæ uidelicet iræ fæces miscuit. Quippe concitata seditione per quemdam ordinis senatorij uirum illustrem & clarum, cui nomen Nicephorus, imperio deiecta est, pro uoluptate molestias cor exedentes consequuta, molestias inquam non tam appellandas molestias, quàm calamitatum filij stimulos. Quare deinceps mare adflictionum hauriebat, tamquam paupercula mulier, & nendo uictum quærens. Eiusmodi efficere uitæ mortalis inconstantia consueuit, & hoc modo Deus iniuriarum auctoribus mercedem tribuit. Igitur imperij rota, quum ab alijs ad alios uolutata conuersaq; foret inæqualibus sanè cursibus, nunc tamdem Nicephorum in sublime sustulit, hominem sanguinarium, moribus peruersis, improbum, auri mancipium, sordidum, Midæ Phrygum quondam regi per omnia similem. Magistratus urbiũ uænales habebat, neq; dignitates ex uirtutis, sed opum respectu cõferebat. Aurũ habebat in labris, bouẽ in lingua gerebat, de auro loquebatur in mẽsa, per quietẽ aurũ somniabat. Et erat erga ceteros quidẽ seuero tristiq; uultu, ucrũ si quis auri pondus sinu ferret, eũ blãdè intuebatur, nec ullũ

Irena deijcitur imperio.

Nicephorus generalis logothetes, imp. an. IX.

Auaricia Nicephori.

triſticiæ ueſtigium in uultu reſtare patiebatur. Hinc fiebat, ut quiduis auri cõquirendi cauſſa moliretur, eoq; nomine fraudes aſtutiſſimas uniuerſis clanculũ ſtrueret. Byzantijs onus grauiſſimum impoſuit, ueterum murorũ reficiendorum cauſſa, quod tributorum exactores Diceratũ uocãt. Quũq; clauibus occluderet omnia, nec foras quidquam prodire ſineret uel argenti, uel auri, uel textarũ ueſtium, & plurima quidem (uelut eſt in Aeſopicis fabulis) ueſtigia pecuniarum intrò euntium apparerent, exeuntiũ uerò & expenſarum nulla: milites etiam debitis ſtipẽdijs ſpoliabat, quo facto murmur infauſtum, noxia ſeditio, uoces inſolentes, linguæ maledicæ paſſim excitabantur. Adeoq; concurſu facto cum clamore inarticulato, Bardanium milites, qui copiarum id temporis dux erat, ut imperium ab ſe oblatum acciperet, non tantùm precibus, ſed etiam ui adhibita cogebant. At ille non agnoſcens initium hoc aduerſiſſimæ fortunæ, & tamen uoluntatem eius inſtabilem reueritus, diuinum quemdam ad hominem ſeſe confert, arcanum ſui cordis aperit, indicat omnia, ſeditionem, tumultum militarem, uim populi, quam ſibi adhibeat. Audit hæc canus ille tam capillis, quàm animo, cygnus ſpiritualis, diuina carmina concinens: ne militibus obtemperet edicit, à rebus ut nouis abſtineat hortatur, ne fortè iacturam oculorum faciat. His dictis, Bardanium ſenex perturbatum animo uidet, ſimulq; conſpicit eos, qui equũ eius fræno ducebãt. Quapropter reuocato Duce: Tu quidem, ait, illuſtriſſime potentiſſimeq; dux, imperium non conſequêris, etiamſi labores infinitos ſuſcipias. At ſubditi quidam tui eo potientur. Vides heic tres illos tuos ſatellites, Leonem, Thomam, & Michaëlum. Ex his primus Leo principatum adipiſcetur, deinde Michaëlus ad imperium

Diceratũ Byzãtijs impoſitum.

Bardanio imperiũ offertur.

Senis de Bardanio & alijs uaticinium.

perueniet, tertius Thomas toto quidem is pectore discruciabitur, & imperatorium nomen ad se pertrahet: uerùm obtinere tamdem id, quod adfectabit, nullo modo poterit, sed in hoc conatu oculos amittet. Atque hæc deinceps ita suis temporibus euenêre, quemadmodũ uir ille sacro adflatus spiritu prædixerat. Ceterùm sordidissimus imperator Nicephorus graui prœlio contra Bulgaros Istro uicinos inito, cæsus est: filioq; * Stauricio possessionẽ imperij reliquit. Verùm & Stauricius in eo prœlio uulneratus hasta, nimia ui sanguinis profusa, celeriter extinctus est. Quapropter imperium Michaelo Rangabæ delatũ fuit, quo cum Procopia Nicephori filia nupta erat. Diem id temporis liberum urbs Constantinopolitana uidit, & immunem à cædibus, iugulationibus, direptionibus uiolẽtis, expertem malorum & turbarũ: uidit & solem urbs Constantinopolitana beneficum, & bonorum scintillas, & radios munerum. Nam Michaelus omnigenis uirtutibus collucebat, uir libertatis amans, placidus, mitis, non cædibus & sanguinis profusione gaudens, sed lucus quasi quidam diuinitus consitus, gratiarum campus, paradisus riuis cælitus manantibus irriguus. Enimuerò hæc etiam rosa planè ante tempus emarcuit, inq; morem graminis à rore nutriti contabuit atq; perijt: quum ad annos quatuor, & nouem menses floruisset. Eius in locum acherdus enata est, frequentibus horrens spinis, & rhamnus asperrimè corda pungens atq; uulnerans. Nã infausti nominis Leo prosilijt ad imperium, fera carniuora, Christi ouibus immitis. Ac Michaelus quidem imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione: suamet sponte throno imperiali cessit, hoc ipso facto diuinis Christi iussis satisfaciens, & erga persequutorem non aliter sese gerens, atq; castor sine fi-

* al. Stauracio.

Stauracius imp. ad menses II.

Michaelus I, Rangabes, imp. an. IIII, mens. IX.

Laudes imper.

ue fiber facere consueuit. Legimus enim in priscis illis mo numentis eorum, qui de animalibus scripsere, fibrum animal esse, quod in utroq; uiuat elemento, & testes habeat arcendis quibusdam morbis sanè grauibus conducibiles. Quod quũ pleriq; uenatores norint, animal canibus longè uelocissimis insectantur. Huius pugnæ causſam quum ipse fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morsu resectos testes abijcere, atq; ita currentem saluti suæ consulere: quo facto, uenatores feram persequi desinant. Sic nimirum Michaelus quoq; uolens imperium resignauit Leoni, belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia. Tum uerò rursum enasci prioris spinæ radix acerba, rursum germina proferre, magis pungentia, quàm priora, aureaq; segeti suffocationẽ minitari: rursum moueri draconis illa cauda, simulacrorum inquam oppugnationis abominatio, quæ iam instar magni, horribilis, hiantisq; draconis serpebat, & cum sibilo stridebat, deuoratura rursus ecclesiam, uelut implumes exiguis alis præditi passeris pullos. Christi & diuorum imagines in sauillas redigebantur, calce uiua perungebantur, igne concremabantur. Speluncæ perquirebãtur, itẽq; sacrarum ædium hospitia, loca exercitationibus animorum dicata, qui quoquo modo uitam angelicam redolebant. Adoratores uenerandarum imaginum expellebantur. Lugebat hoc tempore Sion, Christi filia, lacrymasq; profundens, saccum lugubrem gestabat. Lugebat hoc tempore siderum cælestium cœtus, & tenebricosis palpebris terram adspiciebat. Vt autem imperator Leo præter cetera genus etiam Michaeli extingueret, Nicetæ Michaeli filio membra destinata procreationi exsecuit: ne liberos gigneret, qui paternam & auitam iniuriam ulciscerẽtur.

Qui fibrum Michaelus sit imitatus.

Leo IIII, Armenius, imp.

Nicetas Michaeli F. castratur.

Hic

Hic Michaeli filius, quem castratum fuisse diximus, deinceps nouæ Romæ Pontifex factus est, cũ uitæ genere mutato etiam nomine prisco, & Ignatij adsumto. Secundum hæc crudelis ille rugiensq; Leo, sacras secum ipse prædictiones expendens illius senis admirandi, & cygno consimilis, simulq; formidans Michaelum oriundum ex Amorio, ne ad ipsum fortè imperij rota deuolueretur: hominẽ uinctum in carcerem labyrintho non absimilem concludit, secum præterea dispiciens, quo pacto illum de medio
» *tolleret. Verumenimuerò imbecillis est omnis homo, si cũ*
» *Dei manibus conferatur: immò perexiguũ robur est mor*
» *talium, quum Deus plurimum posit, & lacertos robu*
» *stissimos habeat. Quis est enim, ipsius oppugnare poten*
» *tiam qui posit? Interim Michaelus uaticinijs diserti senis, maximiq; uatum fretus, exponit; patefacit, aperit arcanum ei, qui ædium regiæ custos erat, lingua Romanorum Pappias dictus. Simul unà cum ipso, & per ipsum, rem totam componit, & insidias imperatori struit. Noctu ergo cum psalmorum cantoribus armati quidam introducuntur, qui belluam immanissimam hymnorum matutinorum sacrum peragentem aggressi gladijs confodiunt, & ut agnum mactant, quum annos in imperio VII, & V menses exegisset. Post hæc Michaelus ex captiuo creatur imperator, libertatem unà cum regno consequutus. Qualia deinceps acciderint, uideamus. Oderat etiam Michaelus imagines sacras, sed earum adoratoribus acerbè non succensebat, nec flagris eorum corpora uiolabat.*

Michaelus II, Balbus, imp. annos VIII.

Thomas imperium adfectat.

Thomas autem ille, cuius antea mentionem fecimus, uir industrius & audacia flagrãs, copijs undiquaq; collectis, maximo cum impetu Michaelum inuasit, instar apri de silua lustrisq; suis prorumpentis, uel leonini catuli, quumq; urbes

urbes uniuersas Thraciæ totius tam nauticis copijs, quàm pedestrib. cinxisset, omnibus modis diuexasset, in seruitutẽ redegisset, diruisset, lacerasset: ad ipsam usq; Cõstantinopolim, urbem fortunatã, excurrit. Enimuerò si Deus ille præ-
potens mortalibus aduersetur, omne consiliũ omnisq; co-
natus reapse nihil est aliud, quàm aranearum tela. Qua-
propter quum Thomas à numine diuino non propugnaretur, insidiarum suarum turres in arenis exstruebat, inq; re perimbecilli fundamenta sua collocabat, & iccirco totum ædificium radicitus corruit. Nam ubi cædibus manus illas pugnarum auidas inquinasset, & hastas sanguine tinxisset: tamdem uiuus in hostium potestatem uenit, oculis spoliatus, & gladijs immisericorditer obtruncatus est. Michaelus autem excessurus è uita, Theophilo filio suo imperium tradidit: qui ceterà per omnem uitam infelix, unum bonum nactus est, Theodoram coniugem, feminam planè diuinam, uenerabilem inter mulieres alias, unioni & carbunculo similem. Huic ille matrimonio iunctus, non solùm liberûm pater ex fecunda coniuge factus est: uerumetiam felicitate principem illum hominem Adamum superauit. Nam Adamum orta de costa, materq; princeps hominum Eua uoluptate, quã ex arboribus Edenis percipiebat, priuauit: hæc maritum uitæq; socium ad dexteram partem eorum traduxit, qui salutem cõsequuntur. Et quidem heic tantùm suauis illa cithara Dauidis, ipsa quoq; saxa demulcens, quiddam absonum cecinit, quum ait, Deum unius & eiusdem indolis atq; morum homines in unum domiciliũ collocare. Nam heic stercus & unguentum fragrans, rosa rubẽs & acherdus spinosa, tinctura bilis & purpuræ coiuerunt. Theodora lucus erat cunctis uirtutibus ornatus, cõsitus gratijs hortus, arbor omnis elegantiæ modestiæq;:

Theophilus Michaeli F. imp. an. XII.

Theodora Augusta.

Dissimile par coniugum.

Theo-

Theophilus idolorū hostis.

Theophilus è diuerso ager erat meræ impietatis tribulis refertus, rubus asper, lædens uiscera rhamnus. Nam sacris litteris, & Christi martyrumq; simulacris infestus, eos omnes intolerabilib. & grauissimis tormẽtis excruciabat, qui cultum eis religiosè deferrent. Præterea sanctis uiris, Theodoro ac Metrophane, qui tam uita quàm doctrina supra siderum pulchritudinem & solis iubar lucebant, tristissimis cruciatibus adflictis, & flagris excoriatis, etiam uultus ad ipsa usq; supercilia notis deformauit, & uersus iambicos impressit: quas illi notas fronti inustas non aliter gestabant, atq; coronam unionibus & gemmis exornatam. Tam impiè Theophilus erga imagines, & sacrorum uultuum picturas, in statuis expressas, adfectus: cetera generosus erat, præclari iudicij, iuris & æqui, sanctarumq; legum obseruantissimus. Magnificentiam uiri licet ex hoc iudicio colligas, quòd artem excogitauit condendi organa musica, de quibus machina quadam spiritus emissus, iucundos ac suauiter resonantes cantus efficit. Adde his arbores illas aureas, lateq; splendentes, in quibus auiculæ musicæ ex auro factæ considebant, tamquam in pinus aut proceræ piceæ ramis, itidem machinæ cuiusdam opera melleum carmen modulantes. Nimirum ita mortalium uaria excogitantum artificiosæ manus, parum abest, quin ipsa cum natura, res uiuas producente, in certamen descendant. Quòd si quis accuratius cognoscere cupit Theophili magnificentiã, & in rebus ornandis studium, is mihi uelim muros illos mari uicinos intueatur. Accidit enim ipso imperante, ut hiems sæua mare cogeret in glaciem ad profunditatẽ sanè immensam, humidũq; illud elementũ lapidis ad duriciem, fluxione prorsus ademta, redigeret: frigore nimirum ex acribus uentorum flatibus orto

Theophili uirtutes insignes, & ingeniũ magnũ.

Hiemis sæuitia.

mare

mare totum ceu testaceum efficiente. Non multo pòst, radiorum solarium calores ad saxi formam indurati maris continuitatem soluebant, unde fiebat, ut glaciei fragmina reliquo à corpore auellerentur, quæ lapides etiã plaustrales magnitudine superabant. Non ineptè dixerit aliquis, uertices quasi quosdam collium, profundis cõuallibus imminentũ, de sublimi auulsos, ingenti cũ strepitu uolutatos fuisse: uel lapides propugnaculorũ & murorum subuersores ita uolasse, ut motu suo strepitum in aëre tenero excitarẽt. Hæc ergo fragmina, è medio mari delata, muros litori uicinos feriebant, & ualidas etiam turres succutiebant. Imperator mœnium turriumq; rimis, quà læsæ ruptæq; fuerant, conspectis: animo commotus est propter id, quod accidisset. Simul declarare uolens magnificentiã suam, aurum ea copia profudit, quasi silices inutiles expenderet: atq; hoc modo stabilitis ijs, quæ uetustate labascerent, & excitatis, quæ collapsa fuerant: suum muris nomen inscripsit. Et hæc sanè prædicatione digna fuerunt. Iusticiam uerò Theophili, & animum in iudicijs nullam rationem personarum habentem, non possum non summopere admirari. Ac libet heic ipsius hac in parte indolis indicium quoddam adijcere, quod sit instar hausti de mari cyathi, uel gustus è dolio, uel exiguæ scintillæ ignis magni. Accedebat aliquando Theophilum paupercula, Petronam, magnæ dignitatis uirum, accusans. Erat enim is * Biglæ (ceu Romani loquuntur) Drungarius, & eodem cum Theophilo genere natus. Dolenter illa quiritare, lacrymas fundere, opem imperatoris implorare, giganteas ut manus Petronæ coërceret, qui per summam iniuriam in se debaccharetur, suæque domunculæ, satis per se tenuis, luminibus officeret: ne tamdiu nimia cogente

Theophilus muros reficit.

Iusticiæ studiũ in Theophilo.

Exemplum præclarum.

* Vigiliæ.

cogente caligine, domum solam desertamq;, uentis (quod aiunt) perflandam inuita relinqueret. His auditis, imperator de re inquirit, accusati nequitiam cognoscit, ac ædes quidem illas, quæ lumina domui mulieris obstruebant, ad ipsa usq; fundamenta demolitur: Petronã uerò publicam in uiam deductum, flagris cædi iussit. Hoc tibi argumentũ animi huius imperatoris, exiguum quidem illud, esto: de quo tamen æstimare cetera non difficulter possis. Nam & Bocchoris, (uti perhibẽt historiarũ scriptores) Aegyptiorum rex, de balba quadã infantis uoce linguarũ omnium antiquissimã agnoscere potuit. Iam quod liberalẽ eius animum attinet, in cõtemnendis turpibus lucris, & quòd aurum corradere institorio quodam quæstu noluerit: ex ijs, quæ cõmemoraturi sumus, colligi satis liqdò poterit. Fortè stabat imperator sublimi loco in regia, ubi niuei coloris marmor ingeniosẽ sculptũ, uaccam ingentiũ laterũ repræsentat, & leonẽ in uaccam insilientẽ, eamq; cupidè necantem: ex qua sculptura* nomẽ loco datũ est. Heic ergo stans imperator, & oculos in mare dirigens, quòd cælũ sudum esset, ipseq; maris intuitu sese recreare uellet: nauim mercibus oneratã appellere uidet, molli uento austrãli flante, ac nauigium plenis uelis tranquillum in portũ deferente. Poterat aũt aliquis etiam longo ex interuallo existimare, nauim appellentẽ ingens onus uehere. Nam merciũ pondus ita nauim deprimebat, ut è mari tertiũ modò cingulũ exstaret. Hac imperator naui conspecta, quæ nam, & cuius esset, interrogat. Vbi tam nauim, quàm merces imperatricis esse cognouit: animi dolore cõpresso, & arcessita cõiuge: Eheu mea (inquit) imperatrix, quò res meæ redactæ sunt? eheu qualem fortunã cum opulentissima cõmutauisti? Nimirum iam Romanorũ imperator merces uænales habeo,

Petronas punitur.

Imperator Augustæ nauim exurit.

* Appellatur enim passim apud historicos βυκολίων.

beo, & ipsemet (heu) institor factus sum, negotiatoribus etiã inferior. His dictis, nauim unà cum mercibus, quarum immensa erat copia, concremari iussit. Idem Theophilus imperator uirum præstantissimũ Methodium quamdam in insulam relegatum, spelunc æ cadaueris instar inclusit, tamquam unionem in concham, rosam inter spinas. Præterea duos ei latrones adiunxit, quorum altero extincto, & iam marcescente naturali quadam necessitate, fœdum illũ odorem & pestiferũ aëra tolerantissimus athletes animo tulit æquissimo, quẽ ne adamas quidẽ sustinere potuisset. Alter libertate donatus, exire noluit, sed intra speluncam illam caliginosam manens, diuinæq; uiuendi rationis æmulator factus, solis instar uitæ religiosæ radios sparsit. Dum adhuc Methodius in hoc carcere detineretur, homines illi rerum diuinarũ periti, quos notis in uultu fœdatos fuisse diximus, per uim solum uertere coacti, piscatore quodam reperto, litteras uiro iusto perbreues, uersu iambico scripsere, quas ab interitu uindicandas ratus, hoc loco subijcere uolui. Methodium Theophilus cruciat.

Viuo peremto, uiuificoq; mortuo,
Terrã incolenti, ac pariter calcanti polũ,
Scripsere uincto uincti, & inscripti notis.

Eis ille respondens, in hæc uerba rescripsit:

Libris uicissim descriptos cælestibus,
Faciesq; non sine laude cõpunctos notis,
Secum salutat uinctos uiuus obrutus.

Hi disertorũ hominum uersus aurei, reapse diuinũ quemdam nectaris succũ stillant. Ceterùm præclarus pugil Methodius, quum toleranter in illo tristi carcere sese gessisset, dentes amisisset, maxillas contusas haberet, omniq; genere suppliciorũ excruciatus ab impijs hominibus per summã

inhumanitatẽ non aliter esset, atq; ferream incudem malleis excusores contundunt: ad extremum inde prodijt, ortus diurni solis instar, uolente scilicet (ut credi par est) Deo, qui abyssos perspicit, & Cherubis ac Seraphis insidet, insignẽ hunc uirum ceu munitã urbem in monte sublimi collocare, ne tanta uirtus, ueluti lucerna sub modio, tristi caliginosóq; specu abdita lateret. Accidit enim, ut Theophilus imperator lectitandis libris semper occupatus, unde alueolos scientiæ fingebat, quemadmodũ apis sedula de pratorum floribus, in griphos & labyrinthis consimilia quædam incideret, ita ut dura istæc quasi decorticare, ac obscura illustrare nemo rectè posset, tametsi uel sexcenti apud ipsum essent, doctrinæ fama celebres. Quum igitur imperatori permolesta hæc res accideret, & animũ eius angeret, quidã ex proceribus & cubicularijs accedẽs, Methodiũ prædicat, indicatis eius dotibus, doctrinæ magnitudine, scientiæ copia expedita & abundanti, prudentia sapientiáq; uertice suo cælũ ipsum attingẽte: siue diuinitus, ut hoc faceret, cõmotus: siue clandestinũ amorẽ alens erga uirũ mente cælestẽ, & numine diuino plenũ. Hæc imperator audiens, Methodiũ de specu eductũ, (ceu unionẽ è concha, sidus è nube) uirũ clarissimis radijs refulgentẽ, & tenebras atq; caliginẽ ignorantiæ discutientẽ, ad sese reuocat & imitat. Quumq; gustũ linguæ Methodij percepisset, homini præclaro in regia domiciliũ adsignat, tamquã magni rem pretij, gemmamq; splendidã, rutilantẽ, lucidã in thesauris inuiolabilib. & inacceßis collocans: atq; heic frequenter adsidens Nilo illi aurifluo, de dulcissimis aquis largiter hauriebat. Quũ aũt traiecturus esset amnẽ essentiæ interitui obnoxiæ, quẽ oẽs crasso corpore circũdatos permeare necesse est, (ita nimirũ iubente natura, quæ uelox est

Qua occasione Methodius ab exsilio sit reuocatus.

lox est traiectrix, & abs quouis debitũ exigit) annũ iam duodecimũ imperãs: Michaëlum filiũ, admodum puerum adhuc, imperiali corona redimit. Quia uerò nõ abs re tenera istæc ætas patri suspecta erat, matrẽ imperij consortẽ facit, ut quæ filio curatricis loco futura esset. Ea superiori tẽpore tamq̃ nocturna discipula, Nicodemo illi timido similis, sacras imagines occultè uenerabatur. Nunc aũt alta uoce ac liberè profitebatur id, quod sentiebat, eratq; tuba clara: uel potius ut auicula canora, pullorũ altrix, impluuies ex locis omnibus uolucres cogebat, quotquot abdiderant sese, donec auceps præteriret. Et quãuis e anima præstantißima sub corde tegeret, ut agellus ferax, ut pinguis sulcus: hieme tamen sæuiente germen nullũ protruserat. Nunc aũt elapso longè acerbißimo illo hiberno tẽpore, ac uere suauiter ridente, pristinamq; tristitiã dißipante, multipliciter pullulabat, & segetẽ copiosam ferebat, uelut ager excitatus à fauonijs, & eius spiritus gratia, qui omnia perficit. Quãobrẽ coactis hominibus acceptis Deo, quos nõ ineptè dixeris industrios soli fossores, spinas oppugnationis imaginũ prorsus euulsit. Quumq; diuinos homines ardenter obsecrasset, ut preces ad Deũ pro marito defuncto funderẽt, idq; persuasisset eis, & planè iam certior esset facta, Theophilum alterius uitæ supplicijs liberatum esse: fortè cum sanctis illis hominibus, instructo ualde opimo cõuiuio, prandebat. Intererat huic præter alios etiam aurea lingua præditus ille Theophanes, cuius faciei notæ nõ sine dolore magno inustæ fuerant. Erat autem hoc tempore princeps urbis Nicenæ pastor. Eum Theodora quũ oculis defixis intueretur, ac uiri tolerantiam admirari uideretur: re Theophanes intellecta, cum asperis durisq; uerbis: Vides, inquit, ô imperatrix, inustas hasce

Michaëlus III, cognomine temulentus, imp.

Theodora cultum idolorum apertè reuocat.

Synhodo ea acta cultus idolorũ stabilitur.

Acerba uox Theophanis.

fronti meæ notas? Earum cauſſa illo in iudicio contra maritum tuũ experiar, ubi iudex uniuerſalis integerrimè iudicat, nec uel perſonam cuiuſquã reſpicit, uel muneribus corrumpi ſe patitur, uel purpuream chlamydẽ reueretur. Ad ea uerba laudatiſſima imperatrix eiulatu ex intimo corde ſublato, uocẽ hanc miſerabilem edidit, interni doloris teſtẽ: Hæccine mihi, uir admirande, tuq́; totusq́; cœtus hic de imperatore meo mihi policiti eſtis? Ibi diuinus & ore melleo præditus ille Methodius, qui tunc apud Romã nouam ſacri gregis paſtor erat, nimia Theophanis audacia ferociaq́; repræhenſa, præclaram imperatricem conſolatur, arte riuos lacrymarum obſtruit, grauem cordis tempeſtatem ſedat, emollientibus animum uerbis, tamquam oleo quodam inſtillatis. Ceterùm quàm diu puer erat imperator, matrem Theodoram ſecum habebat, quæ omnia dextrè gerebat, imperiumq́; præclarè adminiſtrabat. Verùm ubi Michaëlus maturã ad ætatẽ peruenit, iamq́; ſolus amplitudinẽ negotiorum imperij procurare cepit: reapſe uerũ illud probauit eſſe, quod eſt in fabulis. Quippe mox ut alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conſcenſo, totum Romanorũ imperium perdidit, & ipſe de auito patritoq́; regno, ueluti curru quodam, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiã dorſum lædens. Quippe luxurioſæ humidæq́; uitæ ſe dedidit, uelut alter Nero, immodeſtus in uino, animo effeminato, impudicus, temulentus, totas pecuniarum abuſſos in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ, impuri, curruum agitatores, mimi, à primo diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulierculas exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardana-

Methodius patriarcha Theophanem caſtigat.

Michaëlus alter Phaëthon.

Neronem & Sardanapalũ imitatur.

Sardanapalus, rex Nineuitarum. Eiusmodi hominum cõsuetudine utens, temulentia nimirum perditorum, infanda & turpißima quæq; perpetrantium, uitam planè Sybariticam degentium: etiam Mænadas illas thyrsigeras comitabatur, & orgia Bacchi celebrabat. Hinc compotationes, saltationes, ebrietates, crateres, inhonestorum ac meretriciorum carminum cantiones, directæ tantùm ad excitãdos risus cogitationes, omnis impuritas deniq;. Tradũt fabulæ, ferarũ interfectorem illum Actæonem à correptis furore canibus ceu feram dilaceratũ esse. At uerò adsentatores barbas rasi, & ceruſa fucati, quũ Michaelũ circumstipassent, et in dagine quasi cinxißẽt, in quod barathrũ, quã uitiorum uoraginẽ eum non cõiecerunt? Hinc fiebat, ut spectabilis ille Romanorũ imperator ipsemet currus aureos conscenderet, ac quadrigis insideret. Pecuniarum thesauri undiq; prorsus exhauriebãtur, resq; Romanorũ in angustũ cogebantur. Interim adulatores in maxima pecuniarũ abundantia iucundè uiuebant, amicti tunicis delicatis, & peplis auro intertextis. Adeò temulentam mollemq; uitam Michaelus agebat. Nonnumquam nulla necessitate cogente solus absq; satellitum corporisq; custodũ comitatu medijs in triuijs obambulabat, indecorè ac furẽter adamãs spectacula, deq; agitationibus equorũ uoluptatẽ capiens. Etiam spiritualiũ liberorũ pater fiebat, infantes mimorũ et aurigarũ ceu benignus pater in ulnis gestans, è lauacro diuinæ regenerationis susceptos. Itaq; auri uenæ nullæ sufficiebant, quum in tot stercoreos canales exhaurirẽtur. Vestes ex auro factæ priscis ab imperatoribus, arbores aureæ, canoræ auiculæ, solido ex auro fabre facti leones, omnia deniq; ornamẽta imperatoria, quæ in aula splendebãt, & à Theophilo magnificè fuerãt ad cele-

Michaelus ab adulatoribus corruptus.

Profusiones Michaeli.

brationẽ Romani nominis confecta fornaci cõflatoriæ tra debantur, & sceleratè in exsecrabiles quosdã quasi tubos euacuabantur. Neq; tantũ hæc ausus est imitator ille uitæ porcinæ designare, sed etiã cottidie profectus in turpitudine quosdã faciẽs, aduersus sacrosancta mysteria, Seraphis ipsis uenerabilia, uir nequissimus debacchabatur. Quippe acrẽ sinapi succũ in craterẽ fundens, sacrũ illud formidabile repræsentabat, ludens (ut dici solet) in ijs, quæ ludum iocumq; non admittunt, & ridens in minimè ridiculis. Ita uiuentẽ Michaëlum mater uidens, & imperatorẽ Romanum factum esse ludicrũ, totis uisceribus & animo cõmouebatur, eumq; uerbis castigabat, corrigebat, exhortabatur. Sed (quod prouerbio dicitur) cũ mortuo colloquebatur, & admonitiones apud surdũ canũlabat. Erat Michaẽ lo Bardas auunculus, qui occupato Michaëli animo, nõ aliter atq; uermis in dulce lignum irrepit, homo scilicet fraudulentus, sursum deorsum cũcta uoluebat, & iam Michaẽli cor exederat. Hic tandem ei persuadet, ut imperatricẽ Theodorã ex aula eijceret, ac se Cæsarẽ crearet. Hoc modo miserũ illum solum desertumq; nactus, quiq; (ceu uulgo dici consueuit) hominũ furiosorũ more sinistra dexteram manũ abscideratuel potius planè iam manibus spoliatum, aut secundũ Aesopicam illam fabulam, oui dementi consimilem factũ, de lupi cõsilio pulsis canibus: imperiũ ab imperatore ad se transferebat, omniaq; pro arbitratu animi sui gerebat ut imperator. Quinetiã in flagitiũ ingẽs prouoluebatur, quale nec Scytha quispiã, nec Persa, nec Dalmata designaret. Nam cum filij coniuge (prob fœdam lasciuiam) non aliter consuescebat, atq; si tori legitimi consors esset. Hoc terribile facinus ubi magnus Ignatius ille comperit, qui eo tempore nouam Romam gubernabat,

De Barda Cæsare.

Incestus Bardæ.

Ignatius patriarcha Bardã castigat.

(erat

(erat enim omnium in ore piaculum istud, passimq; per compita & ædes iactabatur) Bardam Cæsarem uerbis castigabat metum incutientibus, adiectis sequuturæ uitæ suppliciorum minis, terrebat hominem, in uiam reuocabat, reprehendebat, admonebat, omnem machinam adhibebat, ut malum illud exscinderet. Sedenim uerum erat omnino uerbum illud Solomonis, qui uetat improbos taxari & reprehendi. Nam reprehensiones sunt hominibus impijs flagrorum instar, & corda peruersa ueluti sagittæ feriunt. Nimirum obiurgationibus hisce Bardas Cæsar exacerbatus, non modò nihili fecit eas exhortationes: uerumetiam conceptam aduersus monentem iracundiam & indignationem alebat, non aliter ac gens, atq; si sanios aliquo curare uolente, illi non tantum aufugiant, sed etiam erga bene facientem excandescant. Quum igitur aliquando Bardas accederet ad mysteria, nec diuinũ illud munus à patriarcha cõsequeretur: (non enim unguenta flagrantia uasi putido cõmittuntur) inflammatus iracundia leonis in morẽ rugit, ceu uiolenta pardalis in hominẽ iustum insilit, lacerat, á clauo summouet. Eius in locum Photium substituit, prob qualem pro quali uiro? Ex eo tẽpore miseriarum æstus Ignatium iactabat, & demergere uirũ conabatur. Cæsar auras adflabat, tamquam grauiter spirans aquilo, uel sæuus ille tẽpestatesq; ciens subsolanus: quo flante, procellæ graues concitabantur. Quis ea mala satis exponere possit, quibus Ignatium Photius & Bardas excruciabãt? Nimirũ ut propriæ manus subscriptione testaretur, amictũ se sacrũ sponte sua deponere, dentes homini radicitus excutiũt, genas contundunt, maxillas frangunt, ceu piscatorib. flagitijs gaudentẽ, latronum ducem, maleficum, nudum, & uinctum (ô sol, ô terra)

Ignatius sollicitatur.

Photius patriarcha.

Crudele facinus.

ô terra) in frigidum sepulcrum marmoreum, fœtens, pol lutũ stercore, quo abominabile cadauer imperatoris Copronymi continebatur, extensum toto corpore deponũt. Sed hæc audens quiduis manus perpetuò Deum latére nõ potuit. Quippe malorum machinator pœnas luit, & auctor ærumnarum Ignatij scyphum iracundiæ diuinæ hausit. Bardas enim foueam cædis imperatori fodiens, ipsemet in illam iusto iudicio præceps corruit: sceleratus autem Photius ille solio patriarchico deturbatus est. Sic nihil omnino diuinos oculos fugit: sic Deus superbis mercedem suam tribuit, quemadmodum elegantissima Dauidis lyra canit. Ceterùm Michaelus imperator ex aurigationibus uoluptatem capiens, saltem apud illos degebat, qui spectaculis ad insaniam usq; semet oblectabant, & ipsemet curule certamen peragebat. Quum aliquando quadrigã solerter admodum conuerteret, hoc nomine laudatus à quodam Basiliſco, prædicatorem illum suum non auro, nec gemmis donabat: sed imperatoriam ei sublimitatem largiebatur. Id ubi uideret magnus ille Basilius Macedo, qui iam renunciatus à Michaelo fuerat imperator, inconstantiam hominis ueritus, anteuertendum celeriter eius conatum statuit. Quapropter craterem letiferum Michaelo miscet, ac imperium occupat. Quippe Michaelus neque masculam, neque femineam sobolem habebat: quòd de sententia doctorum hominum, semen procliuium in Venerem minimè fecundum sit, nec ad procreationem aptum. Memoriæ proditum est, imperatricem Theodoram, uerè animo iudicioq; regiam feminam, quum intuita Basilium aliquando esset, huiusmodi uerbis Michaelum filium compellasse: Vidésne uirum hunc, imperator & fili, præclarum atque robustum, quem honore

Bardæ interitus.

Insania Michaeli.

Basilius Macedo imper. an. XIX.

Theodoræ præsagiũ de Basilio.

nore tu adficis,& qui perpetuò tecum est? Hic familiam (eheu) nostram draconis in morem absorpturus est, uastaturus, interfecturus, omnino exstirpaturus, tamquam implumes infelicis gallinæ pullos. Enimuerò pretium operæ fuerit, de Basilio pleraq; recensere, unde prognatus, & ex quibus fuerit, quósue generis auctores habuerit. Ortus igitur est ex tenui pago, uicino principi clarissimæq; Macedonum urbi, quam prius ab Oreste cognominatam, deinceps imperator Romanorum Adrianus ab se instauratam, de suo nomine nuncupauit. Parentes eius nec opulenti erant, nec diuitijs abundantes, sed inopes, laboreq; manuũ suarum uictum quærentes: quibus extinctis, & Bulgarorum principe Crumo ditionem Romanam cum copijs percurrente, suosq; milites opimis spolijs collocupletante, Basilius etiam captus est à Bulgaris, tamquam auicula quædam prædita uenustis alis ab aucupe diro. Quũ autem è sæuis Bulgarorum laqueis euasisset, intra fines Romanorum reuersus, ceu pauper operas alijs suas pro mercede locabat, in quo uitæ genere uarias ærumnas pertulit, & labores magnos exanclauit. Tamdem animaduerso, se suos hosce labores in sterile solum spargere, propinquis suis relictis è patria discedit, rectà Byzantium contendit, urbem ingreditur. Heic uerò mihi consilium artificiosissimum uide, quo pacto radices rerum multo antè iecerit, & quàm ueneranda res sit imperiũ. Fortè cubabat alicubi cõsopitus Basilius, nõ refecto corpore, laceris pannis obsitus, capite conuoluto & tecto. Cubabat autem in pauimẽto quodam latericio, uicino diuini Diomedis ædi. Secundum hæc somnium ædituo sanè felix offertur, eumq; similiter quiescentem excitat, & imperatorem intrò iubet deducere. Tum de lectulo suo desilit ædituus, & ad sani ue

Origo Basilij.

Orestias deinde Adrianopolis.

Basilius pro mercede seruit.

Constantinopolim uenit.

Visum nocturnum æditui S. Diomedis.

ſtibulum rectà deſcendit: Baſilium tenuiter iſtic dormientem inuenit, humi ſtratũ, pedibus illotis, ueſtibus ſordidis & pannoſis obſitum. Itaq; pro quodã errore uiſum hoc oblatum ſibi ducit, & inde diſcedit. Rurſus obdormiſcenti prius illud uiſum ſemet offert, idq; uice tertia. Vix tãdẽ ædituus rem intelligere cepit, Baſilium ſuas in ædes deducit, & conueniente cura reficit. Erat autem Baſilius pulcer, generoſo uultu, manibus giganteis, pectore lato, robuſtis lacertis præditus. Ex eo tempore paullatim robur ſuũ declarans, in ore magnatibus uniuerſis erat. Quid multis & ſuperuacaneis uerbis opus eſt? Etiã Michaelo innotuit, ac primò quidem curatoris equorum dignitate cohoneſtatur: deinde fit accubitor, quæ dignitas apud Romanos ingens eſt: tamdẽ creatur imperator, ex quo iam tẽpore ſemper eodẽ in contubernio cũ Michaelo degebat. Quũq; damnaſſet eũ, ceu uinoſum ac temulentũ, gladio uiſcera traiecit, & ante tẽpus imperiũ rapuit. Initio Photiũ eccleſia pellit, & Ignatio thronũ reſtituit. Quũq; liberalis in ciues pecunijs erogandis eſſe uellet, perquiſitis ærarijs, quæ priſ ingentes pecuniarũ copias continebant, quũ omnia ſqualere cerneret, nec haurtri quidquã ex eis poſſe: dolebat, rẽ grauiter ferebat, inops conſilij hæſitabat, quid futurũ eſſet ignorabat, undiq; coarctabatur. Nã egens imperator, & magnis ab opib. deſtitutus, reapſe nihil eſt aliud, quàm aquila ſenio cõfecta, ſpoliata pariter alis, unguibus, & roſtro. Nimirũ Michaelus imperator exhauſtis omnibus, & in mimos, colluſores, cõpotores profuſis, nõ gryphes tantum aureos cõflauerat: uerumetiã platanũ illam, in qua omnis generis auiculæ conſidebant, & nõ aliter cantillabant, atq; ſi linguas uiuas haberent, auditoribus ad earum uoces obſtupeſcentibus, machinamq; nouam & inuſitatã admi-

In aulam Baſilius peruenit.

Michaelum interficit.

Egens imperator aquilæ ſeni ſimilis.

Platanus aurea conflata.

admirantibus. Lubet etiam aliud quiddam lacrymis & lamentatione dignum exponere. Princeps ille philosophorũ, & infinitis eruditus disciplinis Leo, Theophilo imperatori, Michaeli patri, plane musitatiũ confecerat instrumentum horologij, per quod imperatori agenti in regia singulis horis spectandũ exhibebat, quidquid noui uel apud Arabes, uel apud Syros tẽtaretur. Fortè Michaelo curules ludos peragẽti significatũ est à quodã, Syrorũ copias domo profectas esse cũ impetu graui atq; uehemente. Qua re Michaelus audita, ueritus ne multitudo perturbata hoc nũtio, theatrũ desereret: mox ipsam machinã cõfringi iußit. Heu quanta fuit hæc imperitia, quanta dementia: prob qualem Romanus thesaurũ perdidit impurus homo, bibax, pecunius. Et hæc quidem satis iam deplorata sunto. De horologio Leonis philosophi.

Ceterùm Basilius imperator animaduerso, fortunã Romanã (eheu) prouolutã in genua labascere, iamq; illo in periculo uersari, ut in os miserè collaberetur, uel rectius ut loquar, animo quasi defectã, spiritus extremos ducere: regia sibi utendũ sapientia statuit, & eius saluti consulendum, quæ tantùm non esset mortua, tamq; sepulcro condenda. Quapropter ex eo tempore nil nisi perpetui labores, solliciudines, molestiæ, thoraces circa pectus, arma ferrea, bella cruẽta, galeæ, hastæ, oculi ad satietatem somno minimè recreati. Atq; hoc modo rem Romanam restituit, & fortunã imperij iam senescentẽ, ac rugas contrahentẽ, rursus instar puellæ uegetam & uenustam effecit. Agnouere tum barbari feram, quæ prius sopita, strenuè nunc aduersus iniuriarum auctores euigilarat. Iccircò territi latebras subiere, potentia Romana rursus inualescente. Basilius imperio labascenti succurrit.

Quum aũt liberatus uitæ procellis Ignatius, ad placidos iam cæli portus appulisset: astutus ille Photius, numquam non throni Ignatij mors.

cupi-

cupidus, in hoc totus incumbens, ut ecclesia rursum potiretur, huiusmodi quiddam sanè uersutum ac prauum molitur. Solas primas litteras nominum imperatoris, liberorum eius, & Augustæ sumit, atq; inde * Beclas componit, eoq; declarato, quũ eius ætatis hominib. litteratis negotij non parum exhibuisset: uisus est imperatori uir esse magnæ doctrinæ ac sapientiæ, ideoq; solium ei patriarchicũ redditur. Sedenim mortalium mentes plurimum errãt, & naturalia fata quædam homines comitantur. Nam imperator hic ceteroqui prudentißimus, à uafris quibusdã hominibus persuasus, qui fraudes nectunt, & machinationes struunt, carißimosq; liberos à parentibus dijungunt, à matre filiam, sponsum à sponsa, quorum erat è numero infelix ille Santabarenus, Leonem filium suum in carcerẽ compingit, quasi qui mortis laqueos patri texeret: quum is reuera doctrinæ studiosißimus esset, omni scientia copioſè instructus, omnibus disciplinis à puero excultus. Atq; hæc sanè calamitatum fornax, & malorum conflatorium, Leonem probarunt auro similem esse, cui nihil æris subesset. Hinc orti ploratus & eiulationes matris sortem filij lamentantis, & apud patrem pro eo deprecantis. Sed erat durus, & instar saxi molliri non poterat: immò æquè parum, ac adamas, ab amore naturali erga filium flectebatur. Adhibebantur mulierculæ lamentatrices, quæ præficarum in morem nenias quasdam lugubriter accinerent, & calamitatem Leonis acerbè deplorarent. Domus uniuersa nihil erat aliud, quàm luctus. Aderat et canora quædam auicula, quæ frequenter uoces illas lamentabiles audiens, & eas edocta, cum mulierculis adolescentem, expresso Leonis nomine, deplorabat. Hanc auiculam quum aliquando Basilius loquentem audiret, ac in ore nomen

Leo=

* Compositũ ex his nominibus: Basilius, ἰλάτε, Constãtinus, Leo, Alexander, Stephanus.

Santabarenus Leonem patri suspectũ reddit.

Auicula Leonis calamitatem deplorat.

Leonis ferentem, simulq; uideret eos, qui aderant, lacrymas profundere: ilico de ira nonnihil remittit, durum animum emolliri patitur, reueritus (uti quidem apparet) ne fortè natura magis expers esse commiserationis, quàm auicula, uideretur. Quapropter è carcere filium educit, & paterno mitiq; uultu adspicit. Moriturus autem hunc ipsum imperio præficit. Quum Leo quodam tempore processum institueret, iamq; peruenisset ad* Mucij martyris ædem: uir quidam immanis, ijs similis, qui malis à genijs agitantur, tam gestibus, quàm uultu inconstans, in imperatorem prosiliẽs, claua in caput eius impacta, letale uulnus inflixit. Compræhensus autem, coactusq; tormentis ad indicationem eorum, quos facinoris conscios haberet: nihil dicere poterat, morbo grauiter hominem uexante. Heic quum uir quidam sanctus, quiq; diuino spiritu futura prospiceret, ac uarijs donis ornatus esset, nomine Marcus, imperatorem graui dolore correptum cerneret, existimantem aliquid amplius mali consequuturum: uerbis medicinam ei faciens, tamquã mitigante dolorẽ pharmaco, uaticinium huiusmodi edidit: Noli quæso, imperator, appetijsse tibi uitæ finem arbitrari, nec animum tuum cogitatio de morte subeat. Nam tibi tam uitæ, quàm imperij decem adhuc anni cælesti à manu concessi sunt. Hæc ille fatus, obticuit. Neque multo pòst imperator & animi dolore liberatus est, & ex uulnere conualuit. Marci quidem uaticinium minimè fuisse uanum, euentus comprobauit. Fuere Leoni uxores omnino quatuor, quas ordine duxit, non à libidine uictus: sed ingenti procreandæ sobolis desiderio, quo liberos ex se natos conspiceret. Tamdem ex quarta & ultima filium purpurigenam genuit, cui nomen Constantini datum. Sedenim hoc Leonis factum Dei

Leo V, philosophus, imp. an. XXVI.

* al. Mocij.

Leoni uita longior præ dicitur.

Leonis V uxores.

mini-

ministris absurdissimum uidebatur, progredi uidelicet imperatorem quartas ad nuptias, & incorruptam puramq; Christi sponsam, ecclesiam polluere. Quamobrem pastorum princeps Nicolaus os aperit, libertatem loquendi usurpat, uatis uerbum implet, Dei testimonium coram regibus exponens, nec minas ullas eo nomine reformidans. Sic » *Dei metus longè timorem abigit à uiris potentia præditis,* » *& rerum potentibus incussum. Itaque Nicolaus à grege suo pellitur, & solum uertere iubetur: substituitur autem ipsius loco quidam alius, sacrarum rerũ peritissimus, qui à teneris unguiculis & ætate prima solitariam in Olympo Mysiæ monte uitam egerat, & dono uaticinandi præditus erat. Hic demando diuino ecclesiam ad unitatem reduxit, multipliciter distractam ac diuisam, propter delictum Leonis, quartas ad nuptias progressi. Quum autem doctissimus hic imperatorum morbo correptus periculum minitante, administrato tam per XXVI annos Romanorum imperio, mortem imminere sibi cerneret: Alexandrum fratrem, & Constantinum filium, imperatores creat, hoc solo in extremis respirationibus pronuntiato: Alexandrũ etiam (proh parcũ maligniumq; tempus) post XIII menses uideo. Volebat autem significare, regnum Alexandri tantillum temporis duraturũ: quæ sanè Leonis uox minimè uana fuit. Nam Alexander uoluptatibus & compotationibus indulgens, nec ulla re tanto imperio digna uel opere, uel uerbis perfecta, uel animo deniq; concepta, ceu flos solis efficacitate marcescẽs extinctus est, & à morbis celeriter absumtus. Itaq; solus imperiũ Cõstãtinus obtinuit, ætatis adhuc teneræ puer, qui gubernationi parũ aptus esset, annos scilicet id tẽporis septẽ modò natus: quæ res multis malis occasionẽ præbuit, mirificéq; imperatorẽ adflu-*

Nicolaus patriarcha Leonem reprehendit.

Alexãder II cum Cõstantino VII imp. an. I.

Vaticinium Leonis.

Constantinus VII, purpurigena, imp.

adflixit, tametsi felicē exitū tamdē habuerit. Quēadmodū enim arbor recēs plātata, quæ frigidā hiemē perferre nōdū potest, nec uentorū impetus, nec imbres uehemētes, nec æstus, nec grandinē tolerare, si ab ortis alicūde uentis aut grādine uexata, nihilo minus euadat illæsa, multo fit exploratior, quū arbor à uētis & sole exercita plurimū à natura roboris habere perhibeatur: sic etiā Cōstantinus hic, Leonis F. in prima pueritia cōsequutus imperiū, postea quā uix multis elapsis annis de cōtinuis calamitatibus, ærumnis, adflictionibus euasisset, prudentiā lōgè solidiorē ceu fructū quemdā nactus est, instar nautæ grauib. procellis iactati, & uix tranquillū in portū delati. Nam primùm fortißimus ille Cōstantinus, quē natū aiunt Andronico Ducæ patre, magna manu coacta præclarè armatorū hominum, imperatorem subitò inuasit, puerili nimirum eius ætate contemta. Verùm enimuerò fallax res est, uti Dauides canit, ad salutē equus ferox, agilis, uolucer, fremens. Quippe Constantinus etiā de sella equestri excussus, in terram præceps corruit, & gladio cōfossus est. Vbi uix grauis illa tēpestas præterijsset, alia lōgè grauior exorta fuit. Etenim Leo Phocas, dignitate Magister, uir proceritate corporis ac robore insignis, cui Romani exercitus omnes erāt crediti, quū receptum ab imperatore uideret Romanū Lacapenum seniorem rei naualis Drungariū: iam olim tyrannidem parturiens, impetuq; propterea repressō, quòd necdū se offerret occasio, tum demū opportunitatē nactus (uti quidem arbitrabatur) cōmodam fetum illū suū in lucem edidit, & uiperam enixus est. Etenim præ se ferens omnia nomine imperatoris ab se susci pi, & eius ad utilitatē referri, qui à Romano artificioſe ac astutè circūscriptus esset: copias undiq; coegit et instruxit, è Lycaonia, Thracia, Col-

Constantinus Andronici F. Ducas, imperiū adfectat.

Leonis Phocæ motus.

Quas cauſas Leo prætexuerit.

Colchide, Iberia, Pamphylia, Myſia, Syria, Cilicia, numero ſanè maximo, quo continebantur milites egregiè ſtrenui, armati præclarè, ignem in prælijs ſpirantes. Hinc ad Chryſopolim caſtra metatur, ſitam eregionè Conſtantinopolis, (quam non abs re quis Vrnapolim, hoc eſt, urbem cæleſtem appellauerit) & campos uiris bellicoſis replet. Tum eius regionis ſolum ex haſtarum ære fulgebat, galeæ reſplendebant, ſcuta ſonũ efficiebant, aer ab haſtarum cuſpidibus coruſcabat. Aderant milites ſcutati, aderant ſagittarij, equites, loricati, uniuerſis ferrum geſtantibus. Vel ipſis gigantibus eiuſmodi caſtra formidini fuiſſent. Leonẽ autem cupidum regni contra imperatorem omnia fuiſſe molitum, obſcurum eſſe demum haud potuit. Id quidem tẽporis Romanum occaſionis loco nactus, aduerſus eum ſe bellum gerere ſimulabat, & copijs amplißimis inſtructus, etiam nefariè uulpinam adſuebat, leonina pelle non prorſus ad omnia ſemet extendente. Quippe Romanus ſenior, claßis præfectus, ideoq; non exigua poteſtate præditus, animaduerſo, imperij ſtatũ hinc & illinc fluctuare ceu nauim, quam hibernæ tempeſtates grauißimæ ſuccutiunt, adeoq; res Romanas collabi miſerè, uti quæ in pueri teneræ admodum ætatis manu ſitæ forent: in amicitiam eorum imperatoris miniſtrorum & cubiculariorũ ſemet inſinuat, qui præcipua complecti beneuolentia imperatorem uiderentur. Cum his communicatis occultis conſilijs, req; deliberata, & fraudulenter inſtructa, tyrannidem aperta ui moliri ſe ſimulabat, & ad inuaſionem eius claſſem uniuerſam adducere. Quo factum eſt, ut rumor dirus in aulam deferretur, & uniuerſi grauißimo terrore percellerẽtur. Donec tamdem rerum humanarũ uicißitudo, quæ omnia ſolet immutare, Romanum ad aulam imperatoris traduxit,

Ipſa belli cauſſa.

xit,uelut ad tranquillum quemdam portum. Nam imperator à præcipuis cõsiliarijs suis,uel potius insidiatorib.per suasus,Romanũ tamquã amicũ suũ ad familiaritatẽ admittit,eumq; tam uitæ,quàm imperij sui custodem ac defensorem renũtiat:crocodilus scilicet trochilum,pinna cancrũ. Nam ita nõ ineptè nec ineleganter quis de hoc facto pronuntiauerit.Itaq; Leo Phocas,cuius mentionẽ modò faciebamus,intellecto, imperatorẽ à Romano regi ceu mancipiũ quoddã:præ se ferebat,quasi eam rem molestè ferret, animoq; beneuolo copias eius defendendi causſa secũ adduceret:quũ reapse imperium sibi quæreret. Sedenim is, qui callidos in uersutia sua capit,& cõsilia inuertit,secretaq; cognoscit,molitiones Leonis in cõtrariũ uertit,ideoq; Leo frustra rẽ aggressus,biãti lupo similis factus est.Nam Romani consilijs obtemperãs imperator, litteras rubrica subscriptas ad exercitũ mittit,quib.apertã Phocæ tyranni dem accusabat, & egregiũ Romano testimoniũ perhibebat. Tum uerò magna inter milites oriri perturbatio, & Leo Phocas mox graculus ille plumis alienis ornatus fieri. Quippe uniuersi litteras imperatorias(ut arbitror)reueriti,misero Phoca deserto aufugiebãt. Venit ergo uiuus in hostiũ potestatẽ,& oculis spoliatur. Ex eo tempore cũcta per Romanũ administrari,qui recepta in se iuuenis custodia,tamquã si mater eius esset, subitò se nouercã hostilem probabat:& (quod prouerbio dici cõsueuit)lupos terrebat & abigebat,ut ouẽ ipse dilaniaret ac deuoraret.Imperator enim ratus cupere sibi Romanũ quàm honestissimè, adeoq; uirũ illũ imperij sui patronũ & conseruatorẽ esse: primò Magistrũ creat,& magnũ societatis præsidẽ.Dein de huic dignitati maiorẽ aliã adijciẽs,deq; humili conditione Romanũ ad uerticẽ rerũ euehens,patrẽ & custodẽ im

Astutum Romani consilium.

Leonis excæcatio.

Ingratitudo Romani erga imperatorem.

peratoris nuncupat. Deniq; arctiori amoris uinculo sibi hominẽ adiungẽs, sponsalia cum eius filia cõtrahit: iamq; nuptias celebraturus, socerũ imperatoria corona redimit. Hæc imperatoris erãt in Romanũ beneficia, quibus eũ se putabat ad amorẽ sui excitaturũ. At occulto præditus animo Romanus, multa suo corde tegẽs, & ab omni parte sibimet imperiũ stabiliẽs, ut qui iam imperator esset, ac imperatoris socer: natũ in Purpura generũ tamdẽ auito patritoq; imperio deijcit, & solo imperatoris illi nomine relicto, gubernationẽ uniuersam in se transfert. Itaq; Romanus imperator omnibus erat in ore, Constãtinus nemini: cui scilicet aduersaretur fortuna, quẽq; nõ aliter obscuraret, atq; nubes stellã occulere solet. Quinetiam Romanus hac ambrosia fruens ad satietatẽ usq;, nequaq; heic animi sui libidini modum statuere uolebat: sed alieno pane toto quasi prærepto suos pascebat, esurire cogẽs illũ, ad quẽ is reapse pertinebat. Filios enim suos, & cũ eis Christophorũ ex primogenito nepotẽ, impatores renũtiauit: quodq; dolorẽ gignere maiorẽ posset, ipsumq; cor & ossa penetrare, tã in præconijs publicis, q̃ litteris & cõsessibus, oẽs ante Constantinũ collocabat. Quo fiebat, ut hydra multorũ capitũ esset in regia, quasiq; seges imperatorũ haud aliter enascereturatq; olim satos illos terrigenas proueniſſe fabulæ perhibẽt, hominib. ex draconis dentib. qui sparsi fuerãt in terrã, ortis. Misera uerò purpuræ spica in horũ medio premebatur, quemadmodũ à spinis rosam suffocari uidemus. Quũ aũt omnia Romanus iã satis se munijſſe crederet, ac ædificij Semiramidis fundamẽta iecisse, uel quamdã quasi Chalanes turrim à gigantib. exstructã, ex asphalto cõdidisse: collapsus in occiput, etiã tergũ fregit, imperioq; deiectus miser, in præceps corruit. Quippe Cõstanti-

Romanus Lacapenus imp.

Romanus filius Christopho- rus nepos imperia- liter creat.

Romanus imperũ cũ filijs amittit.

ſtantinus ubi uirilē ætatem attegiſſet, qua prudētiæ fax in homine collucere ſolet, uiris bonis in cōſiliū adhibitis, uti nimirū Hercules Iolaū, Theſeus ſibi Perithoū adiūxit, ſerpētina hydræ capita reſecuit, & ſatis illis terrigenis inter ſe cōmiſſis effecit, ut alter alteri mutuū exitiū adferret. De inde denſa & caliginoſa nube pulſa, radios imperij purio res emittit. Primùm igitur Romanus, iam ſenio confectus, longo tēpore potitus imperio, totis nimirū XXV annis, omnib. ſibi per munera beneficiaq; deuinctis, à ſuiſmet filijs raditur, & throno deijcitur, nō aliter, atq; priſcus ille Saturnus à Ioue regno ſpoliatus fuiſſe fertur. Quo facto, Cōſtantinus imperator natus in Purpura filios Romani lōgè nequiſſimos cōprehēdit, et quamdā in inſulā relegauit. Atq; hoc primùm tēpore uidit imperiū, anui limine, tamquā puellā auro luxuriantē, & uniones geſtantē, elegante ueſtitu fulgere, ſibiq; tum arridere, tū familiariter adeſſe. Bardā Phocā exercitibus præficiebat, creatum Scholarū (ut Romani loquūtur) Domeſticū: Baſiliū uerò eunuchū, qui Lacapeni filius naturalis erat, Accubitorē fecit, & imperatorij lecti cuſtodem. Extincto autem propter ſenectā in Barda feruore, quem prælia poſcunt, & impetu celeri ad res gerēdas: in Nicephorum Phocam copiarum guberationē tranſtulit, hoc eſt, à leone in eius catulū. Nactus eā felicitatem, ut filium ex ſe atq; Helena Romani filia natum uideret, eum ipſum Romanum appellauit. Vbi iam adoleuiſſet, ac pubes factus eßet, uxorem ei dedit: ex quo filij coniugio nepotem uidit Baſilium, principem longè uictoriosiſs mum. Tamdem uitæ finem facturus, Romanum filium imperatorem renuntiat. Is uerò poteſtatem uniuerſam malis & imbellibus eunuchis tradens, capiendis ferris & uenando miſerè occupabatur. Hoc imperante

Filij parentē regno deijciunt.

Filiorum relegatio, & Cōſtantini ſolius imperium an. V.

Nicephorus Phocas.

Romanus II, purpurigena, imp. an. XIV.

Nicephori Phocæ res contra Saracenos gestæ.

Cretam Arabes ceperunt, & receptaculo in ea firmo collocato, mare passim infestũ prædis agendis reddebãt. Qua propter Nicephorus Phocas, uir acris in bello, & tam animo, quàm manu promtus, classis imperator & belli dux cõstituitur: qui mox nauib. uniuersum mare complet, & contra belluas pedestres pariter ac marinas ablegatur. Pugnã inde cũ hoste conserit, eumq; magno prælio uincit: piraticas Arabum naues demergit, ipsum principem prædonum, hominẽ audacissimũ, capit. Hinc è Creta splendidissimis cũ tropæis soluens, triumphos magnificos & lætitiæ plenos peragit. Eodem tempore nobilẽ ac pulcrã

Antiochea capitur à Saracenis.

urbẽ Antiochenã Ismaelitæ ceperũt, & in seruitutem redegerunt. Quapropter rursum Phocas ille uictoriosissimus in hostẽ mouet, ac Romano imperio uicissim Antiochea restituit. Dũ istic bellũ gereret, Romanus imperator è uiuis excessit, uxori Theophanoni & liberis, quos ex ea

Theophano cum liberis imperat.

susceperat, imperio relicto. Cuius rei fama Phocas ad se prolata, itinere celeri Cõstantinopolim proficiscitur, ibiq; rursus exercituũ Orientis dux declaratur, sacramentis horribilib. imperatrici policitus, numquam se Romani liberis

Molitio contra Phocam.

infidiaturum: quo facto, suum ad munus sese confert. Sedebat nim quiescere non poterat inuidia, bellua ferox, urso consimilis, hominũ corda depascenti. Nam quidã ex eunuchis aulicis, qui eo tẽpore res imperij solus arbitratu suo tractabat, aduersus Phocã inuidiæ spina quasi quadã pũctus, quòd celebritatẽ nominis eius, atq; felicitatẽ æquo animo ferre nõ posset: litteras ad Ioannẽ Zimischã penna nõ exaratas mittit, ijsq; cohortatur, ut interfecto Phoca Byzantiũ, futurus imperator Romanorũ, properaret. Hãc epistolã ubi Zimisches accepisset, tamquam infestus improbitati, & uir bonus, eam Phocæ tradit, eunuchi conatũ aperit,

Zimischis ingenuitas.

eiusq;

eiusq; sanguinarium animum abominatur. Erat autẽ hic Zimisches formosus, facie, colore, capillis uenustis: tolerãs, misericors, fortis & uirilis animi, pugnator inexpugnabilis, copia celeritateq; consilij pollens, liberalis, castus, mitis, hastarũ uibrandarũ, & arcuũ tendendorũ peritus, ingenuus, alienus ab ira diuturna: ut paucis deniq; multa & prolixa complectamur, uiuus quidã paradisus gratiarum erat, ipsis Dei manibus consitus, & aureis sancti spiritus riuis irriguus, in quo uirtutũ cœtus uniuersus choreas uelut agitabat, Gratijs ex aduerso illis cantando quasi respõsantibus. Talis ac tantus uir quum Zimisches foret, Phocam hoc tempore comitari decreuit, legati munus ab eo consequutus. Et cõsanguineus erat Phocæ, prognatus eodem genere. Posteaquàm scriptum Eunuchi manibus suis aperuisset, ac eo cõprehensa percurrisset: omnibus ad copiarum imperatorem renuntiatis: Proh miseram, inquit, Romanorum sortem & fortunam, imperator. Quousque tamdẽ imperiũ administrabunt eunuchi muliebres, fecundi ad malitiam, sordidi, facinorum instrumenta, rerũ nefariarum tubuli, canales improbitatis? His auditis, animus ducis excandescit, & leo prius quiescens oculos aperit, ac rugitum edit, ob quem formido lustra, saltus, montes est peruagata. Mox imperator renuntiatur, Constantinopolim occupat, urbẽ absq; periculo ingreditur, à ciuib. cõspicitur, eosq; cõspectu suo recreat. Simul obuiã ei se offert urbana multitudo, patriciorũ ordo, prætextati, ex officinis operarij. Ante oẽs alios imperatrix cũ sacerdotibus hominem supinis manibus excipit, iamq; decreto cõmuni omnium ordinum Nicephorus imperator creatur. Erat enim artis bellicæ peritissimus, audax, robustus, ærumnis haudquaquam cedens, incudis in morem labo-

Nicephorus II Phocas, imp. an. VI.

res constanter perferens. Secundum hæc imperatricem Theophanonem sibi matrimonio copulat, & erga Romani liberos adfectionem quamdam animi paternam declarat. Præcipuè uerò probabat in imperio uirilitatẽ pectoris, & in prælijs ardorẽ. Quippe generosi erant in Phoca impetus animi, suæq; constantiæ documenta statim ab initio dabat, iamdudũ ostendens, se artificem esse, peritũ agendi equi. Sed dum facultas agendi penes alios adhuc esset, ipse generositatẽ animi sui corde imo comprimebat: nõ aliter, atq; si quis titionẽ, quasi quoddam ignis semen, opertũ cinere conseruet. At ubi opportunitatẽ, & rei gerendæ facultatem nactus fuisset, translato in ipsum imperio: presteris in morẽ cum impetu maximo ferebatur, & barbaras nationes uniuersas circũcursitabat, instar ignis in siluosum quemdam saltum delati, qui à uento concitatus, omnes depascit arbores, & saltus exurit. Itaq; metuebant eũ Arabes, Syrus se summittebat, Cilix fugiebat, Phœnix animũ contrahebat: omnes deniq; restituebant ea, quæ Romanũ ad imperiũ spectabant. Adeò se Phocas aduersarijs inuictum probabat, absoluta uirtute præditus, omnibusq; dotibus ornatus, robore corporis, animi fortitudine, prudentia, mãsuetudine, castitate. Sed enim mortalium » in terris nemo planè labis expers est, etiamsi quis ad sum- » mum uirtutis uerticem perueniat. Nimirum uictoriosus ille Nicephorus Phocas ceteris tam corporis, quàm animi bonis atq; dotibus insigniter lucebat, & usqueadeò studio sus erat pulchritudinis internæ, ut ueste spinarũ in morẽ pungente corpusculũ suum adfligeret, sub purpura tunicam prorsus asperam tegeret, à carnibus in uictu abstineret. Deniq; rebus in alijs erat instar facis, clarissimè per diem splendentis. Verùm ut homo, qui terrestrem & corpoream

Nicephorus barbaros uincit.

poream carnem gestaret, quasdam etiam labes habebat, quibus homines offenderentur, ac si maculæ uestem mundam fœdent, quæ difficulter elui possint. Nam ut prisci rerũ gestarum scriptores tradunt, quãuis imperatrici spirituali cognatione iunctus esset, nihilo tamẽ minus eã matrimonio quoq; carnali ausus est sibi copulare. Præter hanc labem, accedebat & alia, prorsus indigna uiro principe, nimirum auaricia. Quippe aberat omnis liberalitas, uelut oculus à corpore, à terebintho folia. Per hãc causſam uirtus omnis atq; pulcritudo Phocæ plurimũ deformabatur. Nimirum si absit oculus à corpore, totum hominis tabernaculum caliginosum est: & quum terebinthus foliorum honorem amisit, tum rami gratiæ uenustatisq; nihil habent, tũ stipes inutilis est. Atq; hoc loco lubet indicia quædam auariciæ Nicephori promere. Premebat aliquando fames subiectas Romanis prouincias adeò, uix ut medimnus aureo numo cõparari posset. Qua de re monitꝰ Phocas, dolere se illo nomine significans, & medicinam malo facere studens, horrea publica iubet euacuari, duosq; medimnos uno aureo uendi. Tam sordidum se in frumenti uenditione declarabat, quum quidem horrea ualde multa frumento referta paßim haberet, in quæ superiorum annorum, qui fertiles fuerant, fruges erãt repositæ: nequaquam insignem illum maximeq; regium imperatorem Basilium Macedonem imitatus. Nam quum is populum Constantinopolitanum fortè tristem uidisset, eiusq; mœroris causſam famem esse didicisset: huic malo remedium sollerter inuenit, graui bellua uiolentis quasi pugnis contusa. Iußit enim medimnos XII ex horreis publicis aureo saltẽ uno uẽdi. Sed enim de his quisq; ꝓ animi sui libitu statuat. Ceterũ Phocas suspicione quadã de imperatrice cõcepta,

Vitia Phocæ.

Nicephori sordes in fame.

Basilij Macedonis liberalitas.

Contra Zimischē Phocæ conatus.

quòd esset amore Zimischis capta, quodq; consuetudo quædam mter eos clandestina intercederet, ac præterea cognito, Zimischē singulari libidine imperij flagrare: potestatē & magistratū ei abrogat, uitamq; priuatā agere iubet, nihil aliud in eum durius statuens. Verùm imperatrix grauiter molestéq; ferens, Zimischē ab aula remotū: persuadet Phocæ, ut hominē reuocaret, eiq; dignitatē primam restitueret. Quapropter ille reuertēs animo læso & uulnerato, specie quidem tenus se adfictionū expertē atq; tristem fraudulēter simulabat: sed dira secū ipse mala machinabatur, & animo succensebat. Hos laqueos & occulta consiliorū retia Phocas nō animaduertens, instar aquilæ per aera subuolabat, & ad uirtutem contendebat. Nimirum in ore melleos Dauidis hymnos habebat, humi duris in stragulis cubabat, lectos purpureos aspernabatur, á re uenerea, præsertim superflua, sic semet abstinebat, ut ne per somnū quidē de ea quidquā imaginaretur: deniq;, sicut ille ait, argumēta uoluptatum animi uelut in cælo capiebat. Quāobrē ab hominib. lōgè se remouebat, quasiq; fuga quadā inita semet domi cōtinebat, in morē solitarij passeris, et insomnis cuiusdā cicumæ: quæ res atq; studia nō placebāt imperatrici, uenereos amplexus requirēti. Quapropter opportuno tēpore Zimischē sibi adiungēs, cuius amore tota flagrabat, grauiter imperatori succēsentis: clā hominē cū multis armatis in aulā intromittit, et quasi uenatores quosdā ad cubiculū Leonis deducit, toriq; cōsortē (proh facinus improbū) hostib. prodit, ut illa sanguinaria Dalida Samsonē, ut Helena maritū heroem, prælatorē insignē. Quæ nā leæna tale quippiā fuit ausa facere? quæ tigropardalis? quæ ursa? quæ bupresti? quæ zygæna? Nimirum canes illi Phocam indagantes intrò currunt,

Phocę cōiux insidiatur.

currunt, reperiunt eum cubantem humi tenuiter, diuina quædam uerba pronuntiantē interficiunt. Hoc modo iusti uiri sanguis in terram profundebatur, ut Abelus olim à Caino fratricida necatus est, & ad Deū querelas lamentabiles emittebat. Secundum hæc Zimisches coronā imperatoriam sibi uindicat, & rursum copias aduersus Arabes educit, rursus ensem Syri efficacem gustant, rursum Phrygiæ gentis princeps fuga sibi consulit. Etenim hic imperator gladio contra hostes uibrato, barbarisq; finitimis Romanorū imperio territis, oēs ferociam animi superbiamq; deponere coēgit, ac plurimū Romanis finibus, qui ab hostibus ualde coarctati fuerāt, adiecit: castris ad Tigrim amnē usq; promotis. Metuebāt robur eius Ciliciæ præsidiorum munitionumq; principes: manus rei militaris gnaras Phœnicū natio fugiebat: Syri cū pallore bellū reformidabant. Conspexit hunc imperatorē Edessa, conspexerūt Euphratis campi: cuius amnis aquas Romanorū equi hauserunt, & ea loca paßim suis hinnitibus repleuerūt. Conspexit eumdē Danubis fluuius, cōspexerunt Istro uicini Scythæ cædentē hostiū agmina, duces nationū perrumpentē, occidentē, persequentē, antesignanos in fugam cōijcientē, non aliter, atq; leo delatus in boues, eos ipsos mactat atq; dilacerat. Amniū aquæ in sanguinē tunc cōmutatæ fuerūt, ipso etiā Istro cruentato. Percurrebant Romani uicinas ei planicies, barbarorū animis formidine perculsis. Talis nimirum pastor erat Zimisches, qui belluas persequebatur, pro suis pecudibus excubias agebat, nec somnū oculis uidebat suis, in hoc incumbens, ut immaniū ferarū maxillas contunderet. Rursus idē pacis tempore mitis, suauis, urbanus erat. Oculos habebat amabiles, uultus meram uoluptatem stillabat, facie lætißimus, manu munificentißimus,

Ioānes Zimisches imp. an. VI.

Res ab Zimischa gestæ.

Tales oportebat esse reges uniuersos.

corde magnanimus & planè magnificentißimus: erat deniq; paradiſus quaſi quidam nouus, è quo fluuij quatuor promanabant: iuſticia, prudentia, fortitudo, temperantia. Quòd ſi Phocæ imperatoris cæde ſemet nõ cõtaminaſſet, reapſe fuiſſet inſtar ſideris luciferi. Poſteaquã naturæ debitum perſoluiſſet, exactis poſt Phocam in imperio ſex annis: efflorescere ceperunt Baſilius & Conſtantinus purpurigenæ, Romani FF. qui pridem rebus præfuerat, patre Conſtantino natus. Hi patritum & auitum imperium aliquamdiu prorſus obſcuratum, & tam Phocæ, quàm Zimiſchis annis interruptum, rurſus in lucem extulerunt, quaſiq; interpolatum continuarunt, aurea cathena quadam colligatum. Nimirum accidit hiſce purpurigenis eiuſmodi quiddam, ac ſi arbor, quæ hiberno tempore marcuit, rurſum uenuſtate ueris periucundè quaſi arridente refloreſcat: uel ſi pulcherrimi ſplendoris ſidus occultetur à nube, ac rurſum diſſipata re, quæ luminibus eius officiebat, effulgeſcat. Maior aũt è fratribus natu Baſilius abauũ ſuum Baſilium Macedonẽ, laboriſq; tolerantißimũ Herculem imitatus, ac uoluptatib. repudiatis, otioſam mollemq; uitam peroſus, aſperitatẽ ac duriciem armorũ, loricas, galeas, enſes, tela cuiuis nectari præferebat. Hoc ſtudio ductus ueſtitũ mollem, menſas delicatas, lectulos purpura cõſtratos, unionũ geſtationes oderat: è cõtrario, ſcutorũ collisiones, & curruũ ſtrepitus maioris quàm quorũuis inſtrumentorũ melicis numeris animos oblectantium illecebras æſtimabat, adeoq; calcaribus, & tibialibus ferreis, & bellicis haſtis gaudebat. Sedenim fortuna inuidis eũ contuens oculis, feruorẽ hunc impetũq; reſtinxit & inhibuit. Quippe concitato ad defectionem Barda Duro, magnæ potentiæ uiro, bellicoſo, audaci, arrogante, cognato impe-

ris:

Baſilius II, Bulgarorum exterminator, & Conſtãtinus VIII, Romani II, FF. impp. an. L.

Res à Baſilio II, geſtæ.

Bardæ Duri ſeditio.

ris: uelut alterum quemdam Aderum commouit, atq; ita uitam imperatoris conturbauit, ut uentus procelloſus ex nube prorumpens nauigiũ ſuccutere ſolet. Dum hoc bellũ diutius duraret, ac de induſtria protraheretur à Duro, periculis inteſtinis imperiũ exagitantibus: Aſia per Arabes uaſtata eſt, fines Romani à Syris coarctati, uicinæ Iſtro regiones cũ Thracia finitima Bulgarorũ excurſionibus uexata. Medius inter hos imperator, tamquã in mari nauicula, fluctuabat: auiculæ pullo in ore draconũ ſimilis. Verũ mox hiemis loco uer effulſit, & pro tempeſtate procelloſa ſpirare cepit aura iucunda, tranquillitatẽ rerum omnium ſecum ferens. Nam Bardas imperatoris ſe uirgæ ſummiſit, & omnes clam regnum adfectantes ſemet repreſſerũt. Ab eo tempore mox imperator Arabum ditionem, Phaſidi uicinam terram, Phœnicen preſteris in morem inuaſit: quo factum, ut Iberi atq; Tauroſcythæ uehementer expaueſcerent. Ita celeriter uniuerſam Aſiam percurrit, neque ſuis oculis quietem ſomnúmue conceßit ullum, donec laceratores ouium lupos exterminaſſet. Senſerunt & Bulgarorum optimates potentiam ipſius, campis eorum ſanguine tinctis, & cadaueribus paßim quercinorum truncorum more ſparſis, quaſiq; ſiluam quamdam efficientibus. Milites Romani tam grauis quàm leuis armaturæ per Thraciam liberrimè tum uagabantur, examinatim proſtratis non minus ubique Bulgaris, atq; olim Troiani paßim cæſi iacebãt, Achille ipſos trucidãte. Quapropter de ferocia ſua nonnihil remiſit barbarus, qui ſuorũ militum robur extinctũ cerneret. At eodẽ mox clamores bellicos edẽte, claßicũq; tollente, Baſilius quoq; gladio ſemet accingebat, aheneumq; ſcutũ Martis inſtar quatiebat, cãpis armatorũ multitudine cõpletis. Nõ. n. ſolebat Bulgarica bella.

regijs

regijs in thalamis cubare, more delicatæ ac teneræ puellæ, quæ uirorum conſpectum fugit: ſed matutini rores cincinnos ipſius plerunq; madefaciebant, qui olim unguẽtis imperatorijs perfundebantur. Rurſus ergo pugnæ ancipites atq; cædes occipiebantur, & barbari animi ferociam barbarus oſtentabat inſtar apri, qui haſtæ cuſpidẽ ſuamet intra uiſcera furens adigit. Iam ab utraq; parte milites ad prælium armari: omnes iram pugnamq; ſpirare: omnes loricis ferreis, ſcutis æreis, haſtis grauibus ſeſe munire: tuba mauortium ac bellicum quiddam ſonare: haſtæ denſari ac inhorreſcere: clamores tolli: cuncta in utroq; exercitu apparari. Quum ad manus uentum eſſet, leonum & ſpumantium aprorum more concurrebant: enſes furebant: manus haud ceſſabant, ſed cadentium cruore polluebantur: ſcuta cum haſtis comminuebantur, terribilemq; ſtrepitũ excitabant. Interim ſuos imperator obire, tamquam celeriter uolans accipiter, & aduerſus hoſtes iritare. Tamdem Bulgarorũ copijs terga dantibus, Romani fugientes perſequi, poſtremum quemq; cædere, cadentem pedibus proculcare, principem gentis indagare, neruos equorum incidere, caſtra hoſtium diripere, ſpolijs opimis potiri. Sic Bulgarorum faſtum imperator coërcuit, & ſupercilium illud elatum depreſſit: ſic agitatos fato quodam canes ſuis à caulis & gregibus abegit: ſic ſuperbos miſeros, ſic feroces timidos, ſic ex liberis ſeruos, per uarias ærumnas effecit. Sed quando nemini parcit Orcus, etiam Baſilius ad mortis delatus eſt portas: quæ fulcrum illud Romanorum inſtar frumenti triturarunt. Accidit tamen hoc illi ma ura prouectaq; iam ætate, quum imperio L. totis annis præfuiſſet. Poſt eum regia poteſtas ad fratrem ipſius Conſtantinum deuenit. Sed uerum erat in hoc omnino uer-

Victoria de Bulgaris.

Cõſtantinus VIII, ſolus imp. an. II.

uerbum illud uulgo iactatũ: Ex eadem argilla pelluuium *& poculum, ex eodem ligno uas coquinarium & scopæ.* Nam horum fratrum uitæ modis infinitis *& ex diametro pugnabant.* Basilius *spretis uoluptatibus, omnem uitam in rerum bellicarum exercitatione consumebat, uiros equestres, armatos, loricatos, ad bellum comparatos magni semper faciens: ediuersò* Constantinus *tibialium calcaria cum tunicis ferreis ne adspicere quidem sustinebat, curruum strepitus ne per somnum quidem audire, bellicæ tubæ clangores, uoces & tumultus martios ferre non poterat: uoluptatibus lautisq; mensis perpetuò deditus, ac delectationem capiens ex consuetudine impudicarum mulierc ularum, saltatricum, tibicinarum, ridiculorum, citharistriarum, tametsi iam decrepitus senex foret. Idem formidoloso corde præditus, nuda et leui plerũque calumnia perpellebatur, ut complures oculis spoliaret, tamquam fraudes defectionis occultè struentes. Quũ filias tantum duas haberet, deq; illis sollicitus esset, ac monitus à quibusdam foret, imperio post ipsum quemdã ordinis senatorij uirum, cui nomen esset* Romanus, *cognomentum* Argyropulus, *potiturum: ui hominem adegit, ut uxore prima repudiata, Zoen filiam suam in Purpura nata matrimonio sibi iungeret. Atq; his ita constitutis & ordinatis, uitam cum morte commutauit: quum perpusillo tempore, solo nimirum biennio, rebus præfuisset. Inde Romanus in solio regio collocatur, uir sapiẽs, religiosus, diuinas res studiosè perquirens, libris plerumque semet oblectans, & nocturnis stationibus. Virgini deiperæ delubrum magnificentißimum exstruxit, quod* Peribleptæ *siue Spectatißimæ templum nuncupant. Ceterùm imperatrix ætate uigens, & tentationibus corporeis incalescens, ac Ro-*

Fratrũ dissimilitudo.

Romanus III, Argyropulus imp. an. V. mens. VI.

ac Romanum interea uidens ſuis intentum rebus uiuere,
Zoes lasciuia. qui mulieri ſe iunctum nõ recordaretur, & quidem iuuenis prauis & improbis quibuſdã cogitationibus mirè diſcruciabatur. Erat autem quidam adoleſcens, forma uenuſta & elegante, nomine Michaelus, patria Paphlago, in quem uerſantem in aula coniectis imperatrix oculis, animaduerſoq; uultus ſplendore ac gratia, (genas enim delicatulas & teneras habebat, colore prædutus optimo, ue nuſtus, cute candida, rubicundus, meros amoris rores ſtillans) non ſolum exardeſcebat, uerumetiam cum eo cõſuetudinem habebat, & oculos ſuos frequente Michaeli
Romanus ſuffocatur. contuitu paſcere ſolebat. Tamdem aliquando Romanum imperatorem, balneis ſe recreantem ac fouentẽ, adorti uiri quidam facinoroſi, draconum ritu collum eius cõſtringentes, ſuffocarunt: incertum quo pacto, & per quos ad hoc ſcelus impulſi: uel annuẽte (ceu uulgo perhibẽt) Zoë, uel prorſus ignara. Nihil enim heic, quod dicam, habeo. Sic ille uitam & imperium reliquit, annis eo quinq;, cum
Michaelus IIII, Paphlago imp. ann. VII. ſex menſibus, potitus. Extincto Romano, Michaelus imperare occepit, paullo antè obſcurus ob generis humilitatẽ, mercedem hanc furtiuæ conſuetudinis nactus. Erat autem Michaelus non forma ſolum præſtante, uerumetiam uirtutũ donis fulgebat, quæ animi ſunt exornatrices, ac mentis faces. Nam uti uir prudens intelligebat, ac ſecum ipſe conſiderabat, ex quàm humili ſorte maximam ad ſublimi
Michaeli uirtutes. tatem peruenisſet. Propterea facilis ad eum patebat aditus, hominem faſtus expertem, modeſtum, ad miſericordiam procliuem, miſerantem calamitoſos, egenos ſubleuantem, pauperes beantẽ, ab inopiæ gelu læſos uiciſſim quaſi calfacientem & fouentem, ſitientes aureo potu rigantem. Nemo in conſpectum eius admiſſus, lacrymans abibat: nemo pe-

mo petens aliquid, ægro discedebat animo. Sedenim grauissimo quodã morbo laborabat, ut Saulus olim, à genio malo uexatus: quo fiebat, ut uitã calamitosam & periculis obnoxiam ageret, uel corporis succussionibus hominẽ perturbantibus & prosternentibus, uel graui scelerũ uindice genio cum ipso colluctante. Quippe frequẽter amissa uoce humi collabebatur, ore spumam saliuamq; copiosam reijciens, & labris nigricantibus, oculis distortis, sonos quosdam horribiles, obscuros, brutos emittẽs. Quòd si qui opem laboranti non ferrent, caput suum tamquam alienum parietibus allidebat. Quoties malum nonnihil remittebat, longè acrius & ardentius uirtuti studebat, internamq; ualetudinem curabat, solitariæ uitæ cupidissimus. Habebat autem fratres, uiros improbos, fucos rapaces, intractabiles, belluinos, insolentes: qui apud porcos ætatem exegerant, & bubulci opilionesq; fuerant, bircum redolentes, glandium & aliorum siluestrium fructuum collectores. Et horum princeps sceleribus erat is, qui etiam ætate reliquos antecedebat, iamdudum castratus, uir moribus nequissimis, ferox, sordidus, præfectus ijs ædibus, in quibus senio confecti curabantur: qui sanè unperij negotia sursum deorsum uolutabat, & imperatorem ita tractabat, ut belluas suas leonum curatores solent. Hic etiam auctor fuit, ut Michaelus quidam, imperatoris ex sorore nepos, ab imperatrice Zoa adoptaretur. Igitur imperator hunc quidem adoptandum dat coniugi, & hominem planè brutum ac porco similem Cæsaris corona cingit: ipse uerò morbo consueto pressus, indumentum purpura melius, uestitum scilicet nigrum ac spiritualem, pro turbulenta uita tranquillitatem amplexus, sumit: quum in imperio septem annos exegisset.

Michaeli morbus.

Fratrũ impr. nequitia.

Secundum

Michaelus V, Calàphates, imp. mẽses IIII.

Secundum hæc gubernationis curam in se transfert impe ratrix, & mariti sui nepotem ex sorore Michaelum non rectè signis imperatorijs exornat, hominem diabolicum, belluinum, à natura procliuem ad quæuis facinora, & ob iuuentutis insolentiam pullo consimilem, frenum respuenti, & insultus ac recalcitrationes petulantes ei pro nutricationis præmio reddenti, quæ ipsum uelut uberibus suis aluerat, posteaquàm scilicet mammam eius suxisset, & ad satietatem ab ea pastus fuisset. Atq; hac quidem in parte nata in Purpura Zoe commisit ex ignoratione quiddam, quod ærumnarum ei uariarum origo fuit: quæ nimirum serpentem in sinu suo fouerit, & imperij mammam dra-

Ingratitudo Michaeli erga Zoen.

coni præbuerit. Etenim posteaquàm tantarum rerum administrationem aggressus est homo iuuenis, expers consilij, ferox, contumax, musti recentis in morem feruens & ebulliens: fortunæ propitiæ benignitatem ferre non potuit: ideoq; confusum ac profundũ in præcipitium prolapsus est. Nam prosperitas est (ut aiunt) consimile quiddã graui plumbo, & si hominem robustum nõ nanciscatur, quĩ oneri ferendo par sit: pronum in terram præcipitat, & proterit. Primum igitur Michaelus imperij proceres & consiliarios principes barbaricum in morem genitalibus exsectis multauit, quo facto à prima quasi linea se improbum declarauit. Quippe sceleratos homines, & ad malitiam sollertes, uel uno quis die (ceu dici consueuit) agnouerit. Deinde iuuenibus puerilia consilia suggerentibus adiunctis sibi, ac primorum in consiliariorum numerum relatis, perinde ac Roboamus olim, Solomonis F. se se gerebat: Zoen & Theodoram reginas eiecit, & ra-

Zoe cũ Theodora relegatur.

sas quamdam in insulam relegauit. Ea res grauissimas misero turbas dedit, non aliter, atq; si uentus in mare incumbens,

bens, totum ab imo cõmoueant. Animaduertere tum erat ex certis rerum argumentis, quanta res sit beneuolentia plebis erga principem, & quantæ sint eius uel regis, uel magistratus, uel bellici ducis uires, qui animo erga subditos paterno adfectus est, & uicißim ab eis tamquam liberis suis diligitur. Posteaquàm enim auditione populus ea, quæ gesta fuiss nt, accepisset, nimirum reginas ab imperatore solum uertere iussas, inuitè rasas, nigris uestibus indutas: ingenti furore percitus, mox lapides, ligna, quæ suis res semet offerentes, glebas, clauas, gladios corripit, ipsis etiã mulierculis radios hastarum armorumq; loco usurpantibus. Deinde magno cum clamore ad imperatorem curr- Populi celerunt, manibus & animis reginas ab eo repetentes, & ipsum Michaëlum uocibus immanißimis cõuicia do proscindentes. Ille uerò prius draconi terribili & leoni similis, nunc instar leporis fœminæ uel chamæleontis formidolosus conspici, de ferocia remittere, celeribus nauigijs reginas adducere, gubernationem & imperium eis auitum patritumq; restituere. Nihilo minus de integro fax seditionis accensa fuit aduersus hominem abominandum. Quapropter ineuitabili ui perspecta, quum instar ursi à canibus cincti se undique circumdatum cerneret: uitam fuga conseruare nititur, & (quod uulgo dici consueuit) lepus ad rupem sese proripit, ad mensam mystiditio.

cam perfugij loco tendens. Verùm populus sæpenumero « ad furorem usque accensus, ignem ipsum uincere solet. « Nam quum intra ipsamet adyta sacra cursu perrupissent, inde miserum auellunt, & clamanti, gementi, lacrymanti oculos nouaculis eruunt, eadem pœna etiam * patruo ipsius irrogata, qui uir erat moribus improbis, nequam, sceleratus, omnium appetens. Imperij gustum

* Zonaras et alij, auunculo.

non ultra quatuor menſes percepit. Secundum hæc rurſus imperatrices adminiſtrationem rerum in ſeſe recipiunt, & traditum à maioribus imperiũ uſurpant. Quare procul expulſa uexationum tempeſtate, iam dulcis fauonius ſpirabat, & ſerenitas quædam ſuauiter arridebat. Ceterùm regina Zoë, quum ſtatuiſſet imperium Romanum uirilis imperatoris opera indigere, ſimulq; ſucceſſores ex ſe natos conſequi cuperet: (quippe tametſi cuiuſdam arboris inſtar à duobus hortulanis rigata fuerat, tamen periculum erat, ne abſque germinibus & foliis arida maneret) elegantem quemdam uirum, cui Conſtantino nomen eſſet, Duellatori cognomentum paternum, è Lesbo celeribus nauigijs arceßiuit. Nam relegatus in hanc inſulam fuerat à Michaelo, qui non ita pridem regnauerat, propter imperij cupiditatem, quod ad ſe rapere conatus fuerat, uti nonnulli tradunt, (diuerſi enim hac de re rumores emanarunt) adfirmantibus alijs, quorum aliena putatur à mendacijs lingua, propter occultam cum imperatrice Zoë conſuetudinem exſulatum abire iuſſum in eam, quam diximus, inſulam: quum parum abfuiſſet, quin oculos etiam amitteret. Nunc autem contrariam in partem lapſa fortunæ teſſera, & aliter conuerſis quaſi teſtis illius, imperator & rerum dominus renuntiatus eſt, qui antea condicione ſeruus erat, & exſilio multatus, & in cuſtodiam datus. Neque multo pòſt Zoën imperatricem matrimonio ſibi iunxit. Ita nimirum uerſatur in incerto uita mortalium, ita rerum humanarum rota ſurſum deorſumque currens, omnia uolutat, & confuſe inuertit. Accepimus autem fama, Duellatorem hunc, rerum quidem militarium fuiſſe prorſus imperitum, ceteroqui uerò magnificum, liberalem, urbanum,

Tertium Zoës connubium.

Cõſtantinus IX. Monomachus, imp. a. XII.

banum, magnanimum, moderationis & æquitatis ſtudioſum, ac præſertim ita munificum, ut eſſe liberalitatis quoddam quaſi mare uideretur, cuius fructu multis frui contigit, emittentis quaſdam quaſi uenas, & ſcaturientis in morē auriferi Pactoli, Niliq; argentiflui. Quippe munificas ipſius manus expertæ ſunt nationes integræ, templa, pauperes. Erat enim fluuius ubique ſemet effundens, & munera copioſiſſime diſtribuebat in ærumnoſos, tamquam in tubulos & canales haud perfoſſos. Superbus quidem ille Xerxes, Perſarum rex, quum æſtiuo tempore ſub platano pulcerrima recubuiſſet, arborem ornamentis inanimis uiciſſim cohoneſtauit: at huius imperatoris beneficijs continuis ſcopuli, arbores, inſulæ, prata rigata ſunt. Tam magnum animum, támque locupletem habebat. Quòd ſi quis eius magnificentiæ cupit argumentum habere, fidem illi faciet domus illa ſplendiſſimè conſtructa de fundamento, in honorem uictorioſi teſtis Chriſti Georgij. Sedenim qui adeò fulgebat bonis ſupra cedros, & qui uirtutibus florebat, tamquam omnibus duraus ætatibus Phœnix, corpore admodum erat languido & adfecto. Nam podagra laborabat, conſtrictis quaſi per compedes quoſdam pedibus. Quamobrem in lecto decambere coactus, ægros & diſcruciatos pedes curabat. Hinc tot in ipſum tempeſtates & ærumnæ ſunt concitatæ. Notus eſt acerrimus ille Maniaces, giganteo more bellicoſus, manu promptus, cædibus gaudens, audax, fortis, animoſo cordis impetu feruidus. Is quum egregias militum copias coegiſſet, quaſi nubes quædam horrida caput imperatoris operuit, quæ non pluuias uehementes & aquoſas, ſed fluxus ſangui-

Conſtantini liberalitas.

Maniaces adfectator imperij.

nis minaretur. Hinc castellis & opidis captis, ira feruens progrediebatur, centauros insolentia superans, ut Capaneus magnificè semet efferens, ut Antæus cum fastu semet ostentans. Et quis eiusmodi se malum euitaturum sperasset? Enimuerò quisquis Dei manibus custoditur, gigantes non formidabit, belluas non metuet, non ferrum, non os ardentis camini timebit. Magis enim habet opitulatorem Deum, quàm Pantarbes lapis, uel ferarum ad Tigridem persequutor ille Midas. Post hasce turbas lætos sol uicißim radios emisit, & illunem illam noctem atque nubem dißipauit: ut iam & imperator, & urbes lucem caliginis expertem cernerent. Quippe immanis illa belua cæsa est, & uniuersi crudeles ipsius maxillas euitarunt. Rursus autem aliud malum enatum est, nimirũ Tornicius, alia bestia, quam olim conspexit Danielus, omnia proculcantem, comminuentem, pedibus atterentem, & reliquias dentibus confringentem. Verùm hunc quoque uindicta citius telis suis ineuitabilibus confixum abripuit. Quo facto, tranquillitatem nactus est imperator solidam, & tempestatis expertem. Tamdem grauibus morbis confectus, natura debitum suum exigente, rebus suis ex animi sententia constitutis & ordinatis, uitam cum morte commutauit, imperio XII annis administrato. Constantino mortuo, ad Theodoram Zoës germanam sororem, quæ dudum obierat, imperium redijt. Non diu rebus præfuit, XII uidelicet mensibus: quumq; se migraturam è mortali corpore deprehenderet, etiamnum uirgo, ceu perhibent, uirum quemdam ætate prouecta, senemq; prorsus capularem in locum suum substituit. Ei nomen erat Michaelo, prorsus decrepito, cum cornicibus annositate certanti, consequutoq; rude donandam ætatem:

Tornicij seditio,

Theodora imp. an. I.

Michaelus VI, militaris, imp. an. I.

tatem: qui tamen alioqui grauis & optimus esse uideretur. Sedenim cordis sui quasi germina producere in lucem, & spicam in imo latentem extrudere non poterat. Quippe famuli Theodoræ potestatem uniuersam usurpabant, contemto Michaelo, ueluti brassica succi expertę, foliis nudata, iam putrescente. Præterea terribilibus sacramentis semet obligauerat, policitus se cessurum ipsis quibusuis in rebus. Quapropter umbra tenus & uerbo tantum imperator erat: cetera per eos administrabantur, quos diximus Theodoram Michaelo reliquisse, tamquam pueri curatores, custodes, patres. Bis enim pueri senes, ut est in prouerbio. Mala rerum administratio. *Hinc usuueniebat, ut quicumque palpos istis obtrudebant, frequenter adibant, in omnibus eorum nutui parebant, beneficijs multiplicibus adficerentur. E' diuerso, uiri militares, rerum bellicarum periti, familijs illustribus prognati, nobilibus & heroicis orti parentibus, tamquam uas aliquod fictile nullius pretij reijciebantur. Eius rei certum præbet argumentum Isaacius* De Isaacio Comneno. *ille Comnenus, qui ex præclarissimis facinoribus nomen atque famam celeberrimam consequutus erat, uir manu promtus, & bellicis in rebus exercitatus. Is Michaelo conuento, quum fructus laborum uberes se percepturum existimasset, spe sua frustratus, ac non tantum non decerptis rosis, uerumetiam à pessimis illis imperij gubernatoribus spinis iniuriarum punctus: immenso dolore percitus, ad tyrannidem spectare cepit. Quumq; Constantinum Ducam & multos alios opulentissimos ac nobilissimos homines societate sibi deuinxisset, ac militum copias ex Asia collegisset: rectà imperatorem inuasit, solio eum deiecturus. Eius rei fama trepidus ille senex Michaelus ad se perlata, statutoq;, potius esse, ut obscurus ageret in*

ætate tumulo uicina: paratus erat imperio cedere, idq; Comneno permittere. Verùm ij, quos diximus, administratores imperij non solum nõ cupientes publicæ rei saluti consulere, sed potius eam longè adflictißimam grauißimis fluctibus demergere ac obruere cogitantes, repugnantem ac tantum non planè sepultũ ad bellum gerendum & opponendũ hosti aciem incitabant. Hinc intestino exorto dißidio, manus & hastas Romani cum Romanis conseruerũt, sanguineq; cognato polluerunt, diuisi & commoti aduersus se inuicem ueluti per noctem lunæ expertem, fratribus in fratres exacerbatis. Tamdẽ Comnenus prælio superior euasit, & Michaelus inuitus amisit imperium, quod annũ unum obtinuerat. Itaq; Comnenus celeriter occupata urbe principe, ac imperatoria corona sumta, rempublicam arbitratu suo administrare cepit, seq; pro maiestate erga quosuis, propinquos, remotos, cum potestate rebus præfectos, gerere: toto pectore adulationibus infestus. Eam ob rem grauior aliquato nõnullis, & ferocior, quàm par esset, uidebatur. Vbi non longo tempore, nimirũ biennio, potitus imperio fuisset, ac uti prouerbio dicitur, instar graminis floruisset, paulloq; pòst ex diris morbis emarcuisset: Ducam quidẽ insignibus exornat imperij, qui suos ei thesauros aperuisset, ac inuadendæ tyrannidis conatum adiuuisset: ipse uerò uitã asperam & Deo placentẽ amplexus, uestitũ nigrũ induit, & uarijs diuturnisq; laborib. exhaustus, sanè quàm laudabili fine uitam in terris suam clausit.

Isaacius Comnenus. imper. an. II.

Cõstantinus X, Ducas, imper. an. VII.

Post eũ Ducas occepto imperio, tanta id æquabilitate moderatus est, ut neq; necessariũ in rebus gerendis impetum prorsus inhiberet, sed gradatim ac pedetẽtim progrederetur: ne præceps rueret, sed audacem iracundiã cathena quasi quadam constringeret, nec opinatis præcipitijs & periculis

periculis euitatis. Quũ domum ſuam ſeptẽ liberis ceu co-
lũnis fulcijſſet, iamq; uitã & res humanas relicturus eſſet:
infinitis & cõtinuis curis animũ diſcruciabatur. Amabat
imperatricem, & uolebat quidem illam manere liberûm
ſuorũ curatricem, regniq; participem: ſed uicißim delica-
tam & teneram eius ætatem ſuſpectã habebat, futurumq;
metuebat, ut illa ſecundas ad nuptias tranſiret, (nec enim
flammarũ & tentationũ carnis expers erat) ac poſt obi-
tum ſuum ex alio liberos gigneret: unde forſan conſequere
tur, ut ex ſe nati uelut euaneſcerent, imperio ad illos alte-
ros tranſeunte. Huiuſmodi cogitationum fluctibus agita-
tus, imperatricem ab hoc inſtituto reuocare conabatur,
& liberum ſuis imperium relinquere, tutoribus eis & cu
ratoribus alijs, tamquam impuberibus, conſtitutis. Sede-
nim quod futurum eſt, quauis re potius & ualentius eſſe, «
ac mortalium ratiocinationes & corda uincere uidetur. «
Quippe quum hæc imperatrix odoraretur, & totum ma
riti conſilium animaduertiſſet: ſeipſam terribilibus ſa-
cramentis, quaſi quibuſdam uinculis, adſtrinxit & ob-
ligauit, policita numquam ſe ad alteras nuptias pro-
greſſuram, ſed liberis communibus imperium conſer-
uaturam. Secundum hæc Ducas in fata conceßit, & ter-
renam mortalemq; molem depoſuit, imperio ſeptem an-
nis adminiſtrato. Succeßit ei coniux Eudocia cum libe-
ris, in qua ſtatim ab illius obitu ſæuientes carnis libidi-
nes procellam quaſi quamdam excitarunt. Quid autem
rei acciderit, indicare uera narratione libet. Erat dux
quidam copiarum, Romanus, cognomento Diogenes,
natione Cappadox, uultu uenuſto, pulcro corpore, la-
certis robuſtis, forma regno digna. Hic quum rempubli-
cam adminiſtrari cerneret à muliercula fuco pingente fa-

Eudocia cũ Ducæ FF. imper. menſ. VII.

Romani Diogenis motus.

ciem,& imbellibus pueris:draconis in morem ſibilo contra paſſerculos implumes edito,matrẽ unà cum pullis deuoraturum ſe minabatur, ignorans homo ſtolidus,ſagitta etiam aquilam ætra permeantem in terram deijci, & furculis per lineas plagas connexis urſos capi. Quum ergo Thraciæ uicinas urbes obiſſet,quodam uelut apum examine collecto progredi cepit,& ſeditionem concitare, hortorũ uinearumq; cultores ladere, præda ſubijcere, quotquot armati ſemet opponerent. Non multum interceſſit temporis,quum bos ille mugiens & ingentis pectoris à canibus capitur, & ad luendas facinoris pœnas abducitur.

Inſperata fortunæ uicissitudo.

Ad eius conſpecti pulcritudinem imperatrix obſtupuit, amore capta eſt, perpetratum à Romano facinus pro nihilo duxit,ſacramentis illis horrendis planè ſpretis in amplexus captiui ruit, pro carcere ſponſalem ei thalamum aperit, pro numellis ueſtes unionibus ornatas largitur, pro toro ex agreſtibus frondibus humi parato lectum regium præbet, imperatorẽ deniq; renuntiat eum,qui iamiam orco tradendus fuerat. Hi tui ſunt, ô uitæ rota, luſus.

Romanus IV, Diogenes, imp. 2. III, m. I X.

At Romanus,ubi tantum ad faſtigium rerum præter ſpem ueniſſet, ab ipſo limine primoq; curſu oſtendit, quàm uirilis animi foret. Non enim corporeis uoluptatibus inbiabat,non aurea purpureaq; ueſte delectatus, inſtar miſelli uermis,è terra paſtum quærentis,uiuebat obſcurus,regijs in cubiculis abditus, hoſtes fugiens,prælia detrectans,aduerſus improbos & nefaria deſignãtes gladiũ non uibrãs ſed excitato aduerſus Agarenos animo, uindice gladio in eos ſtricto,terra cadaueribus ipſorũ ueluti manipulis cõſtrata,undis eorũ ſanguine tinctis,quæ Romanorũ fortitudo ac uirtus foret,& quos lacertos in prælijs haberent, oſtendit. Quòd ſi ſtrenuum magnanimumq; uirũ inuidia malum

malum nõ impedijſſet, nec improbitatis uipera momordiſſet: ne quidem calonum quiſpiam gladium eius ultorẽ euaſiſſet. Sedenim malitiæ ſpina & inuidiæ ſtimulus eum punxerunt acrius, quàm quiſquã ſcorpius, ipſis etiã oculis eruitis. Erat enim alias Romanus à natura ferox, cõtumax, ſuperciliosus, faſtoſus, amans ſui, iudicij proprij tenax: & hoc tempore magis etiam purpuræ cauſſa inflatus erat, quodq; imperator Romanorũ eſſet, animos maiores ſumſerat. Præterea quædam acceſſerat mentis inconſtantia, mores uariabiles, erga quoſuis tam familiares, quàm alienos & extraneos diffidẽtia ſuſpicax, quaſi omnes ipſi inſidiarentur. Has ob cauſſas grauis & acerbus eſſe uidebatur non optimatib. modò: ſed etiã cõiugi, Ducæq; liberis. Hinc ſequuti clandeſtini ſuſurri, molitiones, doli, ſuorum odia, caſſes, laquei, meditantum, quo pacto citra laborem omnẽ & periculum imperatorẽ hoſtibus proderent. Eius proditionis poculũ Cæſar, Conſtantini Ducæ frater, cuius filius Andronicus id tẽporis exercituum dux erat, miſcebat. Igitur cũ filio ceteriſq; copiarum ducibus conſiliũ ſuũ cõmunicat, quo periculoſum rete miſero neclebatur, & ueſtis letifera texebatur. Iam Diogenes in aduerſum Byzantio litus tranſiecerat, totis uirib. inuaſurus & mactaturus lupos, in ſacrarum & Chriſtianarum ouium caulas profilientes ac graſſantes: quum columba quædã alicunde aduolans placido alarũ motu, ad ipſius genua ſeſe demiſit, non qualis ad arcæ teclum quondam conuolans, finem appetiſſe diluuij nũtiabat, & allato oleæ ramo abditum in arca Noam, alterum humani generis auctorem, ſolabatur: ſed augurium prorſus infauſtum, malorum indicatrix, nuntia ſiniſtra, uates aduerſi caſus infelix. Eam alitem imperator, ratus augurium lætum eſſe, ad imperatricem

Quantũ malum ſit inuidia.

Cõſilia proditionis.

Augurium.

» tricem mittit. Nam quæ sibi euenire quisque desiderat,
» ijs se potiturum opinatur: adeóque cuncti mente conci-
» piunt ea, quæ uoluntate appetunt. Sedenim eo nihil est
» ærumnosius homine, qui hostes domesticos & eiusdem
» tecti participes habet. Si domi aduersarios alas, non te
» periculis eripere muri Babylonij queant, non Semira-
» midis turres, non pyramidum craßicies. Si proditor a-
» nimus magno cum malo tuo tecum uiuat, etiamsi cum il-
» lo degas in castello quopiam inexpugnabili, nihilo ta-
» men minus & munimentum illud occupabitur, & urbs
» quantumuis instructa defendi non poterit. Nunc Dioge-
nis casus narratione complectamur. Graue ac ingens
prælium utrimque mouebatur, nimirum inter Roma-
nos & * Persas: duces utrimque magna ira concitati
proruebant: mars hominum pernicies circumcursita-
bat undique, cruore respersus, & in eo manus abluens:
quum quidem integra sanguinis maria cuperet exsorbe-
re. In hoc rerum statu hostes imperator inuadebat, late-
ra cædens, persequens, hastarum ictibus eorum uisce-
ra paßim effundens: dixisset aliquis, uelocem accipi-
trem, & uitæ auicularum infectum, pullos teneris alis
præditos magno cum alarum strepitu inuolare. Nimi-
rum ardentis presteris in morem, ex aere nubeq; delapsi,
in hostes uidebatur irruere. Manus sanguine tinctas ha-
bebat, dextra & gladius cædes stillabant, uestes cruore
cæsorum respersas & rubentes gestabat, perinde ac si leo
quispiã timidũ nactus animal, eius latera discerpat ungui
bus, & sanguinem promanantem hauriat, indéque cru-
entata labra ostentet. Non centimanus ille Briareus hu-
iusmodi facinora designauit, Sirenum cantus superan-
tia, & Typhonis audaciam. Nimirum cædes impera-
tor

* hoc est, Sa-
racenos siue
Agarenos.

tor cædib. cumulabat, fortia facta patrabat, indefessus adamãtis in morem erat. Dum hæc ita gererentur, ad Romanos victoria post tempus haud exiguum pugnatæ iam pugnæ spectabat, eisq; læto & hilari vultu arridebat: quũ ecce barbarissimus ille liuor, & scelerata improbitas, & nubes quasi quædam inuidiæ diẽ tam splẽdidum deturpat & obscurat. Nam ubi Cæsar primus initium fugæ feciſſet, uniuersi relicto imperatore semet in pedes cõijciebãt. Hoc modo imperator denudato graculo consimilis factus, hac & illac circumspectabat, seq; solum intra laqueos inextricabiles delatum uidebat. Secundum hæc præcipui barbarorum proceres in eum ferociter irruunt, unà currentes, alter alterum anteuertentes, inter se decertantes, quis nam ex omnibus Diogenem uiuum suam in potestatem redigeret. Ad extremum (eheu) barbarorum in manus imperator uenit: leo furentum pantherarum præda fit: auratas alas habens aquila capitur à noctuis. Quid deinceps euenit? quo pacto res gesta? quem exitum habuit? Barbarus ille gentis princeps, qui Diogenem uiuum ceperat, præter omnium spem animum insolentem ac barbarum cum miti commutat, & imperatorem perhumaniter intuetur. Quippe hominis etiam barbari mens erga regem aduersis iactatum casibus commiseratione tangitur. Itaque uir ceteroqui terbarbarus cognatos imperatoris & Romanos, extraneus ciues & gentiles proditionis coarguit: maiorem eius curandi fouendique causſa sollicitudinem suscipit, quàm ipsimet familiares & propinqui: fœdus cũ eo ferit: gratiã mutuam conciliat: manus auxiliares porrigit: cum suis ad recuperandum imperium ablegat. Hoc pacto Romanus belluæ alicuius in morẽ è carceribus, ut è laqueis aquila eua-

Diogenes proditur à suis in cursu uictoriæ.

Romanus Diogenes à Saracenis capitur.

Barbari humanitas.

la euasit, ut acipenser hamo semet expediuit, rursus imperij fastigio se potiturum sperans. Verum has quoq; spes iritas ei fecit inuidia. Nã litteræ celerrimis nuntijs ad quasuis regiones erãt missæ, quib. denuntiabatur, ut Romanus uniuersis urbibus excluderetur. Hinc factum, ut miser ille desertus ac solus obuagaretur, ab amicis destitutus, egens opis & auxilij, nouus quasi quidã Bellerophontes, sic nimirum imperio deiectus & excussus, ut ille Pegaso: quum eo trib. tantùm annis frui cõtigisset. Verùm ne sic quidẽ inuidiæ flamma potuit extingui. Nã Michaelus Ducas, Constantini F. qui iam adoleuisset, ac primã barbæ lanuginem in malis ostẽtaret, opera patrui Cæsaris usus, itẽq; reliquorum procerum & ducum militarium, paterno semet in solio collocauit, & matrem grauissimè plorantem, suasq; uices deflentem, & reluctantem augustis ædibus expulit, uitæq; solitariæ tonsis capillis, quos antea Charites ipsæ unguentis delibutos irrigarant, & aureo uestitu cum nigro cõmutato, addixit. Præterea cõperto, Romanum de integro regnum adfectare, deq; imperij, quo semel excidisset, recuperatione cogitare, ac pugnacem illum stimulũ in morem scorpij rursus erigere: misit qui bellum ei facerent, hominemq; cõprehenderent. Hoc modo miserrimus iterum in laqueos incidit, uiuus capitur, oculis spoliatur, in sterilem ac durã insulam deportatur. Ceterùm Michaelus terroribus & periculis liberatus præsentibus, imperioq; iam tranquillo potitus, bellicos tumultus, armorum gestationes, classica militaria, labores, pericula, ne per somnum quidem imaginabatur aut tractabat: sed libris incumbens, totas noctes insomnes exigebat. Alius scilicet Demosthenes quidã erat, aliús ue Didymus Alexãdrinus, cognomẽto Chalcẽterus, sic aheneis ab intestinis nũcupatus propterea,

Diogenes à suis excluditur.

Michaelus VII, Parapinaces, imp. ann. VI.

Michaeli stu dia imperatori non cõuenientia.

pterea, quod mirificã è litterarũ ſtudijs uoluptatem capiens, in multos dies cibis caruerit. Eam ob rem accidit, ut Barbari paſsim irruerẽt, ac undiq; rurſum procellæ ſe cõmouerent, grauesq; turbas & ſtrepitus excitarent. Nec enim præfectus aliquis nauium ad manum erat, qui in hiſce tempeſtatibus ſuorum ſaluti conſuleret, eas'que compeſceret. Itidem è terra germina quædam herbæ que malæ proueniebant, quòd cultor agri teſtudinis uitam ageret, rarò in publicum prodiret, mox ſe uicißim ex hominum conſpectu ſubduceret, domi tamquam intra teſtas occultatus lateret, prorſus uti pinna degens in fundo, hominis egens opera, pungendo ad negotiorum imperij procurationem exſtimulantis, & in memoriam ei reuocantis, quòd Romanis cum poteſtate præeſſet. Hinc rurſum dracones hiantes prodiere, qui fines Romanos ceu uolucris pullum deglutiebant. Erant ergo querelæ graues de imperatore, cunctis cum dolore uidentibus, res Romanas non tantùm in genua, uel ipſum in os collapſas: uerumetiam planè diffluentes ac marceſſentes. Tamdem magno quidam principéque loco natus, iam prouecta ætate, Neſtori Pylio æqualis, cui nomen erat Nicephorus Botaniates, uir bellicis in rebus experientißimus, toto paſsim corpore cicatrices ferens, uti qui à puero multis in prælijs fortiter cum hoſte pugnaſſet, iamq; maiorias olympiades complures attigiſſet: hic ergo tamdem manum ſibi quamdam opitulatricem adiungens, Nicæam occupat, & litteris ad imperatricem perſcriptis hortatur, ut uolens imperio ſibi cederet abſque ſanguinis effuſione, ac uitam ipſe, bellorum prælioruṁque rudis, quietam & à negotijs immunem ageret. Quid multis rem com-

Botaniates Nicæam occupat.

Nicephorus III, Botaniates, imp. an. III.

commemorem? Byzantinam urbem Botaniates occupat, & purpura quidem ipse auro intertexta & distincta exornatur: Michaelus autem, non ita pridem imperator, in monasterium detrusus uestitu nigro induitur, quum ei sex annis imperio regio frui contigisset. Sed enim Botaniates ille multo senio grauis, non sui tantum, uerum etiam prouectæ ætatis oblitus, antecessoris Michaeli coniugem legitimo sibi matrimonio copulat, senex mulierem teneram & delicatam, capularis & funeri destinatus uegetam atque iuuenem. Quúmque sortem suam ægrè molestéque ferret ac deploraret Michaelus, Ephesinæ urbis pastor ab imperatore constitutus est. Secundum hæc Nicephorus, omissis laboribus bellicis, auro grauis sedebat, ornatus uestimentis, quæ aureos quasi quosdam rutilantes que radios de se spargebant, felicem beatam que senectam lauacris, & conuiuijs, & uoluptatibus fouens. Non abs re quis dixerit, eum fuisse consimilem cygno alis aureis exornato, & affabrè pictum referenti, qui iam moriturus & obruendus sepulcro, hilaritati sese dat, & uitæ studio tenetur. Quippe senecio delicatæ uitæ semet addicebat, luxui deditus, ac planè uoluptarius. Interim publicorum negotiorum procurationem committebat hominibus linguas barbaras usurpantibus, rectè loqui nescientibus, totos dies in crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familiæ, & parentes, & aui maximè seruiles erant, tam animo quàm iudicio barbarissimi, linguis Scythicis, intellectu pronuntiatúque difficilibus garrientes. Quibus sanè rempublicam administrandam credens, non aliter agebat, ac si quis ingentem nauim onerariam gubernato-

Secordia Botaniatæ.

Mali præfecti à Nicephoro constituti.

ribus imperitis, ineptis, nullius usui committat. Ipse uerò (ceu dictum modò) delectationem capiens ex fulgentibus auro uestibus, déque byſſo confectis, & propter unionum copiam grauibus, ac purpureo colore tinctis pallijs, quibus per uices alijs atque alijs utebatur, ſublimibus & argenteis in ſolijs conſidebat, quoſuis accedentes præfecturis & officijs publicis ornans, nimirum excuſores, materiarios, foſſores, mercatores, agricolas, crepidarios, funarios, fullones, unitores: uulgo proſtituens, & fœdè polluens res ueneratione dignas & ſplendidas, eamq; beneuolentiam erga ſordidos opifices declarans, quam ſuperiorum ætatum imperatores impertiri ſolebant, quaſi præmium fortitudinis & rerum præclarè geſtarum, non quibuſuis, ſed claro tantum ſanguine prognatis. Huiuſmodi ergo rebus occupabatur, planéque intentus erat. Quòd ſi nulli uentitarent, qui dignitates ampliſimas peterent: cum indicatione magni doloris, damnum quaſi quoddam facere ſe putabat. Cetera uelut acceſſoria, próque nihilo ducebat, ſiue fines imperij Romani à barbaris arctiores rederentur, ſiue bellicis machinis urbes oppugnatæ diriperentur. Hoc modo tribus annis imperio potitus, uitam cum regno reliquit. Enimuerò deinceps oratio noſtra in ſilentij portum ſeſe conferat. Nam mare quaſi quoddam mihi præclarorum facinorum rerumque fortiter geſtarum à generoſis imperatoribus aperitur, à uiris inquam heroicis generis nobilitate præſtantibus, ſtrenuis, magnanimis: quorum ſemitas ne linguæ quidem quaſi nauigio permeare licet. Quippe ſecundum hæc ſpectandos ſeſe præbent imperatores fortiſſimi, Epilogus.

Comneniorum principum successio.

tissimi Comneniadæ, qui traiecere ueluti quædam integra uictoriarum & tropæorum maria, quæ uix acer ille Hercules emetiri potuisset. Quipropter heic fanè rudentem, remis inhibitis, uelisq; collectis, alligemus.

» *Nam quæ ultra Gades sita sunt, uti prouerbio dici consueuit, transfretando non fas*
» *est adire.*

ANNALIVM CONSTANTINI MANASSIS FINIS.

IMMORT. ET OPT. MAX. DEO GLORIA.

ORACVLVM DE RESTITVTIONE CONSTANTINOPOLIS, antiquo in libro repertum.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ Βασιλέως.

Βυζαντ& αὐλὴ, ἱστία κωνσταντίνε,
Ρώμη, Βαβυλὼν, καὶ Σιὼν ἄλλη νία,
τρὶς τρὶς ἑκατὸν καὶ σὺ σωαρξεις ἱερατ&,
μιᾶς ἐν αὐτοῖς ὀσφρήσεως ἀκαθ&.
ὡς χοῦν ἀθροίσεις τῶν ἐθνῶν τὸ χρυσίον,
καὶ πάσας ἄρξεις τὰς πόλεις φυλαρχίας.
ἀλλά σε πυρίπνοον καὶ ξανθὸν γίν&
πᾶσαν τιφρώσει, καὶ τὸ σὸν λύσει ἱερατ&.
ἴσα πάλιν γὰρ, ὥσπερ ὅλ' ἀρξαμένη.
ἕως θεῦ λάκτυλ& ἐφθὰς ἅψῃ,
χειρὸς ῥυέσης λαμπύλης πλήσει πύρ,
αἰχμὰς φρύοντας, ἄορας ὡς ἐκ λαμίνης,
ἅς τὸν παρῶον ἐκκλινήσουσι μόρον.
ἥξουσι δ' αὖθις λύπλωθρ τὰ σὰ τέκνα
σὺ θέας, ὥσπερ ἐκ λύκλυ πρὸς ἱερρίου,
ἐφ' οἷς λικάοις ἐκβιβάσει πίων λίπος.
λαινὴ τολοιπὸν ἡ λαινὴ πάλιν ἴσῃ,
καὶ ἱερᾶ πρὸν ἄρξεις τῶν ἐθνῶν, ἅπερ πάλαι.
λόξης γὰρ οἶν& σὺ θεῦ χρηματίσεις,
τοῖς ἰχνεσί σου προσπεσόντων τῶν φίλας.

LEONIS SAPIENTISSIMI doctiſsimiq; imperatoris uaticinium.

Byzantis aula, pij Conſtantini domus,
Roma, atq; Babylon, & Sion quædam noua,
Regno ter & ter centenis tibi fas frui,
Saltem uicenis annis deficientibus.
Ceu puluerem aurum collectura es gentium,
Simul uicinis imperatura omnibus.
Sed te peruſtum ab igne, te flauum genus
Totam incinerabit, & regnum euertet tuum.
Eris quaſi non umquam fuiſſes antea.
Donec ab oriente conſpectus digitus Dei
Digitos manus iam perditæ implebit duos,
Haſtas gerentes, è camino auras uelut,
Fatum quibus paternum ulturi ſunt graue.
Tunc liberi uenturi ſunt tui undiq;,
Recta uelut ad centrum de circuli ambitu.
Ius exſequeris per quos iuſtos, ceu decet.
Adeoq; tunc rurſum futura tu noua es,
Meliusq; nationes rectura, ac prius.
Nam gloriæ Dei domus uocaberis,
Vbi ſe ad pedes tuos uicini abiecerint.

RERVM AC VER-
BORVM IN HIS ANNALI-
bus præcipuè memorabilium, Index Alphabeticus.

ABeli natiuitas & ortus 11. ſtudia. ibid.
Abimelechus rex Aegyptiorum 16
Abrami exſilium 15
Abrami in Aegyptum migratio. ibid.
Abſimarus Iuſtiniano inſidiatur 105. Byzantium occupat 104
Abſimari uaria nomina. ibid.
abyſsi quando ſeparati 3
Achilles cur exacerbatus. 34. defenſor Palamedis. ibid. è Phthio 33. iniuſtè ab Vlyſſe delatus 35. inſulas prope Troiam deprædatur 33
Achilles Patrocli cædē ultus 36
Achillis comes 35. impetus qua re retuſus 34. interitus 37
Achillis poſtrema oratio. ibid.
Actæonem à canibus dilaceratum eſſe 133
Adamus ſomno conſopitus 9
Adami & Euę nuditas cōſpicua facta 10
ab Adami formatione uſq; ad diluuium quantū fluxerit temporis 13
Adamo in paradiſo locato quid à Deo uetitū 8
Adrianopolis 136
in Adulatores ſentētia 117
adulterij exemplum 45. occaſiones 31
Aegyptus à quo habitabilis facta 13
Aegyptus imperij principiū quando habere cœperit 25. uariè adfligitur 28
Aegypti regnum quādo finem habuerit 26
Aegypti rex 25
Aegypti reges Ptolemęi uocati 26
ex Aegypto egreſsi Iſraelitæ XL. annos in ſolitudine uixerunt 29
Aegyptiorum imperiū quā diu durauerit 16. primus rex 15. rex 14
Aegyptiorū ſubmerſio 28. ſuperſtitiones 15
Aegyptijs peculiare idolū. ibid.
Aegyſthus occiſus 39
Aeneæ in Italiam aduētus. ibid.

Aeneæ nauigationes 40. obitus 42. oraculū datum 40
Aelius Adrianus imp. 58
Aelij Adriani comitas & munificentia. ibid. imperatoris ſtudia. ibid. mors. ibid.
Agamemnon imp. 33
Agamemnonis mors 39
Agareni Aphricā inuadūt. 104. Carthaginienſium urbem ceperunt. ibid.
agriculturæ origo 11
Aiax ex Salamine 33
Aiacis in Achillem mortuū pietas 38
Alaricus Gotthorū rex 66
Alba condita 41
Alexander cur Spartam fugerit 31
Alexander Priami F. naſcitur 30. qui & Paris à Proteo ex Aegypto fugatur 32
Alexander II, & Conſtantinus VII impp. 142
Alexander ſiue Paris 73
Alexandri imperium 25. infelices caſus 30
Alexādri M. ſucceſſores 25
Amantius ſpe excidit 82
Amazones Troianorū ſocij 36
Amulius & Numitor reges 42
Amulij cædes 43
Anaſtaſius imp. 80. Eutychianus. ibid. manus & pedes ſuos deuorauit 81
Anaſtaſij imper. ſomnium. ibid. mors. ibid. præclarū facinus 82
ancyle Græcis quid 44
Andronicus 169
angelus Domini cædit exercitum Senacheribi 19
animalia ut ſimilia ſibi edant 59
animalium ortus 6
animalibus appellationes inditæ 8
animus libertatis ſtudioſus 91. rerum terreſtriū cupidus 1
animi mollis & deiecti ſignum 33
Antiochia à Saracenis capta 148
Antæi faſtus 164
Anthemius 67
Antoninus Caracalla imperator 60. quādiu imperauerit 59. 60. ut pecunias ad belli uires inſtaurandas conflārit 59
Antoninus Pius cur & quādo imperator factus ſit. 58
Antonini imperatoris collega 59. ſupellectilis uendita 58
Antonini Pij imp. erga doctos munificentia. ibid.
Apis idolum Aegyptiorū. 15
apium à Troianis comeſtum 40
Apollinis de imperio Romano

mano responsum ambiguum 46
Apsimari mors 106
in Aqua literas exarare 119
aquarũ fecunditas 6. segregatio 3
Aquilæ augurium 49
Arabes 104
Arabes Asiam uastant 155. Cretam capiunt 148
arbor cognitionis boni ac mali interdicta 9
arboris bonæ signa 143
arboris cognitionis boni ac mali fructus 10
Arbaces dux Sardanapalũ interficit 18
arca exstructa 12
arca Noæ 169
arcæ Noæ forma 12
Arcadius Honorio fratri in imperio Orientis succedit 66
Ardaburius 75
Ariadna Zenonis uxor 79
Artabasdus capitur & cæcatur 115. imp. designatus. ibid.
Artabasdi defectio 110
Artaxerxes Longimanus Xerxi in imperio successit 25
Artembares 21
Artemius Anastasius imperator designatur 109
Artemius in exsilium ablegatur 110
Artemij fuga 109
Ascanius Albæ rex 42
Asia Sesostrati regi tributaria 17
Asiæ dux 25
Aspar 75
Aspar Arij furori deditus. 76
Asparis impudentia 77
Assuria unde dicta 14
Assurus Semi F. ibid.
Assyrij 98
Assyrij libertatem recuperant 17
Assyriorum de matrum liberorumq; nuptijs lex. 16
Assyriorum imperiũ quãdiu durauerit. ibid.
Assyriorũ monarchia. ibi.
Assyriorũ regio Vnnis data 17
astris cœlestibus nomina quis imposuerit 12
astrologus quidam ut supplicium euaserit 56
astrologi cuiusdam de Augusto imperatore prædictio 49. alia prædictio. 80
astrologi ab Augusto urbe ejecti 51
astrologorum, cum iuberẽtur Italia excedere, ad Cæsarem Vitellium responsio 54
Astyages à Cyro nepote suo captus 22
Astyages cum Magis de Cyro deliberat 21
Astyages filiũ Harpago comedendũ proponit 22
Astyagis Medorũ regis de

filia somnium 20
Athenais Leontij F. 69
Athenais postmodum Eudocia dicta 70. imper. Theodosio iũgitur. ibi.
Athenienses 32
Athenodorus Alexãdrinus præceptor Augusti Cæsaris 50
Athenodorus Alexãdrinus quomodo Augustũ ab adulterijs reuocârit. ibi. ut iracundiam Cæsaris compescuerit 51
Auares populi 100
auaritia 89
augurium 169
Augustus Cæsar à Mecœnate monitus 50
Augustus Cæsar in libidinem pronus. ibid.
Augustus capitis semel damnatos absoluit. ibid. quàm subditis fuerit carus 51
Augusti Cæsaris erga sapientes ac doctos humanitas. ibid. iracundiã ut compescuerit præceptor eius. ibid.
Augusti Cæsaris magister. 50. natura. ibid. extrema oratio 51
Augusti imperium quamdiu durauerit. ibid.
Augusti matris somnium. 49. nomen unde. ibid.
Augusti patris somnium. ibid.
Augusto imperiũ quæ portenderint 49
auicula plorantium uocẽ imitatur 140
auium ortus 6. species. ibid.
aurum natiuum 8. quibus in locis reperiatur 7
auri criminatio 105. exsecratio 94. uis 110. uis maxima 78
auxilium diuinum 100

B

BAbel quid significet 14 Babylon unde nomen habeat. ibid.
Bactriani 98
balneum Zeuxippi quis cõdiderit 60
Baltasarus cur imperio excideret 20. Merodacho in Chaldæorũm imperio succedit 19
Baltasaro tribus literis uaticinium in pariete scriptum 20
Barbari cuiusdam humanitas 171
Barbari uirtutem etiã possunt colere 68
Barda Phocas 147
Bardas Cæsar 134
Bardæ Duri seditio 134. incestus 134. interitus. 136
Bardanio imperium oblatum 121
de Bardanio uaticinium. ibid.
Basilius à Bulgaris capitur 137

Basilius imperio labascenti succurrit 139
Basilius Macedo imp. 136
Basilius princeps uictorio fissimus 147
Basilius II. Romani F. cum fratre rerũ potitur 154
Basilij imp. natura 138
Basilij Macedonis liberalitas 151. eiusdem ortus. 136
Basilij II. mors 156. eiusdem res gestæ 154
de Basilio Macedone Theodoræ præsagium 136
Basiliscus 78
Basiliscus auro corrumpitur. ibid. imperiũ inuadit 79
Basilisci seditio. ibid.
Begeleses rex Parthorum. 59
Belisarius imperium Iustiniano conseruat 85
Belisarij lamentabilis casus 86
Belisarij res gestæ 83
Bellerophontes 172
bellum Troianum quando gestum 30. & quomodo. ibid.
belli inter Cyrum & Astyagen occasio 22
belli Troiani causa quæ. 30. princeps 33. socij. ibid.
bella acrem requirunt animum 147
beneuolentia plebis erga principem 161
Bethlehemæ miseriæ 107
Belus Assyriorum rex 16
bibliotheca Alexandrina. 26
bibliotheca cum 12. monachis cremata 113
bibliotheca libris tricenis & tribus librorum millibus constans 112
Bithynia 110
Bocchoris Aegyptiorum rex 128
Botoniates Nicæam occupat 173
Botoniatæ socordia 174
Briareus centimanus 170
Britanni 78
Brutus anteuertit Tarquinios 47
Brutus atque Collatinus primi consules. ibid.
Brutus missus à Tarquinijs 46
Brutus terram exosculatur 47
Bruti amentiam simulantis calliditas 46
Bruti donarium. ibid.
Bruti nomen. ibid.
Bucephalas 48
Bulgares populi 105
Bulgares à Basilio II. uicti 155
Byzantium 68. 97. 98
Byzantium à Chosroe obsidetur 98
Byzantij miraculum 69
Byzantij miser status 100
Byzantiorum oppidũ restauratum 62

Byzantijs Diceratum impositum 121

C

CAbades Persarũ rex. 79
Cæsar à quibus cæsus 49
Cæsar Augustus Octauianus imp. ibid.
Cæsar Dictator 47
Cæsar lingua Punica ut sonet 49
Cæsar primus apud Romanos monarcha 27
Cæsar solus rerum dominus 47
Cæsar ubi cæsus sit 49
Cęsaris cum Iulia Neronis uxore coniugium 48
Cæsaris equus. ibid.
Cęsaris insigne facinus 49
Cæsaris mortem quæ portenderunt. ibid.
Cæsaris nomen unde 48
Cęsaris pueri somniũ. ibi.
Cæsaris uictoria & fortuna 47
C. Cæsari quis successerit in imperio 49
Cainus auctor munitionũ & latrociniorum 11. homicida princeps. ibi.
Caini natiuitas & ortus. ibid. studium & operæ, ibid.
C. Caligula imp. quãdo factus 53
Caligula incestum cõmittit. ibid.
Caligulæ crudelitas. ibid. fœdi mores. ibid.
Caligulæ luxus. ibid. obitus. ibid.
Callinicus patriarcha cæcatur 106
Calphurniæ somnium de cæde Cæsaris 49
Cambyses Cyri F. imperat 23
Cambyses ignobilis 21
Cambysis somnium 24
Candaules quibus imperarit 22
Candaules sua stultitia perit 23
Candaulis genus 22. stultum facinus. ibid.
Candaulis uxor. ibid.
Capanei magnificẽtia 164
Capitolij nomen unde 45
Cappadocia regio felicissima 97
Captiuorum 12. milia morti addicuntur 94
carnis figura 11
carnibus uolucrum pluit. 29
Carulus Francorum princeps 119
Carulus Romæ imperator designatur. ibid.
casus generis humani 10
Celtæ à quo subiugati 57
Chaganus Scytharum rex. 93
Chagani immane factum. 94
Chagani perfidia 105
Chalanes turris 14
Chalcedonensium cæcorũ ciuitas ut exstrui cœperit,

rit, & perfici desierit 62
Chaldæorum fames 15
Chaldæorum regni princi pium 18
Chananæi radicitus euulsi 29
Chananæorum fames 26
Cherson populosa 107
Chersonitarũ calamitas. 106
choreæ Deo institutæ 28
Chosroes in uincula conijcitur ob res malè administratas 99
Chosroes Persarum princeps 85
Chosroes Persarum rex Asiam prædatur 98
Chrysaphius eunuchus in festus Pulcheriæ 74
Chrysaphij exiliũ & mors. ibid.
Chrysargiri abolitio 82
Chrysopolis sitos 144
Christus in crucem quando actus 53
Christi interfectores accusati, & morte multati, ibid.
Christi natiuitas 51. natura 52
in Christianos imperatorum sæuitia & crudelitas 61
Chusarsathemi Syri satrapæ in Israelitiços crudelitas 115
Claudius imperator quando factus 53. quamdiu præfuerit imperij gubernationi. ibid.
Claudij imp. mors & obitus. ibid. natura. ibi.
Cleopatra ab Augusto capta 26
Cleopatra Aegypti regina regnum amisit. ibid.
Clytemnestra perẽpta 39
cœlum diuersi coloris 5
cœli secundi in orbẽ redactio 3
cœlo suus ornatus quãdo additus 5
collis Tarpeij nomen 45
Comneniorum principũ successio 176
Cõmodus imperator 59. quamdiu regnanerit 60
Commodi imper. exitus. ibid. uita & mores. ibi.
coniugium dissimile 125
concupiscentiæ pœna 16
cõsilia hominũ uana sunt. 102
Constans, Constantius, & Constantinus 2. imperatores 63
Constans II. imp. 102. fratricida. ibid. imperium in Italiam transferre conatur. ibid.
Constantis hæresis. ibid. imperatoris uxor Helena 61
Constãtinus Andronici F. Ducas imperium adfectat 143
Constantinus Duellator. 162. imperium recuperat 147

Constantinus imperiũ recuperat 147. imperio deijcitur 146
Constantinus magnus imperator 62. prius relegatus, reuocatur 162
Constantinus III. Heraclij F. imperator 101
Constantinus III. sine facto memorabili moritur 101. IIII. imp. mortem Constantis P. uindicat 103. V. Copronymus imp. 114. VI. à matre cæcatur 118
Constantinus VI. coniugi suæ capillos radit 117
Constãtinus VIII. Romani II. F. cum fratre imperium administrat 154. IX. Monomachus imp. 162
Constantinus X. Ducas imperator 166
Constantini imperatoris mors 63. mater 61. religio 62. pietas 103
Constãtini V. immanitas. 114. VI. mores 117. VIII. mores 157. IX. ingenium & mores 163
Constantini IX. mors, & imperium 164
Constantinopolis 70
Constantinopolis exstructio 62. laudes 63
Constãtinopolitana urbs cum globo cœlesti comparata 87
Constantius 66. Galli pater 62. imp. tria per se facta mala continenter deplorauit 64. querela. ibid.
Consules creati 45. Romanorũ primi 47. Romani primi 45. unde dicti. ibid.
Consulum administratio quamdiu durauerit 47
Copronymus secundò imperator 115
Creta 33
Creusa 42
Crocodilus trochilũ, prouerb. 145
Crœsus à Cyro captus 22. Lydorum rex. ibid.
Crœsi genus & origo 23
cruciatus mirum quoddã genus 129
cupido rerum terrestriũ 1
Cyrus à Danielo monitus. 23. auo capto regnũ ad Persas transfert 22
Cyrus Harpago trucidandus traditus 21. Hebræis libertatem restituit 23
Cyrus ubi & inter quos educatus 21
Cyri pueri regnum. ibid.
Cyziceni 80

D

DAmalis quid 40
Damatryani montes. 108
Danielus 164
Danielus uates cum tribus pueris in captiuitatem ductus

ductus 19
Danielus Baltasaro uaticinium explicat 20
Darius Hystaspis F. ex septemuiris unus 24. Hystaspis F. post Cambysem imperat 23. Medorum rex Baltasarum occidit 20. regno potitur 25. qui & Astyages. 20
Dauid uatum maximus 19
Dauides cur Troianis opẽ negârit 36
Dauid uates post Saulum imperat 29
deastrorum cultus. ibid.
Deus quẽ protegit, nemo lædit 76
Deus Hebræorum preces exaudit 27
Dei consilium à nullo mutari potest aut impediri 105. custodia 164. eximia potestas & uis. 4. patientia 61. potentia rebus omnibus addit robur 101
Deiphobi & Paridis fraudes 37
Demosthenes 172
diabolus primos nostros parentes ut deceperit. 10
diaboli fraudes & inuidia. ibid.
diceratum quid 121
dictatoris potestas 47
Didius Iulianus imp. quõ ad imperium peruenerit 60
Didij Iuliani exitus. ibid.
Didymus Alexandrinus. 172
die primo quæ condita 3. secundo quæ creata & facta. ibid. tertio quæ creata. ibid. quarto quæ creata 5. quinto quæ creata 6
dieioculus 5
diluuiũ à Deo immissũ 12
diluuij forma & modus. ibid.
diluuium quæ secuta 13
Diocletianus & Maximinianus impp. uitæ genus mutant 61. imperatores. ibid.
Diogenes Cappadox 167
Diogenes Romanus à suis proditur 171
Diogenis Romani seditiones 168
disidiorum inter coniuges occasio 71
Diuæ obitus 167
Domitianus quamdiu imperauerit 56
Domitianus quãdo factus imperator 55
Domitiani & Titi fratrum comparatio 55
Domitiani in astrologum quendam crudelitas 56
Domitiani natura & ingenium. ibid.
Domitiani obitus 56
Domitiano mors prædicta 55

Domitiani somnium ante mortem 56
Domitiano mors prædicta 55
ducis bellici uires 161

E

EBer 14
ecclesiæ Christi persecutio 114
Eddekel fl. 7
Edenis uenustas. ibid.
Edessa 153
Elius 92
equus Troianus 38. in urbem traducitur. ibid.
equi hinnitu de imperio disceptata contētio 24
equorum certamen 60
Eridis pomum 71
Eua à satana uicta 10
Eua quam sustineat peccati pœnam 11
Euæ formatio 9
Eubœa 32
Eudocia cum Ducæ filijs imperatrix 167
Eudocia Theodosij coniux 69
Eudociæ mors 27. periurium. ibid.
Eudoxia Arcadij cōiux 66
Eudoxia stupratur 67
Eugenius tyrannus 65
Eugenij tyranni mors. ibi.
Eunuchi mors 149
Euphrates fl. 7.153

F

FAbula de ægroto quodam 52
fames Chananæorum 26
fames sub Nicephoro 22. 151
Faustuli pastoris coniunx Lupa appellata 43
felicitate pauci iuti norūt. 160
feminæ castratæ 23
festum donariorum 37
fluminum quatuor in paradiso origo 7
fibri animalis natura 123
fibri testes quem habeant usum. ibid.
filij parentem regno deijciunt 147
firmamētum quid & quando creatum 3
fortunæ tela 30. uicissitudo 116. uicissitudo insperata 168
fratricidium 11
fratrum similitudo 157

G

GAlba imperator 54
Galerius & Constā Cæsares 61
Gallus Cæsar 63
Ganges fl. 7. quà fluat. ibid.
Gelimer Vandilus capitur. 84. Vandilorū rex crudelissimus 83
Geon fl. 7
Germanus patriarcha 112
Geryonis boues 40
Gesem Arabiæ regio Iacobo datur 27
Getha 60
Gizerichus Africanorum Vandilorum rex 75. cū Martia-

Marciano captiuo fœdus init 76. Libyæ rex auro hostem Romanũ oppugnat 78. Romam capit 67. Vandilorum rex. ibid.
Glycerius. ibid.
Gotthi Romam amittũt. 85. Romam inuadunt. 66
Gratianus occidentalium prouinciarũ præfectus. 65
Gratiani scitũ responsum. ibid.
Gratiani mors miserabilis. ibid.
Græci à peste seruati 34. bellum mouent Troianis 32. cur retardati. 34. discessum simulantes 38. metu perculsi 36
Græcorum ad Troiam expugnandam consilium. 33
Græcorum cædes 35. iusiurandum 32
Græcis illata à Troianis clades 35
Gyges ad regnũ peruenit necato suo domino 23. Candaulis regis minister. ibid. feminas castrabat. ibid.

H

HArmatius 79
Harmatij proditoris pœna 80
Harpago Cyrus neçandus traditur 21
Harpagus de filio sibi ab Astyage propositum comedit 22
Hebræi cur alijs nationib. in seruitutẽ traditi 29
Hebræi Deum precibus fatigant 27. petunt imaginum abolitionem 112. sub Pharaone rege affliguntur 27
Hebrẽorum infantes exponi iubentur. ibid.
Hebrẽorum natio in Aegypto ualde aucta. ibid.
Hector occidit Patroclũ. 36
Hectoris mors. ibid.
Hectori unde nata sit audacia 35
Hecuba Cassei F. 30
Hecubæ somnium. ibid.
Helena à Proteo reseruatur 32
Helena & Paris in Aegyptũ ueniunt 31
Helena Menelai uxor 30
Helena restituta Menelao. 39. Romani F. 147
Helenæ descriptio 31. raptus. ibid.
Heraclius Aphricæ dux 97
Heraclius imp. ibid. monotheleta factus 98
Heraclij cum Chosroe cõflictus 99. præclarum cõsilium & res feliciter gestæ 98
Heraclonas & Martina mater impp. 101. Heraclij F. 98

Heraclonæ pœna 101
herbæ quando creatæ, & cur 4
herbarum usus. ibid.
Hercules boues Geryonis abducens 40
Hercules & Iolaus amicorum par 147
Hercules Hydræ capita præcîdit 89
Herculis in Aegypto fanũ. 31
Hierosolyma per Nabuchodonosorum spoliata 19. solo æquata per Nabuchodonosorũ 23
Hierosolymæ nomen mutatum 58. excidium. 55
Hinderichus Vandilorum rex 83
Hippodamea Achillis coniunx 38
hominis imbecillitas 124
Homerus in exuuio draconis descriptus 114
Homerus non seruauit historiæ legẽ in bello Troiano conscribendo 30
homo cur Adam dictus 8
hominis creatio. ibid.
hominum cõsilia uana, ni Deus annuat 102
honestum à natura omnibus insitum 68
Honorius imp. 65
de Horologio Leonis philosophi 139
humanitas seueritate diluenda 84
hyemis sæuitia 126
Hypatius rex salutatus 85
hypati Græcis qui 45

I

IAcobus duodecim liberûm pater 27
Iacobus in Aegyptum migrat 26
Iacobus, qui & Israelus. ibid.
Iacobus moritur 27
Iacobi familia 26
Iberi populi 155
Ida 30
idololatriæ origo & pœna 12. initia 15
idola templis Christianorum restituta 115
idolorum auctor 14. cultus reuocatus 131
Idomeneus Cretensis 33
Iechonias rex 29
Iesus Nauæ F. Chananæos exstirpauit 29. post Mosem Hebræorum præfectus. ibid.
Iesu mortuo, iudices rerũ potiti sunt. ibid.
Ignatius patriarcha Bardã castigat 134. Papa Romanus 124
Ignatius solio deijcitur. 135
Ignatij martyria. ibid.
mors 139
Ilia uirgo uestalis 42
imagines abolentur 112
imagines è templis excisæ 115
imaginum electio 123

Impera-

Imperator egens cui similis 138
Imperator primus Christianus 62
ab Imperatore quomodo discedendum 55
imperium ab omnibus affectatur 83
imperium esse rem uenerãdam 137
imperia uiolenta momentanea 79
improbitas hominũ extrema 12
improbos non esse taxandos 135
inadspectabilia quãdo cerni cœperint 3
incestus exemplum 134
Indi 78. Troianis auxiliatores 36
Indorum clades. ibid.
rex. ibid.
indutiæ inter Græcos & Troianos 37
infantes à lupa alti 42
inimicitia domestica 170
iniuriarum auctorib. quã solebat Deus mercedem tribuere 120
innocentia tuta 9
insolentia nautica 109
interitus omnium rerum creatarum 13
inuidia 85.148
inuidia quantum malum. 169
inuidia uirtutem comitari solet 70
inuidiæ causa 11. effectus, 34. exsecratio 86
Ioannes Zimischa 148. imperium sibi uẽdicat. 153
Iolaus Herculis amicus. 147
Iosephus Pharaonis in Aegypto regis præfectus. 26
Iosephus Rachaelis filius. ibid.
Iosephi mors 27
Iouianus imperator designatus 64
Irene deijcitur imperio. 120
Irene mulier ambitiosa. 117
Irenæ commendatio 116. crudelitas in filium 117. imperatricis profusio. 120
Irenes & Constantini VI. imperium 116
de Isaacio Comneno 165
Isauria 78.110
Isdigerdes Persarũ rex 68
Ismaelitæ qui & Saraceni, Antiocheam capiũt 148
Isocasius sapiente responso se ab iniuria uindicat 77
Israelitarum ex Aegypto egredientiũ numerus 28
Ister fl. sanguine occisorũ rubet 94
Italia unde dicta 40
Ithaca insula 32
Iudæa à Vespasiano debellata 54

Iudæorum uaticinium 111
Iudaicum excidium 58
iudices quamdiu Hebræis præfuerint 29
iudicum ante ferendã sententiam admonitio 51
Iulianus Cæsar imperator factus 63
Iuliani apostatæ pater 62. defectio 63. exitus 64
L.Iunius Brutus 45
iusticia Noæ 12. res inuicta 84
iusticiam non diu dormire 64
Iustinianus à Chagano profugit 105. Byzantiũ recuperat 106
Iustinianus magnus imp. 83. Rom.imp. 85
Iustinianus II. imp. nares & imperium sua dementia amisit 103
Iustiniani cædes 108. hæresis 87. immanes conatus 107
Iustini cum arbore præclara comparatio 88. pietas 83. præclarè dictũ. 90
Iustinus I.imp. 82
Iustinus II.imper.uir bonus 87

L

Lacapenus 143
Laomedon 30
latrociniorum auctor 11
Laurentum quid sit 40
Lauinia condita 41
Leo I. imp. 76
Leo II.imp. 78
Leo III. Isaurus imp. 111
Leo IIII. imperator factus 116. idem imperiũ adfectat 122. idem unde oriundus 123. V.philosophus imp. 141
Leo ex unguibus agnitus. 114. Papa primus 119. idem restitutus. ibid.
Leo Phocas oculis spoliatur 145. simulacrorum & monachorum hostis. 112
Leonis calamitas ab auicula deploratur 140. Isauri defectio 110. in Aphricanos expeditio 78
Leonis Papæ exsilium 119. philosophi commendatio 139. responsum 77. Phocæ motus 143
Leonis III. imper. uita & mores 111
Leonis V.uxores 141. V. imp.uaticinium 142
Leontius philosophus Athenienſis 69
Leontij mors 106. patricij tyrannis 103. testamentum 69
lex de matrum liberorũq; nuptijs, & legum naturalium confusione 16
Leuia tribus cur sortis fuerit expers 29
de Liberis degenerãtibus querela 59
libri Sibyllini exusti 44
Libya Romanis infesta 84

linguarum confusio 14
liquidi à solido segregatio 3
Lucius Antonini imp. collega ut exercitū maiorem fuderit arte 59
lucrum 76
Lucretia uiolata 45
lunæ sidus 5
lunæ usus. ibid.
lupa infantes alens 42
lux quando condita 3

M

MAgnes ferrum attrahit 84
Magorum de Cyro error. 22
Maior seu Maioranus 67
mali loquendi libertate destituuntur 91
mali omnibus sunt odio. 81
malorum diuturnitas 114
mancipiorum apud Romanos nomen 44
Mandana Astyagis F. Cambysæ iungitur 20. 21
Mandana filium parit 21
Maniaces adfectator imperij 163
Manichæi hæretici 83
Manna 29
Manuelus Comnenus 68
Marcianus ab hoste captus 75
Marcianus imp. 74
Marcius 45
Marcius Ancus cur cognominatus 44
Marcius è medio sublatus. 46. rex Romanorū 44
mare quando creatum 4
mare quid appellatū. ibid.
maris rubri diuisio 28
Mariæ Magdalenæ Romā instituta profectio 53
Martis sidus 5
Martinus papa in exsilium relegatus 102
Martina & Heraclonas imper. 101
Martina Heraclij coniux. 97
martyres septem dormientes 73
matris & filij dissidia 116
Mauricius Cappadox imper. 93
Mauricij auaricia 94
Mauricij mors 96. pœnitentia 95. somnium. ibid.
Maximianus Herculius 61
Maximus monotheleta ob hæresim punitus 102
Maximus uir cōsularis 66
Maximi uxor stuprata 67
Mecœnas ut Augustū admonuerit 50
Medi 98
Medi quo pacto monarchiam amiserint 20
Medorum monarchia quā do cœperit. ibid.
medimnus frumēti aureo uenditus 151
mediocritas 108
Memnon 36
Menelaus Alexandrum hospitio excipit 31

Menelaus in Paridem bellum mouet 32
Menelai in patriã reditus. 39
Menelai noua profectio. ibid.
menſæ cum cibis abſumptæ 40
mente quæ concipiamus. 170
Mercurij ſidus 5
Merodachus poſt Nabuchodonoſorũ Chaldeis imperat 19
Meſrẽ Hebraica uox quid ſignificet 13
Meſremus. ibid.
Methodius à Theophilo imp. cruciatus 128. patriarcha Theophanẽ caſtigat 132
Methodius quà occaſione ab exilio reuocatus 130
Metrophanes 126
Michaelus II. & Balbus imper. 124
Michaelus III. cognomento temulentus, imperator 131
Michaelus III. ab adulatoribus corruptus 133
Michaelus IIII. Paphlago imp. 158
Michaelus V. imp. 160. cæcatur 161. conuicijs proſcinditur. ibid.
Michaelus VI. militaris imper. 164. imperiũ amittit 166
Michaelus VII. in monaſterium intruditur 174
Michaelus imperator imperium deponit 122
Michaelus Rangabes imperator. ibid.
Michaelus quî fibrũ ſit imitatus 123
Michaeli III. profuſiones. 133
Michaeli III. interitus 136
Michaeli III. inſania. ibid. uita & mores 132. interfectus 138
Michaeli IIII. mores 158
Michaeli V. erga Zoen ingratitudo 160
Michaeli imperatoris laudes 122. obitus. ibid. 125
Michaeli morbus 159
Michaeli imperatoris imagines odium 124
Michaeli ſtudia imperatori non conuenientia 172
Midas ferarum ad Tigridẽ perſequutor 164
Mneſthus Athenienſis 33
monachi XII. literarũ profeſſores 113
monachi trucidantur 115
monarchia Romana 48
monaſteriorum euerſio. 115
mors nulli parcit 156
mortis neceſsitas 130
mortaliũ natura unde aucta 12
mortalium à diluuio mores 14
mortalium conſilia & conatus

natus 125
mortaliũ uaria in loca dispersio 14
Moses ad liberandum populum mittitur 27
Moses aquam excusit è saxo 29
Moses dux populi Israeliti ci 28
Moses Pharaoni mandatũ Dei exponit. ibid.
Mosis mors 29
mulierum probarum præconium 125
mundi alterius initium 13
munitionum origo 11
Myzizius Siculus tyrannidem inuadit 102
Myzizij mors 103

N

NAbuchodonosor Hierosolymam & templum exusit 29
Nabuchodonosor Iudææ bis euertit 19. in porcũ mutatus. ibid. omnes regij sanguinis captiuos Babylonem transfert. ibid. post Senacheribũ imperat. ibid. se deum facit. ibid.
Narses 85. à Phoca exustus 96
natura nemini parcit 92
Nebrodus 13. ubi habitarit 14
Neoptolemus 38
Nepos rex spoliatur 79
Nepotianus 67
Nero omnibus inuisus 54
Nero quando factus imperator. ibid.
Neronis amores fœdi. ibi.
Neronis crudelitas. ibid. extrema uerba. ibid.
Neronis imitator Micaelus 132
Neronis imp. mores 54. mors. ibid. parricidiũ. ibid.
Nerua imp. quãdo factus. 56
Nerua quamdiu præfuerit imperio 57
Neruæ de non castrandis hominibus interdictũ. 56
Neruæ imp. ingeniũ & mores. ibid. innocentia. 57
Neruæ imperatoris mors. ibid.
Nestor Pylius 33
Nestorij 83
Nicæa capitur 110
Nicephorus 120
Nicephorus II. Phocas imperator renũtiatur 149
Nicephorus II. Phocas insidijs circumuẽtus uxoris occiditur 153
Nicephorus III. Botoniates imp. 174
Nicephorus malos præfectos constituit. ibid.
Nicephorus generalis logothetes imp. 120
Nicephorus Phocas 147
Nicephori auaritia 120
Nicephori obitus 122

Nicephori II. animi impetus 150
Nicephori II. uitia 151
Nicephori Phocæ res contra Saracenos gestæ 148
Nicetas Michaeli F. castratur 123
Nicolaus patriarcha 142
Nilus fl. 7.31
Nilus argentifluus 163
Nili termini 8
Nineues conditor 16
Ninyas. ibid.
Noah 12
Noah ex arca egressus. 13
Noæh filij. ibid. nepotes. ibid.
Noæh obedientia 12
Numas 44
Numitor 43

O

OBsidionis Byzantinæ descriptio 100
odij fraterni causa 11
Olybrius 67
oraculum Tarquinijs datum 46
oracula Sibyllæ 44
Orestes 67
Orestias 136
Orestis facinus 39
organorum musicorũ quę flatu insonant, origo & author 126
Otho imperator 54
Ozias Hebræorum rex 19

P

PActolus auriferus. 163
Palamedes Græcis acceptus & gratus 34
Palamedes lapidibus obrutus 35
Palamedis cædes 34
Palamedis morituri querela 35
Palatij oppidi nomen unde 43
Palæstina per sortem Hebræis distributa 29
Pantarbes lapis 164
Paphlagoniæ dux 25
Pappias 124
paradisus à Deo consitus. 7
paradisi amœnitas 5
paradisi amœnitas & pulcritudo 7
parentum nostrorum uita qualis fuerit 9
parentum nostrorũ transgressio 10
parentibus primis præscripta lex 9
Paris apud Aegyptios probris afficitur 31
Paridis adulterij occasio. ibid.
Paridis & Helenæ in Aegyptum aduentus. ibid.
facinus 37
Paridi adempta à quo Helena 33
Parius ager 30
Parthi à quo repressi 57
Parthi regnum Persicũ occupant 54
Parthorum excursiones & depopulationes 57.
rex 59

pasto-

paſtoriciæ origo 11
Patrocli ædes 36
Paulinus à Theodoſio interfectus 72. uir integer 70
peccati nullus expers 159. occultatio 10
Perithous & Theſeus amici 147
Perſæ 98
Perſarum aduerſus Iulianum apoſtatam expeditio 64
Perſarum in regibus conſtituendis conſuetudo. 84
Perſarum imperium quot annis durarit 25
Pertinax imp. quãdo creatus & interemptus 60
peſtis Græcorum à Palamede præcognita 34
Pelei & Thetidis nuptiæ. 71
Petronæ pœna 128
Phaethon alter 132
Pharao Dei mandatũ contemnit 28. Hebræorũ infantes iubet occidi 27
Pharao mari ſubmerſus. 101
Pharaonis mors 27
Pharaonum nomen Aegyptiorũ principibus glorioſum. ibid.
Philippicus Bardanes 107. in imperatorẽ eligitur. ibid.
Philippici excæcatio 104
Phiſon fl. 7
Phocas Antiocheam recuperat 148
Phocas ſeditionẽ inter milites concitat 95. imperator declaratur. ibid.
Phocæ exitus 97
contra Phocam conſpiratio. ibid.
Phorad fl. 7
Photius cur reſtitutus in patriarchatũ 140. patriarcha 135
Photius ſolio patriarchico deturbatur 136
Photij uerſutum conſiliũ. 140
pietas perſonam non reſpicit 80
pinna cãcrum, prouerbiũ. 145
Placidia Honorij ſoror 66
Placilla Theodoſij coniux. ibid.
platanus aurea conflata à Michaele imp. 138
pœna eius qui alienas res rapuerat 91
pœnam mali non effugiũt. 106
Polyzena 37
pomum maximorum incommodorum origo 71
populi ſeditioſi furor 161
porphyrogeniti qui dicantur 118
portentum 75
potiendi opinio 170
prætor à Iuſtino conſtituitur 89
Preſter 150

Priamus Troianæ gentis princeps 30
Priami simulatio 37
prodigium 74.76
prodigium capitis humani 45
prodigium in equili Cæsaris 48
prodigium mirum 41
prodigium quod accidit, dum conderetur Constantinopolis 62
prodigia secuta calamitatem imperatoris Constantini VI. 118
Proteus rex 33
Proteus rex Aegypti 32
Protei ad Alexandrũ Priami F. oratio. ibid.
prouerbium 165.166. 176
prouerbium de nobilium & splendidorum homi num liberis 48. in fratres dissimilibus moribus 55
prouidentia diuina inexpugnabilis 80
Ptolemæus Lagi F. Palæsti nam populatus est 26
Ptolemæus Philadelphus Aegyptiorum princeps. ibid.
Pulcheria imperatrix 74
Pulcheria Theodosij iunioris soror 69
Pulcheriæ astutè factum. 73
purpura 68
Pyrrhus Achillis filius 38

R

Rauenna urbs 66
regibus Romanis abrogata potestas 45
regnum primum 14
repræhensiones hominib. impijs quales uideãtur. 135
rerum humanarum uicissitudo 144
rerum terrestriũ cupido 1
Rhea 16
Rhodus insula 32
Roboamus Solomonis F. 160
Roma caput multarũ gentium 45
Roma condita 43. in potestatem regum barbarorum redacta 67
Roma noua 62
Roma primum & ultimũ regẽ Romulum habuit. 61. quo pacto à Constantinopoli fuerit auulsa 119
Roma sub regibus quamdiu uixerit 45. urbium omniũ celeberrima 67
Roma urbiũ princeps 85
Romæ imperatores Latini ultimi 67
Romani labores prædicti. 42
Romę nomen inditum 44
Romanæ ciuitatis incolæ. ibid.
Romanus Diogenes à Saracenis capitur 171
Romanus Diogenes à suis exclu-

excluditur 172
Romanus III. Argyropulus imp. 157
Romanus IV. Diogenes imperator 168
Romanus imperium cum suis amittit 147
Romanus Lacapenus filios & nepotes imperatores creat 146
Romanus Lacapenus imper. ibid.
Romani astutum consiliū. 145
Romani III. mors 158
Romani IV. natura & ingenium 169
Romani imperij initia 39
Romani ab Agarenis victi. 104
Romani ab Aphris cæsi. 75
Romani in Libya victi 78
Romani latè dominati sūt 26
Romani reges post Romulum 44
Romanorum imperatores Cæsares appellati 27
Romanorum rex primus. 44
Romulus & Remus à pastoribus seruati 42
Romulus 67
Romuli & Remi uita agrestis 43
Romuli pictura & uotum. ibid.
Romuli Remiq; natiuitas. 42
Romulo quis successerit in regno Romano 44
de Romulo & Remo uariæ narrationes 43
rosarum genera 4

S

SAcrificandi Deo origo. 11
sacrificium suis 40
Salamis insula 32.33
Samuelus uates 29
S. Georgius 163
Santabarenus 140
Sara uxor Abrami 15
Sardanapalus Assyriorum rex 17
Sardanapalus quando uixerit 16
Sardanapali mores 17.
mors 18
satanæ fallendi artes 10
Saturnus à Ioue regno spoliatus 147
Saturnus quis nominatus 16
Saturni migratio in Aphricam. ibid.
Saturni sidus 5
Saulus Cisi F. 29
Scamandri flumina cruore purpurea 37
Scyrus insula 32
Scythæ & Auares eodem tempore cum Persis Byzantium obsident 100
Scythica solitudo, prouerbium 107
seditio ciuium 85
seditio populi 161
Semi filius Assurus 14

Semiramis 16.146
Semiramidis cum filio cõiugium incestum 16
Senacheribus Chaldæorũ, Assyriorum, Babyloniorum & Medorum rex. 19
Senacheribus cõtra Iudæã expeditionem suscipit. ibid.
Senacheribus in Deum impius. ibid.
Senacheribi exercitus ab angelo cæsus. ibid.
Senacheribi exercitus numerosus. ibid.
senatores è medio tolluntur 80
septemuiri regẽ Persis creant 24
Seraphi 87
sermo Dei 3
sermonis Dei efficacia 7
serpens in sinu, prouerb. 160
Seruchus auctor idolorũ, 14
Seruius Tullius 44
Sesostris Aegyptiorum rex expeditionem in Asiam suscipit 17. rex Aegypti 16
Sethi natiuitas & ortus 12
seueritatis exemplum 84. 89
Seuerus Apher imperator. 60. quamdiu imperauerit. ibid.
Seueri Aphri obitus. ibid.
Sibyllæ incertus exitus 45.
Sibyllinorum oraculorum libri exusti 44
Sicilia 102
siderum creatio 5. imagines. ibid.
siderum magnorum creatio. ibid.
simulacrorum oppugnatio quando uiguit 123
smaragdus ubi reperiatur, 8
Smerdes Cyri F. 23
Smerdes & Spathines magi post Cambysis mortem regnum occupant. 24.
Smerdes & Spathines magi trucidantur. ibid.
sol quando illuxerit primùm 5
solis sidus. ibid.
solis utilitas & usus eximius. ibid.
somni detrimenta primi 9
Sophia Iustini coniux 92
Sophiæ munificẽtia. ibid.
spes 76
Sparta 31
Stauricius imper. designatus extinguitur 122
stellarum creatio 5
Stephani uiri sancti martyrium 116
stratagema militare 99
superbi Romanis qui 44
synodus idolorum gratia celebrata 131
synodus sub Constantino IIII. 103
Syri Rom. imperium infestant

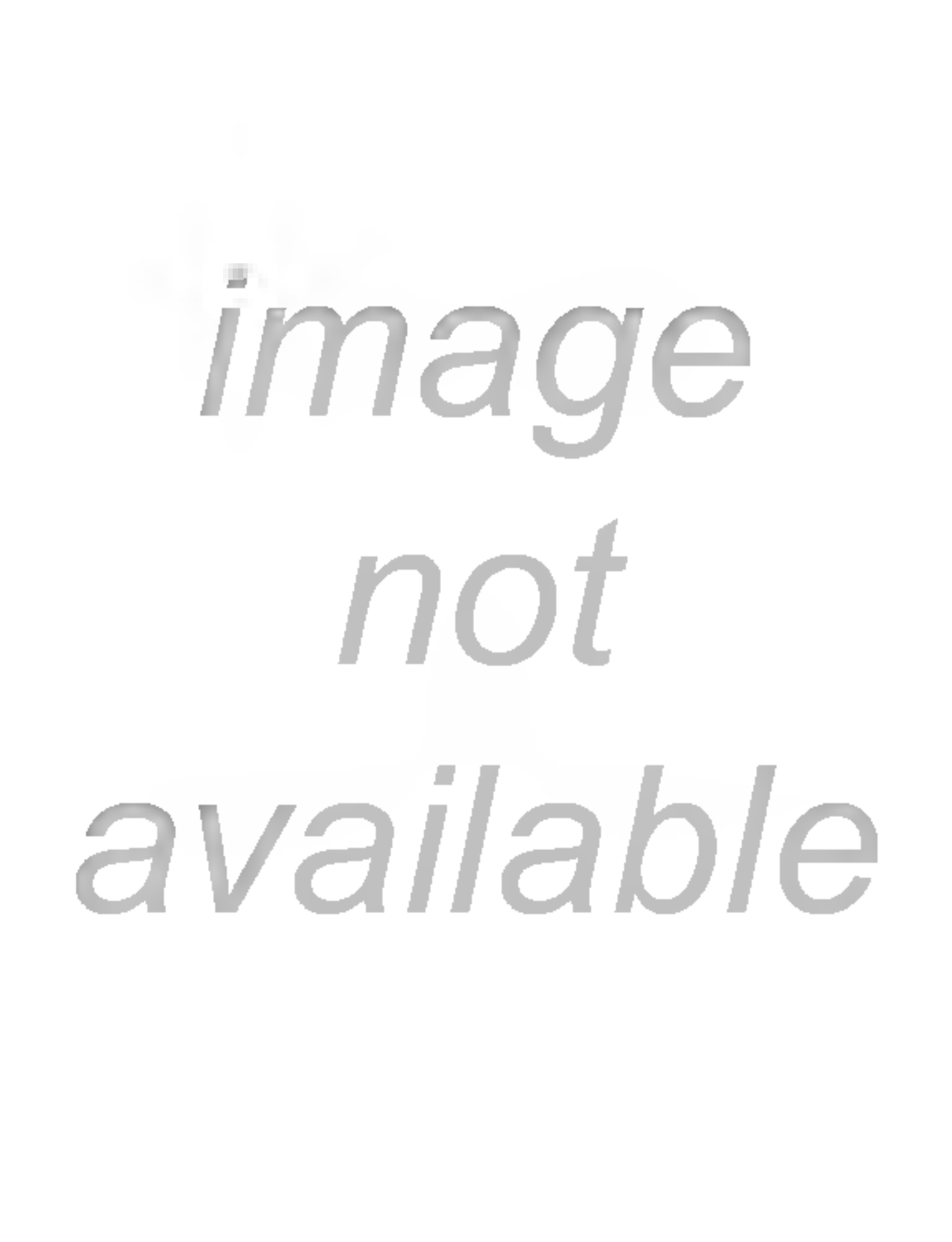
image
not
available

imaginum hostis 126
Theophilus imp. 125
Theophilus imper. uxoris suæ nauim mercenariã exurit 128
Theophilus imp. mari cõparatus 126.127
Theophilus muros reficit. 127
Theophili imp. studium. 130. iudicium 128
Theophili iusticiæ studiũ. 127
Theophili mors 130
Theophili uirtutes & ingenium 126
Theseus & Perithous amici 147
Thessalia 32
Thomas imperiũ affectat. 124
Thomas in hostium potestatem uenit 125
Thraciæ dux 25
Thynni piscis marini natura 118
Tiberius imperator quando ad imperium peruenerit 52
Tiberius quandiu cum imperio præfuerit 53
Tiberius quomodo uulgò appellatus fuerit. ibid.
Tiberius II. imperator. 92
Tiberius uirum consulatẽ & nobilem sine causa interficiens 53
Tiberius aduersus prætores uel tributorum exactores qualis fuerit 52
Tiberij crudelitas. ibid.
Tiberij de publicanis dictum. ibid.
Tiberij Iustiniani F. mors. 108
Tiberij laudes 92. mors. 93
Tiberij mores uarij 52
Tiberij securitas. ibid.
Tiberio imperante quæ acciderint 53
Tigris fl. 7
Tigris fl. quà fluat 8
timor à uiris potẽtibus ut abigatur 142
Titus imp. à patre designatus 54. quandiu imperauerit 55. solus imperator. ibid.
Titi imperatoris mors. ibid.
Titi imper. uox celebris. ibid.
Tornicij seditio 164
Traianus imp. 57
Traianus imp. gladiũ euaginatum præfecto urbis tradit. ibid.
Traianus imper. quandiu præfuerit imperio 58
Traiani imperatoris mors ibid.
Traiani ingenium & mores 57
Traiani in imperio successor 58
Traiani uirtutes 57
Triptolemus Rhodius 33
Troia capitur 38

Troia thesauris abundãs. 33
Troiæ excidium quale futurum prædictum 38
Troiæ excidium 39
Troiã cur inuaserint Græci 33
Troianæ urbis habitatorũ numerus 34
Troiani à Iudæis opẽ exposcunt 36
Troiani quales se præstiterint 34
Troiani quos sibi adiunxerint socios 33
Troianorum animi cõtentione aduersariæ partis erecti 34
Tullius rex Romanorum. 44
Tullus. ibid.
turris Babylonicę exstruẽdæ autor 14
Tyndareus Helenæ pater. 32
Typhonis audacia 170
tyranni simul imperantes uicti 62

V

VAlentis imp. exitus 64
Valentis imp. impietas. ibid.
Valentinianus I. Gratiani pater 65
Valentinianus II. imperator. ibid.
Valentinianus, Valens, & Gratianus imppp. 64
Valentinianus III. imper. quî perierit 66
Valentiniani I. uirtutes 65
Valentiniani II. mors. ibi.
Veneris sidus 5
uere quæ proueniant 4
Verena Leonis uxor 78
ueritas infelix 35
Vespasianus ædilis iniuria à Caligula affectus 53
Vespasianus quandiu imperauerit 55. quãdo & à quibus imperator factus 54
Vespasiani obitus 55
uices rerum 144
uiolarum genera 4
uirginum uestalium leges. 42
uirtus à natura cunctis insita 68
uirtus omnibus uenerabilis 77
uirtutis comes est inuidia. 70
uirtutis nomina 154
uisum nocturnum æditui S. Diomedis Constantinopoli 137
uita humana uarijs est expositа casibus 70
uita Leonis V. imp. lõgior futura prædicitur 141
uita mortalium incerta. 162
uita rerũ pretiosissima 79
uitæ mortalis inconstantia quæ soleat efficere. 120
Vitellius imperator 54
Vitulia unde dicta 40
Vlysses Ithacensis 33

Vlyſsis aduerſus Palamedem odium implacabile 34
Vlyſsis conſilia impedita. ibid.
Vlyſsis infidiæ & uafra cõſilia 35
Vlyſsis inuidia 34
uniuerſi initium 3
Vnni Seſoſtratis Aegyptiorum regis ſocij 17
Vnnorũ gens nomen mutat. ibid.
uolucriũ ortus & origo 6
Vrnapolis 144

X

XErxes Perſarum rex. 163. in Græcia exercitum amiſit 25

Z

ZEno imp. 79
Zeno imperiũ Romanum amittit. ibid.
Zeno patriçius 78
Zenonis in religione peruerſa ſententia 79
Zimiſchis res geſtæ 153
in Zimiſche regibus exemplum propoſitum. ibid.
Zoe & Theodora relegatæ 160
Zoe Romani III. uxor. 157
Zoes laſciuia 158
Zoes reginæ coniugium. 162
Zonaras 161

FINIS.

ERRATA TYPOGRAPHICA
sic emendabis.

Pag.23.linea 10.lege,*mortem ipſius*. 25.23.*natura mortalis*. 28.13.*primigeniorum*. Ibid.15.*armatisq;*. 30.6.*rationibus*. 36.18.*porrexit*. 40.16.*ciborum loco deuorarēt*. 50.1.*bilioſus*. 51.23.*turribus*. 64.17.*ſuccuſſione*. 66.ult.*aliquando cum Maximo*. 70.21.*procreauit*. 76.26.lege, *ſe alterum filiorum eius*. 83.6.*proditæ*. 87.24.lege, *illud non inepte*. 108.11.*delatus*. 118.*antepenult.matribus*. 126. 16.*indicio*. 127.24.*ante uocem paupercula, deeſt, mulier*. 132.26.*abyſſos*. 135.18.*fragrantia*. 144.5. *Vranopolim*. 145.3.*ſuam*. 161.1.*commoneat*.

BASILEAE,
EX OFFICINA EPISCOpiana, per Eusebium Episcopium, & Nicolai fratris hæredes, Anno Domini M D LXXIII.
Mense Martio.

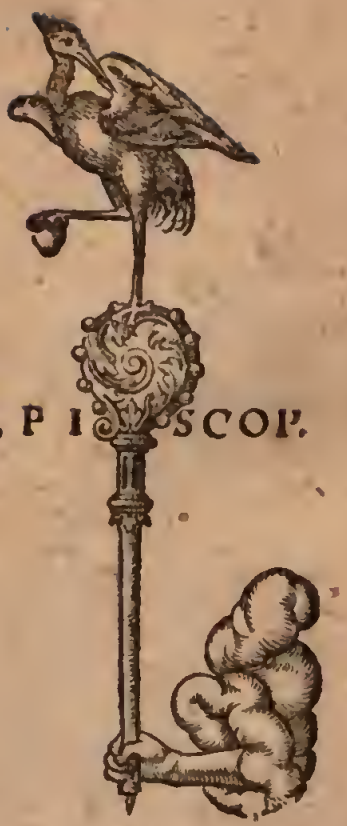
EPISCOP.

BIBLIOTECA